JAN-PHILIPP SENDKER
ŞOAPTA INIMII

Traducere din limba engleză de
Iulian Curuia

EDITURA ALLFA

Născut la Hamburg în 1960, Jan-Philipp Sendker a lucrat pentru revista *Stern* în calitate de corespondent pentru America de Nord şi pentru zona asiatică. *Şoapta inimii* este primul său roman. Publicată în Germania, în 2002, cartea s-a bucurat de un succes răsunător, înregistrând vânzări de 500 000 de exemplare. Ulterior a fost tradusă şi în engleză. Sendker a mai scris două romane: *Das Flüstern der Schatten* (2007) şi *Dracherupiele* (2009). Locuieşte la Berlin împreună cu familia lui.

Vocea autorului: „Cred că este o carte lipsită de cinism, scrisă în vremuri foarte cinice. Oferă anumite certitudini despre iubire şi încredere, în nişte vremuri foarte nesigure. În acest roman am pus tot ce ştiu despre dragoste şi viață.”

I

1

La început m-au şocat ochii lui. Erau afundaţi în orbite şi nu părea în stare să şi-i desprindă de pe mine. Toţi cei din ceainărie se holbau la mine mai mult sau mai puţin pe faţă, dar el era cel mai îndrăzneţ. Parcă aş fi fost o creatură exotică pe care nu o mai văzuse niciodată. Nu aş fi putut spune cât e de bătrân. Avea faţa plină de riduri. Avea cel puţin şaizeci, poate şaptezeci de ani. Purta o cămaşă albă îngălbenită de vreme, un *longyi*[1] verde şi şlapi din cauciuc. Încercând să-l ignor, am aruncat o privire prin ceainărie, o şandrama de lemn cu câteva mese şi scaune aşezate direct pe pământul uscat şi prăfos. Pe perete erau prinse pagini din calendare mai vechi, fotografii ale unor tinere. Fustele până la podea şi mânecile lungi, gulerele înalte şi feţele grave îmi aminteau de vechile fotografii retuşate în culori ale fetelor din familiile respectabile de la începutul secolului, peste care dădeam uneori în talciocurile din New York. Lângă peretele din fund, într-o vitrină de sticlă, erau expuse pateuri şi prăjituri de orez pe care se aşezaseră duzini de muşte. Alături, pe un aragaz, apa fierbea într-un ibric soios. Într-un colţ zăceau câteva lădiţe din lemn cu sucuri portocalii. Nu mai fusesem niciodată într-o astfel de dărăpănătură.

Era o căldură toridă. Sudoarea îmi curgea pe tâmple şi pe gât. Blugii mi se lipiseră de piele. Deodată, bătrânul se ridică şi se îndreptă spre mine.

— Domnişoară, vă cer mii de scuze că vă abordez atât de direct, zise el aşezându-se la masa mea. Ştiu, e foarte nepoliticos, mai ales că nu ne cunoaştem, cel puţin dumneata nu mă

[1] Veşmânt clasic birmanez alcătuit dintr-o bucată de pânză înfăşurată în jurul părţii inferioare a corpului şi înnodată la brâu. (N. tr.)

cunoşti, nici din vedere. Mă numesc U Ba şi am auzit deja o mulțime de lucruri despre dumneata, deşi trebuie să recunosc că asta nu scuză în niciun fel comportamentul meu îndrăzneț. Crezi probabil că e ciudat să fii abordată de un străin într-o ceainărie dintr-un oraş străin, într-un ținut străin. Înțeleg cum nu se poate mai bine situația dumitale, dar vreau... sau ar fi mai cinstit să spun... trebuie să te întreb ceva. Am aşteptat atât de mult ocazia asta, că acum, când eşti aici, nu pot sta deoparte să te privesc în tăcere. Ca să fiu mai exact, am aşteptat patru ani, şi am petrecut multe după-amiezi plimbându-mă încolo şi-ncoace pe prăfuita noastră stradă principală, unde sunt lăsați de autobuz turiştii rătăciți prin oraşul nostru. Uneori, în rarele ocazii în care venea un avion din capitală, iar eu reuşeam să ajung acolo, mergeam la micul nostru aeroport doar ca să arunc o privire zadarnică după dumneata. Ți-a luat cam mult. Nu vreau să-ți reproşez asta. Te rog, nu mă înțelege greşit. Dar sunt un bătrân care nu ştie cât mai are de trăit. Oamenii din țara asta îmbătrânesc repede şi mor tineri. Sfârşitul mi se apropie cu paşi siguri, iar eu încă mai am o poveste de spus, o poveste anume pentru dumneata. Zâmbeşti. Te gândeşti că mi-am pierdut mințile, că sunt puțin nebun, sau cel puțin excentric... Dar te rog, te rog, nu-mi întoarce spatele. Poate că toate astea ți se par ciudate sau confuze, şi într-adevăr felul în care arăt nu prea inspiră încredere. Aş fi vrut să am în gură dinții dumitale strălucitor de albi în locul cioturilor ăstora maronii, ruinele astea de zâmbet care nu mai sunt bune nici pentru mestecat. Pielea mea e ofilită şi lăsată, îmi atârnă pe brațe de parc-ar fi pusă la uscat. Oamenii spun că suflarea mea miroase urât. Picioarele îmi sunt murdare şi crăpate de atâția ani de umblat în sandale ieftine. Cămaşa mea, cândva albă, ar fi trebuit aruncată de mult. Crede-mă, sunt un tip pretențios, dar vezi şi dumneata starea în care e țara noastră. Jalnică. O ştiu foarte bine, dar nu pot schimba asta, şi mi-am petrecut ani întregi învățând să accept ce nu pot schimba. Nu lăsa aspectul meu fizic să te inducă în eroare. Nu confunda stoicismul meu cu dezinteresul sau resemnarea. Draga mea, niciun sentiment nu e mai îndepărtat de inima mea decât acestea. ... Dar mă abat, şi văd în ochii dumitale că îți pun răbdarea la încercare. Te rog să mă mai suporți, să nu-mi întorci spatele. Nu te aşteaptă nimeni, nu-i aşa? Ai venit singură, după cum mă aşteptam. Oferă-mi numai câteva minute din timpul dumitale. Stai aici lângă mine, Julia. Eşti uimită? Minunații tăi ochi căprui s-au făcut şi mai mari, iar acum e prima oară când te uiți la mine cu adevărat. Te

întrebi cum Dumnezeu îți cunosc numele dacă nu ne-am întâlnit niciodată, iar asta e prima dumitale vizită în țara noastră. Ar putea fi noroc? Te întrebi dacă nu cumva am văzut vreun ecuson pe geaca dumitale ori pe rucsac. Nu, n-am văzut, crede-mă. Îți ştiu numele aşa cum ştiu şi ora şi data naşterii dumitale. Ştiu totul despre micuța Jule, căreia nimic nu-i plăcea mai mult decât să-şi asculte tatăl spunând o poveste. Pot chiar să-ți spun şi care a fost dintotdeauna povestea ei preferată – *Prințul, prințesa şi crocodilul.* Julia Win. Născută în 28 august 1968, la New York. Mamă americancă. Tată birmanez. Numele dumitale de familie e o parte din povestea mea, e o parte din viața mea, de când am ieşit din pântecul mamei mele, acum cincizeci şi cinci de ani, iar în ultimii patru ani n-a trecut nici măcar o zi fără să mă gândesc la dumneata. Voi explica totul la timpul potrivit, dar dă-mi voie să te întreb ceva: Crezi în dragoste? Râzi. Cât de frumoasă eşti. Vorbesc serios... Crezi în dragoste, Julia? Sigur că nu mă refer la izbucnirile de pasiune despre care ne imaginăm că vor dura o viață, cele care ne împing să facem şi să spunem lucruri pe care mai apoi le regretăm; cele care ne amăgesc, făcându-ne să credem că nu putem trăi fără o anumită persoană, care ne fac să tremurăm de teamă că există o mică posibilitate de a pierde acea persoană – un sentiment care ne sărăceşte mai degrabă decât ne îmbogățeşte, fiindcă ne dorim ceea ce nu putem avea, vrem să păstrăm ceea ce nu putem păstra. Nu mă refer nici la dorința carnală, nici la iubirea de sine, parazitul care se cuibăreşte bucuros sub masca iubirii altruiste. Nu. Vorbesc de iubirea care le redă orbilor vederea. De iubirea care e mai puternică decât frica. Vorbesc de o iubire care insuflă vieții sens, care sfidează legile naturii şi ale degenerării, care ne face să înflorim şi nu cunoaşte margini. Vorbesc de triumful spiritului uman asupra egoismului şi morții. Scuturi din cap? Nu crezi într-un astfel de lucru? Nu ştii despre ce vorbesc? Nu mă mir㠞i eu eram la fel înainte de a-l întâlni pe tatăl dumitale. Aşteaptă numai. Vei înțelege la ce mă refer de îndată ce îți voi spune povestea pe care am purtat-o în inimă special pentru dumneata în aceşti ultimi patru ani. Îți cer doar puțină răbdare. E târziu, şi cu siguranță eşti obosită după o călătorie atât de lungă. În ce mă priveşte, trebuie să-mi conserv energia. Sper că mă vei înțelege dacă mă retrag. Dacă vrei, ne putem întâlni din nou mâine la aceeaşi oră, la masa asta, în ceainărie. Apropo, aici l-am cunoscut pe tatăl dumitale şi, dacă mă gândesc bine, stătea chiar acolo, pe scaunul pe care stai dumneata, spunându-şi povestea, iar eu stăteam

aici, exact pe scaunul ăsta, uimit şi – trebuie să recunosc – neîncrezător, ba chiar încurcat. Nu mai auzisem pe nimeni care să spună o asemenea poveste. Pot cuvintele să capete aripi? Pot pluti ele ca fluturii prin aer? Ne pot captiva, ne pot duce într-o altă lume? Ne pot face să tremurăm, ca forțele naturii care scutură pământul? Pot deschide tainițele sufletului nostru? Nu ştiu dacă singure cuvintele pot face toate astea, dar împreună cu vocea umană pot, Julia, iar în ziua aceea tatăl dumitale avea o voce aşa cum o persoană nu are decât o dată în viață. Nu vorbea, ci mai degrabă cânta, şi, cu toate că vocea îi era groasă, n-a rămas nicio persoană în ceainăria asta care să nu fie mişcată până la lacrimi de sunetul ei. Curând spusele lui au luat forma unei poveşti, iar din acea poveste s-a născut o viață, dându-şi la iveală puterea şi magia. Lucrurile pe care le-am auzit în ziua aia m-au transformat într-un credincios la fel de statornic ca şi tatăl dumitale. „Nu sunt o persoană evlavioasă, iar iubirea, U Ba, iubirea este singura forță în care cred cu adevărat." Acestea au fost cuvintele tatălui dumitale.

U Ba mă privi şi se opri. Îşi puse palmele deschise în fața pieptului, se înclină abia perceptibil şi ieşi din ceainărie cu câțiva paşi iuți şi uşori.

Îl urmării dispărând în forfota străzii.

„Nu", voiam să strig după el, „nu. Nu cred în nicio putere care le poate reda orbilor vederea. Nu cred în miracole, şi nici în magie. Viața e scurtă – prea scurtă ca s-o risipeşti pe speranțe deşarte. Mai bine te bucuri de ea aşa cum e decât să te amăgeşti." Dacă cred în iubire? Ce întrebare! De parcă iubirea ar fi o religie, în care poți să crezi sau nu. La optsprezece ani îl visam pe prințul care să mă salveze şi să mă elibereze, iar când a apărut am înțeles, în varianta cea mai dureroasă, că prinții nu există decât în basme, iar dragostea te orbeşte. „Nu", aş fi vrut să strig după bătrân, „nu cred în nicio forță mai puternică decât frica. Nu cred în niciun triumf asupra morții. Nu. Nu."

În schimb, rămăsei ghemuită pe scaunul scund. Încă îi mai auzeam vocea. Era calmă şi melodioasă, de o blândețe nu prea diferită de a vocii tatălui meu. Vorbele lui îmi răsunau un minte ca un ecou care nu vrea să se stingă.

„Mai stai aici lângă mine încă puțin, Julia, Julia, Julia..." „Crezi în iubire, în iubire..."

„Cuvintele tatălui dumitale, tatălui dumitale..."

Capul mă durea şi eram extenuată. Parcă m-aş fi trezit dintr-

un coşmar necruțător. În jur bâzâiau muştele, mi se aşezau pe păr, pe frunte, pe mâini. Nu aveam puterea să le gonesc. În farfurie zăceau trei pateuri uscate. Masa era acoperită de zahăr brun lipicios. Încercai să îmi sorb ceaiul. Era frig, iar mâna îmi tremura. Îmi încleştam degetele pe pahar, şi totuşi aluneca, imposibil de oprit. Urmării cum cade cu încetinitorul, indiferent cât de tare îl strângeam. Zgomotul sticlei care se împrăştie pe podea. Privirile celorlalți. De parcă aş fi răsturnat un bufet plin de obiecte din sticlă. De ce îl ascultasem atâta timp pe străinul ăla? I-aş fi putut cere răspicat să se oprească. Însă ceva mă reținuse. Chiar când eram pe punctul de a-i întoarce spatele, zisese „Julia, Julia Win". Nu mi-aş fi putut imagina că sunetul numelui meu o să mă tulbure vreodată atât de mult. Inima îmi bătea cu putere. De unde îmi ştia numele? Îl cunoştea pe tatăl meu? Când îl văzuse ultima oară? Poate ştia dacă tatăl meu mai e în viață, poate şi unde se ascunde?

2

Chelnerul nu vru să îmi ia banii.

— Eşti o prietenă a lui U Ba. Prietenii lui sunt oaspeții noştri, zise el făcând o plecăciune.

Scosei totuşi bancnota din buzunarul pantalonilor. Era jerpelită şi murdară. Dezgustată, o strecurai sub farfuria cu pateuri. Chelnerul curăță farfuriile, dar ignoră banii. Îi arătai. Zâmbi.

Erau prea puțini? Prea murdari? Nu erau buni? Pusei pe masă o bancnotă mai mare şi mai curată. Se înclină, zâmbi din nou, dar nu se atinse nici de asta.

Afară era şi mai cald. Arşița mă paraliza. Rămăsei în fața ceainăriei, incapabilă să fac vreun pas. Soarele îmi ardea pielea, iar lumina orbitoare îmi înțepa ochii. Îmi scosei şapca de baseball şi o trăsei în jos peste față.

Strada era plină de oameni, şi totuşi, ciudat de liniştită. Lipsea ceva, şi abia după o vreme înțelesei ce: aproape că nu existau vehicule cu motor. Oamenii mergeau pe jos sau cu bicicleta. Într-o intersecție aşteptau trei trăsuri trase de cai şi un car cu boi. Puținele maşini de pe stradă erau vechi camionete japoneze, cu tabla îndoită şi ruginită, încărcate cu saci şi coşuri împletite, de care stăteau agățați cu disperare câțiva tineri.

Pe marginile străzii se înşirau colibe joase de lemn, cu un

singur etaj şi acoperiş de tablă ondulată. Asociam peisajul cu mahalalele din Africa sau America de Sud văzute la televizor. Cocioabele astea erau locuri pentru afaceri, magazine de o sută de metri pătraţi care ofereau totul, de la orez, alune, făină şi şampon până la Coca-Cola şi bere. Marfa era lăsată într-o dezordine cruntă. Nu exista nicio ordine, cel puţin nu una pe care s-o pot înţelege.

Fiecare a doua construcţie părea să fie ceainărie, cu patronii în faţă, ghemuiţi pe scăunele din lemn. Purtau prosoape verzi şi roşii înfăşurate în jurul capului, accesorii la fel de obişnuite pentru ei ca şapca de baseball pentru mine. În loc de pantaloni bărbaţii purtau nişte pânze înfăşurate în jurul mijlocului, asemănătoare cu nişte fuste, şi fumau ţigări de un verde-închis.

În faţa mea stăteau două femei. Erau unse cu o pastă galbenă pe obraji, pleoape şi nas. Păreau indience pornite la război, şi fumau aceleaşi chiştoace verzului urât mirositoare.

Eram cu cel puţin un cap mai înaltă decât cei din jur, chiar şi decât bărbaţii. Erau subţiri, fără să pară uscaţi, şi se mişcau cu uşurinţa şi eleganţa pe care le admirasem întotdeauna la tatăl meu. Prin comparaţie, la un metru şaptezeci şi nouă şi şaizeci şi unu de kilograme mă simţeam grasă şi împiedicată.

Dar cel mai rău lucru era holbatul.

În loc să se uite în altă parte, oamenii mă priveau drept în ochi şi zâmbeau. Nu îmi puteam da seama dacă e de bine sau de rău.

Cât de ameninţător poate fi un râset!

Alţii mă salutau dând uşor din cap. Mă cunoşteau? Aşteptaseră cu toţii sosirea mea, aşa cum făcuse U Ba? Încercam să nu îi privesc. Neştiind cum să le răspund la salut, o pornii în jos pe strada principală cât de repede puteam, cu ochii fixaţi asupra unui punct de la orizont. Îmi era dor de New York, de zarva şi traficul lui. De feţele serioase şi inabordabile ale pietonilor deloc interesaţi de cei din jur. Îmi era dor chiar şi de duhoarea gunoiului revărsat, în serile de vară sufocant de umede. Tânjeam după ceva cunoscut, ceva de care să mă agăţ, care să-mi ofere siguranţă. Voiam să fiu înapoi acolo unde ştiam cum să mă mişc şi cum să mă comport.

După aproape un kilometru, drumul se bifurca. Uitasem unde e hotelul meu. Mă uitai în jur după vreun semn, un detaliu al străzii, un tufiş, un copac, o casă pe care s-o fi văzut şi să mă îndrepte în direcţia bună. Nu vedeam decât uriaşii arbuşti de bouganvillea, mai înalţi chiar decât colibele, terenurile uscate,

trotuarele prăfoase şi gropile suficient de adânci pentru a înghiți o minge de baschet. Oriunde m-aş fi întors, totul arăta la fel: străin şi sinistru.

Puteam eu, Julia Win, din New York, cunoscătoare a fiecărei străzi din Manhattan, să mă pierd în această răstoacă lungă de trei străzi şi lată de două? Unde erau memoria, simțul orientării şi prezența de spirit pe care mă bazam când abordam oraşe ca San Francisco, Paris şi Londra? Cum îmi putusem pierde direcția atât de uşor? Mă simțeam singură şi dezorientată, cum nu mi se mai întâmplase niciodată în New York.

— Domnişoară Win, domnişoară Win, strigă cineva.

Abia îndrăznind să mă întorc, mă uitai peste umăr. În spatele meu stătea un om pe care nu-l recunoscui. Îmi amintea de hamalul hotelului. Sau de chelnerul de la ceainărie. Sau de portarul de la aeroportul din Rangoon, ori de taximetrist. Toți arătau la fel, cu părul negru, ochii căprui şi adânci, pielea măslinie şi zâmbetul nefiresc.

— Căutați ceva, domnişoară Win? Pot să vă ajut?

— Nu, mulțumesc, spusei, neavând încredere în străin şi nevrând să depind de el. Da... Hotelul meu... Direcția... adăugai, dorindu-mi mai presus de orice un loc în care să mă ascund, chiar şi camera de hotel în care mă cazasem de dimineață.

— Sus pe deal, încoace, la dreapta, veți da cu ochii de el. Nu sunt nici cinci minute, îmi explică el.

— Mulțumesc.

— Sper că vă place în oraşul nostru. Bun-venit în Kalaw, zise el văzându-şi de drum.

În hotel intrai fără niciun cuvânt, trecui de recepționerul zâmbitor, urcai scara de lemn până la etajul al doilea şi mă prăbuşii în pat. Rareori fusesem atât de epuizată.

Călătoria de la New York la Rangoon îmi luase mai mult de şaptezeci şi două de ore. Apoi petrecusem o noapte întreagă şi jumătate din ziua următoare într-un autobuz paradit, plin de oameni care puțeau şi nu purtau decât fuste soioase, tricouri jerpelite şi sandale jegoase din plastic. Cu pui şi purceluşi guițători.

Un drum de douăzeci de ore pe drumuri care se asemănau prea puțin cu străzile. Albii secate, dacă mă întrebați pe mine. Toate astea doar pentru a ajunge din capitală în satul ăsta îndepărtat de munte. Pentru ce?

Ce căutam în fundătura asta birmaneză? Nu pierdusem

nimic aici, şi totuşi speram să găsesc ceva. Pornisem în căutare fără să am vreo idee clară despre ceea ce caut.

Adormii, probabil. Soarele dispăruse, afară se lăsa noaptea şi în cameră plutea semiîntunericul. Valiza mea stătea nedeschisă pe celălalt pat. Privii în jur, aruncându-mi ochii încolo şi-ncoace, de parcă ar fi trebuit să-mi amintesc unde sunt. Un ventilator vechi din lemn spânzura de tavan. Camera era mare, iar mobila simplă îi împrumuta un aer monastic. Lângă uşă era un dulap simplu, lângă fereastră o masă şi un scaun, iar între paturi o micuță noptieră. Pereții albi nu erau împodobiți de picturi sau oglinzi. Podelele vechi din lemn erau tocite şi lucioase. Singurul obiect de lux era micul frigider coreean. Nu funcționa. Aerul rece al serii se strecura prin fereastra deschisă. Draperiile galbene foşneau în vânt uşor, molcom.

În amurg, la câteva ore distanță, întâlnirea mea cu bătrânul părea mai absurdă şi mai misterioasă decât fusese la lumina zilei. Amintirea ei devenise cețoasă, nedesluşită. Îmi defilau prin minte imagini spectrale, imagini pe care nu le puteam interpreta, imagini care nu aveau sens. Încercai să-mi amintesc. U Ba avea un păr alb, des, tăiat scurt. Pe buze avea un zâmbet a cărui semnificație n-o puteam ghici. Era batjocoritor, ironic? Compătimitor?

Ce voia de la mine?

Bani! Ce altceva? Nu ceruse niciunul, însă trimiterile la dinți şi la cămaşă fuseseră destul de clare. Ştiam ce urmăreşte. Mi-ar fi putut afla numele de la hotel. Probabil era înțeles cu recepționerul. Un escroc care voia să-mi ațâțe curiozitatea, să facă impresie înainte de a-şi oferi serviciile de ghicitor, astrolog, cititor în palmă. Nu funcționase. De-ar fi ştiut că îşi pierde vremea.

Spusese ceva care să sugereze că l-a cunoscut cu adevărat pe tatăl meu? Se pare că tata i-a spus „Nu sunt o persoană evlavioasă, iar iubirea, U Ba, iubirea este singura forță în care cred cu adevărat”. Tata nici nu ar fi gândit vreodată aşa ceva, ca să nu mai vorbim de spus cu voce tare. Şi cu atât mai puțin unui străin. Sau mă păcăleam? Nu era mai probabil ca presupunerea mea că aş înțelege toate gândurile şi sentimentele tatălui meu să fie ridicolă? Cât de bine îl cunoscusem de fapt?

Tatăl pe care credeam că îl cunosc ar fi dispărut aşa, fără să lase vreun semn? Şi-ar fi abandonat soția, băiatul şi fata fără nicio explicație, fără a mai trimite vreodată o veste?

Poliția spunea că urma i se pierduse în Bangkok. Era posibil să fi fost tâlhărit sau ucis în Thailanda.

Sau fusese victima vreunui accident în Golful Siam? Poate că sperase să se bucure de două săptămâni de pace şi linişte? Poate se dusese la plajă să înoate şi se înecase. Asta era versiunea familiei, cel puțin cea oficială.

Cei din departamentul de criminalistică credeau că duce o viață dublă. Refuzaseră să accepte cele spuse de mama, că nu ştie nimic despre primii douăzeci de ani din viața lui. Consideraseră varianta asta atât de ridicolă, încât la început suspectaseră că mama jucase un rol în dispariția lui, fiind complice ori chiar făptaşă. Abia când a fost limpede că nu există nicio poliță de asigurare pentru viață sau altă miză, că nimeni nu putea profita financiar de pe urma presupusei lui morți, au pierit şi suspiciunile în privința ei. Se ascundea vreo parte din tatăl meu în spatele misterului primilor douăzeci de ani ai vieții lui, o parte pe care noi, familia lui, n-o văzuserăm niciodată? Era oare homosexual în secret? Un pedofil care îşi potolea poftele în bordelurile din Bangkok?

Voiam cu adevărat să ştiu? Voiam să văd cum e terfelită imaginea pe care o aveam despre el, imaginea de soț credincios, avocat de succes, tată bun şi puternic, prezent ori de câte ori copiii aveau nevoie de el? Să nu-ți faci chip cioplit... Ca şi cum am putea trăi fără idoli! Cât de mult adevăr puteam să suport?

Şi atunci, ce mă trăgea la celălalt capăt al lumii? Nu durerea. Faza asta trecuse. Patru ani înseamnă mult. Suferisem, dar îmi şi dădusem repede seama că vechiul clişeu este adevărat: viața merge înainte. Chiar şi fără el. Prietenii mei spuneau că am trecut peste toată „treaba” – cum îi spuneau ei – destul de repede.

Nu era nici grija pentru el cea care mă împinsese să-l caut. Dacă e să fiu cinstită, nu credeam cu adevărat că mai este în viață, sau – dacă mă înşelam în privința asta – că ar putea avea nevoie de ajutorul meu, că aş putea face ceva pentru el.

Mă rodea incertitudinea. Voiam să ştiu de ce a dispărut şi dacă asta dădea la iveală ceva ce nu ştiam deja despre el. Îl înțelesesem atât de bine pe cât credeam sau relația noastră, apropierea noastră fusese o iluzie? Îndoielile astea erau mai rele decât teama de adevăr. Aruncau un văl peste copilăria mea, peste trecutul meu, şi descopeream că nu mai am încredere în propriile amintiri. Şi amintirile erau tot ce aveam. Cine era omul care mă crescuse? Cu cine trăisem pentru mai bine de douăzeci de ani?

Cine era de fapt tatăl meu?

3

Ultima mea amintire despre el avea deja patru ani.

Era dimineața de după terminarea facultății. Dormeam la ai mei, în casa copilăriei din Manhattan, East Side, Strada 64. Îmi făcuseră patul în vechea mea cameră, transformată în cameră de oaspeți. În seara dinainte sărbătoriserăm absolvirea. Puteam să mă duc la mine. Apartamentul meu din Second Avenue era la mai puțin de zece minute distanță, dar se făcuse târziu, trecuse de miezul nopții, iar şampania şi vinul roşu mi se urcaseră la cap. Avusesem o seară foarte frumoasă. Fratele meu venise din San Francisco. Tata, căruia nu-i plăceau petrecerile şi nu bea niciodată, fusese vesel cum de puține ori i se întâmplase, iar mie mi se făcuse dor de familie, de vechea mea cameră, de mirosurile şi sunetele copilăriei. De trezitul încă o dată în zgomotul de farfurii scoase de tata din maşina de spălat şi puse pe masă, imediat după şase, ca în orice altă dimineață. De aroma cafelei proaspăt râşnite şi de rulourile cu scorțişoară pe care le iubeam atât de mult în copilărie. Voiam să-l aud, pe jumătate adormită, cum deschide uşa din față, iese şi ia ziarul *Times,* apoi se întoarce. Să aud uşa veche şi grea de lemn cum pocneşte când se închide şi cum aterizează ziarul grăsan cu un pocnet pe masa din bucătărie. Anii de facultate se duseseră – ceva se termina, fără îndoială. Voiam să mă agăț de acel ceva, măcar pentru încă o noapte şi o dimineață. Să încep ziua în siguranța ritualurilor din copilărie. Să mă simt în siguranță. Încă o dată.

Ca şi cum aş fi avut o premoniție.

Tata m-a trezit devreme. Printre jaluzelele de lemn se strecura o lumină slabă. Trebuie să fi fost chiar înainte de răsărit. Stătea la capătul patului meu, cu pardesiul lui cenuşiu demodat şi pălăria Borsalino maro. Când eram mică îl priveam plecând la lucru îmbrăcat aşa. În fiecare dimineață stăteam la fereastră făcându-i cu mâna, uneori plângând, pentru că nu voiam să plece. Chiar şi mulți ani mai târziu, când şoferul îl aştepta în limuzina mare şi neagră, iar el nu avea de făcut decât trei paşi pe alee, purta întotdeauna pardesiul şi pălăria. În tot acest timp nu şi-a schimbat deloc garderoba; nu a făcut decât să-şi cumpere pardesiuri şi pălării – neapărat Borsalino la intervale regulate. Avea şase pălării: două negre, două maro şi două bleumarin. Când nu a mai găsit pardesiuri nici în cele mai

conservatoare magazine din New York, a început să şi le facă pe comandă.

Borsalino era talismanul lui. Cumpărase prima pălărie italiană pentru primul interviu de angajare. Obținuse slujba. Pe atunci pălăria era semnul clar al bunului-gust şi al stilului. Totuşi, peste ani ajunsese să pară demodată, apoi excentrică, până când, în cele din urmă, tata ajunsese să pară picat dintr-un film de după război. Ca adolescentă eram stânjenită de stilul vestimentar al tatălui meu. Părea atât de învechit şi, în plus, le saluta pe mamele prietenilor mei cu o plecăciune. Ceilalți puşti chicoteau şi râdeau ori de câte ori tata venea să mă ia de la şcoală. Atunci îl căinam, pentru că nu-mi puteam imagina că pe el îl doare mai puțin decât pe mine. Nu purta niciodată pantofi sport, blugi sau pulovere şi disprețuia stilul american lejer de îmbrăcăminte. Spunea că stimulează instinctele umane joase, printre care se număra şi dorința de comoditate.

Tata stătea lângă pat şi îmi şoptea numele. Mi-a spus că are o întâlnire în Boston şi nu ştie exact când se întoarce. Probabil peste vreo două zile. Era ciudat, pentru că avea un calendar al întâlnirilor la fel de precis ca ceasul de la mână. În plus, se ducea la Boston tot timpul, dar niciodată nu rămânea peste noapte. Eram prea obosită ca să fiu surprinsă. M-a sărutat pe frunte şi mi-a zis:

„Te iubesc, micuțo! Să nu uiți niciodată asta, auzi?”

Am dat din cap, pe jumătate adormită.

„Şi eu te iubesc. Ai grijă...”

M-am întors pe partea cealaltă, adâncindu-mi capul în pernă, şi m-am culcat la loc. De atunci e dispărut. Fără urmă. Primul indiciu că ceva nu e în regulă a apărut după zece în dimineața respectivă. Mă săturasem de somn şi m-am dus în bucătărie. Fratele meu plecase deja spre San Francisco. Mama mă aştepta să mâncăm micul dejun împreună. Stătea în bucătărie cu o ceaşcă de cafea şi frunzărea *Vogue.* Eram amândouă în halat de baie. Pe masă erau rulouri calde cu scorțişoară, baghete, somon, pastă de brânză şi dulceață de căpşune. M-am aşezat la locul meu, cu spatele lipit de perete, picioarele ridicate pe marginea scaunului şi brațele strânse în jurul genunchilor. Sorbeam din sucul de portocale şi-i povesteam mamei planurile de *vacanță.* A sunat telefonul. Era Susan, secretara lui tata. Voia să ştie dacă e bolnav. Persoana cu care trebuia să se întâlnească la zece – deloc lipsită de importanță – se întreba unde este. Nimeni nu pomenise nimic despre Boston.

Mama s-a arătat mai puțin îngrijorată decât Susan, poate pentru că nu avea în fața ochilor un mogul de Ia Hollywood împreună cu avocații lui, care s-o privească încruntați. Mama şi Susan au convenit că a apărut o urgență. El nu reuşise să sune, fusese nevoit să rămână la nu ştiu ce întâlnire, şi urma să dea un semn în câteva ore, cu siguranță.

Ne-am terminat calme micul dejun. Niciuna dintre noi n-a scos vreun cuvânt despre tata. Pe urmă ne-am dus împreună la cosmetică, după care ne-am plimbat prin Central Park şi ne-am dus la Bergdorf Goodman. Era una dintre zilele călduțe de la începutul verii, când nu e prea umed şi nici prea cald. New Yorkul în toată splendoarea lui. Parcul mirosea a iarbă proaspăt cosită, oamenii stăteau la soare, iar vreo doi tineri, la bustul gol, se jucau cu un disc zburător. În fața noastră doi bătrâni se dădeau cu rolele ținându-se de mână. Mi-ar fi plăcut mai mult decât orice să zac puțin acolo, cu ochii închişi, îmbrățişând lumea. În zile de genul ăla simțeam întotdeauna că viața e o grămadă de ocazii care aşteaptă să profiți de ele.

Mama mă înghiontea înainte.

La Bergdorf Goodman mi-a cumpărat o rochiță de vară cu flori galbene, după care m-a invitat la un ceai la Piaza. Nu îmi plăcea prea mult hotelul ăla. Avea un stil renascentist francez fals, puțin cam prea fantezist, prea kitschos, dar înțelesesem deja de multă vreme că e inutil să încerci s-o faci pe mama să-şi bea ceaiul în altă parte. Adora holul cu stucaturi şi coloane ornate care păreau de gheață. Îi plăceau ținuta bățoasă a chelnerilor şi felul în care o saluta şeful de sală – *Bonjour Madame Win.* Ne-am aşezat între doi palmieri, lângă un mic bufet cu prăjituri, dulciuri şi înghețată. Doi violonişti se plimbau în jur interpretând valsuri vieneze.

Mama a cerut blinii cu caviar şi două pahare de şampanie.

„Mai e ceva de sărbătorit?”

„Absolvirea, draga mea.”

Am gustat din blinii. Erau prea sărate, iar şampania – prea caldă. Mama i-a făcut semn chelnerului.

„Las-o baltă, mamă, am protestat. E în regulă.”

„Nu chiar”, mi-a răspuns ea pe un ton îngăduitor, ca şi cum nu m-aş fi priceput deloc la astfel de lucruri. „De-ar fi fost în regulă...”

L-a mustrat pe chelner, care a luat totul înapoi cu scuze nenumărate. Vocea ei putea fi foarte rece şi ascuțită. Într-o vreme mă temeam de ea. În ziua aceea o consideram doar neplăcută.

„Când mănânc blinii cu caviar mă aştept să fie mai mult decât «în regulă». Iar şampania călduță e o impertinență. Le-ai fi mâncat, nu-i aşa?”

Am aprobat din cap.

„Şi taică-tău. Într-o mulțime de privințe semănați perfect.”

„Ce vrei să spui?” am întrebat-o, fiindcă nu suna a compliment.

„Ce nu înțeleg la tine: supunerea, pasivitatea sau frica de conflict? De ce să nu mă plâng dacă ceva e în neregulă cu ce am comandat?”

„Mi se pare plictisitor.”

„E timiditate sau aroganță?” a continuat ea de parcă nici nu m-ar fi auzit.

„Ce legătură are asta cu aroganța?”

„Niciunul dintre voi n-a vrut niciodată să aibă de-a face cu chelnerii”, a zis ea, iar eu nu puteam înțelege furia care îi mocnea în glas. N-avea nicio legătură cu şampania călduță şi bliniile sărate. A continuat: „Nu merită deranjul... Numesc asta «aroganță».”

„Nu e, atâta doar că pentru mine nu e important.”

Era doar pe jumătate adevărat, dar nu avem niciun chef de o discuție amănunțită. Mi se părea stânjenitor să mă plâng de ceva într-un restaurant, hotel sau magazin. Totuşi, pentru mine conta mai mult decât eram pregătită să las să se înțeleagă. Avea să mă roadă, şi după momentul acela am fost deseori înciudată pe mine însămi că nu fusesem mai vocală. Cu tata era diferit. Tăcerea lui în astfel de situații era autentică. Pentru el chiar nu conta. De câte ori cineva îl înfrunta grosolan sau se purta urât cu el, credea că e problema celeilalte persoane, nu a lui. Zâmbea ori de câte ori cineva trecea în fața lui la o coadă. Nu-şi număra niciodată restul. Mama număra şi ultimul cent. Îi admiram calmul. Mama nu putea să-l priceapă. Era exigentă deopotrivă cu sine şi cu ceilalți, iar tata numai cu sine.

„Cum se poate să nu conteze pentru tine dacă nu eşti servită adecvat, dacă nu primeşti lucrul pentru care-ai plătit? Nu pot să-nțeleg.”

„Nu putem s-o lăsăm baltă?” am întrebat-o, rugător şi fără să insist. Apoi, ca să schimb subiectul, am adăugat: „Îți faci griji pentru tata?”

A zâmbit şi a dat din cap:

„Nu. Ar trebui?”

Privind înapoi, mă întreb dacă nu cumva stăpânirea de sine a

mamei era de fațadă. Niciuna dintre noi n-a spus vreun cuvânt despre întâlnirea ratată. Nu sunase înapoi la birou să verifice dacă ajunsese. De ce era aşa de sigură că nu i se întâmplase nimic nefast? Nu-i păsa? Bănuise cumva dinainte că avea să se ajungă la asta? Liniştea şi nepăsarea ei gratuită din ziua aceea sugerau uşurarea – chiar fericirea – pe care unii oameni ar putea să o simtă când o catastrofă inevitabilă şi previzibilă se întâmplă într-un final.

Câteva săptămâni mai târziu, Francesco Lauria, şeful brigăzii speciale însărcinate să îl găsească pe tata, stătea la masa din bucătăria noastră. Când începuse investigația, comandantul poliției newyorkeze i-l prezentase mamei drept unul dintre cei mai buni anchetatori pe care îi are. Începând de atunci, fusese oaspetele nostru permanent. Era tânăr, în jur de treizeci de ani, zvelt, musculos şi foarte înfumurat. Părul lui negru stătea întotdeauna în aceeaşi poziție, de parcă l-ar fi ferchezuit în fiecare dimineață. Purta costume elegante şi cravate italieneşti. Dar dintre toate, cel mai izbitor era felul în care vorbea. Elocvent şi fermecător, îşi alegea cuvintele cu grija unui avocat versat în primele zile – când fratele meu, mama şi cu mine stăteam practic lipiți de telefon – ne suna la orice oră de la comandament, adesea la miezul nopții. Ne consola, pălăvrăgind despre rata înaltă de rezolvare a cazurilor de răpire şi despre cazuri în care persoana dispărută apărea dintr-odată, nevătămată, după două sau trei săptămâni. Găsise în tata o modalitate de a avansa în carieră şi era hotărât să tragă foloase din cazul ăla. „Avocat influent de pe Wall Street dispărut fără urmă", scrisese *New York Times,* citându-l pe Lauria pe prima pagină a secțiunii Metropolitane. În zilele care au urmat s-a speculat încontinuu. Fusese crimă, răzbunarea vreunui client? O răpire dramatică? Exista vreo legătură cu Hollywood-ul?

Descoperirile poliției din primele două săptămâni au făcut cazul şi mai misterios. În dimineața dispariției sale, tata se dusese într-adevăr la JFK, dar în loc să se îmbarce în avionul de Boston, plecase la Los Angeles. Cumpărase biletul direct de la aeroport şi nu avea bagaj. De la Los Angeles zburase la clasa întâi spre Hong Kong cu un avion al United Airlines. Un însoțitor de zbor îl ținuse minte pentru că refuzase să bea şampanie şi, în loc să citească ziarul, citea un volum de poezii de Pablo Neruda. Despre tata spusese că îi păruse foarte calm şi neobişnuit de politicos. Nu mâncase mult, dormise foarte puțin, nu se uitase la

filme şi îşi petrecuse majoritatea timpului citind.

Tata stătuse o noapte în Hong Kong la Hotelul Peninsula, camera 218, comandase pui curry şi apă minerală şi nu ieşise deloc din cameră. Ziua următoare, se îmbarcase într-un avion al Cathay Pacific care zbura la Bangkok, unde îşi petrecuse încă o noapte la Mandarin Oriental. Se pare că nu încercase să îşi acopere urmele. Stătuse la hotelurile pe care le folosea mereu în călătoriile de afaceri şi plătise totul cu cardul de credit. De parcă ar fi ştiut dinainte că acela avea să fie sfârşitul călătoriei sale, cel puțin pentru anchetatori. Patru săptămâni mai târziu, un muncitor în construcții i-a găsit paşaportul în apropierea aeroportului din Bangkok.

Unele circumstanțe sugerau că nu părăsise niciodată Thailanda. Poliția verificase toate listele de pasageri ale zborurilor care plecau din Bangkok. Numele lui nu apărea nicăieri. Lauria specula că ar fi putut să facă rost de un paşaport fals în Thailanda şi apoi să zboare altundeva sub nume fals. Câțiva însoțitori de zbor thailandezi susțineau că îl văzuseră. Unul, chipurile, într-un avion spre Londra, altul în drum spre Paris, un al treilea într-un avion spre Phnom Penh. Niciuna dintre aceste piste nu se dovedise valabilă.

În timpul investigației, relația dintre Lauria şi mama s-a deteriorat rapid. La început se arătase plin de înțelegere față de familia victimei, mai ales față de soție, „a cărei durere", aşa cum le spusese reporterilor, „îi era gravată pe față". De câte ori suna, avea o voce prietenoasă, caldă şi intimă, ca a medicului nostru de familie. Dar neîncrederea a luat uşor, uşor locul compasiunii pentru că nu putea să accepte că niciunul dintre noi nu ştia să răspundă întrebărilor despre trecutul tatălui meu. În opinia lui, împiedicam mersul anchetei. Cum să nu ştie o nevastă locul de naştere al soțului? Data sau anul naşterii lui? Numele părinților? Mama dădea din cap că nu ştie. Frați, măcar? Prieteni din copilărie?

Conform datelor de la biroul de imigrație, tatăl meu venise din Burma în Statele Unite cu o viză de student în 1942. Studiase Dreptul la New York şi devenise cetățean american în 1959. Locul naşterii sale, declarase el, era Rangoon, capitala fostei colonii britanice. Cercetările Biroului Federal de Investigații şi ale Ambasadei SUA în Rangoon nu au dus atunci nicăieri. Win e un nume răspândit în Burma şi nimeni nu părea să ştie ceva despre familia tatălui meu.

Lauria sorbea din cafeaua lui neagră.

„Îmi pare rău, domnişoară Win, dar suntem într-un impas", a spus şi îți dădeai seama din vocea lui că arunca o parte din vină pe seama noastră. „Aş vrea să vă mai pun câteva întrebări. Orice detaliu, orice fărâmă de informație, oricât de lipsită de însemnătate vi s-ar putea părea, poate să ajute la reluarea anchetei." Apoi a scos din buzunar un pix şi un caiet de notițe.

„N-ați observat nimic ciudat în săptămânile de dinaintea dispariției soțului dumneavoastră? Obiceiuri diferite, poate? N-a rostit nume pe care nu le cunoaşteți?"

„M-ați mai întrebat asta o dată", a răspuns mama supărată. Nu încerca să-şi ascundă iritarea.

„Ştiu. Poate că în ultimele săptămâni v-a venit altceva în minte. Distanța câteodată ajută."

„Soțul meu medita mai des decât de obicei. Nu doar 45 de minute dimineața, ci şi seara, după cină. Dar asta v-am spus-o deja." „ Era mai tensionat, mai nervos?"

„Nu, dimpotrivă."

„Mai jovial?" a întrebat cu uimire Lauria.

„Tata nu era o persoană jovială în sensul ăla..." am intervenit eu. „Era calm, adesea foarte tăcut, iar în zilele dinainte să dispară a fost mai retras decât îi stătea în obicei."

„A ascultat foarte multă muzică în săptămânile alea", a adăugat mama, „ore întregi înainte de culcare. Oricum, nici nu prea dormea mult, patru sau cinci ore pe noapte, nu mai mult" „Asculta ceva anume?"

„Preferații lui, în mare parte: Bach, Mozart, Beethoven, operele lui Puccini, mai ales *La Boheme.*"

Lauria şi-a notat câteva observații în caiet „M-a surprins că nu numai biroul, dar şi camera de lucru şi dormitorul lui erau neobişnuit de ordonate. Mesele curate, toată corespondența aranjată, nici măcar o singură carte nu era deschisă pe noptieră."

Mama a confirmat cu o înclinare a capului:

„Aşa era el."

„Cum, mai precis?" a întrebat Lauria.

„Pedant şi ordonat, extrem de organizat şi cu planuri făcute cu mult timp înainte. Dar ce importanță au toate astea?"

Lauria a tăcut

„Credem", a continuat el după o pauză lungă, „că motivele misterioasei dispariții a soțului dumneavoastră sunt de găsit în primii lui douăzeci de ani de viață, dar fără ajutorul dumneavoastră n-o să facem decât să ne-nvârtim în cerc."

„V-am spus tot ce ştiu", l-a întrerupt mama. „Soțul meu nu

vorbea despre acea perioadă cu nimeni."

„ V-ați măritat cu un necunoscut, un om despre care nu ştiați absolut nimic?" a întrebat Lauria.

Vocea lui nu mai suna a dojană şi acuză, era rece şi cinică.

„Ştiam tot ce trebuia să ştiu", a răspuns mama pe un tot ascuțit, menit să pună capăt conversației. „Îl iubeam. Restul n-avea importanță pentru mine."

Lauria s-a ridicat. Şi-a luat pixul şi carnețelul şi le-a pus înapoi în buzunar. Chiar dacă ar fi vrut, nu ar fi putut să o înțeleagă pe mama. Era genul de om care nu acceptă refuzul nici în carieră, nici în căsnicie, probabil. Nu i-a trecut prin minte faptul că el şi mama semănau în această privință; nu a reuşit, deci, nici să priceapă cât de greu i-a fost ei să trăiască cu tăcerile tatălui meu.

Lauria se uita la noi de parcă ar mai fi avut de gând să zică ceva, dar s-a răzgândit şi s-a îndreptat spre uşă.

„Vă sun dacă aflăm ceva nou", a spus.

„Mulțumesc", a răspuns mama calmă.

S-a aşezat în scaunul pe care stătuse Lauria, după ce detectivul a plecat. Nu spunea nimic. Cu fiecare respirație, tăcerea devenea mai apăsătoare. Ce ne oprea să vorbim? Mințise? Fusese complicele tatei? Tăcerea îmi apăsa umerii şi stomacul şi simțeam furnicături de-a lungul mâinilor, de parcă cineva le-ar fi înțepat cu ace. Senzația asta s-a urcat în sus pe brațe şi mi s-a suit în piept; ştiam că atunci când avea să ajungă la cap, urma să leşin. Voiam să spun ceva, dar nu am putut scoate un singur cuvânt.

Mama m-a salvat. S-a ridicat de pe scaun, a venit înspre mine şi m-a cuprins cu unul dintre brațe. Plânsese.

„Tatăl tău m-a părăsit cu mult înainte să dispară."

4

Există oare în viață momente de răscruce catastrofale? Puncte în care lumea, aşa cum o ştim, încetează să mai existe? Momente care ne transformă în alte persoane, în scurtul răstimp a două bătăi ale inimii? Clipa în care un iubit recunoaşte că are pe altcineva şi că urmează să plece? Ziua în care ne îngropăm tatăl, mama, cel mai bun prieten? Secunda în care doctorul ne anunță că avem o tumoare malignă pe creier?

Sau sunt, momentele acestea, concluziile dramatice ale unor procese mai lungi, concluzii pe care le-am fi putut anticipa dacă,

în loc să le neglijăm, am fi luat seama de prevestirile rele? Şi ne schimbă ele în mod fundamental viața sau nu sunt decât simple faze ale durerii şi prefacerilor, după care ne întoarcem la vechile noastre deprinderi, la vechile noastre simpatii şi antipatii, la vechile noastre nelinişti şi vicii, îmbrăcate în straie mai noi?

Şi dacă aceste momente de răscruce există, suntem conştienți de ele atunci când se întâmplă sau pricepem semnificația acestor rupturi mult mai târziu, privind în trecut?

Întrebări care nu mă interesaseră niciodată înainte şi pentru care nu aveam răspuns. Oricum, dispariția tatei nu era unul dintre momentele astea. Îl iubeam, îmi era dor de el, dar nu cred că viața mea din ultimii patru ani ar fi decurs diferit dacă el ar fi fost încă alături de noi, sau că asta ar fi schimbat decizii importante pe care le-am luat. Cel puțin, aşa credeam până acum o săptămână. Era trecut de opt şi se lăsase deja întunericul în după-amiaza în care m-am întors acasă de la birou; eram în lift şi portarul strigase la mine să mă întorc. Afară ploua torențial. Aveam pantofii leoarcă, îmi era frig şi eram nerăbdătoare să intru în casă. „Ce e?" am întrebat nerăbdătoare. „Un pachet pentru dumneavoastră", a spus, dispărând într-o debara.

Am aruncat o privire în stradă pe fereastra imensă a culoarului. Farurile din spate ale maşinilor scânteiau pe asfaltul umed. Aş fi dat orice pentru un duş fierbinte şi o cană cu ceai. Portarul mi-a înmânat o pungă cu un pachet maro, de mărimea unei cutii de pantofi. Am băgat-o sub braț şi am pornit cu repeziciune spre camera de la etajul 35.

Un apartament mic. Dormitor, baie şi sufragerie, o bucătărie deschisă, mobilată modest, dar cu gust. O masă lungă de lemn, patru scaune de metal, un fotoliu în dreptul ferestrei, sistemul audio pe podea, pe pereții albi două picturi de Basquiat, artistul meu preferat. Priveliştea era foarte frumoasă. Ferestrele se întindeau din tavan până la parchet şi în zilele senine în fața mea se întindeau siluetele zgârie-norilor din Manhattan. Priveliştea de la fereastră era ea însăşi o operă de artă, o pictură iscusită care îşi schimba noapte de noapte formele şi culorile, ca dovadă că e vie.

Seara stăteam pe balconul meu mic şi visam. Priveam Manhattanul de parcă eu însămi l-aş fi creat din nimic. Îmi întindeam brațele şi îmi închipuiam că pot zbura. Era oraşul meu.

Mi-am verificat mesageria vocală: opt mesaje, toate despre

afaceri. Pe masă era un teanc de facturi şi tot felul de pliante poştale. Persista un miros de produse de curățat, aşa că am deschis uşa de la balcon. Ploaia nu se oprise, iar norii erau atât de joşi încât cu greu puteam să văd malul opus al East River. Sub mine, pe stradă, maşinile se retrăgeau înspre Second Avenue şi podul Queensboro. Larma claxoanelor urca până la etajul 35.

După duş, am scos pachetul din pungă. Am recunoscut imediat scrisul de mână al mamei. Îmi trimitea, ocazional, felicitări sau tăieturi din ziare, cu ştiri despre care credea că m-ar interesa sau că cel puțin aşa ar trebui. Disprețuia mesageria vocală; acesta era felul ei de a lăsa un mesaj. Trecuse totuşi mult timp de când îmi trimisese un pachet. Mai ciudat era că urma să ne întâlnim a doua zi la prânz. L-am deschis şi am găsit un teanc de fotografii vechi, documente şi hârtii care aparținuseră tatălui meu, alături de câteva rânduri scrise de mama:

Julia,

Am găsit cutia asta când făceam ordine prin pod. Căzuse în spatele vechiului scrin chinezesc. Poate că te interesează lucrurile astea. Am pus aici şi ultima fotografie cu noi patru. Nu mai am nevoie de niciuna dintre ele. Aştept cu nerăbdare să ne vedem sâmbătă.

A ta,
Judith.

Am împrăştiat micul teanc de poze pe masă. În vârful grămezii de documente era portretul de familie făcut în ziua în care am absolvit. Stau braț la braț cu părinții, radiind de fericire. Fratele meu stă în spate, cu mâinile aşezate pe umerii mei. Mama zâmbeşte mândră la aparat. Tata e de asemenea surâzător. Cum mint fotografiile! Familia fericită, familia perfectă! Nimic din poză nu sugerează că avea să fie ultima pe care aveam să o facem împreună, sau, şi mai rău, că unul dintre noi s-ar fi pregătit de mult timp să plece clandestin. Adesea, după dispariția lui, priveam îndelung această fotografie, ca să o oblig să dea un răspuns întrebărilor mele, ca şi cum cine ştie ce detaliu sau indicație subtilă ar fi putut să rezolve misterul. Am analizat fața tatei cu lupa, mai ales ochii. Îi străluceau uneori în aşa fel încât îi era imposibil să îşi ascundă bucuria. În fotografia asta sunt inexpresivi. Pare absent, ca şi cum deja ar fi plecat.

Sub portret erau două paşapoarte expirate, certificatul de naturalizare şi două calendare de întâlniri, pline până la refuz cu notații. Boston, Washington, Los Angeles, Miami, Londra, Hong Kong, Paris. În unii ani, tata făcea înconjurul pământului de mai multe ori. Muncise mult pentru a ajunge asociat, unul dintre cei opt ai firmei, şi ca avocat se specializase devreme în industria de divertisment. Consilia studiouri de la Hollywood în contracte de filme, preluări de firme şi fuziuni. Unele dintre cele mai mari vedete îi erau clienți. Nu am înțeles niciodată de ce avusese un asemenea succes în carieră. Muncea mult, dar nu a lăsat niciodată să se înțeleagă că ar face-o din ambiție. Nu era vanitos şi nu profita de faima clienților săi. Numele lui nu apărea niciodată în rubricile de cancan. Nu se ducea la petreceri, nici măcar la opulentele dineuri filantropice pe care le organizau mama şi prietenii ei. Nevoia de a se integra, atât de caracteristică imigranților, îi era străină. Era un singuratic, opusul imaginii pe care oamenii o au despre avocații celebrităților. Sau poate că tocmai asta era calitatea care inspira încrederea şi care îl făcea un negociator atât de căutat. Calmul şi stăpânirea de sine, lipsa de pretenții, maniera lui distrată şi întotdeauna cumva candidă, de om care nu se lasă impresionat de faimă sau avere. Dar avea, de asemenea, două însuşiri extraordinare, calități atât de ieşite din comun încât îşi stânjenea deopotrivă prietenii şi partenerii de afaceri: avea o memorie aproape fotografică şi era un excepțional cunoscător de caractere. O privire fugitivă îi era de ajuns să țină minte bilanțurile şi propunerile contractuale. Cita cuvânt cu cuvânt memorandumuri şi scrisori vechi de ani de zile. La începutul unei conversații îşi închidea adesea ochii şi se concentra pe vocea respectivei persoane, ca şi cum s-ar fi pierdut într-o arie de operă. După ce asculta câteva propoziții, putea să spună ce dispoziție sufletească aveau oamenii, cât de încrezători erau, dacă spuneau adevărul sau jucau la cacealma. Nu funcționa întotdeauna, dar cel mai des, da. Pretindea că fusese o vreme în viața lui când nu greşise niciodată. Se pare că era un lucru pe care îl poți învăța, dar nu spunea niciodată de la cine îl deprinsese, când şi unde, indiferent cât stăruiam pe lângă el să îmi spună.

Niciodată în viața mea nu am reuşit să îl păcălesc. Nici măcar o dată.

Cel mai vechi calendar din teanc era din 1960. L-am frunzărit: întâlniri de afaceri, nume, locuri şi vremuri care îmi erau străine. În mijlocul tuturor acestor date, era o însemnare. I-

am recunoscut scrisul imediat:

Până la urmă, cât trăieşte un om?
O mie de zile sau numai una singură?
O săptămână sau câteva secole?
Cât timp petrece un om ca să moară?
Ce-nseamnă când spui „întotdeauna”?
Pablo Neruda

Apoi, la sfârşit de tot, un plic subțire şi albastru, împăturit atent în formă dreptunghiulară. L-am scos şi l-am despăturit. Destinatarul era:

Mi Mi
38 Circular Road Kalaw, Statul Shan
Birmania

Am ezitat. Nu cumva această simplă hârtie cerată conținea dezlegarea secretelor tatălui meu? Putea să fie asta prima ocazie, de la dispariția lui, pentru a afla mai multe?

Nu mai eram atât de sigură că mă mai interesează. Ce rol ar mai fi avut dejucat adevărul patru ani mai târziu? Mama se împăcase cu enigma şi lucrurile mergeau mai bine pentru ea acum, decât în timpul căsătoriei lor. Fratele meu trăia în California şi încerca să-şi întemeieze propria familie. Oricum nu avusese o relație prea bună cu tata şi nu îl pomenise niciodată în ultimii doi ani. Eu mă concentram pe carieră şi îmi construiam renumele de avocat. Agenda de întâlniri pentru lunile care aveau să vină era plină. Eram prinsă cu două cazuri importante şi nu aveam timp deloc, nici măcar pentru un iubit. Ne împăcaserăm cu versiunea asta a evenimentelor şi nu ne încurca viața cu nimic. Nu îmi puteam risipi energia ca să mă ocup de trecut Şi ce motive aş fi avut, în fond? Viața mea mergea bine.

Am luat scrisoarea şi m-am dus cu ea la aragaz. Aş fi putut să îi dau foc. În câteva secunde, flăcările ar fi transformat hârtia subțire în cenuşă. Am dat drumul unui ochi, am auzit gazul fâsâind, aprinderea automată păcănind, apoi flacăra. Am ținut plicul aproape de ea. Încă puțin şi familia mea ar fi putut să îşi capete pacea. Nu mai țin minte cât am stat în fața aragazului; îmi amintesc însă că am început să plâng dintr-odată. Lacrimile îmi curgeau pe obraji. Nu ştiam de ce plâng, dar lacrimile continuau să curgă, mai puternice şi mai repezi; la un moment dat, m-am

pomenit înapoi în pat, văitându-mă şi suspinând ca o copilă.

Când m-am trezit, ceasul arăta ora 5.20. Simțeam încă mâhnirea în oase. Pentru câteva momente, nu mi-am putut aminti motivul acestei dureri şi am sperat să fi fost doar un vis. Apoi am dat cu ochii de scrisoare. M-am ridicat din pat, mi-am dat jos hainele, am făcut un duş, am aruncat pe umeri un halat de baie, am pus un croissant înghețat la microunde şi mi-am făcut o cafea cu lapte. M-am aşezat la masă şi am desfăcut încet scrisoarea. Ca şi cum ar fi putut să se spargă ca un balon de săpun în mâinile mele.

25 Aprilie, 1995
New York

Draga mea Mi Mi,

Au trecut cinci mii opt sute şaizeci şi patru de zile de când n-am mai auzit bătăile inimii tale. Îți dai seama câte ore înseamnă asta? Câte minute? Ştii oare cât de săracă e o pasăre care nu poate să cânte, o floare care nu poate să înflorească? Cât de nenorocit e un peşte pe uscat? E greu să-ți scriu, Mi Mi. Am scris atâtea scrisori pe care nu ți le-am trimis. Ce aş putea să-ți spun din ce n-ai şti deja? De parcă am avea nevoie de cerneală şi hârtie, de scrisori şi cuvinte ca să comunicăm. Ai fost alături de mine în toate cele 140 736 de ore – da, au fost într-adevăr atât de multe – şi vei fi cu mine până când o să ne întâlnim din nou. (Iartă-mă că-ți spun, doar de data asta, lucruri pe care deja le cunoşti). Când va veni timpul, o să mă-ntorc. Ce plate şi seci pot să pară cele mai frumoase cuvinte. Ce plictisitoare şi ştearsă trebuie să fie viața celor care au nevoie de cuvinte, care au nevoie să se atingă, să se vadă, să se audă unii pe ceilalți ca să se simtă aproape. Care au nevoie să-şi demonstreze dragostea sau să şi-o confirme ca să fie siguri de ea. Simt că nici rândurile acestea nu o să-şi găsească drumul spre tine. Ai înțeles de mult tot ce ți-aş putea scrie, aşa că aceste scrisori mi le adresez, de fapt, mie, încercări neîndestulătoare de a-mi reduce la tăcere dorințele.

Scrisoarea se oprea aici. Am citit-o a doua oară, a treia, am împăturit-o şi am băgat-o înapoi în plic. M-am uitat să văd cât e ceasul. Sâmbătă dimineața, trecut de şapte. Ploaie se oprise şi norii cedaseră locul unui cer albastru profund sub care Manhattanul începea uşor să se trezească. Soarele răsărea peste East River. Pătrunsese în sufragerie, scăldând totul într-o lumină

roşiatică şi caldă. Avea să fie o zi frumoasă şi rece.

Am luat o bucată de hârtie ca să fac câteva însemnări, să analizez situația, să vin cu o strategie, aşa cum aş fi făcut la birou. Hârtia a rămas goală.

Trecusem de punctul fără întoarcere. Decizia fusese luată pentru mine, deşi n-aş fi putut spune exact de către cine. Ştiam numărul de la United Airlines pe de rost. Următorul zbor spre Rangoon era sâmbătă, via Hong Kong şi Bangkok. De acolo îmi trebuia o altă viză ca să pornesc spre Burma, miercurea, cu Thai Air.

„Şi zborul de întoarcere?"

M-am gândit o clipă.

„Lăsați-l deschis."

5

Când am ajuns acolo, mama deja mă aştepta. La unu şi jumătate trebuia să luăm prânzul la Sant Ambroeus, pe Madison Avenue. Era unu şi douăzeci şi ea stătea în spatele restaurantului, pe canapeaua de catifea roşie, locul în care îşi petrecea de obicei sâmbetele, de unde putea să supravegheze micul local în întregime, inclusiv cafeneaua din camera din față. În mâni ținea un pahar de vin alb, aproape gol. Mama şi prietenii ei erau clienți fideli ai restaurantului italian încă de când se deschisese, cu doisprezece ani în urmă. Le plăceau chelnerii uşor îngâmfați în smochinguri negre şi îl plăceau pe Paolo, patronul, care îi întâmpina de fiecare dată cu gesturi largi şi sărutări de mână, de parcă nu s-ar mai fi văzut de ani de zile. Mâncau aici de două, trei ori pe săptămână, făcând planuri pentru balurile de caritate din iarnă şi blestemând traficul de vară din cartierul Hampton.

Comanda fusese luată deja. Era unul dintre ritualurile noastre ca ea să comande pentru mine la Sant Ambroeus. Pe farfuria din fața ei erau trei felii de roşie cu brânză proaspătă de bivoliță. Pe mine mă aştepta o mică salată.

Mi-a povestit despre balul de caritate pentru agenția de protecție a animalelor şi despre picturile lui Francis Bacon pe care le văzuse la Muzeul de Artă Modernă şi cât de groaznice i se păruseră. Dădeam din cap fără să o ascult.

Eram nervoasă. Cum avea să reacționeze la planurile mele? „O să plec din oraş luni", am spus.

Vocea mea suna mai lipsită de curaj decât mă temusem că o

să sune.

„Unde te duci?” a întrebat.

„În Birmania.”

„Nu fi absurdă!” mi-a zis, fără să îşi ia privirea de pe mozzarella.

Toată viaţa m-a redus la tăcere cu astfel de replici. Am sorbit din apa minerală şi am privit-o. Părul gri şi-l vopsise blond închis şi îl scurtase din nou. Părul scurt o făcea să pară mai tânără, dar şi mai severă. Odată cu vârsta, nasul ei ascuţit devenise şi mai proeminent. Buza de sus aproape că dispăruse cu totul şi colţurile gurii, lăsate în jos, dădeau feţei ei un aer maliţios. Ochii albaştri îşi pierduseră sclipirea pe care mi-o aminteam din copilărie. Să fi fost vârsta de vină sau aşa arăta o femeie care nu fusese iubită? Cel puţin, nu aşa cum ar fi vrut sau cum ar fi avut nevoie să fie.

Ştiuse de Mi Mi şi încercase să o ascundă copiilor? Să îi spun despre scrisoare? Mânca o bucată de roşie şi mă privea. Nu puteam să îi înţeleg expresia feţei şi m-am foit sub privirea ei.

„Cât o să fii plecată?”

„Nu ştiu încă.”

„Şi slujba ta? Ce-o să faci cu treaba din Washington despre care-mi spuneai?”

„Nu ştiu. Cred că poate să mai aştepte două săptămâni.”

„Eşti nebună? Îţi rişti cariera. Pentru ce?”

Mă aşteptam şi îmi era teamă de întrebarea asta. Nu aveam niciun răspuns. Scrisoarea către Mi Mi era veche de patruzeci de ani. Nu credeam că ar avea de-a face cu dispariţia tatălui meu. Nu ştiam nici cine era Mi Mi, nici unde era, ce rol jucase în viaţa tatei sau dacă mai e încă în viaţă. Aveam un nume şi o adresă veche, dintr-un sat despre care nu ştiam prea bine unde se află. Nu sunt genul de persoană care acţionează impulsiv. Mă încred mai degrabă în judecata mea decât în instincte.

Totuşi, trebuia să mă duc să văd cu ochii mei. Ceva mă atrăgea în locul ăla, o putere necunoscută mie căreia nu mă puteam opune şi pe care nu o puteam respinge raţional. Pentru prima oară în viaţa mea, raţiunea nu era suficientă.

„Ce te-aştepţi să găseşti acolo?” am auzit-o pe mama întrebând.

„Adevărul.”

Trebuia să fie o afirmaţie, dar sunase mai mult a întrebare.

„Adevărul, adevărul”, a repetat. „Al cui adevăr? Al lui? Al tău? Pot să ţi-l spun pe-al meu aici şi acum, în trei propoziţii. Dacă

vrei să-l auzi.”

Vocea ei părea bătrânicioasă şi amară. Nu îmi dădusem seama cât de mult o duruse. Nu vorbiserăm niciodată despre asta, nici despre mariajul lor, nici despre ce îmi spusese atunci: „Tatăl tău m-a părăsit cu mult înainte să dispară.”

„Vreau să ştiu ce s-a întâmplat cu tatăl meu. De ce nu poți să-nțelegi asta?”

„De ce mai contează acum, patru ani mai târziu?”

„Poate că e încă-n viață.”

„Şi ce dacă e? Nu crezi că ne-ar fi căutat, dac-ar fi vrut să mai aibă de-a face cu noi?” A văzut că sunt surprinsă şi a adăugat: „Sau vrei să faci pe detectivul? Lasă asta pe mâna poliției. Orice ai fi găsit printre lucrurile lui vechi, dă-i-le lui Lauria. Telefonează-i. O să fie din cale-afară de încântat.”

Avusesem şi eu aceeaşi idee. La două ore după ce îmi rezervasem zborul, în timp ce priveam oraşul pe fereastră, tot planul mi s-a părut ridicol, dintr-odată. În ce fel de aventură mă băgăm? Ca o adolescentă gata să renunțe la tot doar ca să îşi urmeze iubirea până la capătul lumii. Nu fusesem spontană la optsprezece ani; de ce să fiu acum, la douăzeci şi şapte? Mi-am privit calendarul de întâlniri şi mi-am dat seama cât de absurde sunt planurile mele. Pregăteam terenul pentru o mare fuziune în telecomunicații. Aveam interviuri decisive la Comisia Federală de Comerț, stabilite pentru săptămânile următoare, după care urmau negocieri în Phoenix şi Austin.

Unde era locul lui Mi Mi în tot tabloul ăsta?

Am vrut să îi spun lui Lauria ce găsisem şi să îi cer sfatul.

„Lauria”, s-a auzit vocea la telefon.

Lauria. Era suficient să îi aud numele. Cunoşteam prea bine tonul calculat, cordialitatea servilă, interesul prefăcut. Îmi era cunoscut chiar de la mine din firmă. Îl ştiam de la mine însămi, din conversații pe care le avusesem cu oameni de la care voiam sau aveam nevoie de ceva. I-am auzit vocea şi am ştiut că nu o să îi spun nimic despre Mi Mi. Până şi gândul că ar fi putut să țină scrisoarea tatălui meu în mâini şi că ar fi citit-o îmi repugna. Orice enigmă ar fi ascuns, nu era treaba lui Lauria. Nu ar fi înțeles. Ar fi călcat în picioare şi ar fi distrus totul fără măcar să îşi dea seama.

Am înțeles că tata îmi încredințase un secret, o comoară, o parte a inimii sale, a sufletului său, menită doar mie. Trebuia să o apăr şi să o protejez.

„Sunt Julia Win. Am sunat să-ntreb dacă a mai apărut ceva nou în caz”, am spus stânjenită.

„Doar dacă ştiți dumneavoastră de ceva nou.”

„Eu? De unde să am eu informații noi?”

„Atunci, de ce ați sunat?”

A fost o conversație scurtă.

Am privit-o pe mama.

„Ei?”

„Ce vrei să ştii?”

„Adevărul.”

A lăsat uşor cuțitul şi furculița pe masă, şi-a apăsat şervețelul pe buze şi a mai sorbit o dată din vin.

„Adevărul e că tatăl tău m-a trădat. Nu o dată şi nu de două ori. M-a trădat în fiecare oră a fiecărei zile din toți cei 35 de ani în care am fost căsătoriți. Nu cu vreo amantă care l-ar fi însoțit pe ascuns în călătorii sau alături de care şi-ar fi petrecut serile în care spunea că munceşte până târziu. Nu ştiu dacă a avut vreodată o aventură. Nu contează. M-a trădat pentru că a făcut promisiuni mincinoase. Mi s-a promis mie – ce altceva e căsătoria? A devenit catolic pentru mine. A repetat cuvintele preotului la nuntă: «La bine şi la rău.» Nu le-a crezut niciodată. Credința lui a fost o prefăcătorie şi dragostea lui pentru mine, o impostură. N-a fost niciodată al meu, Julia, nici măcar la bine. Crezi că nu l-am întrebat niciodată despre trecutul lui? Chiar crezi că nu mi-a păsat de primii lui douăzeci de ani de viață? Când l-am întrebat prima oară m-a calmat, mi-a aruncat privirea aia blândă şi ştiutoare, căreia nu învățasem încă să-i rezist, şi mi-a promis că într-o zi îmi_ va spune totul. Asta se-ntâmpla înainte să ne căsătorim şi-l crezusem, avusesem încredere în el. L-am tot bătut la cap, mai târziu. Am plâns şi-am bocit şi l-am amenințat cu divorțul. I-am spus că o să mă mut şi că mă voi întoarce doar în momentul în care nu avea să mai aibă secrete față de mine. Îmi spunea că mă iubeşte şi că asta ar trebui să fie de ajuns. Cum poate cineva să pretindă că iubeşte pe altcineva când nu e pregătit să împartă totul, chiar şi trecutul, cu acel om? După ce te-ai născut tu, am găsit o scrisoare mai veche în una dintre agendele lui. O scrisese cu puțin timp înainte de nuntă. Era o scrisoare de dragoste pentru o femeie din Birmania. A vrut să-mi explice, dar n-am mai vrut să aud nimic despre asta. E ciudat, Julia, dar, dacă vine la momentul nepotrivit, o confesiune, o dezvăluire, nu mai are nicio valoare. Dacă se

întâmplă prea devreme, ne copleşeşte. Nu suntem pregătiți pentru ea şi nu-i pricepem încă importanța. Dacă are loc prea târziu, ocazia s-a pierdut. Neîncrederea şi dezamăgirea sunt prea mari şi uşa e deja închisă. În oricare dintre situații, lucrul care, în mod normal, adânceşte intimitatea, nu face decât să provoace răceală. Pentru mine era prea târziu. Nu mă mai interesau poveştile fostelor lui iubite. N-ar fi putut să ne aducă mai aproape unul de celălalt; nu ar fi făcut decât să adâncească rănile. I-am spus că, dacă mai găseam o scrisoare ca aia, aveam să-l părăsesc şi că n-avea să ne mai vadă pe mine şi pe copii niciodată. A mers, n-am mai găsit nimic, deşi la fiecare două sau trei săptămâni îi căutam atent printre lucruri."

A făcut o pauză, şi-a golit paharul şi a mai comandat un vin. Am încercat să o iau de mână, dar şi-a retras-o repede şi a dat din cap. Şi gestul acesta venea prea târziu.

„Cum aş fi putut să mă apăr? Cum aş fi putut să-l fac să plătească pentru ce îmi făcuse? M-am hotărât să am propriile mele secrete. M-am destăinuit lui din ce în ce mai puțin, păstram gândurile şi sentimentele pentru mine. Nu întreba niciodată. În ceea ce-l privea, dac-aş fi vrut să-i spun ceva, să-i împărtăşesc ceva, aş fi făcut-o. Aşa că am continuat în felul ăsta, trăind în lumi paralele, până în dimineața în care a dispărut. A profitat de mine. Când ne-am cunoscut eram tânără şi foarte naivă, n-aveam nici douăzeci şi doi de ani. Se-ntâmpla la ziua de naştere a unui prieten. Îl văd şi acum intrând pe uşă, înalt şi subțire, cu buzele pline, cu o gură care întotdeauna părea să zâmbească uşor. Era arătos şi femeile îl adorau, chiar dacă interesul lor era bine primit sau nu. Poate că nici nu-şi dădea seama. Oricare dintre prietenele mele ar fi fost fericită să-l aibă. Nasul lui impunător, fruntea înaltă şi obrajii supți dădeau feței lui o alură ascetică, atrăgătoare. Ochelarii cu rame negre şi rotunde îi scoteau în evidență ochii frumoşi. Avea o uşurătate în mişcări, o eleganță în chip şi în voce, o aură care îi impresionase până şi pe părinții mei. Ar fi fost ginerele perfect pentru ei: educat, inteligent, cu maniere desăvârşite, încrezător în sine, dar fără nici mai mică urmă de aroganță. Fireşte că s-au opus, totuşi, căsătoriei. Nici pe patul de moarte nu m-au iertat că m-am căsătorit cu un om «de culoare». A fost prima şi ultima oară când m-am răzvrătit împotriva lor. După cum ştii, nu sunt genul ăla de persoană. Le-am ieşit din cuvânt o singură dată şi am plătit pentru asta tot restul vieții mele."

A respirat adânc. Chelnerul adusese risottoul. Nu s-a atins

de el, deşi stătea aburind în faţa ei.

„Du-te în Birmania, dacă asta vrei”, a spus obosită. „Când o să te-ntorci nu o să te întreb nimic şi n-o să vreau să-mi spui nimic. Orice ai găsi acolo, pe mine deja nu mă mai interesează.”

Limuzina care urma să mă ducă la aeroport aştepta chiar în faţa clădirii. Era o dimineaţă senină şi rece. Puteam să văd aburii respiraţiei şoferului, care se mişca înainte şi înapoi în faţa maşinii, fumând. Portarul mi-a cărat bagajele până la maşină şi le-a urcat în portbagaj. Când mă pregăteam să intru, mi-a înmânat o scrisoare. O bătrână o lăsase pentru mine cu jumătate de oră înainte. Scrisul era al mamei. De ce nu urcase? Când şoferul a intrat de pe Second Avenue în tunelul Midtown, am deschis plicul.

Draga mea Julia,

Când o să citeşti aceste rânduri o să fii în drum spre Birmania, ţara de baştină a tatălui tău. Indiferent ce cauţi acolo, sper să găseşti. Îţi scriu acest bilet pentru că nu pot să-mi scot din cap conversaţia noastră de la Sant Ambroeus. Ieri seară, când ne-am luat la revedere la telefon, n-am vrut să-ţi spun ce urmează să-ţi spun acum.

Am răspuns cu dispreţ planurilor tale de călătorie. M-au rănit şi nu ştiu de ce. Poate din pricina dezamăgirii care vine odată cu un mariaj care a durat, totuşi, aproape treizeci şi cinci de ani. Un eşec pe care nici tatăl tău, nici eu nu l-am recunoscut. Sau mi-a fost frică să nu treci de partea lui? Iartă-mi aceste gânduri.

Am avut o noapte să reflectez asupra întrebării tale despre „adevăr” şi mi-e teamă că sâmbătă ţi-am ascuns un lucru important.

Tatăl tău nu a vrut să se căsătorească cu mine. Cel puţin nu la început. Din ziua în care l-am întrebat dacă n-ar vrea să ne căsătorim au trecut doi ani până la nuntă. În timpul acesta, am făcut tot ce-am putut ca să-l conving. Iniţial mi-a spus că nu ştim suficient unul despre celălalt, că ar trebui să aşteptăm să ne cunoaştem mai bine. Mai apoi, spunea că suntem prea tineri şi că ar trebui să nu ne grăbim. Cu puţin timp înainte de nuntă m-a avertizat că nu va putea să mă iubească aşa cum mă aşteptam sau cum aş fi avut nevoie. Nu l-am ascultat. Nu-l credeam. Şovăirea şi ezitarea lui nu au făcut decât să-mi întărească

hotărârea. Îl voiam, pe el, pe nimeni altcineva. Am bănuit în primele luni că ar avea o nevastă în Birmania, dar zicea că nu e căsătorit. Asta e tot ce-mi spunea despre anii pe care îi petrecuse acolo. Oricum, la momentul acela, nu prea mă interesa. Eram convinsă că pe termen lung nu avea cum să-mi reziste şi să se opună iubirii mele. Birmania era departe. Eu eram cea care adormea şi se trezea lângă el. Voiam să-l cuceresc. Să fi fost orgoliul rănit ceea ce nu mă lăsa să renunț? Sau faptul că eram un copil bine-crescut, dintr-o familie respectabilă, care se răscula împotriva părinților? Față de lumea tatălui meu, nicio răzvrătire nu ar fi fost mai bună decât măritişul cu un om de culoare.

Multă vreme am încercat să dau un răspuns acestei întrebări. Fără succes. Poate că motivele au fost mai multe. Era deja prea târziu când mi-am dat seama că nu pot să-l schimb pe tatăl tău aşa cum aş fi vrut. La început am rămas împreună de dragul tău şi al fratelui tău. După aceea, n-am avut curaj să ne despărțim. Eu, cel puțin, n-am avut. Cât despre tatăl tău nu ştiu să-ți spun ce-l motiva.

Poate că n-am ştiut niciodată.

Voiam să ştii lucrurile astea înainte să porneşti în călătorie. Ai grijă de tine.

Doamne ajută.

A ta,
Judith.

6

Deşi abia puteam să mă mişc de oboseală şi de epuizare, rămăsei trează mult timp şi dormii prost. Întrebările nu îmi dădeau pace. Îmi treceau prin minte de parcă cineva mi le-ar fi strigat neîncetat în ureche. Mă trezii de câteva ori în timpul nopții, tresărind; ceasul de călătorie arătase, pe rând, ora 2.30,3.10,3.40.

Dimineața nu mă simții mai bine. Mă trezisem brusc. Îmi era rău. Mă durea capul şi inima îmi bătea atât de tare de parcă cineva mi-ar fi apăsat pieptul. Cunoşteam senzația asta din New York; o simțeam în ajunul conferințelor şi al negocierilor importante.

O briză uşoară se strecura prin fereastra deschisă şi frigul dimineții se furişa uşor sub aşternuturi. O mireasmă proaspătă şi exotică, pe care nu ştiam de unde să o iau, umplea camera.

Se luminase. Mă ridicai şi mersei la fereastră. Cerul era albastru-închis, fără nori. Soarele zăbovea încă, undeva dincolo de munți. Pe gazonul din fața hotelului văzui copaci, flori şi tufişuri înflorite. Ar fi putut la fel de bine să fie ilustrații dintr-o carte de poveşti. Aveau culori mai sălbatice şi mai puternice decât tot ce întâlnisem în America. Îmi aminteau de picturile mele de Basquiat de acasă. Chiar şi macii de câmp radiau un roşu intens, pe care nu îl mai văzusem înainte.

La duş nu curgea apă caldă.

Pereții şi tavanul din camera de masă erau acoperiți cu lambriuri de lemn închis la culoare, aproape negru. Micul dejun era aşezat pe o masă din dreptul ferestrei. Toate celelalte erau goale. Eram singurul oaspete din hotel.

Chelnerul se apropie de mine cu o plecăciune adâncă. Aveam de ales între cafea sau ceai, ouă ochiuri sau ouă jumări. Nu auzise de fulgi de porumb sau de chifle. Nu aveau nici cârnați, nici brânză.

—Ouă ochiuri sau ouă jumări, repetă.

—Jumări, îi spusei şi el aprobă.

Îl privii cum dispare printr-o uşă batantă la capătul celălalt al camerei mari. Călca atât de uşor, că nu puteam să îi aud paşii. Ca şi cum ar fi plutit prin cameră, la câțiva centimetri deasupra podelei.

Singură, tăcerea mă făcea să mă simt şi mai incomod. Mă simțeam privită, de parcă mesele şi scaunele goale m-ar fi privit, urmărindu-mi prudent fiecare mişcare. Nu eram obişnuită cu liniştea; în orice caz, nu cu o asemenea linişte. Cât putea să îți ia să faci o cafea? Să bați ouăle? De ce nu se auzeau voci sau sunete dinspre bucătărie? Locul mă copleşea. Îmi părea din ce în ce mai sinistru şi mă întrebam dacă nu cumva e posibil să dai tăcerea mai tare, la fel cum creşti sonorul? Se pare că se poate: cu fiecare secundă care trecea, tăcerea se intensifica până în momentul în care au început să mă doară urechile şi a devenit de nesuportat. Îmi dresei vocea şi bătui cu un cuțit în farfurie, doar ca să aud ceva. Tăcerea a înghițit sunetele şi era şi mai copleşitoare acum, că fusese întreruptă.

Mă ridicai, mersei până la uşa care dădea în grădină, o deschisei şi ieşii afară. Bătea vântul. Foiala copacilor, bâzâitul albinelor, țârâitul unei lăcuste nu sunaseră nicicând mai liniştitor.

Cafeaua era călâie, ouăle arse. Dintr-un colț, chelnerul zâmbea şi îmi făcea semne cu capul în timp ce beam cafea

călduță, mâncam ouă arse, dând din cap şi zâmbindu-i la rândul meu. Cerui o a doua cafea şi frunzării ghidul de călătorie. Kalaw-ului abia dacă i se acordase o pagină.

„Situat pe marginea de vest a platoului Shan, e un bine cunoscut refugiu montan printre britanici. În prezent un oraş calm şi liniştit, care mai păstrează încă mult din atmosfera colonială. Situat la o altitudine de 1400 de metri, cu temperaturi moderat de reci, e un loc ideal pentru trasee prin păduri de pin şi de bambus, cu privelişti impresionante ale munților şi văilor din provincia Shan.

Populația e combinație unică de Shan, birmanezi, diferite triburi montane, musulmani indieni şi birmanezi, nepalezi (etnici gurhka, care au luptat în armata engleză), mulți urmând şcoli evanghelice. Misionarii americani predau încă în aceste şcoli în 1970. Mulți dintre locuitorii bătrâni vorbesc engleza şi astăzi."

Trei pagode şi o piață erau prezentate ca puncte de interes. Se pare că mai existau restaurante chinezeşti, birmaneze, nepaleze, un cinematograf şi câteva ceainării. Hotelul meu în stil Tudor fusese proiectat de un englez. Încă din vremuri coloniale fusese cea mai de seamă clădire din zonă. În plus, mai erau câteva hoteluri şi case de oaspeți mai mici, pentru a „răspunde şi celor mai modeste cerințe".

După micul dejun, mersei în grădină şi mă aşezai pe o bancă de lemn, sub un pin. Din răcoarea dimineții nu mai rămăsese nicio urmă. Odată cu soarele venise şi căldura. În aer plutea un parfum greoi şi dulceag.

De unde să încep să o caut pe Mi Mi? Singurul meu punct de reper era adresa de pe plic:

38 Circular Road
Kalaw, Statul Shan
Birmania

Dar asta fusese acum aproape patruzeci de ani.

Aveam neapărată nevoie de un vehicul şi de un localnic care să cunoască zona. Altceva?

Scrisei în carnet o listă a lucrurilor pe care trebuia să le fac.

1 Închiriază maşină şi şofer.
2 Găseşte ghid turistic.

3 Fă rost de carte de telefon.
4 Cumpără hartă locală.
5 Caută adresa lui Mi Mi.
6 Dacă s-a mutat, întreabă vecinii/poliția.
7 Întreabă poliția despre tata.
8 Verifică la primărie şi/sau la evidența populației.
9 Poate încerci să dai de alți americani sau britanici.
10 Arată poza tatei în ceainării, hoteluri, restaurante.
11 Verifică toate hotelurile, cluburile etc.

Aşa mă pregăteam dintotdeauna pentru conferințe, negocieri cu clienții: făcând liste, cercetare sistematică. Activitățile astea erau liniştitoare şi familiare.

Cei de la hotel îmi recomandaseră un şofer care era şi ghid. În momentul acela era pe traseu, cu doi turişti danezi, dar avea să fie disponibil în zilele următoare. Trebuia să ajungă la hotel în după-amiaza aceea, la ora opt. Ar fi fost logic să îl aştept, chiar dacă asta însemna că trebuia să îmi amân căutarea până a doua zi. În plus, nu ar fi stricat să îl întreb pe U Ba despre Mi Mi, chiar dacă era un escroc. După toate aparențele, îşi petrecuse toată viața în Kalaw şi era de vârsta ei. Probabil că o cunoştea.

Era trecut de amiază şi hotărâi să alerg puțin. După lunga călătorie, corpul meu avea neapărată nevoie de mişcare. Era cald, într-adevăr, dar vântul şi aerul uscat de munte făceau căldura suportabilă. Eram într-o formă bună şi, chiar şi în cele mai fierbinți şi mai umede seri de vară, alergam câțiva kilometri în Central Park.

Efortul fizic îmi făcea bine. Mă elibera. Nu îmi mai păsa de privirile care mă urmăreau. Nu mai era nevoie să le mai evit, pentru că eram ocupată să mă concentrez asupra picioarelor. Mă simțeam de parcă aş fi putut fugi de tot ce e ciudat şi sinistru, ca şi cum aş fi putut privi şi observa, fără ca eu însămi să fiu privită. Alergam jos în sat, de-a lungul drumului principal, pe lângă o moschee şi o pagodă, dând ocol larg pieței, întrecând carele cu boi, căruțele trase de cai şi câțiva călugări tineri. Abia când alergam observai cât de încet şi de tacticos umblă localnicii, toți cu mersul uşor. Eram pregătită să mă măsor cu ei. Puteam impune propriul meu ritm. Nu eram nevoită să îl urmez pe al lor. Îmi simțeam picioarele puternice şi eram mândră că nu scăzuse nici măcar după o jumătate de oră. Reuşisem să parcurg povârnişul spre hotel cu paşi uşori.

După duş, mă aşezai pe pat să mă odihnesc. Mă simțeam

mai bine. În drum spre ceainărie, totuşi, oboseala îmi pătrunse în picioare. Simțeam fiecare pas. Eram nervoasă şi agitată, mă întrebam ce mai urmează să se întâmple. Nu sunt dintre oamenii cărora le plac surprizele. Ce avea să îmi mai spună, oare, şi cât din ce avea să îmi spună puteam să cred? Plănuiam să îi pun întrebări detaliate. Dacă se contrazicea singur, aveam de gând să plec în secunda următoare.

U Ba era deja acolo. Se ridică, făcu o plecăciune şi îmi luă mâinile într-ale lui. Avea pielea moale şi palmele calde, într-un mod agreabil. Ne aşezarăm. Ceru două pahare de ceai, două pateuri şi mă privi apoi fără un cuvânt. După un timp închise ochii, respiră adânc şi începu să povestească.

7

„În Kalaw, decembrie e o lună friguroasă. Cerul e albastru şi senin. Soarele hoinăreşte dintr-o parte în cealaltă a orizontului, dar nu mai urcă suficient de sus ca să emane căldură cu adevărat. Aerul e curat şi proaspăt şi doar cele mai sensibile nasuri mai pot simți mirosul greoi şi dulce al sezonului tropical, când norii atârnă jos peste sat şi vale, iar apa se scurge în neştire din ceruri, parcă pentru a potoli setea unei lumi pârjolite. Sezonul ploios e fierbinte şi umed. Piața duhneşte a came putredă şi muştele zac apatice pe măruntaiele şi craniile de oi şi vite, prea moleşite ca să se se mai ferească de loviturile ucigătoare. Pământul însuşi pare că transpiră. Viermi şi insecte se târăsc afară prin porii lui. Pârâiaşe inofensive se transformă în torente vertiginoase care înghit purceluşi neatenți, miei şi copii, ca apoi să-i scuipe, morți, în valea de jos.

Luna decembrie e străină de toate astea. Le promite oamenilor din Kalaw un răgaz de la urgiile naturii. Le promite nopți răcoroase şi zile milostiv de răcoroase.

«Decembrie e ipocrită», s-a gândit Mya Mya. Stătea în fața casei ei, pe un scaun de lemn, privind peste pajişti şi vale, la coamele dealurilor din depărtare. Aerul era atât de limpede, încât i se părea că priveşte până la marginile lumii, printr-un binoclu. Mya Mya nu avea încredere în vreme. Deşi nu îşi amintea să fi văzut un nor pe cerul lui decembrie, nu respingea posibilitatea unei averse neaşteptate. Nici apariția vreunui taifun, chiar dacă nimeni nu îşi amintea ca vreunul să-şi fi făcut drum din Golful Bengal spre munții din jurul Kalaw-ului. «Nu e imposibil», insista ea. Din moment ce taifunuri erau peste tot, unul ar fi putut la fel

de bine să se abată asupra locului de baştină. Poate – sau mai ales – într-o zi ca aceea, când nimic nu anunța o catastrofă. Complacerea era întotdeauna înşelătoare şi încrederea, un lux pe care Mya Mya nu şi-l putea permite. Atâta lucru ştia şi ea, în adâncul inimii ei. Nu va avea parte nici de pace, nici de odihnă. Nu pe lumea asta. Nu în viața asta.

Îşi învățase lecția cu şaptesprezece ani înainte, într-o zi toridă de august. Se juca cu fratele ei geamăn, pe marginea râului. El alunecase pe pietrele netede. Îşi pierduse echilibrul şi dădea neajutorat din mâini, ca o muscă sub o lupă întoarsă. Când a căzut, apele l-au luat pe sus. Asta fusese călătoria lui. Călătoria eternă. Ea stătuse pe mal, neputând să îl ajute. Îi văzuse fața ridicându-se încă o dată la suprafață, pentru ultima dată.

Un preot ar fi spus poate că fusese voia lui Dumnezeu, un test de credință la care El, în infinita lui înțelepciune, îi supusese familia. Necunoscute sunt căile Domnului.

Călugării budişti explicaseră accidentul vorbind despre viețile anterioare ale băiatului. Trebuie să fi făcut ceva îngrozitor în una dintre acele vieți şi acum, iată, pedeapsa lui era moartea.

A doua zi după accident, astrologul satului a oferit propria explicație pentru inexplicabil. Copiii s-au dus să se joace în partea dinspre nord şi nu ar fi trebuit să o facă în sâmbăta aceea din august, având în vedere ziua în care erau născuți. Nu era de mirare că dăduseră de necaz. Dacă el, astrologul, ar fi fost consultat mai devreme, ar fi putut să-i avertizeze din timp. «Viața e atât de simplă», se gândise Mya Mya atunci, «atât de complicată.»

O parte din ea murise odată cu fratele ei. Dar pentru aceasta nu se făcuse nicio înmormântare. Familia ei nici măcar nu a observat că dispăruse. Părinții ei erau țărani ocupați cu recolta, cu semănatul şi cu ceilalți patru copii. Aveau guri flămânde de hrănit. Şi aşa le era greu să pună pe masă orez şi câteva legume în fiecare seară.

Mya Mya, cea pe jumătate moartă, rămăsese singură şi, în anii care au urmat, a muncit din greu să aducă ordine unei lumi scoase din țâțâni. Cobora la râu în fiecare după-amiază, în locul unde îşi văzuse fratele pentru ultima dată, aşteptându-l să iasă din nou la suprafață. Râul îi luase trupul pradă şi nu îl mai adusese înapoi. Noaptea, înainte să adoarmă, vorbea cu el şi îi spunea ce a mai făcut peste zi, ştiind că o poate auzi. Dormea unde dormise el pe salteaua de paie, sub pătura lui, şi ani după

aceea mirosul lui îi rămăsese încă în nări.

Refuza să îşi ajute mama cu spălatul rufelor la râu. Evita apa cu totul şi se îmbăia doar în prezența părinților. De parcă s-ar fi putut îneca într-o găleată. În unele zile purta doar anumite haine, până la vârsta de cincisprezece ani refuzase să vorbească sâmbăta şi postea duminica. Îşi țesuse o rețea complicată de ritualuri şi trăia în întregime în ele.

Ritualurile îi ofereau siguranță.

De la moartea fratelui ei, familia nu mai consulta astrologul o dată pe an. Acum mergeau la el în fiecare săptămână. Se ghemuiau lângă el, ascultându-i fiecare cuvânt şi urmându-i instrucțiunile de parcă omul i-ar fi putut apăra de tot răul din lume. Îi sfătuia ca în anumite zile să nu meargă în sate vecine sau, decât să rişte, mai bine să nu iasă din casă deloc. Nicio sămânță nu semănau fără acordul lui. Nu fusese de acord cu mirele surorii celei mari pentru că stelele acestuia nu se potriveau cu ale ei.

Mya Mya urma cuvintele astrologului, chiar mai mult decât părinții ei. Îl adora pe bătrân şi, atâta timp cât îi urma sfatul, simțea că are o anumită imunitate. Cum ea se născuse tot joia, trebuia să fie atentă mai ales sâmbăta, zi în care pândeşte necazul, iar asta mai ales în aprilie, august şi decembrie. Bătrânul îi reamintea mereu lucrurile acestea. Ani de-a rândul nu părăsise casa deloc sâmbăta, până într-o sâmbătă (din aprilie!) în care o pătură de lângă cuptorul de lut a luat foc. Flăcările erau mistuitoare. În câteva minute, nu numai că au devorat coliba de lemn, dar i-au răpit Myei şi ultima urmă de încredere pe care o mai avea: în niciun loc de pe lume nu era în siguranță.

A cuprins-o frigul. Auzea focul trosnind în bucătărie şi s-a ridicat în picioare. Un strat subțire de gheață, fin şi sfărâmicios, acoperea apa din albia din fața ei. A lovit lemnul albiei cu piciorul şi a privit cum gheața se sparge în fragmente minuscule, înghițite repede de apă.

A respirat adânc, s-a ținut cu amândouă mâinile de burtă şi şi-a privit corpul. Era o femeie frumoasă şi tânără, chiar dacă ea nu se simțea niciodată astfel şi nimeni nu i-o spusese. Îşi purta părul lung şi negru într-o coadă împletită care aproape că-i ajungea până la coapse. Ochii mari, negri şi rotunzi şi buzele pline confereau feței o expresie senzuală. Avea degete lungi şi subțiri, mâini şi picioare puternice, dar suple. Nu crescuse aproape deloc în greutate şi corpul ei nu reținea apă. Doar burta

o avea rotundă, pronunțată şi mare – atât de mare, încât i se părea străină, chiar şi după luni de zile. De parcă nu ar fi fost a ei. A simțit o lovitură uşoară, o bătaie şi a ştiut: iar încep.

Durerile începuseră cu o zi înainte, la interval de o oră. Acum veneau la fiecare câteva minute. Valuri spărgându-se de fortificații, mai multe şi mai înalte de fiecare dată. Mya Mya îşi dădea seama că e dusă de val. Se străduia să se agațe de ceva – o mână, o creangă, o piatră. Nu avea de ce să se țină. Nu voia copilul, nu acum, nu în sâmbăta aia din decembrie.

Vecina, care adusese deja patru copii pe lume, a spus că fusese o sarcină uşoară, mai ales că era primul copil. Mya Mya nu îşi mai amintea foarte bine. Timp de câteva ore trăise într-o altă lume. O lume în care picioarele şi mâinile nu o mai ascultau, în care nu mai era conştientă de propriul corp, nu ca de obicei. Nu fusese nimic altceva decât o rană imensă. Văzuse nori mari şi negri de ploaie şi un fluture i se aşezase pe frunte. Îşi văzuse fratele în valurile mareelor. Pentru ultima dată. Un gând i-a trecut prin minte, ca un fulg de găină purtat de vânt prin aer. Copilul ei. În sâmbăta aia. Să fi fost un semn? Fratele ei renăscut?

A auzit un plânset de copil. Nu smiorcăit, ci sfidător şi înfuriat. «E băiat», a spus cineva. Mya Mya a deschis ochii şi şi-a căutat fratele. Nu. Nu urâțenia asta zbârcită şi plină de sânge. Ghemotocul ăsta neajutorat, cu capul turtit şi fața diformă.

Mya Mya habar nu avea ce îi trebuie unui copil. Devenise mamă absolut neştiutoare.

Puținul de iubire pe care o mai avea dispăruse luată de ape, într-o zi toridă de august.

8

Nimeni nu putea afirma că Mya Mya nu încercase să îşi facă treaba în primele zile de viață ale fiului ei. Făcea tot ce îi spunea vecina. Îl aşeza pe sânul plin şi rotund şi îl hrănea cu laptele ei. Îl legăna ca să adoarmă şi îl plimba în brațe când era agitat. Îl ducea strâns legat de corpul ei când pleca să cumpere lucruri din sat. Noaptea stătea trează între soț şi copil, ascultând respirația micuțului, urmărindu-i respirația scurtă şi rapidă, dorindu-şi să simtă ceva. Să simtă ceva când copilul sugea la sân sau când îi strângea un deget în mâna lui mică şi zbârcită. Îşi dorea ca ceva să vină şi să umple golul din ea. Orice.

Se întorcea pe o parte şi îl ținea apăsat de corpul ei, o

îmbrățişare aflată între leşin şi violență. Apăsa mai puternic şi doi ochi mari şi căprui o priveau uimiți. Mya Mya nu simțea nimic. Mama şi fiul erau asemenea unor magneți care se resping. Oricât l-ar fi strâns în brațe, nu s-ar fi atins niciodată.

Poate că era doar o chestiune de timp. Poate că, în cele din urmă, mai avea o şansă şi instinctul de protecție avea să se transforme în afecțiune, iar afecțiunea într-un miracol al dragostei; dacă nu ar fi fost incidentul cu găinile.

S-a întâmplat într-o sâmbătă, la fix două săptămâni după naştere. Mya Mya ieşise în curte să aducă lemne pentru focul din bucătărie. Era o dimineață rece, aşa că se grăbea. S-a dus în spatele casei să caute vreascuri şi câțiva buşteni mai zdraveni. Puiul mort zăcea chiar în fața grămezii de lemne. Aproape călcase pe el. L-a găsit pe al doilea în jurul orei doisprezece, ora naşterii copilului, pe al treilea şi pe al patrulea imediat după aceea iar cocoşul, după-amiaza. Soțul a cercetat animalele, dar nu a găsit nimic în neregulă. Cu o seară în urmă, umblaseră țanțoşe prin preajma casei, cotcodăcind arțăgos, şi nu era niciun semn că un câine sau o pisică, darămite un tigru, le-ar fi făcut felul. Pentru Mya Mya nu exista nicio umbră de îndoială. Stârvurile îi confirmau cele mai mari temeri. Erau aversa neaşteptată, ba chiar mai rău, taifunul din decembrie, cutremurul de care îi fusese frică, dar pe care, în secret, îl dorea: fiul ei era blestemat. Aducea ghinion. Astrologul profețise asta. Nu ar fi trebuit niciodată să dea naştere unui copil într-o sâmbătă, şi nu în decembrie.

Nici măcar faptul că în următoarele zile multe dintre găinile vecinilor au murit în acelaşi fel misterios nu putea să o consoleze pe Mya Mya. Dimpotrivă, nu făcea decât să-i confirme cele mai rele aşteptări. Ştia acum că e abia începutul şi că nenorocul pe care băiatul îl aducea cu sine nu va afecta doar familia ei.

Stătea trează noaptea, fiindu-i frică de următoarea catastrofă. Ştia că e doar o chestiune de timp. Fiecare tuse, fiecare gâfâit, fiecare oftat părea un tunet la orizont. Abia îndrăznind să se mişte, îşi încorda auzul de fiecare dată când copilul se foia. De parcă respirația lui ar fi fost însăşi pasul dezastrului care se apropria pe furiş.

O săptămână mai târziu, a rămas fără lapte. Sânii îi atârnau pe corp ca două baloane dezumflate. O prietenă de-a vecinei, o femeie care tocmai născuse şi ea, a început să-l alăpteze. Mya Mya se bucura de fiecare oră în care copilul ei nu stătea în casă. Voia să discute cu soțul ei. Nu puteau să o țină tot aşa. Trebuia

să facă ceva.

9

Khin Maung era de părere că nevasta lui face din țânțar armăsar. Bineînțeles că şi el credea în puterea stelelor. Toată lumea ştie că ora, ziua, chiar şi minutul naşterii unui om pot să îi influențeze cursul vieții – nu era loc de îndoială aici. Şi erau amănunte pe care ar fi făcut bine să le respecte, zile în care trebuie să rămâi inactiv, ritualuri pe care trebuie să le urmezi ca să eviți catastrofele. Şi în privința asta Khin Maung era de acord cu soția. Nimeni nu se bucura când li se năştea un copil într-o sâmbătă de decembrie. Toată lumea ştia că stelele nu sunt favorabile acestor copii, că au de înfruntat o viața grea, că rareori sufletul lor se înaripează. Fiecare familie cunoştea un unchi, o mătuşă sau, cel puțin, un vecin sau un prieten de-al unui vecin care ştia pe cineva care avea o rudă născută în una dintre acele zile nefaste şi care se târâse prin viață ca un câine bătut, rămânând mic şi sfrijit ca o plantă crescută la umbră. Fiului nu îi va fi uşor, Khin Maung nu îşi făcea iluzii în privința asta, dar să ajungi tragi concluzia că ar fi blestemat însemna să împingi lucrurile puțin cam departe (chiar dacă incidentul cu găinile îl îngrijorase, deşi nu ar fi recunoscut asta în fața nevestei). Când Mya Mya a propus să meargă să consulte astrologul, Khin Maung a fost imediat de acord, şi nu doar pentru că nu îi plăcea să refuze. Spera că bătrânul ar putea să îi consoleze nevasta cu înțelepciunea lui, sau, în cazul în care stelele i-ar fi confirmat temerile, că i-ar fi putut sfătui cum să împuțineze, dacă nu să amâne, nenorocirea care le amenința copilul.

Astrologul locuia într-o colibă modestă de lemn. Ia marginea satului. Nimic nu scotea în evidență stima de care se bucura în comunitate. Nicio casă nu era construită în zonă fără ca mai întâi să fie întrebat dacă locul e propice sau dacă ziua punerii temeliei stă sub o stea favorabilă. Înainte de orice nuntă, viitorul cuplu sau părinții lor veneau la el să se lămurească dacă horoscopul mirelui şi miresei se potrivesc. Astrologul consulta stelele în legătură cu cele mai bune zile pentru vânătoare sau pentru o călătorie în capitală. De-a lungul anilor, prevestirile lui s-au dovedit atât de exacte, încât veneau să îl vadă oameni din cele mai îndepărtate colțuri ale provinciei. Se bucura de o reputație atât de mare, încât – nimeni nu ştia sigur, dar erau zvonuri constante – îl căutau mulți dintre englezii care locuiau în Kalaw

şi care, în mod public, luau în râs astrologia birmaneză ca fiind superstiție şi caraghioslâc.

Bătrânul stătea cu picioarele încrucişate în mijlocul camerei mici. «Un cap rotund ca luna plină», s-a gândit Khin Maung. Ochi, nas şi gură la fel de bine făcute; numai cele două urechi mari şi clăpăuge stricau imaginea unei fețe perfect proporționale. Nimeni nu îi ştia vârsta. Chiar şi cei mai bătrâni din sat susțineau că nu şi-l amintesc tânăr, aşa că toată lumea îşi închipuia că se născuse cu mai bine de optzeci de ani înainte. Totuşi, nu vorbea niciodată despre sine. Înfățişarea şi spiritul lui atent păreau să sfideze ravagiile îmbătrânirii. Din vremuri străvechi, vocea lui fusese blândă şi calmă, vederea şi auzul la fel de bune ca ale unui om de douăzeci de ani. Anii îi încrețiseră fața, dar pielea nu îi atârna, aşa cum se întâmplă în cazul vârstnicilor.

Khin Maung şi Mya Mya au făcut o plecăciune şi au ezitat în prag. Din copilărie Mya Mya stătuse față în față cu el atât de des, încât încetase de mult să mai numere vizitele, dar de fiecare dată simțea ceva în stomac şi genunchi. Nu cunoaştere intimă, doar venerație, chiar teamă. Era prima vizită a lui Khin Maung la astrolog şi în atitudinea lui se simțea un amestec de respect şi curiozitate. Părinții lui îl vizitaseră întotdeauna pe astrolog singuri; chiar şi cu privire la căsătorie, ei îl întrebaseră dacă Mya e mireasa potrivită pentru fiul lor.

Khin Maung a aruncat o privire în jur înainte de a mai face o plecăciune. Podeaua şi pereții erau din lemn de tec negru. Firicele de praf dansau în razele de lumină care intrau prin cele două ferestre deschise. Soarele desena două dreptunghiuri pe podea. Luceau pe lemnul ros şi netezit de trecerea anilor. Scânteierea asta avea o putere de natură să-l facă pe Khin Maung să tremure. Apoi a dat cu ochii de un Buddha cioplit în lemn, strălucitor şi aurit. Nu mai văzuse nicicând în viața lui unul atât de frumos. S-a lăsat într-un genunchi şi s-a aplecat până când a atins podeaua cu fruntea. În fața statuii erau două aranjamente florale şi un taler plin cu ofrande. Cineva aşezase, afectuos, patru portocale în formă de piramidă. Lângă ele, două banane, un fruct de papaya şi câteva porții de ceai fuseseră aranjate iscusit într-o grămăjoară. Pereții erau acoperiți cu hârtii albe, pline până la refuz cu cifre şi litere minuscule. Bețe de tămâie fumegau în mici vaze umplute cu nisip, aşezate în fiecare colț al camerei.

Bătrânul i-a salutat dând din cap. Khin Maung şi Mya Mya

au îngenuncheat în fața lui, pe două rogojini de paie. În afara bătăilor sălbatice ale inimii ei, Mya Mya nu mai auzea şi nu mai simțea nimic. Era rândul lui Khin Maung să vorbească, să pună întrebări, aşa cum îi dăduse clar de înțeles încă dinainte. Nu se împlinise nici măcar un an de când erau căsătoriți, dar cunoştea bine pasivitatea soțului. Era o persoană tăcută, care abia dacă spunea câteva propoziții. Nu îl văzuse niciodată furios, supărat sau agitat. La el, până şi bucuria sau satisfacția erau abia sesizabile. Un zâmbet abia schițat era singurul semn că simțea vreo emoție. Nu era trântor. Dimpotrivă, era unul dintre cei mai harnici țărani din sat şi adesea ieşea să îşi lucreze câmpul când se crăpa de ziuă, cu mult înaintea celorlalți. Pentru el viața semăna cu un râu liniştit, al cărui curs e, în mare, determinat dinainte. Orice încercare de a-l schimba semnificativ eşua. Khin Maung era muncitor fără a fi ambițios, curios fără să pună întrebări, bucuros fără să dea pe dinafară de încântare.

«Venerabile maestru», şi-a auzit Mya Mya soțul vorbind liniştit după o lungă pauză, «am venit să-ți cerem sfatul.» Bătrânul a dat din cap. «Fiul nostru s-a născut într-o sâmbătă, acum trei săptămâni, şi vrem să ştim dacă-l paşte nenorocirea.»

Bătrânul a luat cretă şi o tăbliță de ardezie şi a cerut să i se spună data şi ora exactă a naşterii.

«Trei decembrie, unsprezece şi patruzeci», a spus Khin.

Astrologul a scris numerele în căsuțele mici şi a început să calculeze. A adăugat alte numere şi semne, a tăiat altele şi a desenat câteva cercuri pline şi jumătăți de cerc, pe rânduri diferite. Ca şi cum i-ar fi scris viața în notație muzicală.

După câteva minute a lăsat tăblița deoparte, şi-a ridicat privirea şi s-a uitat lung la Mya Mya şi Khin. Chipul îi era golit de orice urmă de zâmbet.

«Copilul va aduce suferință părinților săi, mare suferință.»

Mya Mya a simțit că se afundă într-o mocirlă care o devorează. Ceva o trăgea în jos şi nu era nimic care să o ajute, nimic de care să se țină. Nicio mână. Nicio creangă.

Auzea vocea bătrânul şi a soțului, dar nu mai urmărea conversația. Vocile lor răsunau înăbuşit şi foarte îndepărtat. Ca dintr-o altă cameră, dintr-o altă viață. Suferință mare.

«Ce fel de suferință?» a întrebat Khin Maung.

«De mai multe feluri, mai ales medicală», i-a răspuns bătrânul. A luat iar plăcuța şi şi-a continuat mâzgăliturile şi socotelile. «La cap», a precizat în cele din urmă.

«Unde la cap?» a întrebat Khin Maung, cuvânt cu cuvânt

pronunțându-le de parcă ar fi construit fiecare literă din părți separate. Mai târziu avea să fie uimit de accesul acesta neobişnuit de curiozitate stăruitoare.

Bătrânul s-a uitat la tăblița care îi destăinuia toate secretele universului. Era cartea vieții şi a morții, cartea dragostei. Ar fi putut să le spună părinților ce altceva mai văzuse: abilitățile excepționale pe care avea să le dezvolte copilul, magia şi puterea latente din persoana lui, harul lui pentru iubire. Dar ştia că Mya Mya nu mai ascultă şi că Khin Maung nu va înțelege. Aşa că a spus: «La ochi.»

Mya Mya nu fusese atentă la această parte a conversației, şi apoi, pe drumul spre casă, înaintase poticnit, buimăcită, în vreme ce soțul ei era cuprins de o limbuție nemaiîntâlnită. Cuvintele îi bâzâiau prin cap ca muştele. «Mare suferință.»

În lunile care au urmat, Khin Maung a încercat de mai multe ori să îi explice soției că astrologul vorbise într-adevăr de suferință, chiar de o mare suferință, dar că era vorba de suferință medicală şi că nu pomenise niciun blestem sau că băiatul ar fi adus de dezastre. Refuza să asculte. O vedea în ochii ei. O vedea în felul în care se purta cu fiul lor, ținându-l fără să îl atingă, privindu-l fără să îl vadă.

Tin Win abia se născuse de douăzeci şi una de zile când – cel puțin aşa credea maică-sa – viața lui fusese deja hotărâtă, confiscată. Nu-i rămânea decât să o trăiască demn.

Iar asta avea să fie prea mult pentru ea.

10

Mya Mya dormea mai liniştit acum, că stelele vorbiseră şi soarta copilului fusese hotărâtă. Ştia la ce să se aştepte. Se simțea ca acasă între loviturile sorții şi neşanse. Fericirea şi bucuria, stranii şi neobişnuite, o nelinişteau. Nu avea nevoie să îşi bată capul cu false speranțe. Nu mai existau amăgiri care să o frământe, nici vise care să îi facă imaginația să o ia razna. Asta o calma.

În zilele şi săptămânile care au urmat vizitei la astrolog, Khin Maung a fost cel care stătea treaz lângă nevastă şi copil, în timp ce gândurile cele mai oribile îl tulburau. Poate că bătrânul greşise? Să existe cu adevărat o soartă de care să nu putem scăpa? Dacă nu noi suntem stăpâni pe viața noastră, atunci cine? Nu voia să asculte de stele.

«Mya Mya. Mya Mya», a spus în acea primă noapte,

ridicându-se în capul oaselor. Soția lui dormea lângă el. «Mya Mya.»

Suna ca o incantație.

Ea a deschis ochii.

Era lună plină, cerul nopții fără nori şi, în lumina firavă care pătrundea prin fereastră de afară, a văzut conturul feței ei, ochii mişcându-se, nasul subțire. Şi-a spus că Mya Mya e foarte frumoasă şi s-a întrebat de ce nu se mai gândise la asta până atunci. Se însurase cu ea pentru că i-o aleseseră părinții. «Dragostea va veni mai târziu», îl asiguraseră ei şi el îi crezuse. O dată pentru că făcea întotdeauna cum spuneau ei, a doua oară pentru că avea idei foarte vagi despre dragoste. Credea că e un dar, o favoarea acordată unora, şi nu altora. Nimeni nu avea dreptul la ea.

«Mya Mya, trebuie, ar trebui, nu trebuie să...»

Voia să spună atâtea lucruri...

«Ştiu, Khin», a spus ea ridicându-se. «Ştiu.»

S-a strecurat lângă el, i-a luat capul în brațe şi l-a dus la piept. Un gest rar din partea ei, a cărei tandrețe era un lux la fel de extravagant ca apa caldă dimineața sau zâmbetul la despărțire. Tandrețea era pentru visători sau pentru oameni cu prea mult timp, putere sau sentimente. Mya nu făcea parte din nicio categorie.

Credea că ştie ce se întâmplă în mintea soțului ei şi îl compătimea. După bătăile inimii, după convulsiile corpului, după felul în care o cuprinsese cu brațele, simțea că o să aibă nevoie de timp. Încă îşi închipuia că o să se poată proteja, că mai au o şansă să schimbe ceea ce nu mai putea fi schimbat.

Khin Maung stătea în brațele ei şi vorbea. Nu tare şi nu cu ea. Ea nu înțelegea nimic din ce spune. Vorbea cu el însuşi, repede şi fără pauze. Şoaptele lui sunau exigent, sfidător, aproape amenințător, apoi rugător, implorator, nesigur, un şuvoi de cuvinte care nu mai seca. Ca şi cum ar fi stat la căpătâiul unui muribund şi vocea lui ar fi fost singura care putea ține pacientul în viață.

Voia să lupte pentru fiul lui. «Orice viață promite», îşi spunea el, iar în cazul fiului său, Khin Maung avea să încerce orice ca acea promisiune să se împlinească. Dacă asta urma să se întâmple fără ajutorul nevesti-sii, atunci aşa să fie!

Asta voia să îi spună, dimineața la prima oră, poate chiar înainte de micul dejun. Apoi adormise.

Prilejul de a purta o discuție nu s-a arătat nici înainte de

micul dejun, nici seara, după ziua de muncă.

Noaptea următoare şi-a amintit în amănunt vizita la astrolog. Casa i-a apărut în faţa ochilor – tulbure la început, apoi din ce în mai clar, ca un peisaj de pe care se ridică ceaţa. Vedea camera, lumânările, beţele de tămâie, tăbliţa care dezvăluia misterele vieţii. Marea carte a dragostei. A auzit prezicerile bătrânului şi le-a lăsat să i se deruleze prin minte, cuvânt cu cuvânt. Nu vorbise deloc de vreun blestem. Trebuia să discute cu soţia. Ziua următoare, dis-de-dimineaţă. Dar prilejul nu a mai apărut.

Aşa au trecut nopţile. Şi zilele. Dacă ar fi fost o altfel de persoană, Khin Maung nu ar fi aşteptat ocazia, ci ar fi căutat-o şi ar fi profitat de ea. Dar nu îi stătea în fire. Ar fi fost nevoit să depăşească limite, propriile lui limite, iar el nu era un erou. Îşi permitea doar gândurile, iar în curând puterea lui a ajuns la capăt. Îndoielile s-au întors şi, prinzându-l cu moralul la pământ, au năvălit pe el ca şobolanii şi vulturii pe stârvuri. Stelele avuseseră dreptate. Într-o sâmbătă din decembrie. Suferinţă mare în mai multe privinţe. Mai clar nici că se putea.

După incidentul cu găinile, o mătuşă a murit – la fix opt săptămâni după naşterea băiatului. Adevărul e că fusese destul de bătrână şi bolnavă şi nu mai ieşise din colibă de ani de zile; pentru o clipă, Khin Maung a vrut să îi amintească soţiei aceste lucruri. O clipă numai, după care a văzut şi el semnul şi nu a mai putut să o contrazică.

Aşa că s-a retras din viaţa fiului, consolându-se cu gândul că avea să fie, până la urmă, doar primul dintre mulţii copii pe care el, Khin Maung, îi va avea cu Mya Mya şi că nu toţi o să vină pe lume într-o sâmbătă din decembrie, aprilie sau august. Şi-a închiriat lotul de pământ şi a început să lucreze ca grădinar şi băiat de mingi pe terenurile de golf ale englezilor. Câştiga mai bine decât din cultivarea pământului şi munca îi permitea, de asemenea, să îşi evite gospodăria chiar şi în sezonul secetos, când fermierii aveau puţin de lucru la câmp. Golf se juca tot anul.

Mya Mya s-a adâncit în treburile casei. Familia trăia într-o cocioabă mică de lemn şi pământ, în spatele unei vile mari, cu două etaje, care aparţinea unui unchi îndepărtat de-al lui Khin Maung. Stătea pe un vârf de deal, deasupra satului şi, ca mai toate casele stăpânilor coloniali din Kalaw, era construită în stil Tudor. Oraşul se bucura de popularitate mai ales în sezonul secetos. Când temperaturile din capitala Rangoon sau din Mandalay depăşeau 47 de grade, Kalaw, aflat la o înălţime mai

mare de 1300 de metri, oferea un refugiu din calea căldurii din câmpii şi deltă. Cetățenii englezi care rămâneau în țară după pensionare se mutau în unele stațiuni montane, cum era Kalaw. Un ofițer englez îşi construise vila cu acest scop, dar apoi, în mod tragic, la nici două săptămâni după eliberarea din serviciul militar, nu se mai întorsese de la o vânătoare de tigri.

Văduva bărbatului îi vânduse casa unchiului lui Khin Maung, care îşi câştigase respectul şi o avere frumuşică în Rangoon, ca mogul al orezului. Era unul dintre puținii care reuşiseră să se impună pe o piață dominată de o minoritate indiană şi se număra printre cei mai bogați birmani din țară. Vila nu avea pentru el nicio valoare practică. În cei şase ani de când o cumpărase, nu o văzuse niciodată. Era, în schimb, un simbol al statutului său, un semn al averii, care, adus în discuție, trebuia să impresioneze pe partenerii lui de afaceri din capitală. Mya Mya şi Khin Maung aveau sarcina să aibă grijă de proprietate şi să o mențină ca şi cum stăpânul casei ar fi putut sosi în orice moment. De când i se născuse băiatul, Mya Mya se devotase acestei sarcini cu toată energia. Lustruia podelele în fiecare zi, de parcă ar fi vrut să le facă lună. Ştergea rafturile de praf dimineața, iar seara le ştergea din nou, deşi nicio urmă de praf nu se aşezase pe ele în intervalul de douăsprezece ore. Spăla geamurile în fiecare săptămână şi ajusta gazonul cu o pereche de foarfeci, mai meticulos decât dacă ar fi folosit maşina de tuns iarba. Ținea expansivele bougainvillea sub control şi avea grijă cu pasiune de răzorul de flori.

Mya Mya a văzut doi polițişti urcând dealul. Stătea în bucătărie, curățând cartofi. Era una dintre acele zilele reci şi limpezi de decembrie şi Mya Mya se grăbea. Pierduse prea mult timp lustruind podelele de la etajul al doilea şi acum se temea că nu va termina treaba în bucătărie în după amiaza aia; dacă stăpânul ar fi venit a doua zi, nu şi-ar mai fi găsit casa lună, şi toată truda ultimilor ar fi fost în van, pentru că ar fi crezut că Mya Mya nu îi întreținuse casa cum trebuie. «O zi de dezordine poate să conteze mai mult decât o mie de zile de ordine», s-a gândit femeia privind în vale.

Urcând dealul, ofițerii în uniforme albastre nu urmaseră drumul folosit de carele cu boi sau de puținele maşini. Apucaseră, în schimb, pe drumeagul îngust, răsucit în serpentine strâmte prin pădurea de pini şi apoi printre pajişti până în vârful dealului. Mya Mya a văzut oamenii apropiindu-se, le-a văzut

feţele şi a simţit cum agitaţia ei creşte. Era a şasea aniversare a lui Tin Win şi fusese întotdeauna ferm convinsă că, mai ales de ziua lui de naştere, trebuia să fie pregătită pentru orice catastrofă.

Cât ai clipi, groaza a pus stăpânire pe ea, pe sufletul ei, pe minte, pe trup. Stomacul şi intestinele i s-au strâns, de parcă ar fi fost cuprinse de mâini uriaşe. Din ce în ce mai strâns. Trăgea cu greu aer în piept. S-a auzit cerşind. Implorând. «Dă, Doamne, să nu fie adevărat.»

Bărbaţii au deschis poarta, au intrat în curte şi au închis-o la loc. Încet, s-au îndreptat spre Mya Mya. Simţea ezitare în mişcările lor. Fiecare pas era o lovitură pentru ea. Dintre cei doi, cel tânăr ţinea capul aplecat. Cel bătrân o privea în ochi. Îl văzuse prin sat. Ochii lor s-au întâlnit şi, într-o fracţiune de secundă, a reuşit să îi citească în priviri. A fost de ajuns. A înţeles totul şi groaza, monstrul care o devorase, a dispărut la fel de repede cum venise. Ştia că se petrecuse ceva îngrozitor, că nimeni nu putea să înlăture acel rău, că viaţa ei nu va mai fi ca înainte, că se întâmpla pentru a treia oară şi că nu avea putere să îndure.

Poliţiştii stăteau în faţa ei. Cel tânăr încă nu îndrăznea să îşi ridice capul.

«Soţul tău a avut un accident», a vorbit cel bătrân.

«Ştiu», a răspuns Mya Mya.

«A murit.»

Mya Mya nu a spus nimic. Nu s-a aşezat, nu a plâns, nu a izbucnit în bocete. Nu a spus nimic. «S-a făcut ca de piatră», avea să îi spună ofiţerul bătrân soţiei în seara aceea.

I-a auzit spunând ceva despre un accident, despre o minge de golf aparent deviată de vânt. Direct în tâmplă. Mort pe loc. Englezul avea să se ocupe de costurile înmormântării. O compensaţie mică. Fără recunoaşterea vreunei vini. Un gest de compasiune. Şi nimic mai mult.

Mya Mya a dat din cap.

Când ofiţerii au plecat, s-a întors să îşi caute fiul. Stătea singur în spatele casei, jucându-se. Lângă el era un morman mare de conuri de pin. Încerca să le arunce într-o groapă pe care o săpase la câţiva metri distanţă. Majoritatea ratau ţinta cu mult.

Mya Mya a vrut să îl cheme, să îi spună că tatăl lui murise. Dar de ce să o facă? Probabil că ştia deja. Până la urmă, el adusese necazul, şi Mya Mya observa cum, pentru prima dată, recunoştea că îl învinuieşte pe băiat. Cauza nu era doar nefasta

aşezare a stelelor; era Un Win însuşi, băiatul discret, cu păr negru şi ochi atât de misterioşi, încât nu ştia niciodată dacă o privesc. Nu putea desluşi nimic în ei. El adusese nenorocul, el stârnise prăpădul. Îl crease aşa cum alți copii construiesc cazemate sau se joacă de-a v-ați-ascunselea.

Mya Mya voia să lase cumva totul în urmă. Voia să nu mai vadă copilul niciodată.

Pe parcursul următoarelor treizeci şi şase de ore, s-a comportat aşa cum se comportă persoanele care au un singur scop în minte, un scop care le pune în mişcare şi pe care îl slujesc înaintea oricărui altuia. A jucat rolul văduvei, a primit vecini şi prieteni, a organizat înmormântarea pentru a doua zi şi a stat lângă mormântul deschis al soțului, privind cum sicriul de lemn dispare în pământ.

În dimineața următoare, într-un sac pentru crose de golf pe care îl adusese soțul de la club, şi-a împachetat câteva lucruri: câteva bluze şi *longyi*-uri, o a doua pereche de sandale, un pieptene, o agrafă de păr. Tin Win stătea mut lângă maică-sa şi o privea.

«Trebuie să plec pentru câteva zile», a spus ea fără să ridice capul.

Băiatul nu scotea un cuvânt.

A ieşit din casă, băiatul a fugit după ea. S-a întors, el a rămas pe loc.

«Nu poți veni cu mine», a spus ea.

«Când te întorci?»

«În curând.»

Mya Mya s-a îndepărtat şi a mers spre poarta de la grădină, îi auzea paşii uşori în spate. S-a întors din nou.

«N-ai auzit ce ți-am spus?» a întrebat ea tare, tăios.

Fiul ei a dat din cap.

«Stai aici», i-a poruncit şi a arătat cu degetul un buştean retezat de pin. «Poți să stai aici şi să m-aştepți.»

Tin Win a alergat la buşteanul vechi şi s-a cocoțat pe el. De acolo putea vedea cărarea care ducea spre casă. Mya Mya a pornit din nou, deschizând şi închizând poarta grădinii fără să se uite înapoi. A luat-o pe drumul spre sat, mergând repede. Tin Win a privit cum pleacă. O vedea mergând printre pajişti şi intrând în pădure. Era un loc bun. De acolo ar fi putut să o vadă venind înapoi de departe.

11

Tin Win a aşteptat.

A aşteptat ziua aceea şi noaptea. A stat ghemuit pe ciotul neted de lemn, fără să simtă nici foame, nici sete, nici măcar frigul care cade peste munți şi văi la lăsarea serii. Trecuse peste el fără să îl atingă, ca o pasăre peste un luminiş.

A aşteptat să vină ziua următoare. A privit cum se întunecă şi apoi a văzut gardul, tufişurile şi câmpul ivindu-se iar din întuneric. S-a uitat în depărtare, la copacii care abia se zăreau. Pe acolo urma să vină mama lui, şi ar fi recunoscut-o de departe după haina roşie, ar fi coborât năpustindu-se jos de pe ciot, ar fi sărit gardul şi ar fi alergat spre ea. Ar fi strigat tare de bucurie, iar ea s-ar fi lăsat în genunchi şi l-ar fi luat în brațe, strângându-l cu putere.

Aşa îşi imaginase adesea scena – când se juca singur şi visa cu ochii deschişi –, chiar dacă mama şi tata nu se aplecaseră niciodată să îl ia în brațe, nici măcar când stătuse în fața lor, îmbrățişându-le picioarele. Simțea cum şovăie chiar şi să îl atingă. Era din vina lui, nu avea nicio îndoială. Era o pedeapsă, una dreaptă, doar că nu ştia pentru ce şi spera că, orice greşeală ar fi săvârşit, ispăşirea urma să ia sfârşit în curând. Această speranță era mai înflăcărată ca niciodată acum, când aşezaseră trupul rece şi țeapăn al tatălui în sicriul de lemn şi îl îngropaseră adânc în pământ. Dorul lui de mamă şi dragostea ei îl obligau să reziste pe ciotul de lemn, să aştepte răbdător ivirea punctului roşu la orizont.

În a treia zi un vecin i-a adus apă şi un castron de orez cu legume, întrebându-l dacă nu ar vrea să aştepte la ei acasă. A scuturat din cap cu înverşunare. Ca şi cum ducându-se acolo, ar fi pierdut-o pe mamă-sa. Nu s-a atins de mâncare. Voia să o păstreze pentru ea, să o împartă cu ea când s-ar fi întors înfometată din călătorie.

În a patra zi a băut puțină apă.

În a cincea zi a venit la el Su Kyi, sora vecinului, şi i-a adus o ceaşcă de ceai, orez şi banane. Preocupat de mama lui, nu le-a mâncat nici pe astea. Nu putea să mai dureze mult. Spusese că va veni în curând.

În a şasea zi nu mai distingea copacii unul de altul. Vedea înceţoşat pădurea, de parcă ar fi avut apă în ochi. Pădurea arăta ca o cârpă fluturând în vânt, împestrițată cu puncte mici şi roşii.

Se apropiau de el, mărindu-se, dar nu erau haine, ci mingi roşii care se năpusteau spre el. Altele zburau drept înspre el şi pierdeau din viteză la câțiva metri distanță prăbuşindu-se în fața lui, la câțiva centimetri.

În a şaptea zi stătea tot acolo, înțepenit pe vine şi nemişcat. Când l-a văzut, Su Kyi a crezut că murise. Era rece şi palid ca bruma care acoperea iarba din fața caselor în zilele foarte reci din ianuarie. Avea obrajii supți, corpul ca o cochilie goală, fără viață. Abia când s-a apropiat a putut vedea că respiră, că pieptul sfrijit se ridică încă sub cămaşă, ca un peşte de la piață sufocându-se pe masa ei din bucătărie.

Tin Win nu o auzea şi nu o vedea. Lumea din jurul lui era învăluită într-o ceață albă, lăptoasă, în care dispărea încet, dar sigur. Inima îi bătea cu putere. Mai avea destulă viață în el, dar îşi pierduse speranța şi asta îl făcea să semene cu un cadavru. A simțit două mâini atingându-l, ridicându-l, îmbrățişându-l şi ducându-l în casă.

Su Kyi era cea care avea grijă de el. O femeie bătrână şi plină de energie, cu voce groasă şi un râset peste care încercările vieții trecuseră fără urmă. Singurul ei copil murise la naştere. Soțul îi murise un an mai târziu de malarie. După moartea lui, fusese obligată să vândă coliba pe care o terminaseră de construit cu puțin timp înainte. De atunci, locuia la rude, tolerată mai degrabă decât binevenită. Familiei ei i se părea că e o bătrână iritabilă şi cumva înfricoşătoare, cu păreri excentrice despre viață şi moarte. Spre deosebire de restul oamenilor, nu găsea niciun sens mai adânc nenorocirilor pe care i le pregătise soarta. Nu credea nici că o ordine nefavorabilă a stelelor provocase moartea celor dragi. Pierderile acestea nu făceau decât să demonstreze, în schimb, că norocul e capricios, un fapt care trebuie acceptat dacă ai de gând să iubeşti viața. Şi ea o iubea. Nu prea avea nevoie de predestinare. Fericirea îşi putea găsi un loc în fiecare individ. Nu îndrăznea să spună asta cu voce tare, dar toată lumea îi ştia convingerile şi ele au transformat-o în primul aliat al lui Tin Win.

De-a lungul anilor, urmărise cu atenție fiul vecinilor ei şi fusese uimită de pielea lui albă, ca brunul-deschis al acelor de pin căzute sau al frunzelor de eucalipt. Era mult mai deschis la culoare decât părinții lui. Privise copilul transformându-se într-un băiat înalt, aproape deşirat, ruşinos ca bufnița al cărei strigăt îl auzea adesea, dar pe care nu o văzuse niciodată; un băiat pe care nu îl văzuse în compania altor copii.

Îl întâlnise odată în pădure. Ea se îndrepta spre oraş şi el stătea sub un pin, privind cum o omidă mică şi verde i se târăşte pe mână.

«Tin Win, ce cauți aici, în pădure?» l-a întrebat ea.

«Mă joc», i-a răspuns el fără să ridice privirea.

«De ce stai singur?»

«Nu sunt singur.»

«Unde-ți sunt prietenii?»

«Peste tot. Nu-i vezi?»

Su Kyi s-a uitat în jur. Nu vedea pe nimeni.

«Nu», a spus ea.

«Gândacii şi omizile şi fluturii sunt prietenii mei. Şi copacii. Ei sunt prietenii mei cei mai buni.»

«Copacii?» a întrebat surprinsă.

«Nu pleacă niciodată. Sunt întotdeauna aici şi spun poveşti atât de frumoase. Tu nu ai prieteni?»

«Sigur că am», i-a spus ea. «Sora mea, de pildă», a adăugat după o pauză.

«Nu, prieteni adevărați.»

«N-am copaci sau animale, dacă la asta te referi.»

Îşi ridicase capul şi fața lui o speriase. Oare nu îl privise niciodată de aproape sau doar lumina din pădure îi schimba fața într-atât? Părea tăiată în piatră, atât de bine proporțională şi, în acelaşi timp, atât de înspăimântător de lipsită de viață. Apoi ochii lor se întâlniseră şi el o privise mult prea aspru şi serios pentru un copil, iar ea se speriase a doua oară pentru că simțise că băiatul ştie prea multe despre viață pentru un copil de vârsta lui. Câteva secunde mai târziu, un zâmbet melancolic şi tandru, cum nu mai văzuse vreodată, trecuse peste fața de piatră. Zâmbetul acela i-a rămas în minte. Atât de profundă fusese impresia pe care i-o lăsase, încât durase zile întregi să îl uite. Îl vedea noaptea când închidea ochii şi dimineața, când se trezea din somn.

«E adevărat că omizile se schimbă în fluturi?» a întrebat el din senin, când Su Kyi se pregătea să plece.

«Da, aşa e.»

«Şi noi în ce ne schimbăm?»

Su Kyi a rămas pe loc şi a reflectat.

«Nu ştiu.»

Nu vorbea niciunul dintre ei.

«Ai văzut animale plângând?» a întrebat-o el.

«Nu.»

«Dar copaci şi flori?»

«Nu.»

«Eu am văzut. Plâng fără lacrimi.»

«Atunci, de unde ştii că plâng?»

«Pentru că arată mohorâte. Dacă te uiți mai de aproape, o să vezi.»

S-a ridicat în picioare şi i-a arătat omida de pe mână.

«Ea plânge?» a întrebat-o.

Su Kyi a privit creatura o vreme.

«Nu», s-a decis în cele din urmă.

«Aşa e», a spuse el. «Dar ai spus-o la nimereală.»

«De unde ştii?»

Zâmbise din nou şi tăcuse, de parcă răspunsul ar fi fost prea evident.

În săptămânile care au urmat dispariției mamei, Su Kyi s-a ocupat de Tin Win, îngrijindu-l să se însănătoşească. După ce prima lună a trecut fără să primească nicio veste de la familia din Rangoon sau Mandalay, s-a mutat cu el, promițându-i să aibă grijă de el şi să mențină ordinea în casa unchiului până la întoarcerea mamă-sii. Tin Win nu s-a opus. În schimb, a devenit şi mai retras, aşa încât nici măcar vigoarea sau optimismul unei femei ca Su Kyi nu mai puteau să îl înveselească. Dispoziția i se schimba de la o zi la alta, câteodată de la o oră la alta. Zile întregi nu spunea niciun cuvânt şi îşi petrecea timpul singur în grădină sau în pădurea din apropiere. În asemenea zile, când îşi petreceau seara la focul din bucătărie mâncându-şi porția de orez, ținea capul plecat şi tăcea. Când Su Kyi îl întreba ce jocuri a jucat în pădure, o privea îndelung cu ochi transparenți.

Noaptea, era cu totul altfel. Se târa până la ea în somn şi se ghemuia lângă corpul ei rotund şi moale. Uneori o cuprindea cu brațul şi o strângea atât de tare, că o trezea din somn.

În alte zile, o lua cu el în grădină şi în pădure şi îi povestea ce îi spun prietenii lui, copacii. Îi dăduse fiecăruia un nume. Sau venea la ea cu palma plină de gândaci, melci sau fluturi frumoşi care i se aşezau pe mâini şi zburau doar când îi ridica în aer. Animalele nu se temeau de el.

Seara, înainte să se ducă Ia culcare, o ruga pe Su Kyi să îi spună o poveste. Aştepta nemişcat până la sfârşitul poveştii şi apoi spunea:

«Mai cântă una.»

Su Kyi râdea.

«Dar nu cânt deloc.»

«Ba cânți. Sună ca un cântec. Te rog, încă una.»

Şi Su Kyi îi mai spunea o poveste, şi încă una, vorbind până când adormea.

Bănuia că vorbele ei ajung la el doar în felul acesta încifrat, că trăieşte într-o lume inaccesibilă pentru ea, de care trebuie să se apropie cu băgare de seamă şi respect. Trecuse prin atât de multe suferințe, cunoştea atât de bine viața, încât ştia că nu trebuie să insiste să pătrundă în aceste refugii. Văzuse cu ochii ei oameni devenind prizonieri ai acestor fortărețe, ai propriei singurătăți, închişi acolo până în ziua morții. Spera că Tin Win va învăța ceea ce învățase şi ea de-a lungul anilor: există răni pe care timpul nu le vindecă, deşi le poate face suportabile.

12

Su Kyi nu mai ținea minte când observase prima oară. Să fi fost în dimineața aceea în care stătuseră în fața casei? Tin Win era lângă gard. Îl strigase şi el privise în jur, întorcându-şi capul într-o parte şi în alta, căutând-o. Sau să fi fost câteva zile mai târziu, la cină, când se aşezaseră în bucătărie pe o traversă de lemn, mâncându-şi orezul? Îi arătase cu degetul o pasăre care stătea la câțiva metri în fața lor pe gazon.

«Unde?» întrebase el.

«Acolo, lângă piatră.»

«A, acolo», spusese el, privind în direcția greşită.

Băgase de seamă că urmează întotdeauna aceleaşi rute în curte, în casă, sau în miriştile şi câmpurile alăturate şi că se împiedică mereu de pietre şi bețe de câte ori se îndepărtează de la cărarea lui obişnuită. Câteodată, când îi întindea un castron sau o cană, bâjbâia o clipă după ele prin aer şi ei i se părea că durează o eternitate. Mijea ochii de câte ori se concentra asupra unui obiect aflat la mai mult de câțiva metri distanță. De parcă ar fi privit lucrurile prin ceața deasă de dimineață, care străbătea valea zile în şir.

Nici Tin Win nu ştia când începuse. Munții şi norii de la orizont fuseseră întotdeauna puțin neclari. Nu îi văzuse niciodată altfel.

Starea i s-a înrăutățit în ziua în care mama lui dispăruse. La început, nu mai reuşea să vadă, din grădină, pădurile. Copacii îşi pierdeau forma şi conturul. Se contopeau şi se estompau într-o mare îndepărtată, maroniu-verzuie. O ceață gri îl învăluia pe învățător la şcoală. Îi auzea suficient de clar vocea, ca şi cum ar fi stat unul lângă celălalt, dar nu putea distinge imaginea vizuală.

La fel ca în cazul copacilor, al câmpurilor, al casei sau al lui Su Kyi, când stătea la câțiva metri de el.

Tin Win nu se mai orienta în funcție de obiecte şi însuşirile lor. Trăia din ce în ce mai mult într-o lume compusă mai ales din culori. Verde însemna pădurea, roşu însemna casa, albastru cerul, maro pământul, violet erau florile bougainvillea şi negru era gardul din jurul curții. Dar nici culorile nu erau tocmai de încredere. Şi ele păleau până când, în cele din urmă, o pânză de un alb lăptos i se aşeza peste ochi şi ascundea tot ce nu era în apropierea lui.

Lumea îi dispărea din fața ochilor. Se stingea ca un foc mocnit care nu răspândeşte nici lumină, nici căldură.

Tin Win recunoştea în sinea lui că nu îl deranjează foarte tare. Întunericul etern sau orice ar fi înlocuit imaginile pe care ochii lui i le arătaseră nu îl înfricoşa. Chiar dacă s-ar fi născut orb, nu ar fi pierdut prea mult. Nu ar fi ratat mare lucru nici dacă ar fi orbit de tot.

Şi chiar asta s-a întâmplat. Când s-a trezit şi a deschis ochii, la trei zile după a zecea zi de naştere, ceața înghițise lumea.

A rămas în pat inspirând şi expirând încet. A închis ochii şi i-a deschis din nou. Nimic. Privea spre locul în care mai înainte fusese tavanul şi nu vedea nimic altceva decât o gaură albă. S-a ridicat şi şi-a întors capul într-o parte şi în alta. Unde era peretele de lemn, cu piroanele ruginite? Dar fereastra? Vechea masă pe care ținea osul de tigru pe care tatăl lui îl găsise, cu ani în urmă, în pădure? Oriunde s-ar fi uitat, vedea un dom alb, fără trăsături, fără fundal sau prim-plan, fără limite. De parcă ar fi descoperit infinitul.

Su Kyi stătea întinsă lângă el. Dormea, dar avea să se trezească în curând. O ştia din felul în care respira.

Afară era deja zi. Îşi dădea seama de asta după ciripitul păsărilor. S-a ridicat cu grijă din pat, căutând cu degetele picioarelor marginea saltelei de paie. A simțit picioarele lui Su Kyi şi a păşit peste ele. S-a oprit în mijlocul camerei şi, o clipă, s-a gândit în ce direcție e bucătăria. A făcut câțiva paşi şi a găsit uşa, fără să se lovească de nimic. A intrat în bucătărie, a ocolit vatra, a trecut pe lângă dulapul care adăpostea castroanele de metal şi a ieşit în curte. Nu s-a împiedicat deloc şi nici măcar nu a întins mâinile ca să găsească drumul pe pipăite. S-a oprit în prag, simțind lumina soarelui pe față, uluit de siguranța cu care se mişca prin acea ceață, prin acel pământ al nimănui.

Uitase însă de scaunul de lemn. Fața i s-a lovit de pământul

tare. Durerea din fluierul piciorului l-a făcut să scoată un țipăt scurt de durere. Ceva îi rănise fața. Saliva i se amestecase cu sânge.

Stătea tăcut, fără să se mişte.

A simțit ceva strecurându-i-se pe obraji, peste nas şi pe frunte înainte să dispară în firele de păr. Era prea rapid pentru o omidă. O furnică, poate, sau un gândac? Nu ştia. Nu mai ştia să facă deosebirea între un gândac şi o furnică şi a început să plângă uşor, fără lacrimi. Ca animalele. Nu voia ca cineva să îl mai vadă plângând niciodată.

A pipăit pământul cu mâinile, observând denivelările, şi-a plimbat degetele prin ridicături şi adâncituri, de parcă ar fi explorat întinderi necunoscute. Cât de aspru era pământul, cât de plin de pietre şi striații. Cum de nu le observase până acum? A învârtit o ramură între degetul mare şi arătător şi i s-a părut că o vede. S-a întrebat dacă nu cumva imaginea aceasta, dacă nu cumva toate imaginile din memoria lui aveau să dispară în cele din urmă şi dacă nu cumva în viitor va putea vedea lumea cu ajutorul amintirii şi al imaginației? S-a gândit la Su Kyi şi fața ei i-a apărut în minte.

A ascultat cu atenție. Pământul zumzăia, cântând uşor, abia audibil. Nu cunoştea aceste sunete şi nu le putea interpreta. A înțeles că mâinile, nasul, urechile îl vor călăuzi prin restul vieții. Va învăța vreodată să aibă încredere în ele? El, care, până în acel moment, nu avusese încredere în nimeni şi nimic?

Su Kyi l-a ridicat de jos.

«Scaunul era chiar în fața ta», i-a spus.

Era o observație, nu o învinuire.

A adus o cârpă şi apă. I-a clătit gura şi i-a spălat fața. Respirația puternică trăda faptul că se speriase.

«Te doare rău?» l-a întrebat.

Băiatul a dat din cap încuviințând.

Simțea din nou în salivă gustul acru al sângelui.

«Hai în bucătărie», i-a spus femeia ridicându-se şi luând-o înainte.

Tin Win stătea nemişcat, nesigur în ce direcție trebuia să apuce. Câteva secunde mai târziu, Su Kyi a ieşit din nou din casă.

«De ce stai pe loc?»

Bocetul ei se auzise tocmai până în oraş şi ani de zile după aceea oamenii din Kalaw încă au vorbit despre cât de mult se speriaseră cei care îl auziseră.

Doctorul micului spital din capătul străzii centrale era derutat. Să orbească la vârsta lui, fără vreo traumă, din senin; de aşa ceva nu mai auzise. Nu îi rămânea decât să speculeze. Nu putea fi o tumoare cerebrală, din moment ce pacientul nu avea nici amețeli, nici dureri de cap. Poate o afecțiune genetică sau neurologică. Nu putea să-i recomande niciun tratament fără să cunoască precis cauza. Nu exista remediu. Puteau doar să spere că vederea avea să îi revină la fel de misterios pe cât o pierduse.

13

În acele prime luni, Tin Win s-a luptat să îşi recâştige lumea: casa, curtea, câmpurile din apropiere. Petrecea ore întregi în curte, lângă gard, aşezat pe ciotul unui pin, sub arborele de avocado sau în fața macilor, încercând să afle dacă nu cumva fiecare loc, fiecare copac are mirosul lui unic, ca oamenii. Oare grădina din spatele casei mirosea altfel decât înainte?

Tin Win îşi măsura toate potecile, calcula distanțele şi desena hărți mentale care includeau tot ce atinsese cu mâinile şi picioarele, orice tufiş, orice copac sau piatră. Voia să le păstreze. Urma să îi țină loc de ochi. Cu ajutorul lor avea facă ordine în ceața opacă ce îl învăluia.

Nu a funcționat.

În următoarea zi, nimic nu mai era aşa cum îşi amintea. De parcă cineva ar fi mutat mobila peste noapte. Nimic pe lume nu avea un loc stabil. Totul era în mişcare, întâmplător, capricios.

Doctorul o asigurase pe Su Kyi că celelalte simțuri vor compensa pierderea vederii. Persoanele oarbe învață să se bizuie pe urechi, pe nas, pe mâini şi, în felul acesta, spusese doctorul, după o perioadă de obişnuire şi reajustare, reuşeau să învețe să se orienteze în mediul lor.

Dar s-a întâmplat tocmai invers. Tin Win se împiedica de pietre pe care le ştia de ani de zile. Se ciocnea de copaci şi crengi pe care mai înainte se urcase. Chiar şi în casă intra în stâlpii uşilor şi în pereți. Era să păşească de două ori în vatră, dar strigătele lui Su Kyi l-au prevenit la timp.

Câteva săptămâni mai târziu, la prima lui călătorie înapoi în oraş, aproape că a fost călcat de o maşină. Stătuse pe marginea drumului ascultând zgomotul unui motor care se apropia. Auzise voci şi paşi, nechezatul unui cal. Auzise păsări, găini şi un bou bălegându-se, dar nimic nu avea noimă, nici nu îi indica direcția în care trebuie să meargă sau la ce să fie atent. Urechile nu îl

ajutau mai mult decât nasul, care cel puțin putea să miroasă focul, sau decât mâinile care îl preveneau de obstacole.

Nicio zi nu trecea fără genunchi juliți, vânătăi, cucuie sau julituri în genunchi şi coate.

Îi era greu mai ales la şcoală, cu călugărițele şi preotul din Italia. Deşi acum îl lăsau să stea în primul rând şi se asigurau frecvent că poate să urmărească lecția, le înțelegea cuvintele din ce în ce mai puțin. În prezența lor se simțea mai lipsit de putere ca niciodată. Le auzea vocea şi le simțea respirația, dar nu îi putea vedea. Stăteau lângă el, la o întindere de braț, dar erau inaccesibili.

Vecinătatea celorlalți copii era insuportabilă. Vocea lor îl neliniştea şi râsetul lor îi răsuna în urechi seara, la culcare. În timp ce ei alergau prin curtea de lângă biserică, zbenguindu-se puşi pe şotii, el stătea pe o bancă sub cireş, de parcă ar fi fost legat de ea şi fiecare pas pe care îl auzea, fiecare strigăt, fiecare țipăt de bucurie, oricât de mic, îl strângea şi mai tare în chingi.

Su Kyi nu era sigură dacă lumea se topise uşor în fața ochilor săi sau dacă nu cumva Tin Win se distanțase mai mult de ea. Şi dacă spre asta tindea, oare cât de departe avea să meargă? Oare în cele din urmă şi urechile lui vor înceta să funcționeze? Nasul? Oare degetele lui subțiri vor înceta să simtă, transformându-se în apendice nesimțitoare şi nefolositoare?

Era puternic, mult mai puternic decât bănuia el însuşi sau decât ai fi crezut privindu-i corpul uscățiv. De-a lungul anilor, Su Kyi ajunsese să priceapă asta. Avea, fără îndoială, puterea să se retragă până la marginea pământului. Dacă ar fi vrut, şi-ar fi putut opri până şi bătăile inimii, aşa cum ochii încetaseră să mai vadă, iar în adâncul sufletului ea simțea că aşa îşi va pune capăt vieții, nu altcumva. Su Kyi credea însă că e prea devreme pentru aşa ceva. Mai întâi trebuia să trăiască.”

14

U Ba tăcu.

De câtă vreme vorbea? De trei ore? Patru? Cinci? Nu îmi luasem ochii de la el şi abia atunci observai că celelalte mese se goliseră. Era linişte. Nu se auzea nimic în afară de sforăitul unui bărbat aşezat în spatele vitrinei de patiserie. Se auzea ca sâsâitul unui ceainic. Lămpile fuseseră stinse. Doar la masa noastră ardeau două lumânări.

Îmi dădui seama că tremur.

„Din cauza frigului”, mă gândii.

— Nu mă crezi, Julia? întrebă U Ba.

— Nu cred în basme, îi răspunsei.

— Crezi că asculți un basm?

— Dacă m-ați cunoaşte şi m-ați înțelege atât de bine pe cât pretindeți, nu v-ar mira faptul că nu cred în puteri magice sau supranaturale. Nici măcar în Dumnezeu sau în vreo altă putere superioară şi cu atât mai puțin în constelații care ne hotărăsc sau ne influențează soarta. Oamenii care abandonează un copil pentru că stelele au fost prost aliniate la naşterea lui sunt bolnavi.

Inspirai adânc. Ceva mă iritase. Nu ştiu dacă aparent imperturbabilul U Ba sau povestea aia nebunească. Încercai să mă calmez. Nu voiam să vadă că mă enervasem.

Dădu din cap.

— Ai călătorit peste tot, Julia, în timp ce eu, din tinerețe, rareori mi-am părăsit satul. Şi când am plecat, n-am mers mai departe de Taunggyi, mica noastră capitală de provincie, la o zi depărtare, dacă mergi cu căruța. Ultima mea călătorie a avut loc acum mulți ani. Ai văzut lumea, Julia. Cine sunt eu să te contrazic?

Modestia lui mă enerva şi mai tare.

— Dacă tu spui că e aşa, continuă el, atunci o să cred bucuros că în lumea ta nu există tați sau mame care nu îşi pot iubi copiii. Poate că numai oamenii proşti şi needucați se comportă aşa, ca o dovadă în plus a înapoierii noastre, față de care nu pot să-ți cer decât să fii în continuare răbdătoare.

— Nu asta voiam să spun. Noi nu ne luăm după stele.

— Şi asta schimbă ceva? mă întrebă privindu-mă şi apoi tăcu.

Probabil îmi simțise supărarea şi voia să evite o dispută.

— N-am călătorit 10 000 de kilometri doar ca să ascult poveşti de adormit copiii. Încerc să-mi găsesc tatăl.

— Mai ai puțină răbdare, sugeră U Ba.

— De ce să mai am răbdare? Ca să-mi spuneți mai multe poveşti despre lucruri vechi de decenii?

— E povestea tatălui tău.

— Asta spuneți dumneavoastră. Dar unde sunt dovezile? Dacă tata ar fi fost orb vreodată în viața lui, nu credeți că noi, rudele lui, am fi aflat? Sigur ne-ar fi spus.

— Eşti sigură, Julia?

Ştia că nu sunt sigură. De ce mă chinuia? Nesiguranța mea,

îndoielile – îl cunoşteam oare pe tata sau mă păcălise timp de douăzeci şi trei de ani? – erau singurele motive pentru care îl ascultasem pe străinul acesta. Dar nu eram pregătită să o recunosc.

— Sau, presupunând că nu ne-ar fi spus: ce legătura are băiatul acesta neglijat şi neiubit cu tata? Niciuna. Absolut niciuna.

Îi spusei că nu am nevoie de introspecție şi de învârtit în jurul cozii. Mă număram probabil printre puținii newyorkezi care nu au mers niciodată la psihoterapeut. Nu sunt genul care găseşte cauzele tuturor problemelor în copilărie şi nu am pic de respect pentru cei care procedează aşa. Îi repetai că nu pot crede că tata a fost orb vreodată şi, cu cât vorbeam mai mult, cu atât mai puțin mă adresam lui U Ba. Îmi vorbeam mie însămi, într-o încercare de a mă convinge să reduc adevărul la limitele imaginației mele.

U Ba asculta şi dădea din cap. Părea că înțelege tot ce spun şi că e de acord cu mine. Când terminai de vorbit, vru să ştie ce e un psihoterapeut.

Sorbi din ceai.

— Julia, mi-e teamă că pentru moment trebuie să mă retrag. Nu mai sunt obişnuit să vorbesc atât de mult. Petrec zile întregi în tăcere. La vârsta mea nu-ți mai rămân multe lucruri de spus. Ştiu că ai vrea să mă întrebi despre Mi Mi. Ai vrea să ştii cine şi unde e, ce rol a jucat în viața tatălui dumitale şi, deci, poate chiar în a ta. Nu pot decât să-ți cer încă o dată să ai puțină răbdare. Povestea noastră va duce inevitabil şi la ea şi îți garantez că merită să aştepți. Fii sigură de asta. Se ridică şi făcu o plecăciune. Te însoțesc până în stradă.

Ne îndreptarăm spre uşă. Eram cu un cap mai înaltă decât el, dar nu părea scund. Dimpotrivă, eu eram prea mare. Paşii lui iuți şi uşori mă făceau să mă simt greoaie şi rigidă.

— Ştii să ajungi la hotel?

Dădui din cap, în semn că da.

— Dacă vrei, mâine, după micul dejun, pot veni să te iau de-acolo şi să-ți arăt casa mea. N-o să ne deranjeze nimeni acolo şi pot să-ți arăt câteva fotografii.

Plecă înclinându-se, fără să mai aştepte răspunsul.

Coboram încet pe stradă, când deodată îi auzii vocea în spatele meu. Şoptea.

— Cât despre tatăl tău, Julia, e aici, foarte aproape. Nu-l vezi?

Mă răsucii.

— E o întrebare sau o provocare?

Nu primii răspuns. U Ba dispăruse în întuneric.

15

Era seara târziu. Stăteam în patul de hotel, cu ochii închişi, imaginându-mi-l pe tata. Am patru sau cinci ani şi el stă pe marginea patului. Camera mea e văruită în roz-deschis. O jucărie rotativă – cu albine în dungi albe şi negre – atârnă de tavanul înalt. Lângă patul meu sunt două cutii cu puzzle-uri, jocuri şi cărți. În partea cealaltă a camerei, un cărucior jucărie în care dorm trei păpuşi. Patul e plin de animale de pluş. Țopăilă, iepuraşul galben care îmi aducea ouă de ciocolată o dată pe an. Girafa Dodo, al cărei gât lung îl invidiez. Cu un gât ca al ei aş ajunge în doi timpi şi trei mişcări la rafturile de sus, la borcanele cu prăjituri ale mamei. Arika, cimpanzeul pe care îl cred în stare să meargă. Doi dalmații, o pisică, un elefant, trei urşi şi ursulețul Winnie.

O țin în brațe pe Dolores, păpuşa mea favorită, cu părul negru şi încurcat. Îi lipseşte o mână. Fratele meu i-a tăiat-o ca să se răzbune pe mine, dintr-un motiv sau altul. E o după-amiază de vară în New York, caldă şi blândă. Tata deschide fereastra şi o briză uşoară pătrunde în cameră, făcând albinele să se mişte deasupra mea.

Îl văd pe tata, părul lui negru, ochii lui întunecați, pielea de culoarea scorțişoarei şi nasul proeminent, pe care se sprijină o pereche de ochelari cu lentile groase. Erau rotunzi, cu rame negre; după ani de zile, când am văzut o poză de-a lui Gandhi, m-am minunat de asemănarea dintre ei.

Se apleacă peste mine, zâmbeşte şi trage aer în piept. Îi aud vocea, care e mai mult decât o voce. Parcă ar fi un instrument muzical: o vioară sau, şi mai bine, o harpă.

Îi era imposibil să vorbească tare, oricât de mult ar fi încercat. Nu l-am auzit niciodată țipând. Nu ar fi mers. Avea o voce delicată, blândă şi foarte melodioasă. Indiferent ce ar fi spus, mie mi se părea că fredonează. Vocea lui îmi dădea putere şi mă liniştea. Mă proteja şi mă adormea. Şi la trezire zâmbeam. Chiar şi acum, nimic şi nimeni nu mă calmează ca vocea tatei.

De pildă, în ziua în care m-am dezechilibrat în Central Parte, căzând de pe bicicleta mea nouă, şi m-am lovit cu capul de o piatră. Din două tăieturi de pe frunte sângele curgea ca de la

robinet. O ambulanță m-a dus la spitalul de pe Seventieth Street. Un medic din ambulanță m-a bandajat, dar sângele mi se scurgea prin tifon pe față şi gât Țin mintea sirenele, expresia îngrijorată a mamei şi un doctor tânăr, cu sprâncene stufoase. Mi-a cusut rănile, dar hemoragia nu se oprea.

Apoi mi-l amintesc pe tata. I-am auzit vocea străbătând din salonul de aşteptare. Mi-a luat mâna într-a lui, m-a mângâiat pe cap şi mi-a spus o poveste. După nici un minut, şuvoiul de sânge s-a oprit. Ca şi cum vocea lui mi s-ar fi aşternut uşor peste răni, acoperindu-le şi oprind sângerarea.

Poveştile pe care mi le spunea aveau rareori sfârşit fericit. Mama le ura. Erau crude şi brutale, zicea ea. „Dar nu sunt toate poveştile aşa?" încerca el să se apere. „Ba da, dar ale tale sunt confuze şi bizare, fără nicio morală şi cu totul nepotrivite pentru copii."

Eu le adoram, tocmai pentru că erau atât de ciudate, atât de diferite de alte poveşti pe care le auzisem sau citisem. Erau toate poveşti birmaneze şi reprezentau singura urmă din trecutul tatei. Poate de asta mă fascinau atât.

Preferata mea era *Prințul, prințesa şi crocodilul.* A fost nevoit să mi-o spună până când am învățat pe de rost fiecare propoziție, fiecare cuvânt, fiecare pauză, fiecare inflexiune, şi îl puteam corecta de câte ori o povestea diferit.

„A fost odată ca niciodată o prințesă frumoasă." „Odată ca niciodată", acele cuvinte magice care preschimbau lumea care mă înconjura. Camera roz dispărea şi nu mai vedeam nimic altceva în afară de prinț şi prințesă.

„Prințesa locuia pe malul unui mare râu. Trăia cu părinții ei, regina şi regele, într-un vechi palat. Palatul avea pereți înalți şi groşi, în spatele cărora era linişte, răcoare şi întuneric. Prințesa nu avea nici frați, nici surori, şi se simțea foarte singură la curte. Părinții abia dacă îi vorbeau. Servitorii îi spunea doar «Da, Maiestate» sau «Nu, Maiestate» şi în tot palatul nu avea pe nimeni cu care să vorbească sau să se joace. Era din cale-afară de plictisită. Aşadar, cu trecerea timpului, a devenit o prințesă singuratică şi tristă, care nu mai ținea minte când râsese ultima oară. Câteodată se întreba dacă nu cumva a uitat cum să râdă. Se uita apoi în oglindă şi încerca să zâmbească. Se schimonosea. Nici măcar nu era amuzant. Când se întrista prea tare, cobora adesea până la râu. Acolo stătea la umbra unui smochin, ascultând iureşul curenților de apă, păsările şi cicadele. Adora miile de stele mici pe care lumina soarelui le presăra pe valuri. Se

însenina puțin şi visa la un prieten care să o facă să râdă.

Pe celălalt mal al râului trăia un rege faimos în tot regatul pentru asprimea lui. Niciunul dintre supuşii lui nu îndrăznea să trândăvească sau să piardă vremea. Fermierii lucrau câmpul cu devotament, meşteşugarii munceau statornic în ateliere. Şi, ca să ştie dacă toți supuşii lui se țin cu adevărat de muncă, trimitea inspectori în tot regatul. Oricine era găsit pierzând vremea primea zece lovituri cu bastonul de bambus. Nici fiul regelui nu era scutit de muncă. De dimineața până noaptea târziu, prințul trebuia să studieze. Ca să îl instruiască, regele chemase la curte cei mai respectați învățați din tot ținutul. Voia să facă din fiul său cel mai înțelept prinț dintre câți fuseseră vreodată.

Într-o zi, tânărul prinț a reuşit să plece neobservat din castel. A încălecat pe armăsarul său şi a mers la râu, unde a văzut prințesa stând pe malul opus. În părul negru şi lung îşi pusese flori galbene. Niciodată nu văzuse o fată mai frumoasă şi pe loc a fost cuprins de o singură dorință: să treacă râul.

Dar peste puhoiul de apă nu exista niciun pod, nu era nicio barcă să înlesnească traversarea. Cei doi regi, între care era mare vrăjmăşie, le interziseseră supuşilor să pună piciorul pe tărâmul celuilalt. Cei care nu se supuneau interdicției plăteau nesupunerea cu viața. Mai mult, râul era plin de crocodili care abia aşteptau pescari sau fermieri care să se aventureze în apă.

Prințul s-a gândit să treacă râul înot, dar abia a ajuns până în locul în care apa îi ajungea la genunchi, că s-au şi apropiat crocodilii, cu gura larg deschisă. A ajuns înapoi la mal... Dacă nu putea vorbi cu prințesa, cel puțin putea să o vadă.

Din momentul acela, în fiecare zi se ducea pe ascuns la râu, unde se aşeza pe o piatră şi o privea pe prințesă, tânjind. Aşa au trecut săptămânile şi lunile până când, într-o zi, unul dintre crocodili a înotat până la el.

«Te urmăresc de ceva timp, dragă prințe», i-a spus. «Ştiu cât de nefericit eşti şi mi s-a făcut milă de tine. Aş vrea să te ajut.»

«Dar cum poți tu să mă ajuți?» a întrebat uimit prințul.

«Urcă-te pe spatele meu şi-o să te duc pe malul celălalt»

Prințul l-a privit bănuitor.

«E o înşelătorie. Voi, crocodilii, sunteți nesătui şi lacomi. N-ați lăsat niciun om să iasă viu din apă.»

«Nu toți crocodilii sunt la fel», a răspuns crocodilul. «Ai încredere în mine.»

Prințul nu avea de ales. Dacă voia să ajungă la frumoasa prințesă, trebuia să aibă încredere în crocodil. S-a urcat pe

spatele lui şi animalul l-a dus pe malul opus, aşa cum promisese.

Când l-a văzut pe prinț stând în fața ei, prințesa n-a putut să-şi creadă ochilor. Adesea îl privise şi ea şi sperase că va găsi, în cele din urmă, o cale să treacă râul. Prințul era stânjenit şi nu ştia ce să spună. Se bâlbâia, încurcându-se la fiecare propoziție; în scurt timp, cei doi nu se mai puteau opri din râs. Iar prințesa râdea cum nu mai râsese de mult. Când a venit timpul ca prințul să plece, s-a întristat foarte şi l-a implorat să rămână.

«Nu pot», i-a spus el. «Mare va fi mânia tatălui meu dacă află că m-am întâlnit cu tine. M-ar întemnița mai mult ca sigur şi n-aş mai putea să vin singur la râu. Dar îți promit că o să mă întorc.»

Crocodilul cel bun l-a ajutat să traverseze iar râul.

A doua zi, prințesa a aşteptat, plină de dor. Aproape că renunțase să mai spere, când l-a văzut pe prinț călare pe armăsarul lui alb. Crocodilul era şi el acolo, oferindu-şi credincios ajutorul. Din ziua aceea, prințesa şi prințul s-au întâlnit în fiecare zi.

Ceilalți crocodili erau furioşi. Într-o zi, în mijlocul râului, s-au pus în calea prințului şi a crocodilului.

«Dă-ni-l, dă-ni-l», i-au spus deschizându-şi larg gurile şi repezindu-se la prinț.

«Lăsați-ne în pace», a răcnit marele crocodil înotând în josul râului, cât de repede putea.

Însă după puțin timp a fost înconjurat.

«Strecoară-te în gura mea», i-a strigat prietenului său. «O să fii în siguranță acolo.»

Şi-a deschis gura cât de larg putea, iar prințul s-a năpustit înăuntru. Celelalte animale nu îi pierdeau din ochi nicio clipă. Oriunde ar fi înotat, ceilalți îi urmăreau pândind, aşteptând. În cele din urmă, prințul tot trebuia să iasă la suprafață. Dar crocodilul cel bun a avut răbdare şi, după câteva ore, ceilalți crocodili s-au dat bătuți şi au plecat. Crocodilul s-a târât până la mal şi a deschis gura. Prințul nu se mişca. Crocodilul s-a scuturat şi a strigat:

«Prietene, fugi pe mal, fugi cât de repede poți.»

Dar prințul tot nu se mişca.

Apoi, de pe celălalt mal, a strigat şi prințesa:

«Dragul meu prinț, ieşi, rogu-te.»

În zadar. Prințul era mort. Se sufocase în gura prietenului său.

Când prințesa a înțeles ce se întâmplase, a căzut şi ea la

pământ, murind de inimă rea.

Cei doi regi au hotărât să nu îşi îngroape copiii, ci să îi ardă pe malul râului. Din întâmplare, cele două ceremonii funerare au avut loc în aceeaşi zi, la aceeaşi oră. Regii şi-au aruncat unul altuia blesteme şi s-au ameninţat, fiecare dând vina pe celălalt pentru moartea copilului.

În scurt timp, flăcările au început să vuiască şi trupurile au fost cuprinse de flăcări. Rugurile au început să ardă înăbuşit, amândouă în acelaşi timp. Era o zi fără vânt şi două coloane mari de fum urcau până la cer. Şi, dintr-odată, s-a aşternut liniştea. Focurile au încetat să mai trosnească, arzând în continuare fără niciun sunet. Râul nu mai chicotea zgomotos şi a încetat să clipocească. Până şi regii au tăcut.

Apoi animalele au început să cânte. Primii au cântat crocodilii."

„Dar crocodilii nu ştiu să cânte", protestam în fiecare seară, când povestirea ajungea în acel punct.

„Sigur că pot", răspundea tata, „crocodilii pot cânta, dacă-i laşi. Şi trebuie să faci linişte, altfel nu-i auzi."

„Şi elefanţii la fel?"

„Şi elefanţii."

„Şi cine-a cântat după aia?"

„Şerpii şi şopârlele. Câinii au cântat, apoi pisicile, leii şi leoparzii. Elefanţii, caii şi maimuţele li s-au alăturat şi ei. Şi păsările, desigur. Animalele cântau în cor, mai frumos decât o făcuseră vreodată şi, dintr-odată, nimeni nu ştie din ce motiv, cele două coloane de fum s-au apropiat uşor una de cealaltă. Cu cât era mai limpede şi mai răsunător cântecul animalelor, cu atât coloanele de fum se apropiau mai mult, până când s-au îmbrăţişat cu totul şi au devenit una singură, cum numai îndrăgostiţii pot."

Tata stingea lumina, dar rămânea aşezat pe patul meu. Închideam ochii şi auzeam animalele mele cântând: avea dreptate. Toate animalele pot cânta, dacă le laşi. Şi trebuie să faci linişte, că altfel nu le auzi. Fredonează un cântec domol până când adorm.

Mamei nu îi plăcea povestea asta, pentru că nu se sfârşea cu bine. Tata era de altă părere. Atât de mare era prăpastia dintre ei.

Cât despre mine, eu n-am ştiut niciodată care e adevărul.

II

1

Noaptea, liniştea era un chin. Stăteam întinsă pe patul de hotel, dorindu-mi să aud zgomote cunoscute. Claxoane. Sirene. Muzică rap sau voci de la televizorul din apartamentul de alături. Sunetul liftului.

Nimic.

Nici măcar un scârțâit pe scară sau paşii altor oaspeți pe culoare. Un întuneric mut umplea camera. După un timp, auzii vocea lui U Ba. Rătăcea prin cameră, ca un intrus invizibil, vorbindu-mi dinspre birou şi dulap, părând apoi să vină dinspre celălalt pat. Nu puteam să-mi scot povestea lui din kminte. Mă gândeam la Tin Win. Chiar şi la câteva ore de la istorisirea lui U Ba, tot nu îl puteam vedea pe tata în el. Dar cât de mult să fi contat asta? Ce ştim cu adevărat despre părinții noştri şi ce ştiu ei despre noi? Dacă nici măcar pe cei care ne stau alături încă de când ne-am născut nu îi cunoaştem, dacă nici ei nu ne cunosc pe noi, atunci ce mai putem şti despre oricine altcineva? Din acest punct de vedere, nu pot presupune oare că oricine poate fi capabil de orice, chiar şi de cele mai oribile crime? Pe cine şi pe ce, pe care adevăruri ne putem baza în cele din urmă? Există oameni în care mă pot încrede necondiționat? Există oare o asemenea persoană?

Somnul mă eliberă de gânduri.

L-am visat pe Tin Win. Căzuse, lovit de orbire. Plângea în fața mea, întins pe pământ. Voiam să îl ridic, aşa că m-am aplecat deasupra lui. Era prea greu. L-am luat de mâini şi l-am tras în sus. I-am cuprins corpul de copil cu brațele, şi el m-a apucat cu

ale lui. Parcă încercam să urnesc un bolovan. Am îngenuncheat lângă el aşa cum îngenunchezi lângă victimele accidentelor de circulație, care sângerează pe marginea drumului. I-am vorbit liniştitor, asigurându-l că vin ajutoare. Mă implora să nu plec, să nu îl las singur. Dintr-odată, se făcea că tata stătea lângă noi. L-a îmbrățişat strâns şi i-a şoptit ceva la ureche. În brațele tatei, Tin Win şi-a găsit liniştea. Şi-a pus capul pe umerii lui, a mai suspinat nițel şi a adormit. Apoi s-au întors amândoi cu spatele şi au plecat.

Era deja cald când mă trezii. De afară se auzea bâzâitul insectelor şi vocile a doi bărbați vorbind sub fereastră. Un vag miros dulceag plutea în aer, amintindu-mi de vata de zahăr proaspătă. Când mă ridicai, simții o uşoară durere în pulpe. Chiar şi aşa, mă simțeam mult mai bine decât cu o zi în urmă. Somnul lung îmi făcuse bine. Datorită căldurii, duşul rece fu suportabil. Până şi cafeaua avea un gust mai bun decât cu o zi înainte. Sperasem, de fapt, că voi începe să o caut pe Mi Mi chiar în ziua aceea, dar ceva mă oprea. Dădeam mai multă crezare poveştii lui U Ba decât aş fi vrut să recunosc? Deşi cu o zi în urmă mă opusesem ei cu înverşunare şi mă supărasem pe el, povestea mă fermecase. Şi, din moment ce nu aveam nicio dovadă în afară de adresa veche de patruzeci de ani, hotărâi să îl aştept.

Veni să mă ia în jurul orei zece.

Stăteam în fața hotelului privind cum un bătrân tunde gazonul cu foarfeci mari de grădină. Grădina hotelului avea un anumit farmec, pe care nu îl gustasem până atunci. Nu mai văzusem o asemenea mulțime de flori, tufe şi copaci. Macii de câmp creşteau în neştire în straturile lor, printre frezii, gladiole şi orhidee galben-aprins. Peste toate acestea se arcuiau crengi încărcate cu flori de hibiscus roşii, albe şi roz. În mijlocul gazonului era un păr, iar florile lui albe zăceau împrăştiate prin iarbă. Puțin mai departe erau doi palmieri şi un arbore de avocado încărcat cu fructe. În grădina de legume recunoscui fasolea şi mazărea, ridichile, morcovii, căpşunele şi zmeura.

De la distanță, îl văzui pe U Ba apropiindu-se. Mergea pe stradă, salută un biciclist şi intră pe uşa hotelului. Îşi ridicase *longyi-ul* cu amândouă mâinile ca să meargă mai repede, ca o femeie în rochie lungă sărind peste o băltoacă.

Mă întâmpină cu un zâmbet, făcându-mi conspirativ cu ochiul. De parcă ne-am fi ştiut de ani de zile şi nu ne-am fi despărțit supărați cu o zi înainte.

— Bună dimineața, Julia. Sper că ți-a prins bine odihna de peste noapte.

Surâsei auzindu-i exprimarea învechită.

— Ah, cum îți lucesc ochii! Exact ca tatăl tău. Buzele pline şi dinții albi le moşteneşti tot de la el. Iartă-mă că o spun din nou. Nu lipsa mea de perspicacitate, ci frumusețea ta mă face să mă repet.

Complimentul lui mă stânjeni. Mă ridicai şi pusei creionul şi hârtia în rucsac.

Ieşirăm în stradă şi apoi cotirăm pe o cărare care ducea la râu. Pe marginea ei plantele creşteau şi înfloreau la fel de abundent ca în grădina hotelului. Drumul era încadrat de curmali, arbori de mango şi bananieri încărcați de fructe mici şi galbene. Aerul cald mirosea a iasomie şi a fructe coapte. Era plăcut să-l simt pe piele, pe picioarele şi brațele goale.

La râu, mai multe femei se cufundaseră până la genunchi în apă, spălând haine şi cântând în timp ce munceau. Cămăşile şi *longyi*-urile stoarse erau aşezate pe stânci, să se usuce la soare. Câteva dintre femei îl salutară pe U Ba. Pe mine mă priveau iscoditor. Traversarăm un mic pod de lemn, ne cățărarăm pe un zăgaz pe celălalt mal şi merserăm de-a lungul unei poteci care urca abrupt. Cântecul femeilor ne însoți până în vârf. Vederea de sus a văii şi piscurile munților din depărtare mă neliniştea cumva. Ceva nu era în regulă în peisajul acela ca desprins dintr-o vedere. Versanții erau presărați pe ici, pe colo doar cu pini tineri. Printre copaci creştea o iarbă maronie, pârjolită.

— Odată, de-aici nu puteai vedea decât păduri dese de pin, spuse U Ba, parcă citindu-mi gândurile. În anii ’70 au venit japonezii şi au tăiat toți copacii.

Aş fi vrut să îl întreb de ce li se permisese şi dacă se opusese cineva, dar hotărâi să tac. Erau atât de multe lucruri pe care nu le înțelegeam despre locul acela şi bănuiam că ar fi fost prudent să nu pun orice întrebare care îmi trecea prin cap. Cel puțin nu imediat.

Înaintam cu greu printre conace englezeşti dărăpănate şi colibe sordide, majoritatea fără ferestre, ale căror pereți asimetrici fuseseră împletiți din frunze uscate şi iarbă. Ne oprirăm în fața uneia dintre puținele case de lemn. Ridicată pe piloni, la aproape doi metri deasupra solului, era construită din lemn negru de tec, cu un acoperiş ondulat de tablă şi o verandă îngustă. Un porc scormonea pământul de sub casă. Câteva găini alergau slobode prin curte.

Urcarăm treptele până la verandă. U Ba mă conduse într-o cameră mare, cu patru ferestre fără geamuri. Mobila părea rămasă din perioada colonială. Un fotoliu tapițat cu piele maro, prin al cărui şezut începuseră să se vadă arcurile, două canapele cu tapițeria jerpelită, o măsuță de cafea şi un dulap negru. O pictură în ulei cu Turnul Londrei, agățată pe perete.

— Simte-te ca acasă. O să fac nişte ceai, spuse U Ba, făcându-se nevăzut.

Mă pregăteam să mă aşez când auzii un zumzet puternic. Un roi mic de albine zbură prin cameră, de la una dintre ferestre până la dulapul deschis şi înapoi. Le vedeam stupul pe raftul de sus, mai mare decât o minge de fotbal. Mă retrăsei cu precauție în colțul opus al camerei, mă aşezai şi rămăsei nemişcată.

— Sper că nu ți-e frică de albine, zise U Ba întorcându-se cu ceainicul şi cu două ceşti.

— Doar de viespi, minții eu.

— Albinele mele nu pot să-nțepe.

— Vrei să spui că deocamdată n-au înțepat pe nimeni.

— E vreo diferență?

— Ce faci cu mierea?

— Care miere?

— Mierea albinelor.

U Ba mă privea ca şi cum ar fi aflat pentru prima oară că albinele fac miere.

— Nu mă ating de ea. E a albinelor.

Urmăream zborul insectelor cu o privire prudentă şi mă întrebam dacă vorbeşte serios.

— Atunci, de ce nu le scoți stupul afară?

Râse.

— De ce să le gonesc? Nu-mi fac niciun rău. Dimpotrivă, sunt onorat că mi-au ales casa. De cinci ani trăim împreună în pace. Noi, birmanezii, credem că aduc noroc.

— Şi e adevărat?

— La un an după ce albinele s-au mutat aici, tatăl tău s-a întors. Acum tu eşti cea care stă în fața mea, Julia. Te mai îndoieşti?

Zâmbi iar şi turnă ceaiul în ceşti.

— Unde a trebuit să ne întrerupem povestea? Tin Win orbise şi Su Kyi încerca să găsească ajutor, nu?

Confirmai.

Îşi continuă povestea.

2

„Apa zăngănea pe acoperişul de tablă ondulată, de parcă s-ar fi prăbuşit casa sub o ploaie de pietre şi bulgări. Tin Win se retrăsese în cel mai izolat colț al bucătăriei. Aversele astea nu prea îi plăceau. Răpăitul ploii pe acoperiş era prea zgomotos pentru el şi vehemența cu care cădea din cer, udând oamenii până la piele, îl neliniştea. Auzea vocea lui Su Kyi, dar ploaia îi înghițea cuvintele.

«Unde Dumnezeu eşti?» a întrebat ea pentru a mia oară, vârându-şi capul prin uşa bucătăriei. «Hai, să mergem. O să se oprească în curând.»

Ca aproape întotdeauna când vorbea despre vreme, Su Kyi a avut dreptate şi de data asta. Simțea fără greş furtunile iminente, ploile tropicale, şi ştia cât vor dura. Pretindea că le poate simți în stomac şi, mai ales, în urechile care întâi se încălzeau, apoi o gâdilau până când, în cele din urmă, înainte să cadă primii stropi, începeau să o mănânce îngrozitor. Tin Win încetase de mult să îi mai pună prognoza la îndoială. La nici două minute după ce ieşiseră din casă, ploaia deja încetase. Nu mai auzea decât apa picurând de pe acoperiş şi de pe frunze, gonind apoi într-un torent dezlănțuit prin şanțul din fața casei.

Su Kyi l-a luat de mână. Pământul era alunecos şi nămolul i se strecura printre degete la fiecare pas. Era încă devreme, puțin trecut de şapte. Soarele străpunsese norii şi îi lumina fața. Căldura lui era încă plăcută, deşi în curând urma să devină prea puternică. Avea să ardă şi să ridice în aer nori de abur alb, de parcă pământul însuşi ar fi asudat. Înaintau greoi pe lângă colibele care răsunau de sunetele dimineții: plânsetul copiilor, lătratul câinilor, zăngănitul oalelor de tinichea.

Spusese că vrea să îl ducă la mănăstirea din oraş. Acolo locuia U May, un călugăr pe care îl cunoştea de mult timp şi care ar fi putut să îl ajute. U May era unul dintre puținii oameni – chiar singurul – în care Su Kyi avea încredere; simțise că e posibil să fie spirite gemene. Fără el, nu credea că ar fi putut rezista morții fiicei şi soțului ei. Era bătrân, trecuse probabil de optzeci de ani. Nu ştia cu siguranță. Un fel de abate. De când orbise, cu câțiva ani înainte, preda în fiecare dimineață unei clase de copii din partea locului şi Su Kyi spera ca U May să îl poată lua pe Tin Win sub aripa lui, să îl scoată din negura care îl împresura, să îl învețe şi pe el ce o învățase pe ea: că suferința e inerentă vieții, oricărei vieți, fără excepție, că bolile sunt

inevitabile, că vom îmbătrâni şi că nu putem scăpa de moarte. U May îi explicase că acestea sunt legile existenței umane. Legi care se aplică tuturor, oriunde în lume, indiferent cât de mult se schimbă vremurile. Nicio putere nu îl poate elibera pe om de durerea sau tristețea care apar după ce înțeleg acest lucru – doar el singur se poate elibera. «Şi, în ciuda tuturor acestor lucruri», spunea U May, «viața e un dar care nu trebuie disprețuit de nimeni. Un dar plin de enigme, în care suferința şi fericirea se împletesc inevitabil. Orice încercare de a le separa e sortită eşecului.»

Mânăstirea era înconjurată de un zid de piatră înalt până la brâu, undeva în apropierea străzii principale. Dincolo de el erau şase pagode albe decorate cu serpentine colorate şi clopoței aurii, delicați. Ca o măsură de protecție împotriva inundaților, mănăstirea era şi ea ridicată pe piloni de lemn, la 3 metri deasupra pământului. De-a lungul anilor, câteva anexe se construiseră în jurul clădirii principale. În mijlocul acestui aşezământ, un turn cu patru colțuri se înălța spre cer, îngustându-se de-a lungul a şapte etaje până spre vârful aurit, vizibil de departe. Pereții exteriori erau din lemn de pin, pe care soarele îl închisese la culoare. Acoperişul era din țigle de lemn aproape negre. Podelele şi traversele greoaie erau din lemn de tec. În fața clădirii principale, două scări late duceau la o verandă mare, de unde trei uşi late se deschideau spre o sală mai lungă de treizeci de metri. Vizavi de intrare, ascunsă în semiîntuneric, se afla o statuie masivă de lemn a lui Buddha, acoperită în întregime cu foiță de aur şi aproape atingând tavanul. La picioarele ei erau mese încărcate cu ofrande: ceai, flori, banane, mango şi portocale. Pe peretele din spatele statuii atârnau rafturi pe care erau aşezate statui mai mici ale lui Buddha, strălucitoare ca aurul. Multe purtau sutane galbene. Altele țineau în mână umbrele de soare din hârtie roşie, albă sau aurie.

Su Kyi şi Tin Win au traversat curtea întinsă mână în mână, până la scara centrală. Doi călugări măturau pământul jilav cu târnurile. Sutane călugăreşti, de un roşu-aprins, stăteau întinse pe sârmă la uscat. Mirosea a foc. Tin Win auzea trosnetul lemnelor arzând.

U May stătea pe un podium la capătul sălii, înconjurat de ferestre fără geam. Stătea picior peste picior, nemişcat, cu mâinile subțiri împreunate în poală. În fața lui, pe o masă joasă, se găseau o ceaşcă şi un ceainic. Lângă acestea, o farfurie cu

semințe prăjite.

Avea capul ras. Ochii închişi îi erau afundați în orbite. Avea obraji slabi, dar nu supți. Su Kyi era puțin uimită de câte ori îl vedea. Trăsăturile lui păreau atât de limpezi, spre deosebire de alte persoane cunoscute. Era subțire, dar nu scheletic; ridat, dar nu zbârcit. Fața era oglinda sufletului său. Nimic în exces.

Su Kyi nu putea să nu îşi amintească prima oară când îl văzuse. Venise cu trenul din capitală şi stătuse în fața gării. De atunci trecuseră douăzeci şi cinci de ani. Ea se ducea la piață. El era desculț şi îi zâmbise. Fața lui o impresionase încă de atunci. Îl rugase să o îndrume. Îl însoțise, din curiozitate, tot drumul până la mănăstire. În timp ce mergeau, se apucaseră să vorbească şi aşa începuse prietenia lor. În anii care au urmat, U May îi povestea câteodată despre copilăria şi tinerețea lui şi despre viața pe care o dusese înainte să devină călugăr. Nu îi spusese prea multe lucruri, doar câteva frânturi pe care Su Kyi le pusese cap la cap şi din care, încet, se conturase o imagine contradictorie.

U May provenea dintr-o familie bună, care deținea câteva mori de orez în Rangoon. Aparțineau minorității indiene care venise în Birmania după ce englezii anexaseră delta în 1852, o minoritate care încă de pe atunci controla o parte considerabilă din comerțul agitatului oraş portuar. Tatăl lui fusese un patriarh autoritar, iute la mânie, temut de întreaga casă din cauza izbucnirilor violente de furie. Copiii lui îl evitau şi nevasta căzuse la pat, cu boli pe care nici doctorii englezi din Rangoon nu ştiuseră să le diagnosticheze. După naşterea celui de-al treilea copil, sătul de nevasta mereu bolnavă, tatăl îi trimisese pe ea şi pe cei doi copii mai mici la rudele din Calcutta. Pretindea că serviciile medicale erau mai bune acolo. U May fusese nevoit să rămână cu tatăl. Fiind cel mai mare dintre fii, urma să conducă afacerea familiei. Probabil că tatăl ar fi uitat de restul familiei dacă, o dată la câteva luni, n-ar fi primit scrisori din Calcutta, descriind uimitoarea recuperare a soției şi anunțând iminenta ei întoarcere – o perspectivă care pe U May îl umplea de o fericire de nedescris. Însă de-a lungul anilor scrisorile au început să se rărească, până când U May şi-a dat seama că îşi văzuse mama şi frații pentru ultima oară pe cheiul portului din Rangoon şi privise, la şapte ani, în urma navei care îi ducea în India.

Aşa că fusese crescut de servitorii casei şi de dădace, mai ales de bucătăreasă şi de grădinar, a căror companie o căutase de când învățase să meargă. Era un copil retras şi tăcut, al cărui

talent părea să fie cel de a intui aşteptările altora şi de a face tot ce îi stătea în putere pentru a le îndeplini.

Cel mai mult îi plăcea să se joace în grădină. Grădinarul pregătise o parcelă de pământ pentru el, în cel mai izolat colț al moşiei, şi se îngrijise de ea cu devotament neobosit. Când auzise de asta, tatăl băiatului ordonase ca fiecare plantă să fie scoasă din rădăcină şi pământul să fie răscolit. Grădinăritul e pentru servitori şi fetițe.

U May acceptase fără să crâcnească, aşa cum accepta şi urma toate instrucțiunile şi comenzile tatălui său. Până în ziua în care, la nici douăzeci de ani împliniți, tatăl i-a anunțat logodna cu fata unui magnat al transporturilor. Căsătoria era în beneficiul ambelor familii şi al afacerilor acestora. Două zile mai târziu, tatăl aflase de relația fiului cu Ma Mu, fata bucătăresei. Episodul în sine nu l-ar fi deranjat neapărat; astfel de lucruri se mai întâmplă. Ar fi putut să găsească o soluție până şi pentru sarcina fetei de şaisprezece ani. Însă declarația fiului – cum că o iubea – i se părea de neiertat. Timp de câteva minute, râsetul nestingherit al tatălui răsunase în toată casa. Ani mai târziu, grădinarul încă jura că sute de flori se ofiliseră auzindu-l. U May îi explicase că sub nicio împrejurare nu era pregătit să se însoare cu fata pe care i-o alesese el. Mai târziu, în aceeaşi zi, tatăl lui le-a trimis pe bucătăreasă şi pe fiica acesteia unui partener de afaceri din Bombay şi a refuzat să îi dea fiului vreo informație despre locul în care se aflau. În noaptea aceea, U May a plecat să îi caute. În anii care au urmat, a călătorit neîncetat prin toate coloniile britanice din Asia de sud-est. O dată i s-a părut că o vede pe Ma Mu sau că îi aude vocea. Se întâmplase în portul Bombay, chiar înainte să ia un vapor cu aburi spre Rangoon. I se păruse că aude pe cineva strigându-l pe nume, dar când s-a întors a văzut doar fețe necunoscute şi, ceva mai încolo pe doc, un grup de oameni gesticulând animat. Un copil căzuse în apă.

Fiecare lună care trecea fără să dea de urma lui Ma Mu sau a mamei ei sporea disperarea şi furia lui U May. Era o furie vagă, nedefinită. Nu avea nici nume, nici chip, şi era îndreptată mai ales împotriva lui. S-a apucat de băut, frecventa bordelurile dintre Calcutta şi Singapore şi într-o lună câştiga mai mulți bani din traficul de opiu decât tatăl lui într-un an, apoi îi pierdea la jocurile de noroc ilegale. Într-o călătorie de la Colombo la Rangoon a cunoscut un guraliv comerciant de orez din Bombay care, într-o seară, când stăteau pe punte, i-a povestit despre moartea tragică a fiicei şi nepoatei fostei sale bucătărese

birmaneze. Căzuseră în apă şi se înecaseră în momentul în care tânăra încercase să urmeze un bărbat care se îmbarca pe o navă de pasageri. Potrivit martorilor, cel mai probabil îl confundase cu o cunoştință din Rangoon. După eveniment, mâncărurile pe care le pregătea bucătăreasa deveniseră de nemâncat, aşa că mogulul orezului fusese nevoit să o concedieze.

U May nu i-a spus niciodată lui Su Kyi prin ce trecuse în noaptea aceea. Când nava a ajuns în Rangoon, şi-a lăsat bagajele la bord şi din port s-a dus direct la mănăstirea Shwegyin, la poalele Pagodei Shwedagon. A petrecut acolo câțiva ani înainte să călătorească în Sikkim, Nepal şi Tibet, cerând să fie inițiat în învățăturile lui Buddha de câțiva călugări faimoşi. Trăise într-o mănăstire din Darjeelingul indian mai bine de douăzeci de ani, până când într-o zi a hotărât să vină în Kalaw, locul de naştere al lui Ma Mu şi al mamei sale. În întâlnirile lor din pivniță, din grădina întinsă ori din camerele servitorilor, tinerii îndrăgostiți visaseră adesea la Kalaw. Plănuiseră să fugă acolo cu copilul. După aceea, în timp ce rătăcea neîncetat dintr-un loc într-altul, U May nu îndrăznise să viziteze locul. Acum simțea că venise timpul să meargă acolo. Avea peste cincizeci de ani şi voia să moară în Kalaw.

Tin Win încă o ținea pe Su Kyi de mână. A urmat-o de-a lungul camerei şi apoi au îngenuncheat amândoi. I-a dat drumul şi s-au aplecat până când au atins podeaua cu fruntea.

Bătrânul a ascultat cu atenție cât timp Su Kyi i-a depănat povestea copilului. Din când în când, îşi legăna uşor partea de sus a corpului şi repeta cuvinte izolate. După ce femeia a terminat de povestit, mult timp călugărul nu a spus nimic. În cele din urmă, s-a întors spre Tin Win, care, în tot acest timp, se ghemuise mut lângă Su Kyi.

U May vorbea lent şi folosea propoziții scurte. A descris viața călugărilor, care nu dețineau case sau bunuri în afara sutanei pe care o purtau şi a *thabeik*-ului, un castron pe care îl duceau cu ei pentru a strânge pomană. A explicat că novicii umblă pe străzi în fiecare dimineață, după răsărit, că stau tăcuți în fața unei case ori se opresc lângă câte o uşă, primind cu recunoştință orice ofrande care li se ofereau. A descris cum, cu ajutorul unui călugăr mai tânăr, învață copiii să citească, să scrie şi să calculeze. Cu toate acestea, scopul lui era să transmită mai departe lecția pe care i-o predase viața: cea mai mare comoară a unei persoane sunt gândurile inimii sale.

Tin Win a îngenuncheat şi a rămas nemişcat în faţa bătrânului, ascultându-l atent. Nu cuvintele şi propoziţiile îl ţintuiseră în loc. Vocea călugărului aproape îl vrăjise. Era blândă, cu intonaţie melodică, subtilă şi calmă ca bătaia clopotelor din turnul mănăstirii, clopote pe care o briză uşoară era de ajuns ca să le facă să cânte. Vocea lui U May îi amintea de cântecul păsărilor la apus sau de respiraţia uşoară şi regulată a lui Su Kyi, atunci când dormea lângă el. Nu auzea vocea ca atare; o simţea pe piele, asemenea unor mâini masându-i corpul. Nu dorea nimic mai fierbinte decât să încredinţeze acelei voci corpul său, sufletul său. Cu cât bătrânul călugăr vorbea mai mult, cu atât vocea îl completa şi, pentru prima oară, i s-a întâmplat ceva care avea să se repete din ce în ce mai des: Tin Win a transformat sunetele în imagini. A văzut fumul focului ridicându-se în aer şi împrăştiindu-se prin cameră, plutind înainte şi înapoi, în valuri line, parcă mişcat de o mână nevăzută, răsucindu-se, dansând şi disipându-se lent.

Pe drumul spre casă, nici Su Kyi, nici Tin Win nu au scos o vorbă. Băieţelul o ţinea de mână. Era caldă şi moale.

A doua zi dimineaţă, înainte de răsăritul soarelui, erau în drum spre mănăstire. Tin Win era neliniştit. Su Kyi îi spusese că va petrece următoarele câteva săptămâni alături de călugări. Va primi o sutană şi va merge prin împrejurimi cu ceilalţi băieţi, să primească pomană. I se făcea rău numai gândindu-se la asta. Era speriat şi frica îi creştea cu fiecare pas. Cum să se descurce în oraş când abia putea să meargă câţiva metri, chiar şi într-o zonă cunoscută, fără să se împiedice sau să se ciocnească de ceva? Îi spusese lui Su Kyi că ar trebui să îl lase în pace, să nu îl mai deranjeze. Prefera să stea acasă, pe rogojina de dormit sau pe scaunul din bucătărie, singurele două locuri în care se simţea în siguranţă, sau măcar neamenințat.

Nu putuse să o convingă. Tin Win a urmat-o fără tragere de inimă, târşâindu-şi picioarele tot drumul până în oraş. Lui Su Kyi i se părea că mână un animal încăpăţânat. Dintr-odată, sunetul copiilor care cântau în mănăstire îi făcu să se oprească. Vocile îl alinau pe Tin Win, ca şi cum cineva i-ar fi dezmierdat mâinile şi burta. Stătea încremenit, ascultând. Foşnetul uşor al frunzelor se împletea cu vocile. Totuşi, era mai mult decât un simplu foşnet. Tin Win şi-a dat seama că frunzele, ca vocile oamenilor, au timbrul lor caracteristic. Asemenea culorilor, foşnetele au mai multe nuanţe. A auzit beţişoare frecându-se unul de altul şi

frunze care se atingeau. A auzit cum alte frunze plutesc în aer şi a băgat de seamă că niciuna nu seamănă cu alta. A auzit bâzâit şi fluierături, ciripeli şi huruituri. Înțelegea ceva înfricoşător. Să existe oare, simultan cu lumea formelor şi culorilor, o lume a vocilor şi a sunetelor, a zgomotelor şi a tonurilor? Un tărâm ascuns al simțurilor, care ne înconjoară pretutindeni, dar e invizibil pentru noi? Un univers mai pasionant şi mai misterios decât universul vizibil.

Descoperise arta de a asculta.

Mulți ani mai târziu, la New York, când s-a aşezat pentru prima dată într-o sală de concerte şi orchestra a început să cânte, şi-a amintit încă o dată acel moment. Era aproape îmbătat de fericire când a auzit bătăile uşoare de tobă din fundal, care deschideau piesa, apoi viorile alăturându-i-se, violele şi violoncelele, oboaiele şi flautele. Au început să cânte împreună, întocmai ca frunzele din acea dimineață de vară, în Kalaw. Fiecare instrument cânta singur la început, apoi într-un cor care îl copleşise într-atât, încât începuse să transpire şi abia mai putea respira.

Su Kyi l-a înghiontit ca să-l facă să înainteze şi băiatul a mers împleticit pe lângă ea, îmbătat de senzații. Câțiva metri mai încolo, sentimentul l-a părăsit cu aceeaşi repeziciune cu care venise. Tin Win auzea propriii paşi, respirația grea a lui Su Kyi, corul şi cântecul cocoşilor; nimic mai mult. Dar apucase deja să soarbă din viață şi din minunățiile ei, cunoscuse această intensitate care poate să doară şi care, uneori, e abia suportabilă.

Aşa a început totul, deşi nimeni nu a înțeles în ziua aceea întreaga semnificație.

3

Când au ajuns la mănăstire, abia se crăpa de zi. U May medita în sala mare, înconjurat de călugări bătrâni. Un călugăr tânăr stătea pe un scaun în camera de gătit, rupând crengi uscate. Doi câini se jucau în jurul lui. Doisprezece novici în sutane roşii, cu capul proaspăt ras, se aliniaseră lângă scară. L-au întâmpinat pe Tin Win şi i-au dat lui Su Kyi o sutană roşu-închis pentru el. I-a înfăşurat-o în jurul corpului subțire. Îl răsese în cap cu o noapte înainte şi, când l-a văzut stând acolo între călugări, şi-a dat seama iar că e un băiat frumos şi înalt pentru vârsta lui. Partea din spate a capului era unică; băiatul avea un gât subțire, un nas proeminent, nu prea mare, şi dinți

albi ca florile părului din fața casei lor. Pielea îi era de culoarea scorțişoarei, în afară de două cicatrice în genunchi, căzăturile şi zgârieturile nu îi lăsaseră nicio altă urmă pe corp. Avea mâini înguste, degete lungi şi elegante. Nimeni nu şi-ar fi dat seama că mersese desculț toată viața.

În ciuda înălțimii lui, ei i se părea vulnerabil ca un pui de găină, alergând speriat prin bătătură. Imaginea lui o înduioşa. Erau momente în care, gândindu-se la singurătatea şi neajutorarea lui, lacrimile o gâtuiau. Ura să fie atât de sentimentală. Nu voia să îi fie milă de el. Voia să îl ajute, iar mila e un sfetnic prost.

Îi venea greu să îl lase acolo, chiar dacă era vorba doar de câteva săptămâni. U May se oferise să aibă grijă de el pentru un timp. Credea că o să îi facă bine să stea cu ceilalți băieți. Meditația în comun şi lecțiile, pacea şi rutina traiului în mănăstire aveau să îi întărească siguranța de sine şi încrederea.

Novicii l-au primit în mijlocul lor, i-au pus un castron negru într-o mână şi un toiag de bambus în cealaltă. Călugărul care stătea în fața lui strângea un capăt al toiagului sub braț. Aşa aveau de gând să îl călăuzească pe Tin Win. În câteva clipe, călugării au pornit la drum, păşind mărunt şi atent, ca orbul să îi poată urma cu uşurință. Novicii au mărşăluit către uşă, au luat-o la stânga şi s-au îndreptat încet spre strada principală. Deşi Tin Win nu avea cum să observe, se pliau toți ritmului său, mergând mai repede când el grăbea pasul sau încetinind când Tin Win încetinea la rândul lui, nesigur. În fața majorității caselor era un bărbat sau o femeie cu un castron de orez sau de legume în mâini, gătite pentru călugări la primele ore ale dimineții. Procesiunea se oprea din loc în loc. Binefăcătorii umpleau castroanele novicilor şi făceau o plecăciune umilă.

Tin Win ținea strâns toiagul şi *thabeik*-ul. Atunci când era singur era obişnuit să colinde câmpurile folosindu-se de un băț lung. Îl mişca înainte şi înapoi în fața lui, ca pe un braț întins, ferindu-se de gropi, pietre şi crengi. Toiagul de bambus pe care îl avea în mână acum nu era un înlocuitor prea bun. Îl făcea să depindă de călugărul din fața lui. Îl enerva să umble pe afară fără Su Kyi. Îi era dor de mâna, de vocea, de râsetul ei. Călugării erau atât de tăcuți. În afară de un „mulțumesc” modest rostit de fiecare dată când li se punea ceva în castron nu ziceau nimic, iar tăcerea asta nu făcea decât să îl agite mai tare. După mai puțin de un ceas, Tin Win a observat că, mergând pe pământul nisipos, picioarele lui deveneau treptat mai sigure. Nu se împiedicase. Nu

căzuse. Ridicăturile şi gropile din drum nu îl dezechilibraseră. Mâinile lui se liniştiseră. Pasul i se mărise şi devenise mai rapid.

Odată întorşi la mănăstire, l-au ajutat să urce treptele până la verandă. Scările erau abrupte şi înguste, fără balustradă, şi Tin Win ar fi vrut să le urce singur. Dar doi călugări l-au luat de mână, un al treilea îl sprijinea din spate, iar Tin Win îşi măsura atent paşii, de parcă ar fi învățat să meargă.

Ghemuiți pe podeaua bucătăriei, au mâncat orez şi legume. Focul ardea cu flăcări mari în vatra în care fierbea un ibric plin cu apă, ciobit şi plin de funingine. Tin Win era aşezat în mijlocul lor, fără să îi fie foame, însă obosit, ca după un urcuş pe munte. Nu ar fi putut spune care efort fusese mai mare: plimbarea lungă sau faptul că fusese nevoit să se bazeze pe călugărul din fața lui. Era atât de obosit, încât nu mai putea urmări lecția lui U May şi a adormit după-amiază, în timp ce medita. L-au trezit râsetele călugărilor.

În seara aceea a stat treaz mult timp. Şi-a adus aminte de sunetele minunate auzite dimineață. Auzise într-adevăr acele tonuri deosebite sau fusese totul un vis? Şi, dacă nu îl înşelaseră urechile, unde erau acele sunete acum? De ce nu putea auzi decât sforăitul celorlalți călugări, oricât de mult s-ar fi concentrat? Îşi dorea să regăsească intensitatea pe care o cunoscuse cu câteva ore mai devreme, dar, cu cât se străduia mai mult, cu atât auzea mai puțin, până când, în cele din urmă, respirația şi sforăitul călugărilor nu se mai auzeau decât înfundat, ca de la mare distanță.

În săptămânile următoare, Tin Win a făcut tot ce a putut ca să participe la treburile zilnice ale mănăstirii. Cu fiecare zi care trecea, se sprijinea cu mai multă încredere în toiagul de bambus şi începuse să se plimbe cu plăcere prin oraş, fără să îi mai fie teamă că va păți ceva. A învățat să măture curtea, să spele hainele, şi petrecea mult timp lângă cadă şi scândura de spălat rufe, clătind până când îl dureau degetele de la apa rece. Ajuta în bucătărie la curățenie şi demonstrase o îndemânare neaşteptată pentru pregătirea lemnelor de foc. Era de ajuns să îşi treacă mâna de-a lungul lemnului o singură dată ca să le poată spune celorlalți dacă să îl spargă pe genunchi sau de o piatră. În curând, a început să recunoască călugării nu numai după voce, dar şi după felul fiecăruia de a plescăi din buze, după tuse sau râgâit, după sunetul paşilor şi după zgomotul scos de tălpile lor pe lemn.

Cel mai fericit era când îşi petrecea timpul cu U May. Băieții

se adunau în semicerc, Tin Win stând întotdeauna în primul rând, la nici doi metri distanță de bătrânul călugăr a cărui voce avea aceeaşi putere şi acelaşi farmec care îl mişcaseră profund la prima lor întâlnire. Chiar dacă U May nu spunea nimic, lăsându-l pe tânărul său asistent să conducă lecția, Tin Win îi simțea apropierea. Îl liniştea. Îi dădea un sentiment de siguranță pe care nu îl mai cunoscuse. După ce elevii se ridicau să plece, rămânea adesea aşezat, trăgându-se mai aproape de U May şi asaltându-l cu întrebări. Era interesat îndeosebi de orbirea lui U May.

«Cum se face că nu vedeți nimic?» l-a întrebat într-o zi.

«Cine spune că nu pot vedea nimic?»

«Su Kyi. Zice că sunteți orb.»

«Eu, orb? E adevărat că mi-am pierdut vederea acum mulți ani. Dar asta nu înseamnă că sunt orb. Văd lucrurile diferit, asta-i tot.» A făcut o pauză şi a întrebat: «Dar tu? Şi tu eşti orb?»

Tin Win s-a gândit o clipă.

«Pot să deosebesc lumina de întuneric, atât.»

«Dar nas cu care să miroşi ai?»

«Sigur că am.»

«Mâini cu care să simți ai?»

«Desigur.»

«Urechi cu care să auzi?»

«Sigur.»

Tin Win a ezitat. Să-i spună lui U May în ce fel i se transformase auzul în dimineața aceea? Dar trecuseră săptămâni întregi de atunci şi câteodată nu ştia dacă nu cumva îşi închipuise totul. Mai bine nu spunea nimic.

«Atunci, ce vrei mai mult?» a întrebat U May. «Adevărata esență a lucrurilor nu se vede cu ochii.» După o lungă tăcere, a adăugat: «Organele noastre de simț adoră să ne amăgească, iar ochii sunt cei mai înşelători. Ne ispitesc să ne bazăm prea mult pe ei. Credem că vedem lumea din jur, şi totuşi percepem numai pojghița ei. Trebuie să învățăm să pătrundem adevărata esență a lucrurilor, substanța lor, şi ochii sunt mai degrabă o piedică decât un ajutor. Ne distrag atenția. Ne place să fim uluiți de ceea ce vedem. O persoană care se bazează prea mult pe ochi neglijează celelalte simțuri; mă refer la altceva decât la auz sau miros. Vorbesc de organul acela nenumit din noi. Să-i spunem busola inimii.»

Tin Win nu înțelegea ce vrea să spună U May; ar fi vrut să-l întrebe ceva, dar bătrânul nu i-a dat răgazul să o facă. Călugărul a întins mâinile înspre el. Tin Win era surprins de căldura lor

intensă.

«Trebuie să ții minte asta: o persoană care nu vede trebuie să fie atent. Sună mai uşor decât e în realitate. Trebuie să fii conştient de fiecare moment şi de fiecare respiraţie. Îndată ce devin nepăsător şi-mi las mintea să hoinărească, simţurile mă împing pe drumuri greşite. Îmi joacă feste, ca nişte băieţi obraznici care cerşesc atenţie. Mişcările mele devin grăbite. Vărs ceaiul sau castronul cu supă. Nu aud bine ce îmi spun ceilalţi pentru că gândurile mele sunt deja în altă parte. Se întâmplă acelaşi lucru când în mine creşte furia. M-am enervat odată pe un călugăr tânăr şi imediat după aceea am călcat în focul din bucătărie. Nu-l auzisem trosnind, nu-l mirosisem. Mânia îmi zăpăcise simţurile. Nu ochii şi urechile sunt problema, Tin Win. Mânia ne orbeşte şi ne surzeşte. Sau frica. Invidia, neîncrederea. Când suntem supăraţi sau ne e frică, lumea se face mai mică şi iese din ţâţâni. Asta ni se întâmplă şi nouă, şi celor care se folosesc de ochi ca să vadă. Numai că ei nu bagă de seamă.»

U May a dat să se ridice. Tin Win a sărit în picioare să îl ajute. Bătrânul s-a sprijinit de umărul lui şi cei doi au mers uşor prin sală, spre verandă. Începuse să plouă. Nu era o ploaie abundentă, ci una uşoară, de vară; apa care se scurgea de pe acoperiş le picura drept pe picioare. U May s-a aplecat înainte şi acum îl ploua pe creştetul chel, iar stropii i se scurgeau pe gât şi spate. Şi-a tras elevul după el. Tin Win simţea apa pe cap. I se prelingea pe frunte, obraji şi nas. Şi-a deschis gura şi a scos limba, să simtă apa.

Era caldă şi puţin sărată.

«De ce ţi-e frică?» a întrebat U May din senin.

«Ce vă face să credeţi că mi-e frică?»

«Glasul tău.»

Tin Win sperase să îşi ascundă emoţiile de U May.

Deşi încercase să se acomodeze cu viaţa monastică, încă avea multe zile dificile. Erau asemenea unei ameţeli, şi Tin Win nu ştia nici ce le provoacă, nici cât de mult vor dura. În zile ca acelea, orice pas era greoi, iar urechile şi simţul orientării îl induceau în eroare. Din lecţii nu înţelegea nimic. Totul suna înăbuşit, de parcă şi-ar fi ţinut capul sub apă. Se izbea de stive şi pereţi, vărsa ulcioarele cu apă şi ceaiul şi punea rufele la uscat atât de prost, că în scurt timp cădeau în ţărână. Se simţea singur şi nespus de trist, emoţii în faţa cărora era neputincios. Şi mai greu de îndurat era frica. Nu ştia de ce se teme, dar spaima era mereu prezentă, îl urmărea ca o umbră în zilele cu soare. Uneori era

mică, abia perceptibilă, şi putea să o stăpânească. Alteori irupea din nou, crescând peste măsură, până când mâinile îi deveneau umezi şi reci, iar corpul îi tremura de parcă ar fi fost cuprins de friguri.

Ar fi vrut să dea un răspuns convingător întrebării lui U May, dar nu i-ar fi putut spune decât frânturi. Dacă aveau amândoi răspunsuri cât pentru un adevăr întreg, asta nu ştia. Cei doi stăteau acolo, umăr lângă umăr. Porumbeii gângureau sub streşini. După alte câteva minute de tăcere, călugărul a întrebat din nou:

«De ce ți-e frică?»

«Nu ştiu», a răspuns Tin Win cu glas scăzut «De liniştea nopții. De vocile zilei. De gândacul gras care se târăşte prin visele mele şi mă roade până mă trezesc. De buturugile pe care stau şi de pe care cad fără să ating vreodată pământul. De frică. Uneori mi-e pur şi simplu frică de frică şi nu pot să mă apăr de ea. E mai puternică decât mine.»

U May i-a mângâiat obrajii.

«Fiecare dintre noi – de fapt fiecare creatură – cunoaşte frica. Ne dă ocol ca muştele baligii de bou. Pune animalele pe fugă. Fug mâncând pământul, zboară sau înoată până când cred că au ajuns la loc ferit sau până când cad moarte de oboseală. Noi, oamenii, facem la fel. Ştim că nu putem scăpa de frică nicăieri pe pământ şi totuşi încercăm să găsim unul. Vrem averi şi putere. Ne lăsăm cuceriți de iluzia că suntem mai puternici decât frica. Încercăm să conducem. Să ne conducem copiii şi nevestele, vecinii şi prietenii. Ambiția şi frica au un lucru în comun: niciuna dintre ele nu cunoaşte limite. Averea şi puterea sunt ca opiul pe care l-am încercat de mai multe ori în tinerețe: niciuna nu-şi respectă promisiunile. Opiul nu mi-a adus niciodată fericirea eternă. Nu făcea decât să ceară din ce în ce mai mult. Banii şi puterea nu învinq frica. O singură forță e mai puternică decât spaima. Dragostea.»

În seara aceea Tin Win stătea nemişcat pe salteaua de paie. În afară de U May, toți ceilalți călugări dormeau într-o cameră mare, în apropierea bucătăriei. Îşi întinseseră saltele pe scândurile de lemn şi se înfofoliseră în păturile de lână. Frigul nopții se strecura printre crăpăturile podelei. Tin Win asculta atent. A auzit un câine lătrând, apoi răspunsul altuia. A lătrat şi al treilea câine. Focul din bucătărie încă mai pocnea încetişor. Clopoțeii de pe acoperiş au răsunat până când briza uşoară s-a linişti şi i-a redus la tăcere. Tin Win ascultase cum călugării

adormiseră unul câte unul, i-a auzit respirând încet şi regulat. Până când, deodată, toate sunetele s-au curmat. Liniştea stăpânea totul, mai desăvârşită decât o trăise vreodată. Lumea parcă se topise. Tin Win s-a prăbuşit în gol răsucindu-se în aer, rostogolindu-se, întinzând mâinile ca să se poată agăța de ceva: o creangă, o mână, un vlăstar, orice i-ar fi putut întrerupe căderea. Nu a găsit nimic. A căzut mai mult şi mai mult, până când a auzit din nou pe cineva respirând lângă el. Şi câinii. Şi huruitul unei motociclete. Visase? Rămăsese treaz fără să audă nimic pentru câteva clipe? Îl trădaseră şi urechile? Din senin?

Îşi va pierde auzul, aşa cum îşi pierduse vederea? Frica l-a cuprins şi s-a gândit la U May. «O singură forță e mai puternică decât spaima. Dragostea.» Aşa îi spusese U May; îi răspunsese că nu ştie ce e dragostea. Bătrânul îl consolase. Va afla. Dar nu trebuia să o caute.

4

Su Kyi a traversat curtea mănăstirii. Şase călugări aşezați la umbra unui smochin au întâmpinat-o cu plecăciuni. L-a zărit pe Tin Win de departe. Stătea pe treapta cea mai de sus a scării care ducea spre verandă, cu o carte groasă pe genunchi. Îşi plimba degetele pe pagini, ținea capul uşor aplecat într-o parte, mişcând buzele de parcă ar fi vorbit singur. Timp de patru ani de zile, în după-amiezile în care venea să îl ia de la mănăstire, îl găsea întotdeauna citind. Şi câte lucruri nu se întâmplaseră în patru ani! Doar cu o săptămână înainte, U May îi repetase cât de mult se schimbase Tin Win şi cât de talentat e. Era cel mai bun şi mai muncitor elev. Avea o extraordinară capacitate de concentrare şi îşi uimea adesea profesorul cu memoria, imaginația şi puterea lui de deducție, pe care U May nu le mai întâlnise la un copil de nici cincisprezece ani. Tin Win putea să recite, fără efort şi integral, lecțiile pe care le auzise cu zile în urmă. În câteva minute rezolva singur probleme de matematică pentru care alții aveau nevoie de treizeci de minute şi de tăblițe de scris. Călugărul avea un respect atât de mare pentru el încât, după un trimestru, a început să îi dea lecții particulare, după-amiaza. Dintr-o cutie veche scosese nişte cărți scrise în alfabetul braille, pe care, cu mult timp în urmă, i le dăduse un ofițer englez. În câteva luni, Tin Win a învățat alfabetul. A citit toate cărțile pe care U May le strânsese de-a lungul anilor şi, în scurt timp, a parcurs toate cărțile din mănăstire. Din fericire, datorită prieteniei dintre U

May şi un ofițer englez pensionat, al cărui fiu se născuse orb şi care avea, deci, o bibliotecă braille completă, Tin Win primea cărți constant. Devora poveşti pentru copii, biografii, jurnale de călătorie, romane de aventuri, piese de teatru, până şi tratate filosofice. În fiecare zi lua o carte după el; cu o noapte în urmă, murmurul lui o trezise din nou pe Su Kyi. L-a găsit ghemuit lângă ea, cu o carte în poală, mângâind paginile în timp ce rostea tăcut fiecare propoziție pe care o simțea sub degete.

«Ce faci?» l-a întrebat.

«Călătoresc», a venit răspunsul lui.

I-a zâmbit, deşi era somnoroasă. Cu doar câteva zile înainte, Tin Win îi explicase că nu doar citeşte cărțile, dar şi călătoreşte cu ele, că îl poartă în alte țări şi continente necunoscute şi, prin intermediul lor, cunoaşte oameni noi, dintre care mulți îi devin prieteni.

Su Kyi dăduse din cap: în viața din afara cărților, părea a fi aproape incapabil să îşi facă prieteni. Cu toate că şcoala îl ajutase, rămăsese timid şi retras. În ciuda atenției pe care o dădea lecțiilor, relațiile lui cu ceilalți băieți erau sporadice şi superficiale. Era politicos față de călugări, dar distant, iar Su Kyi îşi făcea din ce în ce mai multe griji că nimeni nu va putea să stabilească o legătură cu el. Poate că nimeni nu putea, în afară de ea şi de U May, și nici măcar de asta nu era sigură. Tin Win trăia în propriul lui univers; se întreba câteodată dacă nu cumva îşi e autosuficient, dacă nu cumva nu are deloc nevoie de companie.

Su Kyi stătea la capătul scărilor, plescăind. Tin Win era atât de cufundat în carte, că nu auzea nimic. L-a privit şi pentru prima oară şi-a dat seama că nu mai e copil. Crescuse mai înalt decât ceilalți călugări. Avea bicepşi puternici şi umeri lați, ca de țăran, dar mâinile îi erau delicate, ca ale unui aurar. În trăsăturile lui deja întrezărea tânărul care avea să devină.

«Tin Win», l-a strigat.

El a întors capul spre ea.

«Trebuie să iau ceva de la piață înainte să mergem acasă. Vrei să vii cu mine sau mă aştepți aici?»

«Te aştept aici.»

Îi era groază de mulțimile care se îngrămădeau la tarabe. Prea mulți oameni. Prea multe sunete necunoscute şi prea multe mirosuri care ar fi putut să îl zăpăcească şi să-l facă să se împiedice.

«O să mă grăbesc», l-a asigurat Su Kyi la plecare.

Tin Win s-a ridicat. A tras de noul lui *longyi* verde, pe care şi-l legase cu un nod solid în jurul taliei, şi a traversat veranda, intrând în coridorul mănăstirii. S-a îndreptat spre vatra din bucătărie când, deodată, a auzit un sunet necunoscut. La început a crezut că cineva loveşte o bucată de lemn în ritmul acelor de ceasornic, dar sunetul nu era nici atât de surd, nici într-atât de dur. Avea un ritm monoton, cu totul şi cu totul deosebit. S-a oprit în loc şi a rămas nemişcat. Ştia fiecare cameră, fiecare colţ, fiecare grindă a mănăstirii, dar un sunet ca acesta nu mai auzise. De unde venea? Din mijlocul coridorului?

Asculta cu atenție. A mai făcut un pas şi s-a oprit iarăşi, ascultând. Sunetul a răzbătut din nou, mai puternic şi mai limpede ca prima oară. Semăna cu un ciocănit, cu un păcănit uşor. Câteva secunde mai târziu, a distins mersul târşâit al călugărilor, i-a auzit cum râgâie şi trag vânturi în bucătărie. A auzit scârțâitul podelelor şi zgomotul obloanelor închizându-se. Porumbeii de sub streşini. Deasupra capului simțea un foşnet. S-a gândit că e un gândac de bucătărie sau un cărăbuş care se târăşte pe acoperiş. Ce bâzâit se auzea dinspre perete? Să fi fost muşte care-şi frecau picioarele din spate? Ceva a căzut de sus. O pană. Carii rodeau grinzile din podea. O rafală de vânt ridicase firele de nisip în curte şi le aşternuse din nou pe pământ. Fornăitul boilor de pe câmp şi vacarmul vocilor din piață se auzeau de departe. I se părea că o cortină se ridică încet, dând la iveală lumea pe care o întâlnise o dată în fugă şi pe care o pierduse. Tărâmul ascuns al simțurilor, după care tânjise atât. Redescoperise arta de a asculta.

Dar, printre trosnetele acelea, dincolo de scârțâituri şi şoapte, printre gângureli, printre picături, țârâituri şi ciripeli, păcănitul acela surd şi inconfundabil încă se auzea. Lent, calm şi regulat, de parcă ar fi fost sursa tuturor sunetelor, tonurilor şi vocilor lumii. Era deopotrivă puternic şi fragil. Tin Win s-a răsucit şovăielnic în direcția sunetului. Să îndrăznească să se apropie de el? Dacă îl speria? A ridicat cu grijă un picior, şi-a ținut respirația, a ascultat cu atenție. Era încă acolo. A îndrăznit să mai facă un pas, apoi încă unul. A aşezat cu băgare de seamă un picior în fața celuilalt, de parcă i-ar fi fost frică să nu calce pe sunet. Se oprea puțin după fiecare pas ca să se asigure că încă îl mai aude. Cu fiecare pas, bătăile se auzeau mai clar. Apoi s-a oprit, bănuind că trebuie să fie chiar în fața lui.

A întrebat în şoaptă:

«E cineva acolo?»

«Da, chiar la picioarele tale. Mai ai puțin şi te-mpiedici de mine.»

Era o voce de fată. Nu o cunoştea. A încercat zadarnic să îşi aducă aminte de chipul ei.

«Cine eşti? Cum te cheamă?»

«Mi Mi.»

«Tu auzi duduitul ăsta?»

«Nu.»

«Vine de undeva de aici.» Tin Win s-a aşezat în genunchi. Acum venea chiar de lângă urechea lui. «Îl aud din ce în ce mai clar. O pulsație uşoară. Chiar n-o auzi?»

«Nu.»

«Închide ochii.»

Mi Mi a închis ochii.

«Nu aud nimic», a râs ea.

Tin Win s-a aplecat spre ea până când i-a simțit respirația pe față.

«Cred că de la tine vine.»

S-a tras mai aproape şi şi-a lipit urechea de pieptul ei.

Era bătaia inimii ei.

Şi inima lui a început să bată cu putere. Avea impresia că trage cu urechea, că nu are niciun drept să afle secretul acela. Frica a început să crească în el până în când fata i-a cuprins obrajii în palme. Căldura mâinilor ei i se revărsa în tot corpul; ar fi vrut ca fata să rămână aşa. S-a ridicat.

«E inima ta. O aud bătând.»

«De la asemenea distanță?»

Fata a râs din nou, dar nu batjocoritor. Se cunoştea în vocea ei. Putea avea încredere în râsul ei.

«Nu mă crezi?» a întrebat-o.

«Nu ştiu. Poate. Spune-mi cum e?»

«Minunat. Ba nu. Mai frumos de-atât. Se-aude ca...» Tin Win se bâlbâia încercând să îşi găsească cuvintele. «Nu pot să ți-l descriu. E unic.»

«Înseamnă că ai un auz foarte ascuțit»

Ar fi putut să creadă că se amuză pe seama lui, dar tonul ei îi spunea altceva.

«Da. Nu. Nu sunt aşa sigur că auzim cu urechile.»

Niciunul dintre ei nu a mai spus nimic. Voia să o întrebe ceva, orice, doar ca să îi audă vocea din nou.

«Ai mai fost pe-aici?» a întrebat-o după o pauză.

«Nu.»

Nu ştia ce să mai spună. Se temea că fata ar putea pleca. Poate că ar fi trebuit să îndruge verzi şi uscate, sperând ca vocea lui o să o cucerească. Poate că aşa ar fi stat să îl asculte.

«Eu nu, nu...» – se gândea cum să se exprime – «...te-am mai observat în mănăstire», a spus într-un sfârşit.

«Ştiu. Eu te-am văzut de multe ori.»

O voce de femeie a întrerupt-o.

«Mi Mi, unde eşti?»

«Pe coridor, mamă.»

«Trebuie să mergem acasă.»

«Vin.»

Tin Win a auzit-o săltându-se în picioare, dar el nu s-a ridicat. Ea a întins o mână şi l-a mai mângâiat o dată repede pe obraz.

«Trebuie să plec. Pe curând», a zis şi Tin Win a auzit-o îndepărtându-se.

Fata nu păşea. Mergea în patru labe.

5

Tin Win era aşezat pe podea, cu picioarele strânse la piept şi cu capul rezemat de genunchi. Nu dorea nimic altceva decât să rămână acolo tot restul zilei şi al nopții, şi ziua următoare, dacă s-ar fi putut. Ca şi cum orice mişcare ar fi putut spulbera momentul pe care îl trăise. Mi Mi plecase, dar bătaia inimii ei rămăsese cu el. O ținea minte, o auzea, de parcă fata încă ar fi fost lângă el. Dar ce se întâmplase cu celelalte tonalități şi sunete? Şi-a săltat capul, întorcându-l într-o parte şi în alta ca să asculte. Foşnetul slab de pe acoperiş nu se oprise. Țârâitul care răzbătea din perete şi ronțăitul lemnului nu încetaseră. Era sigur că aude la fel de clar fornăitul bivolilor de apă de pe câmpuri, precum şi râsul clienților din ceainării. S-a ridicat cu grijă şi nu i-a venit să-şi creadă urechilor. Arta nu îl părăsise. Sunetele, cunoscute sau ciudate, erau încă acolo. Unele se auzeau mai tare, altele mai încet, dar puterea şi intensitatea lor erau aceleaşi. Meşteşugul ăsta îl va ajuta oare să îşi găsească drumul în lume?

S-a îndreptat spre uşă, a coborât scara verandei şi a traversat curtea. Voia să se plimbe, să străbată strada principală în sus şi-n jos. Voia să exploreze oraşul, să tragă cu urechea. Sunete noi şi necunoscute îl împresurau din toate părțile. Lumea bufnea, duduia, pârâia şi foşnea. O auzea cum şuieră şi

şopoteşte, cum chiţăie şi croncăne, şi nu îl speria nimic din acest potop de sunete. A băgat de seamă că urechile funcţionează la fel ca ochii. Şi-a amintit cum privise pădurea; văzând simultan zeci de copaci cu sute de crengi şi mii de ace, îşi amintea de pajiştea din fundal, cu florile şi tufişurile ei, şi cum niciuna dintre acestea nu îl buimăcise. Ochii lui se concentraseră asupra câtorva detalii ale decorului. Restul ţinea de vederea periferică. Cu cea mai neînsemnată mişcare a pupilelor, îşi fixa privirea în alt loc, contemplând alte detalii, fără să le piardă pe celelalte din vedere. Exact acelaşi lucru i se întâmpla în clipa aceea. Auzea atât de multe sunete, încât nu putea să le numere, şi totuşi nu se pierdeau unul în altul. Aşa cum altădată reuşise să îşi concentreze privirea asupra unui fir de iarbă, asupra unei flori sau a unei păsări, tot astfel putea şi acum să îşi antreneze urechea aşa încât să izoleze un sunet anume, să îl asculte după voie şi să îi găsească noi tonalităţi.

Mergea de-a lungul peretelui mănăstirii, oprindu-se din când în când să asculte. Nu se mai sătura de sunetele care umpleau văzduhul. Auzea vâlvătaia focului dintr-o casă aflată în celălalt capăt al străzii. Cineva curăţa şi tăia în bucăţele mici căţei de usturoi şi ghimbir, toca ceapă verde şi roşii, punea orezul la fiert. Recunoştea sunetele de acasă, când Su Kyi gătea, şi le distingea cu precizie, deşi casa era la 45 de metri depărtare. În acel moment, i-a apărut în minte imaginea unei femei care transpiră în bucătărie – nici dacă şi-ar fi folosit ochii nu ar fi văzut-o mai bine. Lângă el a auzit nechezatul unui cal şi un bărbat scuipând sucul frunzelor de betel. Câte alte sunete nu auzea! Ciripeli melodioase, scrâşnete şi orăcăituri. Chiar dacă recunoştea sunetele, nu ştia care obiect sau vietate le scoate. Auzea pocnetul unei crenguţe, dar nu ştia dacă e de pin, de avocado, de smochin sau de bougainvillea. Dar fojgăitul de la picioarele lui? Era un şarpe, un şoarece, un gândac sau altă vietate, despre care nici nu îşi închipuise până atunci că ar putea scoate sunete? Înţelegea că doar această abilitate extraordinară nu îi putea fi de mare folos. Avea nevoie de ajutor. Acele sunete erau ca vocabularul unei limbi noi, cuvinte pe care trebuia să le înveţe ca să înţeleagă ce anume vrea lumea să îi spună. Avea nevoie de un tălmaci, de un om care să îl însoţească în călătorii de explorare, care să îi prezinte viaţa. Avea nevoie de un om răbdător, care să nu îl ia în derâdere dacă i-ar spune că poate auzi bătăile inimilor omeneşti. Cineva pe care să se poată baza, pe mâinile căruia s-ar fi putut lăsa cu încredere, care i-ar fi spus adevărul şi nu s-ar fi distrat

călăuzindu-l pe o cale greşită. Su Kyi – cine altcineva? – era acea persoană.

A ajuns pe strada principală şi primul lucru pe care l-a observat au fost bătăi neîncetate, ca de tobă, care veneau din toate părțile. Erau inimile trecătorilor. Spre marea lui mirare, a observat că, asemenea vocilor, niciuna nu semăna cu celelalte. Unele erau limpezi şi uşoare, ca un glas de copil, în timp ce altele răsunau sălbatic, ca loviturile unei ciocănitori. Unele semănau cu piuitul unui pui de găină, iar altele aveau bătăi calme şi egale, care îi aduceau aminte de ceasul din casa unchiului, pe care Su Kyi îl întorcea în fiecare seară.

«Tin Win, ce cauți singur pe strada mare?»

Era vocea lui Su Kyi, care venise să îl ia. Era şocată. O simțea în vocea ei.

«M-am gândit să mă duc până la colț şi să te aştept», i-a răspuns.

L-a luat de mână şi au mers de-a lungul străzii, pe lângă ceainării şi moschei, au cotit pe lângă o mică pagodă şi au început să urce încet dealul spre casă. Su Kyi îi spunea ceva, dar Tin Win nu era atent. Era atent la inima ei. La început sunase straniu. Bătea atât de neregulat – o tonalitate luminoasă urmată de una întunecată – şi contrastul cu vocea cunoscută îl deruta. Însă după câteva minute s-a obişnuit cu ritmul şi a cugetat că i se potriveşte lui Su Kyi, a cărei dispoziție şi al cărui temperament se schimbau adesea din senin, la fel ca vocea ei.

Tin Win abia aştepta să ceară ajutorul lui Su Kyi. Stătea pe un taburet, în bucătărie, şi asculta. Su Kyi tăia lemne în curte, în apropierea uşii. Găini care cotcodăceau îi dădeau târcoale. Pinii se legănau în vânt. Câteva păsări cântau. Acestea erau sunete pe care le putea recunoaşte şi clasifica. Apoi a observat un freamăt uşor; sau să fi fost mai degrabă un zumzet, un piuit ciudat? O albină sau un cărăbuş? Dacă Su Kyi ar fi descoperit sursa acelui sunet, atunci ar fi putut învăța primul cuvânt al noii limbi.

«Su Kyi», a strigat el animat, «vino încoace, te rog.»

Femeia a lăsat toporul deoparte şi a intrat în bucătărie.

«Ce e?»

«Recunoşti zumzetul ăsta?»

S-au oprit amândoi să asculte. După bătăile repezi şi răspicate ale inimii, îşi dădea seama cât de tare se străduia femeia să audă. Inima îi bătea acum ca atunci când urcaseră dealul.

«N-aud niciun zumzet»

«Vine de-acolo, de deasupra uşii. Vezi ceva acolo?»

Su Kyi s-a îndreptat spre uşă şi s-a zgâit la tavan.

«Nu.»

«Uită-te mai bine. Ce-i acolo?»

«Nimic în afară de şipci de lemn, praf şi mizerie. Ce-ai fi vrut să fie?»

«Nu ştiu, dar zgomotul vine de-acolo, din colț, unde acoperişul se îmbină cu pereții.»

Su Kyi a privit cu mai multă atenție peretele. Nu vedea nimic neobişnuit

«Urcă-te pe un scaun. Poate o să vezi mai bine.»

S-a urcat pe scaun şi a început să cerceteze lemnul. Adevărul e că ochii ei nu vedeau prea bine, iar câteodată până şi obiectele din fața ochilor îi apăreau neclare, dar măcar atâta putea vedea: în acel colț de bucătărie nu era nimic care să bâzâie sau să scoată alt fel de zgomot. Un păianjen gras îşi țesea pânza. Nimic mai mult.

«Nu e nimic aici, crede-mă.»

Tin Win s-a ridicat. Era descurajat. Să se încreadă în Su Kyi sau în simțurile lui?»

«Vii cu mine până-n curte?» a întrebat-o.

Au ieşit în fața colibei. A luat-o de mână şi a încercat să se concentreze asupra unui singur sunet necunoscut: un fel de supt, o sorbitură.

«Auzi pe cineva care soarbe, Su Kyi?»

Femeia îşi dădea seama cât de important e pentru el ca şi ea să audă ceva. Dar nu auzea pe nimeni bând sau sorbind nimic.

«Suntem numai noi aici. Nu bea nimeni la noi în curte.»

«Nici nu spun că ar fi cineva aici. Aud un zgomot de parcă cineva ar suge sau ar sorbi ceva. Nu e departe.»

Su Kyi a făcut câțiva paşi.

«Mai departe, puțin mai departe», a îndrumat-o el.

A înaintat până aproape de gardul grădinii, a îngenuncheat şi a tăcut.

«Acum îl auzi?»

Nu era o întrebare, ci o cerere; iar ea şi-ar fi dat viața ca să îi poată răspunde, însă nu auzea nimic.

«Nu.»

«Spune-mi ce vezi.»

«Văd gardul nostru. Văd iarbă. Pământ. Flori. Nimic care să facă zgomotul de care vorbeşti.»

S-a uitat la orhideele galbene, la o albină care ieşea dintr-o floare, şi s-a ridicat din nou.

6

Nisipul îi acoperea faţa. Îl simţea pe buze şi între dinţi. Stătea întins în praful drumului simţindu-se neajutorat, ca un gândac răsturnat pe spate. Mai că plângea. Nu pentru că s-ar fi rănit, ci de ruşine şi furie. O rugase lui Su Kyi să nu vină să îl ia în ziua aceea, spunându-i că are de gând să meargă singur de la mănăstire până acasă. Era sigur că s-ar fi descurcat. Ani de zile străbătuse acelaşi drum.

Nu ştia dacă se împiedicase de vreo piatră, de rădăcini sau de cine ştie ce şanţ săpat de ploaie. Ştia însă că săvârşise cea mai. prostească dintre greşeli: prea multă încredere în sine. Nu mai fusese atent. Făcuse pas după pas fără să se concentreze, cu mintea în altă parte. Nu ştia dacă văzătorii pot fi atenţi la mai multe lucruri în acelaşi timp sau dacă doar pretind că pot. Ştia doar că el nu poate. În plus, fusese supărat, şi sentimentul ăsta îi devasta întotdeauna lumea. U May avea dreptate. Mânia şi enervarea încurcă văzul şi auzul. Îi înşelau simţurile de fiecare dată şi îl făceau să cadă la pământ sau să se izbească de copaci şi pereţi. S-a ridicat, şi-a şters cu *longyi-ul* mizeria de pe faţă şi a mers mai departe. Erau nesigur. Se oprea după fiecare pas, pipăind pământul cu toiagul. De parcă ar fi umblat în teritoriu inamic.

Voia să ajungă acasă cât mai repede. La început intenţionase să îşi urmeze urechile, să exploreze locul, să descopere şi să cerceteze sunete noi, poate chiar să se aventureze în piaţa despre care Su Kyi vorbea atât de des. Acum însă îi era frică de vălul de sunete care îl înconjura. Ciripeli, sâsâieli, ronţăit şi sporovăieli – fiecare sunet în parte îl speria. Lătratul scurt al câinilor îl făcea să tresară. Trăncănitul şi mormăielile trecătorilor îl intimidau. Bătea în retragere şi cel mai mult ar fi vrut să poată fugi cât mai repede. Însă tot ce putea să facă era să îşi caute drumul pe dibuite, furişându-se pas cu pas pe lângă pereţi, strecurându-se de-a lungul străzii principale, agăţat de toiag ca un naufragiat de o scândură de lemn. A luat-o la dreapta şi a observat că pământul începe să se încline. Deodată, a auzit un străin strigându-i numele.

«Tin Win. Tin Win.»

A respirat adânc, concentrându-se.

«Tin Win.»

Recunoştea vocea.

«Mi Mi?» a întrebat.

«Da.»

«Ce cauți aici?»

«Sunt lângă pagoda albă. Îmi aştept fratele.»

«Unde e?»

«În fiecare săptămână cumpărăm cartofi de la piață. Acum duce un pui şi nişte orez unei mătuşi bolnave, care locuieşte pe deal. O să vină să mă ia.»

Tin Win a mers cu grijă până la pagodă. Se împiedicase de atâtea ori, de parcă i-ar fi pus cineva bețe şi pietre în cale. Spera să fie scutit de ruşinea de a cădea în țărână de față cu Mi Mi. Şi-a dat seama după zgomotul făcut de toiag că ajunsese la pagodă şi s-a aşezat lângă fată. Apoi i-a auzit inima bătând şi s-a liniştit. Nu îşi putea închipui un sunet mai frumos. Inima ei era diferită de a altora – mai delicată, mai melodioasă. Nu bătea, cânta.

«Eşti murdar pe cămaşă şi pe *longyi.* Ai căzut?»

«Da, nu e mare lucru.»

«Te-ai rănit?»

«Nu.»

Tin Win îşi recâştiga încrederea în sine. Fiecare piatră se întorcea treptat la locul ei. Sunetele îşi recăpătau intensitatea obişnuită. Mi Mi a venit mai aproape de el. Mirosul ei îi aducea aminte de pini după primele ploi ale verii. Dulce, dar nu greoi, şi fin, parcă alcătuit din mai multe straturi foarte subțiri, ca razele de soare. Pe vremuri, după prima ploaie, se întindea mereu pe solul pădurii săturându-se de parfumul lor, respirând încet şi adânc, până îl lua amețeala.

O vreme nu şi-au spus niciun cuvânt, timp în care Tin Win a început să asculte din nou cu atenție. A auzit o bătaie uşoară, ca de tambur, o picurare. Venea din spatele pagodei. Să o întrebe pe Mi Mi dacă şi ea îl aude? Şi dacă putea, să o roage să se ducă să vadă ce e, ca pe viitor să ştie cum să îl clasifice? Şovăia. Dar dacă nu auzea şi nu vedea nimic, de fapt? Atunci s-ar fi simțit mai trist şi mai singur decât fusese cu o zi în urmă, alături de Su Kyi. În plus, nu voia să se facă de râs în fața lui Mi Mi. Mai bine să nu întrebe. Dar ispita era prea mare. În cele din urmă, s-a hotărât să pună câte o întrebare, ca să vadă cum reacționează fata.

«Auzi picuratul ăla?» a întrebat timid.

«Nu.»

«Se poate să nu fie chiar un picurat. Mai degrabă nişte

lovituri uşoare.» A bătut foarte repede cu vârful unghiilor în toiag. «Cam aşa.»

«N-aud nimic.»

«Vrei să te uiți în spatele pagodei?»

«Nu e nimic acolo, în afară de tufe.»

«Dar în tufe?»

Tin Win îşi ascundea nerăbdarea cu greu. Măcar de l-ar fi putut ajuta să rezolve misterul.

Mi Mi s-a întors şi s-a târât până în spatele micului templu. Buruienile erau dese şi ramurile ascuțite îi zgâriau fața. Nu găsea nimic care să emită sunetul pe care i-l descrisese Tin Win. A văzut doar un cuib de păsări.

«Nu e nimic aici.»

«Spune-mi ce vezi», a rugat-o.

«Crengi, frunze. Un cuib vechi de pasăre.»

Tin Win a stat puțin pe gânduri.

«Ce e în cuib?»

«Nu ştiu, dar pare părăsit.»

«Sunetul vine dinspre cuib, sunt sigur. Poți să te uiți mai atent?»

«N-o să meargă. E prea înalt. Nu pot să mă ridic.» De ce nu putea să se ridice şi să arunce o privire în cuib? Doar era în fața ei. O singură privire ar fi fost de ajuns; o ocheadă, şi ar fi ştiut dacă poate să se încreadă în propriile urechi. Mi Mi a venit înapoi de după colț.

«Ce te-aştepți să fie acolo?»

Nu i-a răspuns imediat. Oare îl va crede? Sau îl va lua în râs? Dar nu avea de ales şi a zis:

«Un ou. Cred că loviturile sunt bătăile inimii puiului care n-a ieşit din găoace. »

Mi Mi a râs.

«Glumeşti. Nimeni nu poate auzi atât de bine.»

Tin Win a tăcut. Ce ar fi putut să îi răspundă?

«Dacă mă ajuți, pot să verific dacă ai dreptate», i-a propus ea, după o mică pauză. «Poți să mă iei în spate?»

Tin Win s-a lăsat pe vine şi Mi Mi şi-a încolăcit brațele în jurul gâtului lui. S-a ridicat uşor, clătinându-se încet într-o parte şi în alta.

«Sunt prea grea?» l-a întrebat.

«Nu, deloc.»

Nu greutatea îl tulbura, ci senzația neobişnuită de a duce o persoană în spate. Ea şi-a încolăcit picioarele în jurul coapselor

lui şi el şi-a dus mâinile la spate ca să o țină. Nu mai avea cum să mânuiască bastonul şi nici nu cunoştea terenul din fața lui. I s-au muiat genunchii.

«Nu-ți fie fiică. O să te îndrum eu.» îl simțise cum tremură.

Tin Win a făcut un pas mic.

«Foarte bine. Şi-ncă unul. Ai grijă, e o piatră chiar în față. Nu te speria.»

Tin Win a pipăit piatra cu piciorul stâng, a cercetat-o şi a pus talpa piciorului dincolo de ea. Mi Mi l-a călăuzit până în spatele templului. Cu o mână ținea crengile ca să nu îi intre în față. «Aproape am ajuns. Încă un pas. Şi încă unul.»

O simțea cum se sprijină cu mâinile de umerii lui, ridicându-se şi aplecându-se spre cuib. Inima îi bătea cu putere şi cu greu îşi mai ținea echilibrul.

«E unul singur. Nu foarte mare.»

«Eşti sigură?»

Tin Win nu încerca să îşi ascundă bucuria. S-au aşezat din nou pe vine la marginea străzii şi abia dacă putea sta locului. Mi Mi tocmai îi deschisese o uşă spre altă lume. Lăsase să se strecoare o rază de lumină în întunericul lui. Ar fi vrut să fugă pe loc în lume, împreună cu ea. Să cerceteze fiecare tonalitate, fiecare sunet, fiecare zgomot. Învățase primul cuvânt. Acum cunoştea bătaia inimii puiului din ou şi, în cele din urmă, avea să învețe cum să recunoască zgomotul aripilor de fluture, clipocitul care îl însoțea peste tot, chiar dacă nu era apă prin preajmă, şi foşnetul pe care îl sesiza câteodată, chiar şi într-o linişte mormântală. Cu ajutorul lui Mi Mi ar fi dezlegat o enigmă după alta şi poate că, în final, din toate acestea ar fi răsărit o lume în care şi-ar fi putut găsi propriul drum. O lume în care ar fi existat un loc şi pentru el.

Cum să îi mulțumească? Nu îl luase peste picior. Avusese încredere în el şi îl crezuse. Se întreba însă de ce ezitase la început.

«Mi Mi, de ce n-ai vrut să te uiți în cuib de una singură?» a întrebat.

Ea i-a luat mâinile şi le-a aşezat pe pulpele ei. Tin Win nu simțise niciodată o piele atât de moale. Mai moale decât muşchiul pădurii, de care îşi dezmierda obrajii cu atâta plăcere. Şi-a lăsat degetele să coboare pe picioarele ei, până la gleznele subțiri, dar deformate într-un mod ciudat. Nu îşi putea mişca picioarele. Erau rigide şi răsucite spre interior.

7

Yadana ținea minte naşterea fiicei ei ca şi cum s-ar fi întâmplat cu o zi în urmă. Vorbea despre acea zi ca despre cel mai frumos moment al vieții sale, fără ca asta să fie o jignire pentru cei cinci fii mai vârstnici. Probabil credea asta pentru că, atunci când rămăsese însărcinată, se considerase prea bătrână ca să mai poate duce o sarcină, deşi îşi dorise dintotdeauna o fată. Sau pentru că, la 38 de ani, îi era mai uşor să recunoască în naşterea aceea şi în fiica ei ceea ce erau de fapt: un dar unic. Sau poate pentru că în timpul celor nouă luni de sarcină nu întâmpinase niciun disconfort fizic. Nu trecuse zi fără să se oprească puțin din truda câmpului ca să respire, să închidă ochii, să îşi mângâie burta şi să se bucure. Seara stătea deseori trează simțind copilul cum creşte în ea, întorcându-se şi răsucindu-se, lovind cu piciorul sau bătând în peretele pântecului ei. Nimic nu era mai frumos. Dacă ar fi fost sentimentală, ar fi plâns. Sau să fi fost pentru că nu putea uita prima privire a fiicei sale, ochii aceia mari, căprui-închis, aproape negru? Cât de frumoasă era! Pielea ei maronie era mai fină decât a celorlalți copii. Capul mic era rotund, nedeformat de eforturile naşterii, şi fața ei bine proporționată. Până şi moaşa recunoscuse că nu îşi amintea să fi ținut în mâini un copil mai frumos. Mi Mi stătea în brațele Yadanei, privindu-şi mama, care în acel moment, mai mult decât în toate cele nouă luni ale sarcinii, simțea că e una cu copilul ei. Copilul i-a zâmbit. Un zâmbet care nu semăna cu niciunul pe care Yadana îl mai văzuse până atunci. Moe, bărbatul ei, a fost primul care a observat că ceva e în neregulă cu picioarele fetei. A scos un țipăt scurt şi i-a arătat nevestei picioruşele schiloade.

«Toți copiii sunt diferiți», i-a răspuns ea. Pentru Yadana, nu mai era nimic de adăugat. Ce importanță aveau picioarele schiloade, când ținea un miracol la sân?

Nici zvonurile care au circulat prin sat în următoare săptămâni nu i-au schimbat atitudinea. Oamenii spuneau că fiica ei e reîncarnarea măgarului unui scoțian care îşi rupsese, cu câteva luni în urmă, ambele picioarele din față şi fusese împuşcat. Credeau că nu va trăi prea mult. Vecinii spuneau că biata fetiță e o pedeapsă pentru recoltele bune pe care familia le avusese în ultimii ani; cu ce câştigaseră de pe urma lor îşi construiseră o casă din lemn, pe piloni şi cu acoperiş de tinichea.

Atâta noroc nu vine fără un preț. Alții erau siguri că fata va aduce nenorocirea în sat, ba unii chiar susțineau în intimitate că trebuie abandonată în pădure. Familia soțului ei a obligat-o pe Yadana să consulte un astrolog. Acesta ar fi putut să îi spună cu precizie ce suferință o aştepta pe copilă şi dacă nu ar fi fost mai bine să o lase la cheremul sorții. Yadana nu voia să audă de aşa ceva. Mereu se încrezuse mai mult în instinctele ei decât în ce spun stelele, şi instinctul îi spunea să nu se îndoiască: născuse un copil deosebit, cu abilități extraordinare.

A trebuit să mai treacă un an pentru ca soțul să ajungă la aceeaşi părere. La început, abia îndrăznea să îşi atingă fiica, ținând-o la distanță şi interzicându-le băieților să se apropie de ea. Până când, într-o seară, Yadana s-a răstit la el:

«Schilozii nu sunt contagioşi!»

«Ştiu, ştiu», a încercat el să o liniştească.

«Atunci de ce de un an de zile nu te poți uita la fiica ta?» a țipat ea supărată în timp ce, cu mişcări rapide, smulgea pătura de pe Mi Mi. «De ce?»

Moe privea de la mamă la fiică şi invers. Mi Mi stătea dezbrăcată în fața lui. Era răcoare şi copilul tremura uşor, dar nu plângea. Se uita la el, aşteptând,

«De ce?» a repetat Yadana.

Moe a întins mâna şi a atins burtica fetiței. I-a mângâiat coapsele subțiri, genunchii, şi i-a cuprins picioruşele cu mâinile. Mi Mi zâmbea. Ochii ei îi aminteau de privirea soției sale când se întâlniseră prima oară. Zâmbetul ei avea acelaşi farmec căruia nu îi putea rezista. Moe se simțea ruşinat.

Yadana a înfăşurat copilul înapoi în pături, şi-a dezvelit un sân şi i-a dat să sugă.

În curând, Moe a văzut că fiică-sa moştenise de la mamă nu numai ochii frumoşi, ci şi dispoziția calmă, bucuroasă, satisfăcută. Nu plângea niciodată, țipa rareori, dormea toată noaptea şi părea o persoană împăcată cu sine şi cu mediul ei.

Această dispoziție nu s-a schimbat nici când a încercat să se ridice în picioare, un an mai târziu. Se târâse până la balustrada tindei din fața casei. Moe şi Yadana, care hrăneau puii şi scroafa din curte, şi-au privit fata ridicându-se cu ajutorul barelor verticale ale balustradei. A încercat să vadă dacă picioarele sucite o pot susține, a rămas o clipă ridicată pentru ca apoi, privindu-şi speriată părinții, să cadă. De nenumărate ori a încercat să se ridice; Moe ar fi vrut să o ajute, dar nu ştia cum. Yadana îl ținea în loc:

«N-au s-o țină picioarele. Trebuie să învețe asta», i-a spus, ştiind că nimeni nu putea schimba situația.

Mi Mi nu a plâns. Şi-a frecat ochii şi a scrutat atent balustrada, de parcă ar fi fost ceva în neregulă cu lemnul. A încercat încă o dată să se ridice, chinuindu-se să îşi păstreze echilibrul. Însă la a şasea încercare, după ce s-a prăbuşit din nou pe scândurile de lemn, s-a dat bătută, s-a târât până la scară, s-a ridicat în capul oaselor, şi-a privit părinții şi a zâmbit. A fost prima şi ultima dată când a încercat să meargă. Din momentul acela a colindat casa şi curtea numai de-a buşilea. Atât de repede se mişca pe scări, încât părinții abia puteau ține pasul cu ea. Fugea după găini şi, în zilele fierbinți de vară, după ce ploaia înmuia pământul din curte, îi plăcea să se tăvălească în nămol. Se juca de-a v-ați ascunselea cu frații ei, ascunzându-se în cele mai îndepărtate cotloane ale curții, unde rareori o găsea cineva.

Mai târziu, când a început să înțeleagă cât de folositoare pot fi picioarele, şi-a păstrat aceeaşi seninătate. De pildă, când stătea pe pervaz privind cum aleargă prin curte copiii vecinilor sau cum se cațără în eucaliptul imens care despărțea cele două gospodării, Yadana simțea că fata ei acceptase constrângerile impuse de natură, ceea ce nu o făcuse însă să se închidă în sine sau să întoarcă spatele vieții. Dimpotrivă: dacă libertatea ei de mişcare era limitată, curiozitatea ei nu avea limite, la fel ca multele ei înzestrări.

Cel mai izbitor lucru era vocea fetiței. Copil fiind, Mi Mi îşi petrecuse majoritatea timpului purtată în spate de mama ei, şi Yadana se obişnuise să îi cânte când muncea Ia câmp. În scurt timp, Mi Mi a învățat toate cântecele, iar adesea mama şi fiica le cântau împreună. Vocea ei a devenit din ce în ce mai plăcută şi, la şapte ani, când începea să cânte în timp ce o ajuta pe Yadana la gătit, vecinii se aşezau în fața casei şi o ascultau vrăjiți. Numărul lor creştea de la săptămână la săptămână. În curând, curtea întreagă se umpluse; oamenii stăteau pe drumeagul care trecea prin fața casei sau se cățărau în copacii de la marginea gospodăriei. Cei mai superstițioşi dintre ei spuneau că vocea lui Mi Mi are puteri magice. Le plăcea nespus să povestească despre văduva bătrână şi bolnavă care locuia în apropiere şi care, deşi nu mai ieşise din casă de doi ani, apăruse în mulțime într-o zi, la apus, şi începuse să danseze. Doar mulțumită intervenției lui Moe bătrâna nu se despuiase. Mai circula şi povestea băiatului care trăia într-o colibă de peste drum şi căruia toată lumea îi spunea Peştele. Avea pielea uscată şi acoperită în întregime de o

eczemă albă şi de cruste. La nici şase luni după ce cântecele lui Mi Mi începuseră să umple văzduhul, toate pustulele îi dispăruseră de pe corp.

În piața unde se ducea cu mama ei să cumpere cartofi şi orez, cântecele lui Mi Mi adunau atât de mulți oameni, că doi ofițeri poliție i-au cerut să înceteze, în interesul siguranței publice şi al ordinii. Un bețiv irlandez, care avea totuşi rangul de maior în Armata Imperială şi care îşi petrecea bătrânețea în Kalaw, îi ceruse să cânte când el va trage să moară. Mi Mi era invitată la nunți şi naşteri şi, în schimbul cântecelor, familia ei primea ceai, orez şi găini. Chiar când Moe se gândea să îşi închirieze pământul, Mi Mi şi-a anunțat părinții că nu va mai cânta.

Stăteau în curte, pe o scândură. Soarele nu apusese de tot, dar răcoarea serii se făcea simțită. Yadana acoperise umerii fiicei sale cu o haină groasă. Mi Mi măcina coajă de *thanaka* într-un mojar, iar mama ei spăla roşii şi ceapă verde. Porcul grohăia sub casă şi bivolița tocmai îşi făcea nevoile în fața porții de la grădină. Putoarea se simțea până la ei. Moe crezuse că Mi Mi glumeşte.

«Dar de ce-ai vrea să nu mai cânți?»

«Pentru că nu mai e distractiv.»

«Cum adică nu mai e distractiv? Ce s-a întâmplat?»

«Nu s-a întâmplat nimic. Pur şi simplu m-am săturat. Cântatul nu mai e special. Nu mai e distractiv.»

«Dar vocea ta e din ce în ce mai frumoasă.»

«Poate, dar mie nu-mi mai place. Nu mai suport s-o aud.»

«Vrei să zici că n-o să mai cânți niciodată?»

«Vreau să-mi păstrez vocea. Într-o zi o să cânt din nou.»

«S-o păstrezi? Pentru ce?»

«Nu ştiu sigur. Dar când va veni timpul, o să ştiu.»

Moe a înțeles că nu are rost să se certe cu fiica lui. Era la fel de încăpățânată ca mama ei. Rareori ținea morțiş la ceva, dar, odată ce îşi băga ceva în cap, era imposibil să o convingi de contrariu. În sinea lui, Moe admira asta la ea.

Moe şi Yadana îşi priveau fata cu oarecare nostalgie. Yadana, mai ales, era conştientă de cât de mult se schimbase în ultimul timp. Abia împlinise paisprezece ani, şi corpul ei începuse să capete forme feminine. Nu numai vocea îi devenea pe zi ce trece mai frumoasă. E adevărat că ochii nu îi mai dominau fața, dar rămăseseră la fel de strălucitori. Pielea ei avea culoarea tamarinului măcinat şi mâinile, deşi le folosea pentru sprijin şi mişcare, nu erau vânjoase, dure sau bătătorite, ci lungi şi subțiri.

Avea degete atât de agile, încât, atunci când curăța şi tăia rădăcină de ghimbir pentru masă ori îşi ajuta mama la gătit, Yadana abia putea să le urmărească mişcările. Cu doi ani înainte o învățase să țească şi nu a trecut mult timp până când Mi Mi şi-a întrecut mama în meşteşug. Însă, mai presus de toate, Yadana admira încrederea cu care se mişca fiica ei. La început avusese coşmaruri. În ele se făcea că fata ei trece prin piață târându-se ca un animal prin țărână, în timp ce câțiva gură-cască o batjocoresc. Alteori visa că Mi Mi trebuie să ia trenul spre Thazi şi o vedea târându-se pe peronul gării spre vagon, tocmai când porneau motoarele trenului cu aburi. Mergea din ce în ce mai repede, dar nu reuşea niciodată să prindă trenul.

Se trezea câteodată ziua gândindu-se cum va putea Mi Mi, ca femeie adultă, să-şi întâmpine oaspeții. Mergând până la ei în patru labe? Ce înjositor!

Acum abia îi venea să creadă când vedea ce atitudine are fiica ei şi cu câtă încredere se mişcă. Nu era nimic animalic sau umilitor în felul în care se târa. Se îmbrăca în cele mai frumoase *longyi-uri,* pe care le țesea singură, şi, cu toate că umbla cu ele pe podeaua murdară, acestea nu păreau niciodată neîngrijite. Când se mişca aşezând cu băgare de seamă o mână după alta, un genunchi după altul, emana atâta demnitate, că oamenii de la piață îi făceau loc să treacă şi îi arătau un mare respect.”

8

Julia pe care o cunoşteam – şi pe care credeam că o cunosc îndeaproape-ar fi sărit de pe scaun în momentul ăsta. Ar fi fost indignată. S-ar fi bosumflat. I-ar fi aruncat lui U Ba o privire sfredelitoare şi nervoasă, şi-ar fi luat rucsacul şi ar fi plecat fără un cuvânt. Sau i-ar fi râs în față şi i-ar fi zis că tot ce povestise e o tâmpenie siropoasă. Mai mult ca sigur ar fi plecat, enervată că îşi irosise timpul.

Dar nu schițam nicio mişcare. Simțeam dorința de a mă ridica, dar era o dorință fără putere, ca un reflex întârziat. Deşi nu eram capabilă să gândesc clar sau să analizez ceea ce auzisem, simțeam cumva că povestea lui U Ba nu e basm, asta dacă nu consideri că dragostea e o născocire. Cu câteva ore înainte aş fi crezut asta. Acum nu mai eram atât de sigură. Nu ştiam ce să cred despre povestea lui. Era prea mult pentru mine. Se aştepta să cred nu numai că tata fusese orb în tinerețe, ci, pe deasupra, că se mai şi îndrăgostise de o oloagă? Pentru ea ne

părăsise pe noi, familia lui, după treizeci şi cinci de ani? Oare dragostea poate supraviețui unei despărțiri de cincizeci de ani? Era absurd. În acelaşi timp, păstram în minte ceea ce îmi spusese tata odată: „Nu există niciun lucru, rău sau bun, de care o persoană să nu fie capabilă.” Acesta fusese răspunsul lui când aflase că unul dintre verişorii mamei, un catolic fervent, avusese o aventură cu bona copiilor săi, în vârstă de şaisprezece ani. Mama nu a putut să treacă peste incident. „Pur şi simplu nu e în firea lui Walter”, spunea mereu. Tata credea că greşeşte. Credea că oricine e capabil de orice şi nu excludea această posibilitate doar pentru că el cunoştea persoana respectivă. Sublinia, totuşi, că părerea lui nu e cea a unui mizantrop. Dimpotrivă. E mult mai rău să te aştepți la lucruri bune din partea oamenilor, ca pe urmă să fii dezamăgit când nu se ridică la aşteptările tale. Asta chiar că ar fi iscat ură şi dispreț față de rasa umană.

Povestirea lui U Ba era credibilă într-un fel atât de captivant, într-adevăr, chiar şi la bătrânețe, tata avea o memorie fenomenală şi un al şaselea simț când venea vorba de interpretarea vocilor. Începusem să îmi disting tatăl în multe dintre trăsăturile şi gesturile unice pe care le descrisese U Ba. Simțeam că trag cu urechea la cearta dintre două voci lăuntrice, opuse. Una era cea a avocatei. Încă era sceptică. Voia fapte. Căuta vinovați sau un judecător care să dea un verdict sau care ar fi putut, folosindu-se de autoritatea de care dispunea, să pună capăt acestei şarade. Cealaltă voce nu o mai auzisem până atunci. „Stai, nu fugi. U Ba spune adevărul, chiar dacă nu îți dai seama imediat, chiar dacă pare straniu şi incredibil. Nu-ți fie teamă.”

— Cred că ți-e foame, îmi întrerupse el şirul gândurilor. Mi-am permis să pregătesc ceva pentru amândoi.

Strigă un nume pe care nu îl înțelesei şi, în secunda următoare, o femeie tânără intră în cameră cu o tavă în mână. Ne salută, cu o reverență abia schițată. U Ba se ridică şi îmi dădu două farfurii ciobite. Pe una dintre ele erau trei pite subțiri şi rotunde. În cealaltă erau orez, un sos maroniu şi bucăți de carne. Pe lângă ele îmi mai dădu un şervețel uzat şi o lingură de tinichea subțire.

— Pui birmanez cu curry. Nu foarte iute. O să-l mâncăm cu pită indiană. Sper să-ți placă. Probabil nu păream foarte entuziasmată. U Ba râse şi încercă să mă liniştească: i-am cerut vecinei să fie foarte atentă la igienă când găteşte. Ştiu că mâncarea de aici nu e întotdeauna pe placul oaspeților noştri.

Dar nici măcar noi nu suntem imuni. Şi eu am petrecut ore întregi lipit de toaletă, crede-mă.

— Asta nu prea mă linişteşte, îi zisei muşcând dintr-o pâine.

Citisem în ghidul de călătorie că trebuie să mă feresc mai ales de salate, fructe crude, apă netratată şi gheaţă. În schimb, pâinea şi orezul erau considerate inofensive. Încercai puţin orez cu sos. Era niţel amar, cu gust asemănător cu cel al pământului, dar nu era rău. Puiul era atât de aţos, încât abia puteam să-l mestec.

– Unde e tata? îl întrebai după ce mâncarăm o vreme în tăcere.

Întrebarea sunase mai dur şi mai poruncitor decât intenţionasem. Vocea avocatului.

U Ba ridică ochii spre mine şi mă privi mult timp. Îşi şterse farfuria cu ultima bucată de pâine.

— Cu fiecare oră, te apropii mai mult de el. Nu simţi asta? spuse ştergându-se cu şerveţelul vechi la gură.

Sorbi din ceai şi se lăsă pe spate în fotoliu. O propoziţie mi-ar fi de-ajuns să-ţi spun unde este. Dar, dacă tot ai aşteptat atât de mult, mai bine de patru ani, ce mai contează câteva ore în plus sau în minus? Niciodată n-o să mai ai ocazia să afli atâtea despre tatăl tău. N-ai vrea să ştii ce-au mai făcut el şi Mi Mi? Cum i-a schimbat ea viaţa? De ce însemna atât de mult pentru el? De ce o să îţi schimbe şi ţie viaţa?

U Ba nu aşteptă să mai răspund. Îşi drese puţin glasul şi continuă povestea.

9

„Su Kyi şi-a dat seama imediat că ceva ieşit din comun trebuie să i se fi întâmplat lui Tin Win. Îl aşteptase în faţa porţii grădinii şi începuse să se îngrijoreze. Drumul era într-o stare groaznică. Ploile torenţiale care căzuseră cu două zile în urmă înmuiaseră pământul, iar carele cu boi lăsaseră urme adânci în mocirlă. Soarele uscase noroiul şi acum suprafaţa era tare, plină de cruste, străbătută de urme de roţi şi de gropi, greu de parcurs chiar şi de văzători. Se întreba dacă fusese o idee bună să îl lase să se plimbe singur, mai ales într-o zi ca aceea, când l-a văzut deodată urcând dealul. I-a recunoscut *longyi-ul* verde cu roşu şi cămaşa albă, dar umbletul îi era diferit. Nu părea nici temător, nici şovăielnic. Nu îi venea să-şi creadă ochilor. Să fi fost chiar el? Ţinea toiagul în mână, dar nu îl mai folosea ca să pipăie

prudent drumul dinaintea lui. Bățul aproape dansa. Băiatul nu păşise niciodată cu atâta energie.

În acea după-amiază a fost mai vorbăreț ca niciodată. I-a povestit în detaliu despre U May şi despre cât de entuziasmat fusese Tin Win când păşise de unul singur pe poarta mănăstirii şi ieşise în stradă; cum, distrat fiind, căzuse la pământ şi se enervase şi cum avea de gând să străbată drumul singur, fără ajutorul ei. I-a spus despre sunete, despre penele şi frunzele de bambus pe care le auzise plutind spre pământ, de bătăile inimilor ca nişte glasuri care cântă. Su Kyi a fost încântată de imaginația şi pofta lui neobişnuită de vorbă. Chiar dacă, desigur, nu credea niciun cuvânt. Despre Mi Mi nu i-a pomenit nimic, aşa că biata Su Kyi nu a putut să îşi explice ce s-a întâmplat cu el în zilele care au urmat Tin Win, care înainte stătea ore de-a rândul cu ochii în pământ, ghemuit într-un colț, acum abia mai putea sta locului. Umbla fără încetare prin casă şi curte. A început să se intereseze ce se întâmplă la piață, vrând să ştie de ce se ține târgul doar o dată la cinci zile, întrebând în repetate rânduri când urmează să se țină din nou. De la o masă la alta, pofta lui de mâncare a scăzut până când, în cea de-a treia zi, nu a băut decât ceai. Su Kyi nu ştia ce să facă. Tin Win se îmbolnăvise, asta era clar, dar nu se plângea de nicio durere. Treptat, povestea sunetelor pe care băiatul le auzise a început să o neliniştească. Îşi pierdea mințile?

Tin Win număra zilele – ba nu, orele – până la următoarea zi de piață. Până atunci, nu îşi dăduse seama cât de lungă poate fi o zi. De ce dura atât ca Pământul să se rotească o dată în jurul propriei axe? Timpul trecea încet, târându-se ca un melc peste frunzişul pădurii. L-a întrebat pe U May dacă nu poate face nimic să îi grăbească mersul. Acesta s-a mulțumit să râdă:

«Stai jos şi meditează. Abia atunci timpul o să-şi piardă sensul», l-a sfătuit.

Tin Win era un tânăr maestru al meditației. Această abilitate i-a fost de mare ajutor în cei trei ani care trecuseră, mai ales când se lupta să îşi stăpânească frica. Acum părea să nu îi mai folosească la nimic. A încercat să stea laolaltă cu călugării în mănăstire, pe o pajişte sau pe un buştean din fața casei. Folosea numeroase tehnici de respirație şi se concentra cât putea de mult. În zadar. Orice ar fi încercat, oriunde ar fi fost, se gândea la Mi Mi. Îi auzea inima bătând. Îi auzea vocea. Îi simțea pielea şi greutatea în spate. Mirosul ei îi umplea nările. O mireasmă dulce, uşoară, inconfundabilă.

În ajunul următoarei zile de târg, nu mai avea stare. A auzit-o pe Su Kyi aşezându-se lângă el pe saltea, întorcându-se pe o parte şi trăgându-şi păturile până peste urechi. La puțin timp după aceea, inima ei s-a liniştit, ca pentru somn. Bătăi uşoare şi constante, ca şi cum inima ei nu avea de gând să se oprească niciodată. În schimb, a lui gonea în piept. Bătăi neîmblânzite, sălbatice. Nici măcar nu ştia ce îl animă atât de mult; simțea doar că trebuie să fie ceva mai puternic decât el. Avea sentimentul că descoperă o lume nouă şi diferită. O lume în care nu ai nevoie de ochi ca să vezi, nici de picioare ca să poți merge.

Tin Win se întreba cum o va găsi pe Mi Mi în mulțimea de tarabe şi oameni. După descrierile lui Su Kyi, îşi imaginase piața ca pe un stol de păsări coborând pe un câmp. Un tumult de voci, sunete şi mirosuri. .«Probabil e aglomerat», s-a gândit. «Toți se înghiontesc şi se împing, şi nimeni n-o să fie atent la mine.» În mod surprinzător, gândul nu l-a speriat, deşi era prudent în preajma oamenilor. Era sigur că o va găsi repede pe Mi Mi. Îi va recunoaşte bătăile inimii. Îi va urma mirosul. Îi va auzi glasul, chiar dacă n-ar fi făcut decât să şoptească ceva la ureche fratelui său.

Timp de câteva minute, a stat nemişcat pe marginea drumului. Apoi şi-a înnodat iarăşi *longyi*-ul. Picături de sudoare i se strângeau pe sprâncene şi pe nas. Vocile din piață era mai gălăgioase şi mai înfricoşătoare decât se aşteptase. Păreau un pârâu agitat în timpul sezonului ploios, devenit un torent primejdios, pe care nimeni nu se încumeta să îl traverseze. Nu ştia ce repere să îşi ia ca să treacă de cealaltă parte. Nu cunoştea drumul printre tarabe. Nu cunoştea solul. Nicio voce nu îi era familiară. Ştia doar că nu trebuie să se teamă. Frica ar fi înrăutățit situația. Dacă voia să o găsească pe Mi Mi, trebuia să se încreadă în urechile lui, în nas, în instincte. Trebuia să aibă încredere.

Punea un picior după altul încet, dar fără să ezite. S-a lăsat luat pe sus de puhoiul oamenilor. Cineva l-a împins de la spate. A simțit un cot în coaste.

«Vezi pe unde mergi», s-a răstit un bărbat din gloată.

Îi auzea plescăind din buze pe cei care mestecau betel şi apoi scuipând sucul roşu în stradă. Un copil a scâncit. Auzea voci şi inimi, fornăieli şi gemete, gâtlejuri răguşite, chiorăitul stomacurilor. Erau atât de mulți oameni şi atât de gălăgioşi, că nu îi putea deosebi, tot aşa cum nu poți distinge fiecare picătură de apă căzând într-o băltoacă. Ştia însă că nu mai are cale de

întoarcere. Se concentra la fiecare pas şi, clipă de clipă, simțea că se linişteşte tot mai mult. Nu îl mai speria nici gândul că Mi Mi l-ar putea vedea în îmbulzeală sau că trebuia să o găsească. Era sigur că o să dea de ea. În afară de căldură, nimic nu îl deranja. Nu băuse suficientă apă la mănăstire şi transpira mai mult decât de obicei. Cămaşa îi era leoarcă şi avea gura uscată. A observat că mulțimea începe să se despartă în două direcții; a încercat să rămână pe loc, dar cei din spate îl forțau să meargă înainte. S-a luat după cei care coteau la dreapta.

«Păzea!» a strigat o femeie.

Ceva s-a spart; a călcat pe ceva umed şi moale, care i se prelingea printre degetele de la picioare. Răsturnase nişte ouă.

«Eşti orb?»

S-a întors spre ea. Femeia a văzut ceața lăptoasă care îi acoperea ochii şi a murmurat o scuză. Mulțimea l-a împins pe Tin Win mai departe. Probabil ajunsese la tarabele cu peşte. Simțea mirosul puternic şi sărat de peşte uscat. Apoi a adulmecat aromele de coriandru amar şi de şofran dulce-acrişor, care i se urcau drept la cap şi îi ardeau nările când respira. A recunoscut şi mirosul de scorțişoară, de curry, de ardei iute, de iarbă lămâioasă şi ghimbir, amestecate din când în când cu mirosul greu, dulceag şi copleşitor al fructelor coapte.

De îndată ce a auzit-o pe Mi Mi, oamenii nu l-au mai îmbrâncit. Cei care veneau din spate îl ocoleau, simțind că nu are rost să înghiontească sau să-l împingă. Tin Win asculta cu atenție. Iat-o. Atât de tandră şi de sensibilă şi, în acelaşi timp, atât de puternică. Tot zgomotul lumii să-l fi înconjurat şi tot ar fi auzit-o. Cât de dor îi fusese de ea. I-a simțit pielea în palme, brațele ei înlănțuindu-i gâtul.

A pornit spre inima care îl chema dintr-un colț îndepărtat al pieței.

10

Mi Mi stătea la o margine de piață, lângă o grămăjoară de cartofi. Ținea în mâna stângă o umbreluță, ca să se apere de soare. Era roşu-închis, aproape maro, ca sutanele călugărilor. Purta *longyi-ul* ei cel mai frumos, roşu cu model verde. Îl terminase de țesut cu o seară înainte. Îşi împletise părul negru în coadă, în dimineața aceea, îi ceruse mamei să îi picteze două cercuri galbene pe obraji. Toate fetele mai mari şi femeile se machiau aşa, cu toate că ea amânase până atunci. Mama ei

zâmbise şi nu întrebase nimic. A aşteptat să se urce în spatele fratelui ei şi şi-a luat la revedere sărutând-o pe frunte. O săruta de fiecare dată când se despărțeau, dar de data asta sărutul fusese diferit. Deşi nu putea să explice diferența, o simțise şi Mi Mi.

Acum stătea pe pătura ei împletită de mână şi aştepta. În ultimele patru zile doar asta făcuse. Fie că se târa prin curte să adune ouăle găinilor, fie că aduna căpşune în spatele casei sau îşi ajuta mama la gătit, tăind cartofi, fie că țesea, nu făcea decât să aştepte. Aştepta ziua de piață. Îl aştepta pe Tin Win.

Aştepta fără să devină nerăbdătoare. Nu o deranja. Învățase devreme că aşteptarea e o parte firească a vieții celor care nu pot să meargă, care depind de ajutorul altora. Era răbdătoare din fire şi o uimeau oamenii care grăbesc lucrurile. Atât de profund era legată aşteptarea de ritmul vieții ei, că lucrurile care se întâmplau pe neaşteptate o nelinişteau. Aşteptarea îi permitea să se bucure de câteva minute – câteodată chiar ore – de linişte şi pace. Avea nevoie de aceste pauze ca să se pregătească pentru orice fel de schimbare, pentru orice lucru nou. O vizită pe care i-o făcea mătuşii în partea cealaltă a satului sau o zi petrecută la câmp. Pentru piață, de pildă. Nu înțelegea cum toată graba fraților ei, care alergau dintr-un loc în altul, de la o persoană la alta, nu îi istovea peste măsură. Dacă se întâlnea din întâmplare cu prietenii pe un deal din apropiere, îi lua ceva timp să ajungă acolo cu adevărat. Tăcea primele câteva minute, ca să se obişnuiască cu locul cel nou. De parcă sufletul ei ar fi venit mai încet din urmă şi ar fi rămas în vale. Simțea că fiecărui lucru îi trebuie o anumită perioadă de timp, aşa cum Pământul avea nevoie de 24 de ore ca să se învârtă în jurul axei sale sau de 365 de zile ca să dea ocol Soarelui.

Frații o porecliseră Micul Melc.

Cele mai rele i se păreau maşinile şi trenurile în care britanicii călătoreau prin Kalaw ca să ajungă, spuneau unii, până în capitală. Nu o speria larma asurzitoare şi îngrozitoare pe care o făceau când goneau prin oraş, zgomot care punea găinile pe fugă şi speria caii şi boii. Nici duhoarea pe care o lăsau în urmă nu o irita. O speria viteza lor. Chiar e posibil ca un om să scurteze pur şi simplu timpul de care are nevoie ca să ajungă dintr-un loc în altul?

Mi Mi era mulțumită că trebuie să aştepte patru zile, chiar dacă ar fi preferat să îl vadă pe Tin Win imediat a doua zi. Aşteptarea îi lăsa libertatea să se gândească la el după bunul ei

plac, amintindu-şi pe îndelete fiecare detaliu al ultimei lor întâlniri. Şi acesta era tot un avantaj al aşteptării – îi dădea răgaz să îşi limpezească gândurile. Aşa cum i se întâmpla când cădea pe gânduri, diverse imagini i-au apărut în minte, imagini pe care le analiza cu grijă, ca şi cum ar fi cercetat cu luare-aminte rubine sau smaralde, să se convingă că sunt adevărate. L-a văzut pe Tin Win apropiindu-se de ea. S-a văzut urcând la el în spate. L-a văzut apoi stând lângă ea, tremurând de bucurie. I se păruse că e gata să o ia în spate şi să fugă cu ea, porniți pe urmele sunetelor şi tonalităților necunoscute.

Acasă a stat mult timp pe verandă, cu ochii închişi, încercând să procedeze ca Tin Win. Asculta şi ea concentrată. A auzit porcul grohăind sub casă. A auzit sforăitul câinelui. A auzit păsările şi vocea vecinilor, dar nu şi bătaia inimii lor. Voia să îl întrebe pe Tin Win care e secretul acestui meşteşug şi dacă ar vrea să o învețe arta de a asculta. Măcar noțiunile de bază. Îi spusese fratelui mai mic povestea cuibului de pasăre, dar el râsese de ea. Cum Dumnezeu să creadă că auzul cuiva poate fi atât de ascuțit? Probabil îi spusese cineva dinainte că în cuib e o pasăre. Tin Win dorise să o impresioneze.

Răspunsul fratelui o supărase, dar era mai degrabă supărată pe ea însăşi decât pe el. Ar fi trebuit să ştie că oamenii care merg pe două picioare nu pot înțelege anumite lucruri. Ei cred că oamenii văd cu ochii. Ei cred că poți parcurge distanțele cu picioarele.

11

Soarele de amiază era chiar deasupra pieței. Tin Win şi Mi Mi au căutat adăpost sub umbrelă şi s-au tras mai aproape unul de celălalt. Fratele ei îngrămădea cartofii într-un sac. Urma să plece şi să se întoarcă apoi să o ia.

«O duc eu pe Mi Mi acasă, ca să nu mai faci două drumuri», i-a spus Tin Win. Fratele şi-a privit sora ca şi cum ar fi vrut să spună: «Cum să te ducă orbul ăsta pe munte?» Dar Mi Mi i-a făcut semn cu capul şi a zis:

«Nu-ți face griji.»

Băiatul a luat sacul de cartofi în spate, a mormăit nedesluşit şi a plecat.

«Vrei să o luăm prin oraş?» a întrebat-o Tin Win.

«Mergem pe oriunde vrei», i-a răspuns Mi Mi. «Tu mă duci pe mine în cârcă, nu eu pe tine.»

A râs şi l-a cuprins de gât cu un braț.

El s-a ridicat încet. Au coborât pe o stradă laterală unde stăteau care şi căruțe. Bărbați şi femei traversau drumul încărcându-şi căruțele cu saci de orez, de cartofi, şi coşuri pline cu fructe. Animalele erau neliniştite. Caii nechezau şi scurmau pământul sau băteau din picioare. Boii pufneau şi se scuturau, făcând jugul să scârțâie. «Soarele ăsta, aşteptarea şi foamea trebuie că i-a obosit», s-a gândit Tin Win. Le auzea stomacul chiorăind. Căruțele erau lăsate pe toată lățimea drumului; laolaltă cu toate sunetele necunoscute pe care le auzea, păreau să alcătuiască un zid de care putea să se izbească din moment în moment. Unde era toiagul care cel puțin îl ajuta să evite cele mai stânjenitoare neplăceri, care, atunci când era atent, îi dădea de ştire că în față sunt gropi şi şanțuri, pietre şi crengi, case şi copaci? Acum i se părea că se strecoară printr-un labirint cu pereți înalți, care îi taie calea. În care cine ştie ce colț sau muchie aştepta să îl încurce. Un labirint în care cu siguranță se va rătăci. Cum o va duce pe Mi Mi acasă în siguranță?

Niciodată lipsa văzului nu îl stânjenise atât de mult. Genunchii i s-au înmuiat şi Tin Win s-a clătinat. Nu se mai putea orienta. Unde era? Se învârtea în cerc? Păşea spre vreo prăpastie? Dacă următorul lui pas avea să fie şi ultimul? În curând, nu va mai simți pământul sub picioare. Îşi va pierde echilibrul şi se va prăbuşi cu capul înainte în hău. Hăul de care se temuse întotdeauna. Abisul fără fund.

«Ai grijă. Încă doi paşi şi te izbeşti de un coş cu roşii.» îi auzea vocea aproape de ureche. Şoptea. «Încă puțin la stânga. Bine. Acum drept înainte. Stai.»

I-a apăsat împins umerii spre dreapta. A şovăit apoi s-a răsucit la nouăzeci de grade. Auzind inima unui bivol bătând puternic, a bănuit că animalul e chiar în fața lor. Se auzea ca tobele de la mănăstire, lovite de călugări. Simțea pe piele respirația umedă a animalului.

«Drept în față?» a întrebat-o.

«Da, drept în față.»

Îşi târşâia picioarele, fiindu-i prea frică să le ridice. După alți câțiva paşi, fata l-a tras uşor de umărul stâng şi el a cotit într-acolo. S-a lovit de un obiect de lemn şi a tresărit.

«Iartă-mă», a zis ea. «Era căruța. Credeam că am trecut de ea. Te doare?»

Tin Win a dat din cap în semn că nu şi a mers încet până când ea l-a mai tras încă o dată de un umăr şi a schimbat

direcția.

«Ridică piciorul, e un sac de orez în față.»

A săltat piciorul căutând sacul cu degetele şi a făcut un pas mare peste el.

«Bine», a zis ea şi l-a strâns puțin în brațe.

Au continuat să meargă aşa; Mi Mi îl ghida pe străzi cu mişcări blânde, aşa cum conduci o barcă prin vâltori. Paşii lui Tin Win deveneau mai siguri şi mai încrezători cu fiecare cotitură, cu fiecare întoarcere şi cu fiecare obstacol depăşit. Vocea ei, atât de aproape de urechea lui, îl liniştea. Începea să aibă încredere în indicațiile ei. El, care nu avea încredere nici măcar în propriile simțuri, descoperea că se poate baza pe ochii ei.

Şi-a şters gâtul transpirat cu *longyi*-ul ei.

«Sunt prea grea?» l-a întrebat.

«Deloc.»

Cum să-i explice că se simte mai uşor cu ea în spate?

«Ți-e sete?»

El a dat din cap.

«Acolo e un loc unde se vinde suc de trestie de zahăr.»

Ştia că e scump, dar Yadana îi spusese că are voie să bea un suc pe lună, în zilele de piață; cu siguranță că nu ar fi avut ce să obiecteze dacă îl împărțea cu Tin Win. Băiatul a simțit că ajunseseră la umbra unui copac.

«Stai», spuse ea. «Pune-mă jos.»

A îngenuncheat într-un picior. Ea s-a lăsat să alunece de pe spatele lui şi s-a aşezat pe un taburet de lângă chioşc. A aşezat un alt scaun în spatele lui Tin Win şi l-a tras de mână. S-a aşezat fără ezitare.

Stăteau sub coroana mare a unui smochin indian; Mi Mi a comandat două sucuri. Tin Win auzea presa storcând bucățile de trestie în timp ce sucul din ele se scurgea într-o cană. Semăna cu pocnetul unui gândac strivit de o talpă. Oare Mi Mi îi observase frica? Mai conta? Îl condusese prin labirint. Nici nu se izbiseră de vreun zid, nici nu căzuseră în vreo prăpastie. Ridicase poduri pentru el şi dărâmase ziduri. Era o vrăjitoare.

Mi Mi sorbea din suc. Nu îşi putea închipui ceva mai bun la gust. Îl privea pe Tin Win. Nu şi-ar fi imaginat că fața unui orb poate să exprime atâta bucurie. A zâmbit, şi băiatul i-a zâmbit şi el. Nici măcar nu a băgat de seamă cât de ciudat e gestul.

«Tin Win, acum ce auzi? Inima mea?» a întrebat Mi Mi.

«Da, şi asta.»

«Mă înveți şi pe mine?»

«Ce?»

«Să ascult inimi.»

«Nu cred.»

«Încearcă, te rog.»

«N-aş şti de unde să-ncep.» «Dar tu ştii să asculți.»

Tin Win s-a gândit un moment.

«Închide ochii.» Mi Mi i-a închis. «Ce auzi?»

«Voci, paşi, clopoțeii hamurilor.»

«Şi altceva nimic?»

«Ei, ba da. Aud păsări şi o tuse, un copil care plânge, dar n-aud nicio inimă bătând.»

Tin Win a tăcut. Mi Mi continua să asculte. După câteva minute, sunetele s-au încurcat între ele, neclare ca imaginile văzute de cineva care plânge. Auzea cum sângele îi pulsează în urechi, dar nu şi inima ei, darămite pe cea a lui Tin Win sau pe a altcuiva.

«Poate că e prea mult zgomot aici», a spus Tin Win după o lungă tăcere. «Ne-ar trebui mai multă linişte. Hai să mergem, mai încercăm în alt loc, unde nu se-aud decât păsările, vântul şi respirația noastră.»

A îngenuncheat în fața lui Mi Mi. Fata i-a cuprins umerii. S-a ridicat şi ea şi-a încolăcit picioarele în jurul taliei lui.

Mergeau pe o stradă mai tăcută. Îi simțea respirația pe gât. Ce uşoară era. Aproape că a călcat pe un câine care se adăpostea de soare la umbra unei case.

«Scuze, nu l-am văzut», i-a zis Mi Mi.

«Nici eu», i-a răspuns el.

Au râs amândoi.

După ce au trecut de gară, Mi Mi l-a dirijat departe de stradă.

«Ştiu o scurtătură», i-a spus.

După câțiva metri, au ajuns pe un mic deal înconjurat de tufe de hibiscus. Tin Win le recunoştea mirosul grețos de dulce. A întins un picior în față şi şi-a dat seama că vor merge la vale. Nu era foarte abrupt, dar suficient cât să îşi piardă echilibrul.

«Poate dacă mergi cu spatele e mai uşor», i-a sugerat ea.

Era obişnuită să se năpustească la vale pe dealuri ca acestea, cocoțată în cârca unuia dintre frați. Tin Win s-a întors şi a început să coboare cu grijă. Mi Mi a întins mâna spre tufă şi a înşfăcat zdravăn crengile. Au alunecat uşor pe pantă; în curând, Tin Win a simțit pietre sub tălpi.

«Unde suntem?» a întrebat-o pe Mi Mi. «Pe terasamentul căii

ferate. Putem merge pe traversele de lemn dintre şine. Fraţii mei fac asta mereu.»

Tin Win nu se mişca. Ar fi putut la fel de bine si li spună că sunt în Mandalay, în Rangoon sau în Londra. Până atunci, calea ferată fusese inaccesibilă pentru el. O cunoştea doar din poveştile băieţilor de la şcoală. Se lăudau des cu escapadele lor pe şine, în aşteptarea trenului negru cu aburi. Povesteau cum aşază conuri de pin sau capace de sticlă pe şine sau cum îşi pun curajul la încercare apropiindu-se cât mai mult de trenul în trecere. La un moment dat, Tin Win se gândise să meargă şi el cu ei. Dar mai târziu renunţase. Calea ferată nu făcea parte din lumea lui. Aparţinea celor care pot să vadă.

Acum, el mergea între şine; în scurt timp, a găsit ritmul care îi permitea să înainteze cu încredere, fix pe traverse. Aici nu trebuia să îşi mai facă griji că se va izbi de un copac sau tufiş, ori că se va împiedica. I se părea că escaladează o scară ca să iasă dintr-o peşteră răcoroasă şi umedă. Cu fiecare pas, se lumina mai mult. Şi era mai cald. A început să meargă mai repede, apoi a sărit peste două traverse odată şi a început să alerge. Mi Mi nu zicea nimic. Stătea cu ochii închişi şi îl ţinea strâns, legănându-se odată cu el, de parcă ar fi mers călare. Tin Win făcea paşi mari, alergând cât de repede putea. Nu îl mai preocupa distanţa dintre traversele de lemn şi nu auzea decât bătaia neîmblânzită a inimii sale, ca o tobă care îl mâna înainte. Mai puternică şi mai răspicată, tare, sălbatică şi periculoasă. Ca un strigăt răsunând în toată valea şi dincolo de munţi. «Nici măcar un tren cu aburi n-ar face atâta zgomot», şi-a spus Tin Win.

Când s-a oprit, în cele din urmă, se simţea ca trezit din vis.

«Îmi pare rău», i-a spus lui Mi Mi, cu respiraţia tăiată.

«Pentru ce?»

«Nu ţi-a fost frică?»

«De ce să-mi fie frică?»

Stăteau în iarbă. Mi Mi privea cerul. Se făcuse târziu şi soarele urma să apună. Fetei i se părea că doar primele ore ale dimineţii sunt mai frumoase decât acest moment al zilei. Lumina era diferită, mai clară, iar conturul copacilor, munţilor şi caselor era mai limpede decât în timpul zilei. Iubea vocea serilor şi mirosul focurilor care ardeau în faţa caselor înainte de căderea nopţii.

«Tu ştii cum se aude o inimă?» a întrebat-o Tin Win.

Mi Mi s-a gândit dacă auzise vreodată o inimă bătând.

«Odată mi-am apăsat urechea pe pieptul mamei pentru că voiam să ştiu de unde vine ciocănitul ăla. Dar a trecut mult timp de-atunci.»

12

Atunci crezuse că un animal se ascunde în pieptul mamei, izbind în coaste ca să fie eliberat. Nu îşi amintea mai mult de atât. Nu putea să doarmă. Mai ales după o zi ca aceea, mai ales în acea noapte. Şi nu avea să poată dormi nici a doua zi, nici a treia. Stătea întins lângă Su Kyi şi se gândea la Mi Mi. Nu mai dormise de trei nopți, şi totuşi nu era obosit. Se simțea mai vioi. Simțurile, gândurile şi amintirile lui erau mai limpezi ca oricând. O singură după-amiază au petrecut împreună. O singură după-amiază pe care o prețuia ca pe o bijuterie, ca pe un talisman care îl ocrotea. Ținea minte fiecare cuvânt pe care îl schimbaseră, fiecare tonalitate a vocii ei, fiecare bătaie a inimii.

Cu Mi Mi în spate, auzindu-i vocea în ureche şi simțindu-i coapsele în jurul şoldurilor, simțise pentru prima oară ceva care semăna a alinare, un fel de bucurie. Un sentiment atât de necunoscut pentru el, încât nu îl putea numi. Fericire, veselie, distracție erau pentru el cuvinte fără conținut, vorbe fără sens. Îşi dăduse seama cât de multă energie îl costă fiecare zi; pe el, care se trezea mereu înconjurat de ceața aceea lăptoasă, nevoit să bâjbâie într-o lume care îi întorsese spatele. Dintr-odată, singurătatea în care trăia i se părea insuportabilă, chiar dacă îi avea pe Su Kyi şi U May. Îi venera pe amândoi, avea încredere în ei, le era recunoscător pentru atenția şi dragostea lor, dar, aşa cum i se întâmpla de obicei cu toată lumea, simțea că o distanță ciudată îl desparte de ei. De câte ori nu stătuse cu alți copii în jurul focului mănăstirii, dorindu-şi să fi aparținut unui grup, unui sistem oarecare. Dorindu-şi să poată simți ceva pentru alți oameni, ataşament, furie sau doar curiozitate. Orice. Întotdeauna îşi simțise sufletul pustiu şi nu ştia de ce. Chiar şi când îl atingea cineva, când îl îmbrățişa sau îl lua de mână, astfel de gesturi nu îl impresionau. Ca şi cum ceața care îi acoperea ochii s-ar fi strecurat între el şi lume. Cu Mi Mi însă era diferit. În preajma ei, amorțeala aceasta interioară dispăruse şi băiatul câştigase încredere în sine. Văzuse lumea prin ochii ei. Nici măcar o dată nu se îndoise de descrierile şi indicațiile pe care i le dăduse. Îl ajutase să nu se mai simtă străin în propria viață. Îl făcuse să se simtă că face parte din ceva. Din treburile pieței. Din sat. Din el

însuşi, îl întorsese spre viață.

În lunile care au urmat, Mi Mi şi Tin Win au petrecut împreună toate zilele de piață şi au explorat Kalaw-ul şi împrejurimile de parcă ar fi descoperit o insulă necartografiată. Au cercetat fiecare loc, fiecare stradă, fiecare casă, ca doi oameni de ştiință meticuloşi. Stăteau ore întregi ghemuiți pe vreo margine de drum. În micile lor expediții nu acopereau mai mult de o stradă sau o porțiune de pajişte.

Au stabilit, de-a lungul timpului, un ritual precis care îi ajuta să dezlege secretele noii lumi. Făceau câțiva paşi, apoi se opreau tăcuți în loc. Tăcerile lor durau de la câteva minute la mai mult de o jumătate de oră. Tin Win părea că absoarbe orice sunet, tonalitate sau zgomot. Descria în detaliu toate lucrurile pe care le auzise, pentru ca Mi Mi să îi spună apoi ce vede. Îi descria scena ca un pictor: întâi în linii mari, câştigând pe parcurs în precizie şi detaliu. Când sunetele şi imaginile nu corespundeau, căutau sursa zgomotelor necunoscute. Fata se strecura printre garduri de verdeață şi tufişuri, îşi târa corpul peste straturile de flori şi pe sub case, căuta până şi sub zidurile de piatră, dezasamblându-le bucată cu bucată, pentru ca apoi să le pună la loc. Scotocea prin grămezile de lemn sau săpa prin câmpuri şi pajişti, cu propriile mâini, până când găsea ce auzise Tin Win: şerpi şi melci adormiți, râme, molii, țânțari. Pe zi ce trece, Tin Win îşi cunoştea lumea mai bine. Datorită descrierilor lui Mi Mi, putea să categorisească tonuri şi zgomote şi să le asocieze cu obiecte, plante, animale. Descoperise că bătaia aripilor unui fluture coada-rândunicii răsună mai intens decât a unui fluture monarh, că frunzele de dud foşnesc altfel decât cele ale arborelui de guava, că muşcătura carilor nu trebuie confundată cu cea a omizilor, că frecarea picioarelor din spate se aude altfel de la muscă la muscă. Învăța din nou alfabetul vieții.

Însă când venea vorba de sunetele pe care le fac oamenii, întâmpina greutăți. Imediat după ce îşi pierduse vederea, Tin Win începuse să dea atenție vocilor, învățând să le distingă şi să le interpreteze. Erau un fel de busolă care îl ghida prin lumea emoțiilor omeneşti. Simțea în vocea lui Su Kyi dacă e obosită sau supărată, în vocea novicilor putea ghici dacă aceştia îi invidiază realizările, iar glasul călugărilor îl înştiința dacă îi irită: toate ieşeau la iveală din tonul pe care îl folosea o persoană când îi vorbea.

La fel ca inimile, fiecare voce avea repertoriul ei unic de

inflexiuni expresive. De la a doua sau a treia întâlnire, lui Tin Win îi venea uşor să recunoască străinii după bătăile inimii, chiar dacă acestea nu erau niciodată identice. Se schimbau în funcție de situație şi lăsau să se înțeleagă multe despre suflet şi corp. Sunetul inimilor putea fi tineresc sau ostenit, plictisitor, monoton sau misterios. Dar nu ştia ce să creadă când vocea cuiva nu se potrivea cu bătaia inimii, când cele două spuneau două poveşti diferite şi contradictorii. De pildă, vocea lui U May părea întotdeauna puternică şi sănătoasă, neatinsă de trecerea anilor. Tin Win şi-l imaginase întotdeauna ca pe un pin bătrân, impunător, cu trunchiul gros, rezistent chiar şi în fața furtunilor care răscoleau din când în când Platoul Shan. Unul dintre copacii la adăpostul cărora îi plăcea să se joace. Dar inima lui U May nu părea nici puternică, nici sănătoasă. Bătea vlăguit şi slab, suna cumva epuizată, obosită. Îi amintea de boii jigăriți pe care, copil fiind, îi văzuse trecând prin fața casei, trăgând după ei care încărcate cu saci de orez sau grinzi de lemn. Îi urmărise cu privirea, convins că vor cădea lați înainte de a ajunge pe culme. De ce nu se potrivea glasul lui U May cu inima lui? Şi în care dintre ele să aibă încredere? În voce sau în inimă? Întrebări la care nu avea răspuns. Deşi, cu ajutorul lui Mi Mi, avea să le rezolve. Măcar pe unele dintre ele.

13

Mi Mi îşi amintea precis ziua în care auzise de Tin Win pentru prima oară. Cu doi ani înainte, unul dintre frații ei fusese primit în mănăstire ca novice. Când îl vizitase la mănăstire, împreună cu Yadana, fratele îi povestise despre un băiat orb care în acea dimineață căzuse cu *thabeik*-ul în mână. De frică să nu verse mâncarea, refuzase să dea drumul castronului şi aterizase cu fața la pământ, îi cursese sânge din nas şi din gură şi, colac peste pupăză, pierduse şi tot orezul pe ziua aceea. Dat fiind că nu vedea, se pare că era foarte stângaci. Dar, surprinzător, la învățătură era cel mai bun. Povestea o întristase, deşi nu ar fi putut spune din ce motiv. Incidentul îi amintise probabil de propriile ei încercări de a merge pe picioarele strâmbe, ascunsă în spatele casei, unde nu o vedea nimeni, de durerea pe care o simțise când se izbise de pământ, după nici doi paşi. Se întrebase atunci de ce căzuse Tin Win, dacă i se întâmpla des şi, mai ales, cum reuşea să meargă. Cum s-o fi simțit zăcând la pământ, cu mâncarea pe o zi prăpădită în țărână? Îşi amintise involuntar de

ziua în care stătuse în fața casei cu prietenii şi se jucaseră cu bile de sticlă. Ceilalți copii se minunau de bilele pe care i le dăruise un englez. Le rostogoleau în mici scobituri; Mi Mi fusese mândră să le explice jocul. Dar una dintre fete se ridicase repede şi declarase că se plictiseşte. Nu ar fi mai bine să facă o întrecere? Primul care ajunge la eucalipt câştigă. O luaseră toți la fugă. Mi Mi îşi adunase bilele de pe jos fără să exprime nicio emoție. Niciodată nu le dădea la iveală. Doar o singură dată se întrebase de ce i se întâmplă ei toate astea. Şi ştia că răspunsul nu va veni. Picioarele ei erau un capriciu al naturii. Să cauți explicații sau să te revolți ar fi fost o nerozie. Nu avea de gând să se ia la ceartă cu viața. Cu toate astea, suferea.

Mai rea decât suferința era înstrăinarea care se instala în acele clipe între ea şi familia ei. Îşi iubea părinții şi frații mai presus de orice, dar faptul că aceştia nu înțelegeau ce se întâmplă în sinea ei o durea pe cât de mult o dureau şi picioarele. Grija pe care i-o purtau cei cinci frați era înduioşătoare. Făceau cu rândul ca să o ducă la câmp sau la lac, purtând-o în spate prin sat, la piață sau la rudele din cine ştie ce fermă îndepărtată din munți. Nu vedeau în asta un sacrificiu, ci un lucru obişnuit, ca tăiatul lemnelor dimineață, căratul apei sau culesul cartofilor toamna. Nu se aşteptau la recunoştință, fireşte. Dar, când Mi Mi era tristă sau începea să plângă fără vreun motiv aparent – lucru rar, dar care se întâmpla –, se adunau toți în jurul ei neştiind ce să îi spună sau ce să facă, afişând o expresie de nedumerire şi părând să-i zică: „Facem tot ce putem ca să-ți facem viața uşoară. De ce nu e de-ajuns?” îşi înghițea lacrimile, pentru că nu voia să pară nerecunoscătoare. La fel se întâmpla cu mama ei. Yadana se minuna de fata ei şi Mi Mi ştia asta. Era mândră de puterea şi grația cu care Micul Melc îşi suporta handicapul. Iar Mi Mi voia să fie puternică, tocmai ca să nu o dezamăgească. Câteodată însă tânjea să îşi permită să fie lipsită de putere, să trăiască momente în care să nu fie nevoită să demonstreze nimănui nimic. Nici părinților, nici fraților, nici ei înseşi.

Câteva zile mai târziu stătea în tinda mănăstirii, când unul dintre frați i-l arătase pe Tin Win măturând curtea.

Mi Mi nu îşi putea lua ochii de la el. Era uimită de meticulozitatea cu care curăța un loc pe care nu îl putea vedea. Se oprea din când în când, ridicând capul. De parcă ar fi mirosit sau ar fi auzit un lucru anume.

În zilele care urmaseră se gândise des la el; la următoarea vizită rămăsese pe aceleaşi trepte, aşteptând să îl vadă din nou

trecând prin curte. Avea brațele pline de lemne de foc, urcase treptele pe lângă ea şi intrase în bucătărie fără să o observe. Îl urmase şi îl privise de la distanță. Îl văzuse rupând câteva vreascuri şi aruncându-le în flăcări. Turnase apă în ibric şi o pusese pe foc. Părea să facă totul fără efort. Se uita la el şi se gândise că e cel mai frumos băiat pe care îl văzuse vreodată. Avea o figură alungită şi un nas elegant, nu foarte ascuțit. Lui Mi Mi îi plăceau buzele pline, iar gura lui Tin Win era proeminentă, fără să fie grotescă. Părul scurt îi scotea în evidență sprâncenele înalte şi forma atrăgătoare a capului. Dar Mi Mi era impresionată mai ales de felul calm şi gânditor în care se mişca, de demnitatea tăcută pe care o emana, de parcă ar fi fost recunoscător pentru fiecare pas pe care îl făcea fără să cadă, pentru fiecare mişcare care nu îl rănea. Oare viața trăită fără vedere e atât de uşoară pe cât o făcea el să pară? Sau îl solicita la fel de mult pe cât o solicita viața ei fără putința de a merge? Putea el să înțeleagă ce se întâmplă cu ea când îi vede pe ceilalți copii alergând spre eucalipt sau când mama ei o priveşte plină de mândrie, deşi Mi Mi nu se simțea deloc puternică? Atunci când frații ei o purtau în spate prin fața fetelor vecinilor care stăteau împreună cu băieți tineri pe marginea drumului, cântând, ținându-se timid de mână?

Oare era sufletul ei pereche? Voise de câteva ori să îi vorbească sau să îi iasă în drum, aşa încât să se lovească de ea şi să îşi dea seama că există. Dar rezistase acestei dorințe. Nu din timiditate, ci pentru îşi dăduse seama că nu e nevoie de aşa ceva. Aveau să se întâlnească oricum, cândva. Fiecare viață are cursul şi ritmul ei precis, iar Mi Mi era convinsă că e imposibil să îl schimbi sau să îl influențezi decisiv.

Prin urmare, nu fusese surprinsă într-o după-amiază, la mănăstire, când Tin Win se oprise brusc din drumul lui spre bucătărie, când se răsucise pe loc, de parcă i-ar fi adulmecat urma, mersese spre ea şi se aşezase la picioarele ei. Îl privise drept în ochii aceia albi şi citise în ei mai multe decât putea citi în privirea fraților sau părinților. Îşi dăduse seama că şi el cunoaşte singurătatea, că înțelege că, deşi afară bate soarele, sufletul poate să fie mohorât, căci tristețea nu are nevoie de vreun motiv ca să apară. Nici măcar nu s-a simțit uimită când băiatul i-a vorbit despre inima ei. Credea fiecare cuvânt de-al lui Tin Win.

Trăia numai pentru zilele de piață; pentru prima dată era nerăbdătoare, număra orele şi minutele şi abia aştepta să îl vadă

din nou. Dorința ei era atât de mare, că după câteva luni se hotărâse să îl aştepte la mănăstire după ore. L-ar fi bucurat gestul acesta sau i-ar fi părut insistentă? S-ar fi putut preface că e doar în trecere pe la fratele ei. Dar, când Tin Win o auzise aşteptând pe verandă, se îndreptase fix spre ea. Zâmbetul lui îi risipise îndoielile. Era la fel de bucuros ca ea de întâlnire. Se aşezase lângă ea şi o luase de mână, fără să spună vreun cuvânt. De atunci, se întâlneau în fiecare zi.

O ducea cu el prin tot satul, fără să obosească, peste câmpuri, urcau amândoi munții şi îi coborau. O purta în spate fie în căldura toridă a amiezii, fie că ploua cu găleata. Alături de el, limitele lumii ei strâmte dispăruseră. Cutreierau neîncetat, de parcă ar fi vrut să recupereze toți anii ani în care orizontul ei se limitase la gardul grădinii.

În timpul musonului, în zilele în care nămolul nu le permitea să se plimbe, stăteau în mănăstire, refugiați în cărțile lui Tin Win. Degetele lui alunecau peste pagini şi de data asta era rândul lui să îi evoce imagini în minte. Citea cu vocea tare, cu ea alături, supunându-se vocii lui irezistibile. Prin lectură, călătorea cu el de pe un continent pe altul; deşi pe propriile picioare nu ar fi putut ajunge nici măcar în următorul sat, acum fata făcea înconjurul lumii. O lua cu el pe pasarela pacheboturilor care traversau oceanele, de pe o punte pe alta, până în cabina căpitanului. Când ajungeau în porturile din Colombo, Calcutta, Port Said sau Marsilia, ploua cu confeti şi trupa vasului începea să cânte. Se plimbau prin Hyde Park şi făceau trecătorii din Picadilly Circus să întoarcă capul după ei. În New York fusese cât pe-aci să fie loviți de o maşină – din cauza ei, era de părere Tin Win, pentru că se uita mereu în sus în loc să fie atentă la trafic şi să-l călăuzească pe străzile asemenea unor canioane. Mi Mi învățase că imaginația ei nu are limite, în afară de cele pe care şi le impunea singură. Atunci înțelesese că nu mai e singură şi că nu va mai fi singură niciodată. Pentru el, fata nu era o povară. Avea nevoie de ea.

Cu mare răbdare, Tin Win o învăța să asculte. Auzul ei nu era la fel de ascuțit ca al lui, desigur. Nu putea să îi audă bătăile inimii decât dacă îşi punea capul pe pieptul lui. Nu putea să recunoască libelulele după zumzet, broaştele după orăcăit, dar Tin Win o învăța să ia parte la sunete şi voci; nu doar să le audă, ci să le dea atenție.

Acum, de câte ori cineva îi vorbea, se concentra mai întâi asupra timbrului sau, cum îl numea ea, asupra culorii vocii.

Tonul vocii spunea uneori mai mult decât cuvintele. La piață își dădea seama imediat dacă clienții au de gând să cumpere cartofii la prețul stabilit de ea sau dacă vor să se târguiască. La sfârşitul zilei își uimea frații când, după nici două propoziții, ştia cum se petrecuse ziua pentru ei, dacă sunt bucuroşi, plictisiți sau nervoşi. Micul Melc devenise Micul Melc Clarvăzător.

Tin Win s-a alarmat când, într-o după-amiază, nu a găsit-o pe Mi Mi aşteptându-l pe treptele mănăstirii. Se văzuseră în fiecare zi vreme de un an şi nu îl anunțase că o să lipsească. Să fi fost bolnavă? De ce nu venise niciunul dintre frați să îl anunțe? A pornit imediat spre casa lor. Plouase mult în timpul nopții, iar pământul era ud şi alunecos. Dar Tin Win nu mai avea răbdare să urmărească zgomotul apei; a trecut prin băltoace, a traversat piața şi a luat-o grabnic în sus pe munte. A alunecat de câteva ori, a căzut şi s-a ridicat fără să se mai gândească la sarongul ud şi plin de nămol. S-a ciocnit de o țărancă bătrână. Agitat cum era, nu îi auzise nici vocea, nici bătăile inimii.

Casa era goală. Până şi câinele plecase. Vecinii nu ştiau unde sunt.

A încercat să se liniştească. Ce s-ar fi putut întâmpla? Probabil că erau plecați la câmp şi urma să se întoarcă în curând. Dar nu se s-au întors. Pe la apus, Tin Win s-a neliniştit iar. A strigat-o pe Mi Mi. A zgâlțâit balustrada scării până s-a rupt. Îşi închipuia că vederea îi revenise. Un fluture imens a coborât din cer ca o pasăre de pradă, s-a aşezat pe pajişte şi s-a furişat spre el. Tin Win s-a refugiat într-un trunchi de copac. Puncte roşii năpusteau spre el. O durere insuportabilă îi străbătea corpul ori de câte ori câte un punct îl lovea. Încerca să se ferească de ele fugind prin curte, cu fruntea şi bărbia însângerate. Trei băieți din vecini l-au dus acasă.

14

Su Kyi nu mai auzise niciodată un asemenea vaiet. Nu faptul că era puternic i se părea straniu sau îngrijorător. Nu era un plânset de jale, ci o răzvrătire, un țipăt de îndoială şi furie. Nu urechile te dureau când îl auzeai, ci sufletul.

S-a trezit brusc şi s-a răsucit spre locul din care venea. Tin Win era culcat lângă ea, cu gura larg deschisă, urlând îngrozitor. L-a strigat pe nume, dar băiatul nu a reacționat. Nici măcar nu era sigură că e treaz. L-a luat de umeri şi l-a scuturat. Avea corpul încordat, aproape rigid.

«Tin Win, Tin Win!» țipa la el, mângâindu-i fața şi ținându-i capul în mâini.

Asta l-a calmat. După câteva secunde, s-a lăsat uşor pe spate pe saltea, s-a răsucit strângând genunchii la piept şi a dormit mai departe, cu capul în mâinile ei.

Când Su Kyi s-a trezit înainte să răsară soarele, l-a găsit scâncind lângă ea. I-a rostit numele în şoaptă, dar băiatul nu i-a răspuns. Şi-a îmbrăcat *longyi*-ul, şi-a pus o bluză şi un pulover şi l-a acoperit cu o pătură. «Poate a răcit», s-a gândit. A ajuns acasă după lăsarea întunericului. Îl aduseseră trei băieți. Arăta groaznic: plin de sânge şi nămol, cu capul înțesat de tăieturi. Se aşezase pe saltea fără să scoată un singur cuvânt.

A coborât în bucătărie să facă focul. «O supă de pui rămasă de ieri şi nişte curry i-ar prinde bine», şi-a spus.

Nu observase icnetele şi gâfâielile. Când a intrat în dormitor, l-a găsit îngenuncheat la fereastră, vomitând, scoțând nişte sunete ca şi cum corpul lui încerca să dea afară cu forța tot ce mâncase vreodată. Vărsăturile veneau în valuri şi, cu cât vomita mai puțin, cu atât mai violent i se scutura corpul. Su Kyi putea să vadă cum tremurul îi invadase tot trupul. De parcă ar fi trebuit să se golească de tot, pentru totdeauna. În cele din urmă, nu mai vărsa decât o substanță verzuie şi urât mirositoare. Su Kyi l-a dus înapoi în pat şi l-a învelit. Băiatul bâjbâia după mâna ei. Ea s-a aşezat lângă el şi i-a luat din nou capul în poală. Buzele lui tremurau. Respirația îi era greoaie.

Tin Win nu ştia dacă e treaz sau visează. Pierduse orice noțiune a timpului şi spațiului. Toate simțurile băiatului se concentrau spre interiorul lui. În locul cetii care îi acoperea ochii, acum domnea un întuneric sinistru. În nas simțea o duhoare acră şi înțepătoare: era mirosul viscerelor sale. Urechile nu mai auzeau decât zgomotele propriului corp. Sângele alergându-i prin vene. Fierberea din stomac şi gâlgâitul din mațe. Inima. Dincolo de toate plutea frica. Nu avea nici chip, nici nume. Era pur şi simplu acolo, peste tot, ca aerul. Îi conducea trupul, îi domina gândurile şi visele. În somn auzea inima lui Mi Mi bătând, o striga pe nume, dar ea nu îi răspundea. Începea să o caute în direcția din care venea bătaia, dar nu ajungea niciodată acolo. Fugea din ce în ce mai repede, dar nu se apropia niciodată. Fugea până când se prăbuşea de oboseală. Sau o vedea pe Mi Mi stând pe un scaun, venea până la ea şi, dintr-odată, pământul se deschidea şi îl înghițea. Se făcea întuneric, cădea mereu şi nu găsea nimic de care să se țină. I se făcea din ce în ce mai cald,

până când îşi dădea seama că atinsese pământul şi căzuse într-o mlaştină care fierbe. Apoi visul o lua de la început. De ce oare nu îşi putea visa propria moarte?

Dar nu moartea îl speria, ci restul lucrurilor. Orice atingere. Orice cuvânt. Orice gând. Orice bătaie de inimă. Orice respirație.

Nu putea să se mişte. Nu putea să mănânce. Dădea afară până şi ceaiul pe care Su Kyi i-l turna pe gât. Îi auzea vocea, dar i se părea că e departe. ÎI simțea mâinile, dar nu era sigur că îl ating.

Vorbele lui U May îi treceau prin minte, din nou şi din nou: «Dragostea e singurul lucru care te scapă de frică.» Dar ce putere te poate scăpa de frica de dragoste, U May?

În a treia zi, Tin Win nu dădea semne că are de gând să se însănătoşească. Su Kyi îi făcuse masaj ore întregi. Îl frecase cu ierburi şi nu plecase de lângă el în acele trei zile. Nu acuza nicio durere, nu tuşea, iar corpul lui părea mai degrabă rece decât fierbinte. Orice ar fi fost, era sigură că e o chestiune de viață şi de moarte. Se întreba cui să îi ceară sfatul. Era la fel de circumspectă față de asistentele şi doctorii din spitalul satului, pe cât era față de astrologii şi vracii din Danus, Paos sau Palong. Dacă îl putea ajuta cineva, acesta era U May. Poate că, de fapt, nu suferea de nicio boală. Poate că stârnise nişte fantome sau demoni care, credea ea, există în noi toți şi abia aşteaptă si se arate şi să iasă din ascunzişuri.

A pus o cană cu ceai la căpătâiul lui şi s-a grăbit până la mănăstire.

Când s-a întors, Tîn Win încă zăcea în pat, fără să se mişte. U May nu prea reuşise să o ajute. Îi explicase în detaliu ce se întâmplase în ultimele trei zile, dar călugărul nu părea tulburat de poveste. Mormăise ceva despre nu ştiu ce virus al iubirii pe care, dacă nu cumva înțelesese ea greşit, toată lumea îl are, dar care îi afectează pe foarte puțini. Când boala se făcea simțită, era însoțită întotdeauna de o mare frică, de stări de agitație care năucesc trupul şi sufletul. În cele mai multe cazuri, îi spusese U May, simptomele acestea dispar cu trecerea timpului.

«În cele mai multe cazuri», aşa spusese, iar lui Su Kyi i-a venit în mine povestea străunchiului ei, care nu mai coborâse din pat de treizeci şi şapte de ani şi care stătuse nemişcat pe salteaua lui ani de-a rândul, cu ochii pironiți în tavan, fără să scoată vreun sunet, refuzând să mănânce şi supraviețuind doar pentru că rudele, cu răbdare de înger, îl hrăneau de trei ori pe zi. Şi toate astea se întâmplaseră pentru că vecinii îşi căsătoriseră

fata, pe care el o iubise în tinerețe, cu un alt bărbat. Se mai gândea şi la nepotul ei care îşi pierduse capul după o fată din sat şi care, în fiecare zi la apus, cânta cântece de dragoste în fața casei familiei ei. Nu era un gest neobişnuit; era un obicei practicat de multe cupluri din Kalaw. Dar, chiar şi atunci când devenise evident că familia fetei îi respinge propunerile, el tot nu se oprise din cântat. După un timp, nu cânta doar seara, ci şi în ziua, iar când a început să cânte şi noaptea târziu, frații lui au fost nevoiți să vină să îl ia pe sus, pentru că refuza să plece. Acasă, s-a urcat într-un arbore de avocado şi nu s-a oprit din cântat decât după trei săptămâni şi şase zile, când vocea l-a părăsit cu totul. De atunci, îşi mişca gura odată cu melodia, iar buzele îi schițau cuvintele care mărturiseau dragostea lui veşnică. Şi, cu cât se gândea mai mult, cu atât Su Kyi îşi amintea mai multe poveşti despre țărani şi călugări, negustori şi comercianți, aurari şi birjari, chiar şi unii englezi, care îşi pierduseră mințile din cauza iubirii.

«Poate că e din cauza locului», s-a gândit ea. Poate Kalaw-ul găzduia o tulpină foarte virulentă a virusului. Poate că era din pricina aerului de munte sau a vremii. Ce-o fi fost în acel colț al Asiei de făcea ca virusul să acționeze atât de sever?

U May însă nu credea că sunt motive de îngrijorare.

Su Kyi măcina frunze de eucalipt şi le ținea sub nasul lui Tin Win, sperând să îi stimuleze simțul mirosului. A încercat acelaşi lucru cu flori de hibiscus şi iasomie. I-a masat picioarele şi tâmplele, dar Tin Win nu reacționa. În afară de bătăile inimii şi de respirație, nu mai dădea alte semne de viață. Se retrăsese într-o lume în care nu îl putea ajunge.

În dimineața celei de-a şaptea zile, un tânăr a apărut la uşa lor. O ținea în spate pe Mi Mi. Su Kyi o recunoscuse de la piață; ştia că Tin Win îşi petrece după-amiezile şi sfârşitul de săptămână cu ea.

«Tin Win e acasă?» a întrebat Mi Mi.

«Da, dar e bolnav.»

«Ce are?»

«Nu ştiu. Nu vorbeşte. Nu mănâncă. Şi-a pierdut cunoştința.»

«Pot să mă duc la el?»

Su Kyi a condus-o prin bucătărie, până în dormitor. Tin Win stătea întins pe saltea, nemişcat, palid la față, cu pielea cenuşie şi lipsită de viață, în ciuda culorii sale maronii. Nu se atinsese de orez, nici de ceai. Mi Mi a coborât din spatele fratelui ei şi s-a târât până la Tin Win. Su Kyi nu îşi lua ochii de la ea; se mişca

cu o grație neobişnuită, de parcă picioarele deformate o dăruiseră cu un alt simț al mişcării.

Mi Mi i-a luat capul în mâini şi l-a aşezat în poală. S-a aplecat deasupra lui şi fața băiatului a dispărut sub părul ei lung şi negru. I-a şoptit ceva la ureche. Fratele ei a ieşit din cameră. Su Kyi l-a urmat. A făcut ceai pentru oaspeți şi, dintr-o oală mai veche, a scos nişte semințe prăjite de pepene şi floarea-soarelui.

A ieşit în grădină şi s-a aşezat la umbra unui arbore de avocado. Privea grămada de lemne din curte, sparte şi aşezate în ordine lângă casă, ciotul pe care îl folosea din când în când ca să taie găinile, grădina de legume, banca dărăpănată pe care o construise tatăl lui Tin Win. Cele şase găini alergau prin curte, scurmând pământul. Îşi dădea seama că acesta e începutul unei tristeți şi o simțea crescând în ea. Cunoştea starea. O ura şi lupta mereu din răsputeri, ca să o țină departe; de cele mai multe ori reuşea. Dar acum simțea cum emoția devine mai puternică. Nu înțelegea cauza, iar tristețea ivită din senin nu însemna decât că îşi plânge de milă, un lucru pe care încercase toată viața să îl evite. Oare boala misterioasă a lui Tin Win o tulburase într-atât? Îi era frică să îl piardă? Sau să fi fost din cauza revelației pe care o avea din când în când, că e îngrozitor de singură şi de pierdută? Şi Tin Win. Şi sora ei. Toți, de fapt. Doar că unii o simțeau şi alții nu.

Atunci a auzit cântecul. Venea din casă, slab, ca şi cum s-ar fi auzit de dincolo de vale. O voce elegantă şi blândă de fată cânta o melodie pe care Su Kyi nu o ştia. Nici versurile nu le înțelegea, în afară de câteva cuvinte răzlețe. Dar melodia şi pasiunea cântecului o emoționau.

«Cântecul ăsta poate să îmblânzească fantome şi demoni», s-a gândit Su Kyi. Îi uşura durerea şi îi alina tristețea. Rămăsese încremenită sub copac, ca nu cumva, mişcându-se, să strice momentul. Vocea lui Mi Mi se răspândea prin casă şi curte ca o aromă care pătrunde în orice colț şi crăpătură. Toate celelalte sunete, cântecul păsărilor, zumzetul cicadelor, orăcăitul broaştelor, păreau să se retragă uşor ca să facă loc cântecului. Era puternic, ca un drog. Deschidea fiecare por şi trezea fiecare simț al corpului ei. S-a gândit la Tin Win şi a înțeles că nu mai trebuie să îi poarte de grijă. Cântecul acesta putea frânge orice barieră pe care Tin Win ar fi aşezat-o între el şi lume. Avea să îl găsească în cele mai îndepărtate colțuri. Era doar o întâmplare faptul că virusul despre care vorbise U May apărea atât de des în Kalaw?

Su Kyi a rămas la umbra arborelui până când i s-au închis ochii de somn. Răcoarea serii a trezit-o. Se făcuse întuneric şi îi era frig. Vocea se auzea în continuare, la fel de blândă, la fel de frumoasă. S-a ridicat şi a intrat în casă. O lumânarea ardea în bucătărie, o alta în dormitor. Mi Mi încă stătea lângă Tin Win, ținându-i capul în poală. Fața băiatului părea mai împlinită, pielea mai puțin palidă. Fratele ei plecase. Su Kyi a întrebat-o dacă îi e foame sau dacă vrea să se întindă puțin. Mi Mi a refuzat scuturând din cap.

Su Kyi a mâncat puțin orez rece şi un avocado. Era obosită şi avea senzația că oricum nu poate face mare lucru. S-a întors în dormitor, a pregătit o saltea de dormit pentru Mi Mi, i-a dat o haină şi o pătură, apoi s-a întins să se culce.

Când s-a trezit a doua zi dimineață, era linişte. S-a uitat în jur să se asigure că nu visează. Tin Win şi Mi Mi dormeau lângă ea. Fără să înțeleagă de ce, ridicându-se din pat, a observat cât de uşoară şi de înzdrăvenită se simte. Aproape prea uşoară, şi-a spus ea în timp ce intra în bucătărie. A făcut focul şi a pregătit nişte ceai, a spălat nişte ceapă verde şi roşii şi a gătit orez pentru micul dejun.

Tin Win şi Mi Mi s-au trezit târziu. Era cald, dar nu înăbuşitor, iar Su Kyi muncea în grădină când l-a văzut pe Tin Win în prag, cu Mi Mi în spate. Arăta mai în vârstă, de parcă ultimele zile îl îmbătrâniseră. Sau poate că erau doar urmele oboselii şi efortului. Mi Mi părea să îi dea indicații, pentru că Tin Win a ocolit stiva de vreascuri, scaunul, toporul, ca şi cum ar fi putut vedea totul. S-au aşezat pe banca de lângă peretele bucătăriei. Su Kyi a lăsat grebla din mână şi a dat fuga la ei.

«Ți-e foame?» l-a întrebat.

«Da, sunt lihnit», a răspuns Tin Win. Avea vocea mai gravă decât de obicei, aproape de nerecunoscut. «Şi mi-e sete.»

Su Kyi a adus orez cu curry şi ceai. Au mâncat încet, iar el părea să prindă putere cu fiecare îmbucătură.

După masă, a anunțat-o că vrea să facă o plimbare cu Mi Mi înainte să o ducă acasă. Se simțea bine şi nu mai era obosit. Nu trebuia să îşi facă griji pentru el. Picioarele îl vor ține şi a promis că se va întoarce înainte de lăsarea serii. Au apucat amândoi pe cărarea greoaie care ducea spre vârf şi apoi au mers pe creasta muntelui. Tin Win se concentra în întregime asupra mersului, întrebându-se dacă va mai putea vreodată să i se încredințeze cu totul, dacă ea va mai putea să îl călăuzească atât de iscusit printre obstacole.

«Îți aminteşti ultimele zile?» a întrebat Mi Mi când tăcerea se prelungea de o vreme.

«Foarte puțin», a răspuns Tin Win. «Trebuie să fi dormit mult. Nu ştiam dacă dorm sau sunt treaz. Nu auzeam decât vâjâituri şi un gâlgâit sau un gângurit monoton.»

«Ce s-a întâmplat cu tine?»

«Nu ştiu. Eram posedat.»

«De ce?»

«De frică.»

«De ce ți-a fost frică?»

«Mă temeam că te pierd. Când am ajuns acasă la tine şi am aflat că nu eşti acolo şi că vecinii nu ştiu unde eşti, m-am înspăimântat. Am încercat să mă calmez, dar teama mea creştea cu fiecare minut. Credeam că n-am să te mai văd. Unde-ai fost?»

«În vizită la nişte rude care locuiesc pe munte. A murit o mătuşă de-a mea şi a trebuit să plecăm cu noaptea în cap.» Şi-a apropiat gura de urechea lui. «Nu trebuie să-ți fie frică. Nu mă poți pierde. Fac parte din tine, aşa cum şi tu faci parte din mine.»

Tin Win se pregătea să răspundă, când a păşit cu piciorul stâng în gol. Peste groapa în care călcase crescuse iarba; Mi Mi nu ar fi putut să o vadă nici dacă ar fi fost atentă la drum. Tin Win avea senzația că a încremenit, cu un picior în aer, şi îi părea că se vede mişcându-se în ralanti. Căuta pământul cu piciorul şi a durat o veşnicie să îl găsească. Şi-a pierdut echilibrul şi a căzut, observând în cădere cum îşi reprimase instinctul de a-şi proteja fața cu mâinile şi, în schimb, o ținea mai strâns pe Mi Mi. Nu ştia cât de mare e groapa, dacă o să cadă pe iarbă, pe pietre sau într-un tufiş care îi va zgâria fața. Căderea părea interminabilă şi, mai rău, nu ştia ce îl aşteaptă jos. Şi-a întors capul într-o parte şi şi-a îndesat bărbia în piept. Mi Mi s-a strâns lângă el. Au căzut cu capul înainte. Tin Win a simțit că o acoperise pe Mi Mi cu trupul lui, apoi s-au rostogolit pe panta alunecoasă. Căzuse, dar şi atinsese pământul. Nu era o groapă fără fund.

S-au oprit într-o adâncitură. Mi Mi stătea deasupra lui. Abia acum a observat Tin Win cât de tare se strângeau în brațe. Tin Win nu voia să se desprindă de ea. Inima ei bătea cu putere. Nu numai că o auzea, dar o şi simțea lipită de pieptul lui. Mi Mi se simțea cu totul altfel stând deasupra băiatului. Lui i se părea mai uşoară decât atunci când o purta în spate şi simțea mai mult decât atingerea obişnuită a mâinilor înlănțuite de gâtul lui. Pieptul ei îl apăsa pe al lui, abdomenul ei era lipit de al lui.

Longyi-urile lor erau în dezordine şi picioarele lor dezgolite se încolăceau.

O emoție necunoscută l-a cuprins, voia mai mult. Voia să o aibă pe Mi Mi şi să i se dăruiască la rândul lui. Voia să fie una cu ea, să îi aparțină. Uimit de propria lui dorință, Tin Win s-a întors pe o parte.

«Eşti rănit?» l-a întrebat ea.

«Nu. Tu?»

«Nu.»

Mi Mi i-a scuturat țărâna de pe față. El i-a şters fruntea şi a dat la o parte praful care îi murdărea colțurile gurii. Buzele lor s-au atins pentru o fracțiune de secundă. Corpul lui s-a înfiorat.

«Poți să mergi?» l-a întrebat ea. «Cred că o să plouă.»

Tin Win s-a ridicat şi a urcat-o iar pe Mi Mi în spate. Au traversat câmpul. După puțin timp au auzit zgomotul râului impetuos şi umflat de ploile ultimelor săptămâni. Apa săpase o râpă prin pământ. În aval se vedea un pod, dar nu era uşor să ajungi la el de acolo. Tin Win a încercat să îi ghicească adâncimea după sunetul apelor dezlănțuite de dedesubt. Avea mai mult de trei metri.

«Cât de lat e aici?» a întrebat el.

«Doi metri şi jumătate, poate mai mult»

«Cum o să trecem de partea cealaltă?»

Mi Mi s-a îndreptat de spate şi a aruncat o privire înjur.

«Mai încolo e un trunchi de copac căzut de pe un mal pe celălalt.»

L-a călăuzit pe Tin Win, ajutându-l să ocolească un bolovan. Era un pin mai subțire decât crezuse, nu mai gros decât coapsele ei. Fusese decojit şi cineva tăiase crengile de pe trunchi. Mi Mi şovăia. «Ce e?»

«E mult până jos.»

«Doar dacă te uiți. Pentru mine nu e mult», i-a zis el.

A bâjbâit până la pin şi a păşit pe el. Talpa i s-a arcuit deasupra lemnului. Mi Mi a încercat să îl conducă trăgându-l de umeri, dar el a scuturat din cap.

«Ai încredere în picioarele mele.»

Aşeza picior după picior, răsucindu-şi corpul puțin într-o parte. Nu păşea, ci îşi împingea piciorul câțiva centimetri în față, de-a lungul trunchiului, atingând lemnul cu tălpile până când îi intuia forma, apoi schimba centrul de greutate şi trăgea celălalt picior după el. Auzea inima lui Mi Mi. Bătea nebuneşte. Zgomotul râului era mai puternic şi mai desluşit. Probabil ajunseseră chiar

la mijloc. Trunchiul subțire se îndoia sub greutatea lor, scârțâind amenințător.

Tin Win înainta încet, dar fără să şovăie nici măcar o dată. Ea ameţise şi ţinea ochii închişi. Avea dreptate. Era mai bine aşa. Nu trebuia decât să uite unde se află.

Tin Win a înaintat centimetru cu centimetru, până când râul a început să se audă ceva mai stins. Au ajuns pe partea cealaltă. Mi Mi se legăna uşurată în spatele lui, sărutându-i obrajii şi gâtul. Genunchii lui s-au înmuiat de emoție. S-a împiedicat şi cu greu şi-a recăpătat echilibrul. După câțiva paşi, au auzit un tunet puternic, venind din apropiere. Tin Win era speriat. Furtunile încă îl nelinişteau.

«E o colibă puțin mai departe în vale», i-a strigat Mi Mi. «Poate ajungem acolo înainte să înceapă furtuna. Hai să fugim de-a lungul râului.»

Tin Win înainta cât de repede putea. De câte ori se îndepărta prea mult de mal sau ajungea prea aproape de râu, fata îl trăgea de umăr. Apoi a început să plouă. Apa era călduță. Le uda chipul, li se scurgea pe nas, pe gât, pe burtă. Mi Mi se cuibărise în spatele lui şi Tin Win i-a simțit deodată sânii moi, cu două vârfuri tari care se mişcau în sus şi în jos pe spatele lui ud.

În colibă – un adăpost fără ferestre, clădit din grinzi şi plăci de lemn – nu încăpeau mai mult de două, trei saltele de dormit. Podelele erau presărate cu câteva straturi de iarbă uscată. Ploaia răpăia pe acoperişul de tablă, cu sunetul a o mie de pumni. Era atât de deasă, că Mi Mi abia putea zări râul aflat la câțiva metri distanță. Furtuna se dezlănțuia chiar deasupra lor şi Tin Win tremura la fiecare tunet, dar, pentru prima oară, nu se mai simțea stingher în timpul unei furtuni. Tuna atât de tare, că Mi Mi îşi acoperise urechile. Tin Win tresărea, dar nu îi era frică.

Înăuntrul colibei era mai cald şi mai umed decât afară. Trupurile lor erau ude şi calde; apa de ploaie se amesteca treptat cu sudoarea.

Mi Mi s-a întins pe iarbă. Tin Win nu mai stătea, ca de obicei, cu capul în poala ei. Se aşezase turceşte pe iarbă şi îi ținea capul între coapse. Îşi plimba mâinile prin părul ei, pe frunte, pipăindu-i sprâncenele, nasul şi gura, mângâindu-i obrajii şi gâtul fin.

Mi Mi îi simțea vârfurile degetelor, care nu doar o mângâiau: o electrizau. Cu fiecare mişcare, inima ei bătea mai rapid. El s-a aplecat, i-a sărutat fruntea şi nasul. Îşi plimba limba pe gâtul şi urechile ei. Lui Mi Mi nu îi venea să creadă cât de mult savura

corpul ei toate aceste atingeri. Îi trecea mâinile peste chip, peste tâmple, peste muchia nasului. Îi urmărea conturul buzelor cu degetele, îi mângâia ochii şi gura. Ea a întredeschis buzele şi lui i se părea că o atinge pentru prima dată.

Tin Win i-a aşezat capul pe o ridicătură de iarbă şi şi-a dezbrăcat cămaşa. Mi Mi a închis ochii şi respira adânc. El îi mângâia picioarele. Îi explora degetele de la picioare, unghiile, oasele mici de sub pielea întinsă, până la glezne. A înaintat până la pulpe, la marginea *longyi*-ului, şi înapoi. O dată. De două ori. Mi Mi tremura din tot corpul. Şi-a săltat coapsele şi a tras bluza în sus, a luat mâna lui Tin Win şi a aşezat-o pe abdomenul ei gol. Inima lui nu bătea repede, ci zgomotos şi cu putere.

Simțea cum respirația ei se întețeşte şi i-a căutat buricul. Degetele lui dansau pe corpul ei, abia atingând-o. Între degetele băiatului şi pielea ei se crease o tensiune mai delicioasă decât orice atingere. Cobora din ce în ce mai jos, până când a simțit marginea părului pubian. Tin Win a îngenuncheat lângă ea. Fata a observat că *longyi*-ul lui se strânsese în jurul coapselor lui şi a rămas şocată. Nu de ceea ce văzuse, nu de degetele lui, ci de propria ei dorință, de respirația şi bătăile inimii ei, din ce în ce mai repezi şi mai înverşunate. Tin Win şi-a retras mâna cu grijă. Ea voia mai mult şi l-a înlănțuit cu brațele, dar el şi-a lipit capul de pieptul ei şi nu s-a mai mişcat. Aştepta. Inima ei s-a liniştit cu greu.

Niciodată Tin Win nu avea să trateze acest sunet cu indiferență. Venerația şi respectul pe care le avea pentru fiecare bătaie îl făceau să se înfioare. Era acolo, lângă el, la câțiva centimetri de urechea lui. Ascultând-o, se simțea ca şi cum s-ar fi uitat în sânul lumii printr-o spărtură. Bătaia inimii ei. Stranie. Fermecător de frumoasă.

15

Vântul se întețise. Încrețea apa, iar Mi Mi putea să audă undele mici lovindu-se de pietrele malului. Stătea ghemuită pe malul lacului, privindu-l pe Tin Win. Nu înota prost. Îşi dezvoltase un stil propriul, stând într-o parte în apă, cu o mână înainte, ca să se poată feri de obstacole. Era precaut şi prefera să rămână aproape de țărm, în apa mai puțin adâncă. Dar avea rezistență şi era un scufundător foarte bun. Mi Mi iubea apa. Când era mică, se ducea cu frații ei la cele patru lacuri aflate la o oră de mers de Kalaw. O duceau în spate cu rândul şi o

învățaseră să înoate. Excursiile acelea se numărau printre amintirile ei cele mai dragi. În apă se putea juca alături de ceilalți copii şi se lua la întrecere cu frații. Era pricepută şi se mişca repede, cel mai bun scufundător dintre toți. Picioarele nu contau în apă.

În vara anului trecut îl dusese pe Tin Win la lacuri; locul devenise refugiul lor preferat. Mergeau întotdeauna la cel mai mic dintre iazuri. Era ascuns în spatele drumului, dincolo de un pâlc mic de pini. Pentru că se spunea că acolo sunt foarte mulți şerpi de apă, ceilalți tineri îl evitau. Şi ea văzuse odată doi şerpi. Când îl întreba pe Tin Win dacă nu îi e frică, el râdea şi îi spunea că nu văzuse niciunul.

Tin Win înotase până la mijlocul lacului, unde o stâncă suficient de mare încât să te poți aşeza pe ea ieşea din apă. S-a cățărat pe piatră să se usuce în soare şi vânt. Văzându-l, Mi Mi s-a simțit cuprinsă de dorință. Trecuseră patru ani de când îl întâlnise pe Tin Win la mănăstire şi, după câteva săptămâni, nu trecuse o zi fără să se vadă. Ea îl aştepta să vină după ore, sau băiatul se ducea la piață după lecții. La sfârşit de săptămână, în fiecare dimineață o lua de acasă. «Sunteți nedespărțiți», îi spusese mama ei odată, pe jumătate în glumă. «Nedespărțiți.» Cum îi stătea în fire, Mi Mi s-a gândit mult la cuvântul acesta. L-a întors pe toate părțile, ca să vadă dacă sună cum trebuie sau dacă se potriveşte şi, după câteva zile, a ajuns la concluzia că nu se poate găsi un cuvânt mai potrivit. Chiar erau nedespărțiți. Când îl vedea, inima ei începea să palpite, iar când lipsea, simțea că lipseşte o parte din ea. Ca şi cum lumea s-ar fi oprit în absența lui Tin Win. O durea capul. Mădularele i se îngreunau şi deveneau neputincioase. O săgeta în pântec şi în piept. Până şi să respire era greu fără el. Aceste dureri încetau când urca iar în spatele lui cuprinzându-i gâtul cu brațele, simțindu-i umerii. Mai fericită şi mai sigură decât acolo nu se simțea nicăieri.

Mi Mi nu se putea abține să îşi amintească după-amiaza în care se adăpostiseră în colibă din calea furtunii. Atunci o atinsese prima oară şi atingerea aceea trezise în ea o dorință mai puternică decât toate celelalte sentimente laolaltă. Se întreba dacă nu cumva tot ce simțise în momentele acelea existase în ea şi înainte, dar latent. Tin Win nu făcuse decât să aducă acele sentimente la viață sau proveneau toate dintr-un al loc? Îi făcuse farmece? Ce anume trezise în ea cu un sărut? Ce anume aducea la viață ori de câte ori buzele lui îi atingeau pielea? De câte ori el îi mângâia gâtul, sânii, burta şi coapsele, Mi Mi simțea că îi

dezvăluie trupul pentru prima oară. La atingerea mâinilor şi a buzelor ei, Tin Win reacționa la fel. Era în stare să îi stârnească tot corpul mângâindu-l şi dezmierdându-l până când începea să tremure şi să se frământe, cuprins de o dorință nestăpânită. Se simțea atât de vie în momentele astea, încât nu ştia ce să mai facă de fericire. Parcă plutea pe aripile vântului, senină şi uşoară cum numai în apă era. Avea în ea o putere de care nu se crezuse niciodată capabilă. O putere pe care numai Tin Win o trezea la viață.

O învățase să aibă încredere şi o lăsase se arate neajutorată. Când era cu el, nu simțea nevoia să dovedească nimic. Era primul şi singurul în fața căruia recunoscuse umilința de a fi nevoită să meargă de-a buşilea. Tin Win era singurul căruia îi împărtăşise visul de a merge prin Kalaw pe două picioare, de a sări cât putea de tare. Pur şi simplu. El nu încerca să o consoleze în astfel de momente. O lua în brațe şi tăcea. Mi Mi ştia că înțelege ce spune şi ce simte. Cu cât îşi împărtăşea această dorință de a merge ca oamenii normali, cu atât mai puțin o chinuia. Şi îl credea atunci când îi spunea că pe lume nu există trup mai frumos ca al ei.

Ar fi făcut orice alături de el.

Mi Mi l-a privit şi, cu toate că abia dacă îi despărțeau 14 metri, nu putea suporta distanța. Şi-a dezbrăcat cămaşa şi *longyi*-ul, a intrat în apă şi a înotat câteva lungimi de braț. Soarele încălzise lacul, dar apa era îndeajuns de rece ca să o răcorească. Îi furnica pielea. Era suficient loc pe stâncă dacă se aşeza între picioarele lui şi se sprijinea de el. A înotat până la el. Tin Win a ajutat-o să iasă din apă. Mimi s-a sprijinit de el. Tin Win i-a cuprins talia şi a îmbrățişat-o strâns.

«Nu puteam îndura să stau fără tine», i-a şoptit Mi Mi.

«Dar sunt aici.»

«Voiam să te simt şi eram tristă.»

«De ce?»

«Pentru că erai atât de departe, pentru că nu puteam să te-ating», a răspuns ea, uimită de cuvintele ei. «Fiecare oră pe care o petrecem departe unul de celălalt, fiecare loc în care merg fără tine mă întristează. Fiecare pas pe care îl faci fără mine. Fiecare noapte în care nu adormim în brațele celuilalt şi fiecare dimineață în care nu ne trezim alături.»

S-a întors şi a îngenuncheat lângă el. I-a luat capul în mâini şi el i-a putut auzi lacrimile curgându-i pe obraji. Mi Mi i-a sărutat fruntea şi ochii, gura şi gâtul. Avea buzele moi şi umede.

L-a acoperit cu sărutări. El a tras-o mai aproape şi şi-a petrecut picioarele fetei în jurul taliei. O ținea strâns, foarte strâns, de parcă ar fi putut fugi.

16

Bătăile îi aminteau de apa care picură constant pe o țeavă de scurgere. Pic... pic... pic... pic. În ultimele zile, pauzele dintre bătăi se măriseră. Inima lui era ca o fântână care începe să sece.

Inima lui U May îi păruse întotdeauna obosită, dar în ultimul timp pulsul fusese mai slab ca de obicei. De două săptămâni, unul dintre călugării tineri îi ținea locul lui U May la lecții, pentru că bătrânul era prea obosit ca să se ridice din pat. Nu mânca şi nu bea nimic, în ciuda căldurii toride.

Mi Mi şi Tin Win nu se urniseră de la căpătâiul lui în ultimele zile. Tin Win îi citise până când degetele îi deveniseră o rană vie. Mi Mi se oferise să îi cânte, dar U May refuzase. Spunea că ştie despre puterea vocii ei, dar nu vrea să îşi prelungească viața artificial. Un mic zâmbet îi poposise pe buze.

Cei doi luaseră o pauză şi stăteau în ceainăria de pe stradă principală, bând suc de trestie de zahăr. Era foarte cald. În ultimele două săptămâni, Kalaw-ul fusese lovit de un val de căldură care nu dădea semne să cedeze. Aerul nu se mişca. Niciunul nu spunea vreun cuvânt. «Până şi muştele suferă de căldură», s-a gândit Tin Win. Bâzâitul lor era mai apatic şi mai leneş ca de obicei. Lângă ei stăteau negustori, vânzători, şi toată lumea se plângea neîncetat de vreme. Tin Win nu înțelegea: U May era pe patul de moarte, la nici 200 de metri depărtare, şi lumea nu făcea decât să îşi bea ceaiul. Îşi vedeau de treabă. Vorbeau despre lucruri neînsemnate, de pildă despre vreme.

L-a auzit pe călugăr apropiindu-se încă de departe. L-a recunoscut după mersul uşor şchiopătat. Era Zhaw, al cărui picior stâng era cu puțin mai scurt decât dreptul şi din această cauză şchiopăta, deşi nu vizibil. În afară de Un Win, nimeni nu observase. Zhaw aducea veşti proaste. Tin Win îşi dădea seama ascultându-i inima. Era plină de jale, ca cea a vițelului rănit pe care Mi Mi îl găsise nu cu mult timp în urmă şi care îi murise în mâini.

«U May şi-a pierdut cunoştința», a anunțat Zhaw cu voce răguşită, abia putând să respire.

Tin Win s-a ridicat, a îngenuncheat lângă Mi Mi. Fata i s-a urcat în spate şi toți trei au pornit spre mănăstire. Se grăbea cât

putea de-a lungul străzii principale. Mi Mi îl conducea printre trecători şi care trase de boi. Au apucat drumul care ducea la mănăstire, au traversat curtea în grabă şi au urcat scările.

Toți călugării şi mulți localnici se adunaseră în jurul lui U May. Unii stăteau pe podea, umplând mai mult de jumătate din marea sală de meditație. Când i-au văzut pe cei doi apropiindu-se, au lăsat un mic culoar liber până la patul bătrânului, înfățişarea lui a şocat-o pe Mi Mi. În ultima oră devenise mai tras la față, ochii i se afundaseră atât de mult în orbite, că păreau să dispară în craniu. Nasul era ascuțit şi buzele aproape că dispăruseră. Pielea întinsă pe obraji era palidă şi lipsită de viață, ca o bucată de piele. Mâinile îi erau împreunate pe abdomen.

S-au lăsat pe vine lângă pat, iar Mi Mi a cuprins cu brațele pieptul lui Tin Win.

Tin Win ştia că nu va mai dura mult. Inima lui U May bătea mai slab decât aripile unui fluture. Aşteptase cu frică acest moment. De multă vreme nu îşi putea închipui viața fără U May, fără vocea, sfaturile sau încurajările lui. U May fusese prima persoană căreia îi vorbise deschis, cât de deschis putea să îi vorbească atunci. Şi U May încercase să îl scape de frică. «Fiecare viață conține semințele morții», îi spusese de multe ori, în primii ani ai prieteniei lor. «Asemenea naşterii, moartea e o parte a vieții de care nimeni nu poate să scape. N-are niciun rost să i te opui. E mai bine o accepți ca atare decât să-ți fie frică de ea.»

Tin Win admirase caracterul logic al argumentului, dar nu îl convinsese niciodată în întregime. Frica persista. Frica de moartea lui U May, dar şi de propria lui moarte. Nu se agăța cu dinții de viață şi nici nu credea că merită trăită neapărat. Şi totuşi, spaima rămâne prezentă, învecinându-se câteodată cu panica. Era animalică şi uneori îl făcea să se simtă asemenea godacului pe care îl văzuse odată tăiat de tatăl lui. Nu avea să uite niciodată imaginea aceea: ochii măriți de spaimă, guițatul care îți îngheța sângele, zbaterea disperată, convulsiile corpului. «Frica de moarte e un instinct de supraviețuire, probabil», se gândise el mai târziu. «Pesemne că e o parte esențială din noi toți, din fiecare creatură. La un moment dat trebuie să o depăşim ca să murim în pace.» I se părea o contradicție fără soluție. Nici măcar o dată nu se gândise la moarte în ultimii doi ani, iar acum, când moartea lui U May îl forța să o facă, descoperise că e neaşteptat de senin. Acum, când avea ceva de pierdut, nu îi mai era frică. I-ar fi plăcut să îi poată cere lui U May să îi explice, dar era prea târziu. L-a auzit mişcându-şi buzele:

«Tin Win, Mi Mi, sunteți aici?»

Articula cuvintele cu greu.

«Da», i-a răspuns Tin Win.

«Mai ții minte cum anume vreau să mor?»

«Eliberat de frică şi cu zâmbetul pe buze», a zis Tin Win.

«Nu mă tem deloc», a şoptit U May. «O să-ți spună Mi Mi dacă am reuşit să zâmbesc.»

Tin Win l-a luat de mână şi l-a implorat să nu mai vorbească.

«Cruță-te.»

«La ce bun?»

Acestea au fost ultimele cuvinte. Tin Win spera să mai zică ceva. Nicio viață nu ar fi trebuit să se încheie cu o întrebare: «La ce bun?»

Păruse un soi de luptă zadarnică. Un fel de îndoială. Ca un lucru neîmplinit. Tin Win număra secundele dintre bătăile inimii. Se succedau la un interval de câteva respirații.

U May a deschis din nou gura. Tin Win s-a aplecat spre el.

«Iubirea», a spus bătrânul.

Iubirea. Nimic mai mult. Tin Win îşi dădea seama că bătrânul vorbise zâmbind. Apoi s-a lăsat tăcerea. Tin Win a mai aşteptat puțin. Aceeaşi tăcere fără margini care înghițea totul, înecând toate sunetele.

A auzit inima lui Mi Mi, apoi pe a lui, ritmurile lor contopindu-se treptat, bătaie cu bătaie, potrivindu-se unul celuilalt şi, timp de câteva secunde – care lui i-au părut un timp îndelungat le-a auzit bătând la unison.

17

În viața Yadanei existaseră momente pe care ea avea să le țină minte până la moarte. Le numea clipe magice. De pildă, prima oară când îl văzuse pe Tin Win. Ani de zile după aceea, imaginea i-a rămas vie în minte. Stătea în tinda casei, gata să împletească un coş din iarbă uscată. Era după-amiaza târziu; dinspre casa vecinilor venea miros de fum, zgomot de ibrice şi oale. Era singură. Soțul şi băieții erau încă la câmp. Deodată, Tin Win apăruse în curte, cu Mi Mi în cârcă. Nici acum nu ştia să spună ce o emoționase atât de tare. Să fi fost fața lui care, în ciuda ochilor, era luminoasă, aşa cum rareori văzuse pe chipul oamenilor în toată firea? Sau să fi fost râsul lui, când Mi Mi îi şoptea la ureche? Felul în care urcase grijuliu treptele spre verandă, pipăind drumul, apoi aşezându-se ca să îi permită fetei

să-i alunece uşor din spate? Sau poate pur şi simplu faţa fiicei sale, strălucind de fericire, şi ochii ei sclipind veseli, ca două stele în noapte? Ştiuse imediat că el e motivul acestei fericiri.

Din ziua aceea, Tin Win o adusese în fiecare seară acasă. La început fusese rezervat: o aşeza pe Mi Mi jos şi îşi luau repede rămas-bun. Însă, după câteva săptămâni, începuse să o ajute pe Mi Mi cu gătitul şi rămânea la cină.

Yadana începuse să îl numească «mezinul» ei. Cu cât îl cunoştea mai îndeaproape, cu atât îl plăcea mai mult. Tactul lui, felul lui gânditor de a fi şi tandreţea manifestată faţă de Mi Mi. Umorul şi modestia lui. Intuiţia. Câteodată părea să ştie ce simte ea sau familia ei înainte ca cineva să scoată un singur cuvânt. Nici orbirea nu părea să îl deranjeze prea tare, cu atât mai puţin când o ducea pe Mi Mi în spate. Când îi vedea urcând muntele, îi dădeau lacrimile. În ciuda poverii, Tin Win mergea drept şi cu pas vioi. Nu părea că o trage după el. O purta ca pe un dar, mândru şi bucuros. Ea stătea în spatele lui, şoptindu-i sau cântându-i la ureche. Uneori le recunoştea vocile şi râsul cu mult înainte să îi vadă venind. Râdeau de parcă nu ar fi contat că nu au ochi sau picioare sănătoase.

După câteva luni, soţul ei începuse să îi numească «frate şi soră». Patru ani mai târziu, tot aşa obişnuia să îi numească. Yadana se întreba uneori dacă pur şi simplu îşi alegea cuvintele neglijent sau dacă într-adevăr nu îşi dădea seama ce se petrece chiar sub ochii lui. Cu cât se gândea mai mult la asta, cu atât mai mult bănuia că vorbeşte serios şi că soţului său – ca de altfel majorităţii bărbaţilor – îi lipseşte intuiţia unor anumite lucruri, simţul care l-ar fi ajutat să vadă dincolo de aparenţe.

Mi Mi şi Tin Win nu mai erau de mult frate şi soră. Mi Mi devenise femeie. Corpul ei avea forme feminine. Bucuria pe care o emana nu mai era copilăroasă. Era fericirea şi pasiunea unei femei iubite şi dorite. Tin Win era tot foarte tăcut, politicos, respectuos, dar în vocea şi în gesturile lui era ceva mai mult decât grijă şi tandreţe. Pasiunea şi dorinţa intraseră şi ele în ecuaţie. Cei doi se bucurau de o intimitate pe care Yadana aproape o invidia. Cu soţul ei nu cunoscuse o asemenea apropiere şi nici nu întâlnise doi oameni mai apropiaţi decât cei doi tineri.

Se întreba dacă nu cumva venise vremea să deschidă subiectul căsătoriei. Dar, din moment ce Tin Win era orfan, nu îi era foarte clar cu cine trebuie să vorbească; de fiecare dată când

aducea subiectul în discuțiile purtate cu soțul ei, el îi tot dădea înainte cu «frate şi soră». Poate ar fi fost bine să aştepte până când Tin Win şi Mi Mi ar fi adus singuri vorba despre asta. Ce mai contau câteva luni sau un an în plus? Era convinsă că nu trebuie să îşi facă griji pentru ei. Descoperiseră un secret al vieții, care ei îi scăpase, chiar dacă mereu simțise că există.

18

Abia se lăsase seara când Tin Win a ajuns acasă. Îşi petrecuse după-amiaza la lac, împreună cu Mi Mi. După o plimbare lungă, simțea o oboseală plăcută. Era o seară blândă, care urma unei zile fierbinți. Aerul era uscat şi acceptabil de cald. Broaştele din iaz orăcăiau atât de tare, încât acopereau toate celelalte sunete. Su Kyi probabil îl aştepta cu masa pusă. Intrând pe poarta grădinii, a auzit două voci necunoscute. Doi bărbați vorbeau cu Su Kyi. Stăteau în fața casei, lângă foc. A auzit-o pe Su Kyi ridicându-se şi venind înspre el. L-a luat de mână şi l-a călăuzit până la străini. Bărbații au trecut direct la subiect îl aşteptaseră toată după-amiaza. Su Kyi îi primise cum se cuvine, le servise ceai şi alune. Călătoria lungă îi obosise şi voiau să se întoarcă la hotel. Mai ales că în ziua următoare mai aveau drumuri de făcut. Veneau din Rangoon. Unchiul lui Tin Win, venerabilul U Saw, îi trimisese să vină să îl aducă în capitală cât mai repede. Unchiul avea să îi spună toate detaliile, față în față. Trebuia să ia trenul spre Thazi dis-de-dimineață, şi apoi să urce în trenul de noapte spre Mandalay, ca a doua zi să ajungă în Rangoon. Biletele fuseseră deja cumpărate, iar locurile rezervate. Primul tren pleca din Kalaw la şapte. Vor veni să îl ia. L-au rugat să îi aştepte la şase, gata de plecare.

La început, Tin Win nu a înțeles ce spuneau. Aşa cum proceda întotdeauna cu străinii, le ascultase inima şi timbrul vocii înainte de a le asculta cuvintele. Inimile lor nu i-au spus mare lucru. Erau ciudat de inexpresive. Indiferent ce treabă aveau în Kalaw şi indiferent ce i-ar fi spus, nu conta prea mult pentru ei.

Dar oftatul adânc al lui Su Kyi l-a alarmat. Inima ei la fel. Bătea mai repede decât ar fi fost cazul. De parcă ar fi speriat-o ceva sau ca şi cum ar fi urcat un munte. Cu ajutorul lui Mi Mi, înțelesese că nu numai efortul fizic poate să accelereze pulsul. Oamenii pot la fel de bine să stea aşezați, aparent liniştiți, dar inima să le bată nebuneşte în piept. Ştia din proprie experiență

că visele şi fanteziile îngrijorează şi sperie oamenii mai mult decât realitatea, că închipuirile solicită inima mai mult decât efortul fizic.

De ce era Su Kyi îngrijorată? Acum, după ce bărbaţii plecaseră şi femeia apucase să repete cuvânt cu cuvânt spusele lor, cuvintele au început să aibă sens. «Cu trenul.» «În capitală.» «Singur.»

«De ce? Ce vrea unchiul meu de la mine?» a întrebat-o Tin Win după ce a înţeles ce îi spusese.

«Nu ştiu. Lumea spune că e foarte bogat şi că are prieteni influenţi printre englezi. Se pare că îl cunoaşte pe guvernator. Sunt sigură că poate să te ajute.»

«N-am nevoie de ajutor.» I se părea ridicolă ideea ca cineva, din milă, să îi ofere ajutor. «Nu îmi lipseşte nimic. Viaţa mea merge cât se poate de bine.»

«Poate că a auzit că ai probleme cu ochii şi vrea să te consulte un doctor englez. Oricum, trebuie să stabilim ce iei cu tine pe tren.»

S-a răsucit, vrând să intre în casă.

«Su Kyi, care e părerea ta, de fapt?»

Tin Win ştia că femeia minte. Inima ei nu spunea acelaşi lucru ca vorbele menite să îl liniştească.

«Ei... Pur şi simplu... O să-ţi duc dorul. Dar nu mă asculta; sunt o hoaşcă bătrână şi egoistă. Câţi oameni au şansa de a călători în capitală? Toată viaţa am visat să ajung la Taunggyi. E o călătorie minunată. O să vezi şi o să înveţi multe. Ar trebui să mă bucur pentru tine.»

«Su Kyi!»

Vocea lui era dojenitoare. Îşi dădea seama că femeia îşi ascunde adevăratele gânduri.

«În plus, n-o să fii plecat mai mult de câteva săptămâni, cel mult», a continuat Su Kyi, ca şi cum nu l-ar fi auzit strigând. Tin Win fusese luat prin surprindere. Până în acea clipă, ideea unei călătorii fusese ceva abstract pentru el. Nu călătorise niciodată şi nu ştia ce anume implică o călătorie. Avea să plece din Kalaw. Va sosi într-un loc nou, străin şi ameninţător şi nu ştia la ce să se aştepte, odată ajuns acolo. Va trebui să se descurce fără Su Kyi, fără mănăstire şi călugări, fără casa lui, fără sunetele şi mirosurile cunoscute. Fără Mi Mi.

Ideea era atât de absurdă, că nu îi trecuse prin cap până atunci. Ea era o parte indispensabilă a vieţii sale, a lui însuşi, aşa că nu îi trecuse prin minte că va trebui să se despartă de ea,

nici măcar pentru o zi. Şi acum se trezise pus pe o listă de plecare imediată, fără să ştie măcar când se va întoarce. Poate peste câteva săptămâni, poate peste câteva luni. Poate niciodată. Simțea cum demonii şi strigoii lui lăuntrici i se zbat în piept.

«Trebuie să o văd pe Mi Mi», a spus şi s-a răsucit pe călcâie.

Tin Win a apucat pe drumul denivelat care ducea peste munte. Ştia fiecare piatră şi groapă de-a lungul lui. Mergea din ce în ce mai repede şi, la un moment dat, a început să alerge. Mai întâi cu grijă, apoi cu paşi din ce în ce mai mari, până când fugea cu toată viteza. O putere îl împingea înainte, o putere care nu cunoştea frica de cădere şi care îl făcuse să se lepede de prudență. A alergat pe lângă iaz şi a cotit la dumbrava de bambuşi. S-a năpustit în jos, pe pajişte, apoi a urcat pe partea cealaltă. Alerga fără să se împiedice, abia simțind pământul sub tălpi. Memoria, instinctul sau dorința îl îndrumau atât de precis spre casa lui Mi Mi?

A parcurs ultimii metri mai încet şi şi-a tras sufletul în spatele gardului viu de hibiscus care despărțea casa de drum. A intrat în curte. Câinele a sărit pe el. Tin Win l-a mângâiat şi l-a potolit. Auzea porcul sforăind sub tindă. În casă era linişte. A urcat treptele încet. Uşa era deschisă. A scârțâit puțin când a deschis-o. A găsit locul în care dormea Mi Mi, urmărindu-i bătăile inimii, croindu-şi cu grijă drum prin cameră până la salteaua ei. Aproape s-a împiedicat de o oală de tinichea lăsată în mijlocul odăii. A îngenuncheat lângă ea şi i-a atins chipul cu palma. Ea s-a trezit şi l-a recunoscut imediat.

«Tin Win, ce cauți aici?»

«Am ceva să-ți spun. Vino cu mine», i-a şoptit el.

I-a pus o mână sub cap, cealaltă sub genunchi, şi s-a ridicat cu ea în brațe. Nu o purtase niciodată aşa. Au coborât scările şi au traversat curtea. Ea îi mângâia fața şi gâtul.

«Eşti transpirat.»

«Am alergat tot drumul. Trebuia să te văd.»

Unde să mergem?» a întrebat ea.

«Nu ştiu. Într-un loc în care putem fi singuri, fără să trezim pe nimeni.»

Mi Mi s-a gândit o clipă. Ceva mai jos începeau câmpurile şi acolo, undeva, era un adăpost de ploaie. L-a îndrumat într-acolo; câteva minute mai târziu au ajuns la refugiu şi s-au târât înăuntru. Pereții erau din paiante şi prin găurile acoperişului se vedea cerul. Era o noapte senină, plină de stele, neobişnuit de

caldă. Mi Mi simțea cum inima îi bate repede, în aşteptare. I-a luat mâna şi a aşezat-o pe abdomenul ei gol.

«Mi Mi, mâine dimineață plec la Rangoon. Un unchi care trăieşte acolo a trimis doi oameni să mă ia şi să mă aducă în capitală.»

Fata nu avea să uite niciodată cuvintele acelea. Aveau să-i răsune în urechi zeci de ani mai târziu. Avea să îşi amintească expresia lui Tin Win şi vocea cu care le-a spus. Cu câteva ore înainte, visase la viitorul lor împreună, la nuntă. Se imaginase trăind cu Tin Win, copiii alergând de colo până colo prin curte, copii care vor putea merge şi vedea ca oamenii normali. Stătuse în brațele lui, descriindu-i scena. Erau hotărâți să aducă vorba despre căsătorie părinților lui Mi Mi. Acum se ducea în capitală. Mi Mi ştia ce înseamnă asta: Rangoon era la celălalt capăt al lumii. Dintre puținii care se duceau acolo, şi mai puțini se întorceau. Voia să îl întrebe o groază de lucruri: ce vrea unchiul de la el, cât va fi plecat şi de ce trebuie să se despartă tocmai acum, dar în acelaşi timp simțea că vorbele nu o puteau ajuta acum, când îl dorea pe Tin Win cu tot trupul. L-a luat de mâini şi l-a tras spre ea. Buzele lor s-au întâlnit. El i-a tras bluza peste cap şi i-a sărutat sânii. Respirația caldă pe pielea ei. Gura lui dansând pe corpul ei gol. Tin Win i-a desfăcut nodul *longyi*-ului. Erau amândoi dezbrăcați. El îi săruta picioarele şi coapsele. Îi ațâța corpul cu limba. Îl simțea ca niciodată. Se simțea pe sine mai mult, mai adânc, mai frumos ca oricând. De parcă toate promisiunile lumii s-ar fi împlinit dintr-odată. Cu fiecare mişcare a băiatului, el îi dăruia un trup nou. Nicio forță din lume nu putea să o cuprindă; se imagina zburând peste Kalaw, peste vale şi munți, de pe o culme pe alta. Pământul s-a micşorat, a devenit o minge minusculă, iar Rangoon şi Kalaw, toate celelalte oraşe şi țări erau doar la un centimetru distanță unele de altele. Pierduse controlul asupra propriului corp. Emoțiile ei au explodat toate deodată – furia, frica şi îndoiala, plăcerea, tandrețea, dorința. Pentru un scurt moment, vreme de o bătaie de inimă sau două, totul în viața ei a avut noimă.

19

Nu avea mare lucru de împachetat. În afară de ceva lenjerie intimă, trei *longyi*-uri, patru cămăşi şi un pulover, Tin Win nu avea prea multe lucruri. Su Kyi hotărâse că nu are nevoie de pulover în deltă. În capitală, căldura şi umezeala țineau tot

timpul anului. Le-a împachetat pe toate într-o sacoşă de pânză pe care o găsise cu mult timp în urmă, lângă unul dintre cluburile englezeşti. Pentru călătorie îi pregătise orez şi curry cu peşte uscat, preferatul lui. I-a pus mâncarea într-o caserolă resigilabilă şi a băgat-o printre haine. La fundul sacoşei a pus osul de tigru rămas de la tatăl lui, cochilia de melc şi pana de pasăre primită cu câteva luni înainte, de la Mi Mi. Su Kyi privea pe fereastră. Era în jur de cinci şi jumătate. Nu se luminase, dar păsările cântau deja şi ora răsăritului se apropia. Tin Win ajunsese acasă cu câteva minute înainte. Stătea în fața bucătăriei.

Su Kyi nu dormise toată noaptea. Pentru prima oară după mult timp, îşi făcea din nou griji pentru el. De când el şi Mi Mi deveniseră prieteni, se schimbase într-un fel pe care nu îl crezuse posibil. Descoperise viața, iar când mâncau împreună dimineața, Su Kyi avea adesea impresia că stă lângă un copil, într-atât era de bucuros şi de energic. De parcă ar fi încercat să recupereze timpul pierdut. Fără ajutorul lui Mi Mi nu credea că îşi va putea găsi drumul într-un loc străin. Nu întâlnise niciodată un cuplu atât de unit; văzându-i împreună, avea momente în care se gândea că poate oamenii nu sunt niciodată cu adevărat singuri, că unitatea lor de măsură cea mai mică e doi, nu unul. De ce să fie nevoiți să se despartă tocmai atunci? Spera că unchiul U Saw să fie cu adevăr interesat de bunăstarea nepotului său. Poate că doctorii din capitală îl puteau vindeca. Poate că avea să se întoarcă peste câteva luni.

A ieşit din casă şi l-a privit drept în față. Văzuse oameni murind, văzuse persoane îndurerate, dar nu îşi amintea să fi văzut vreodată pe cineva atât de cuprins de durere şi îndoială. L-a luat de braț. Plângea neconsolat. A plâns până când cei doi bărbați au intrat pe poarta din fața casei. Su Kyi i-a şters lacrimile şi i-a întrebat pe cei doi dacă îl poate însoți până la tren. «Desigur», a răspuns unul dintre ei. Celălalt a luat sacoşa.

N-au scos niciun cuvânt tot drumul. Su Kyi îl luase de mână. Tremura. Mersul îi era nesigur şi stângaci. Mergea cu frică, împiedicându-se des. De parcă ar fi orbit cu puțin timp în urmă. Cu fiecare pas, Su Kyi îşi simțea picioarele mai grele. A intrat într-un fel de transă, percepând doar un sfert dintre lucrurile care se petreceau în jurul ei. Auzea fluieratul locomotivei care aştepta deja în stație. Vedea norii de abur alb înălțându-se din furnal ca dintr-un crater. Locul era împânzit de oameni care îi țipau în urechi. Un copil plângea. O femeie căzuse; nişte roşii se

împrăştiaseră pe şine. Degetele lui Tin Win au alunecat din ale ei. A dispărut în spatele unei uşi.

Ultima imagine era înecată în lacrimi. Tin Win stătea la o fereastră deschisă, cu capul în mâini. I-a strigat numele, dar el nu i-a răspuns. Motorul a pornit cu un fluierat ascuțit. Su Kyi mergea lângă fereastră. Trenul prindea viteză. Şuieratul a devenit mai zgomotos şi mai puternic. A început să alerge. S-a împiedicat. S-a izbit de un bărbat şi a sărit peste un coş de fructe. Peronul s-a sfârşit. Cele două faruri din spatele trenului străluceau ca ochii unui tigru în noapte. Uşor-uşor, au dispărut după o curbă lină. Când s-a răsucit spre gară, peronul era pustiu."

20

U Ba vorbise ore în şir, fără oprire. Încă avea gura întredeschisă. Ochii lui priveau prin mine. Era nemişcat, în afară de pieptul care urca şi cobora cu mişcări egale. Îmi auzeam propria respirație şi zumzetul albinelor. Mă agățasem strâns de brațele fotoliului. Numai în avion eram atât de încordată şi doar când erau turbulențe sau se pregătea să aterizeze. Uşor, îmi desprinsei mâinile de pe brațele de lemn şi mă cufundai în pernele moi.

În timp ce tăcerea noastră se prelungea, casa se umplea de zgomote neliniştitoare. Lemnul scârțâia. Simțeam foşnete la picioare. Ceva gângurea sub streşini. Vântul mişca o jaluzea pe undeva prin casă. Robinetul din bucătărie picura. Sau poate mi se părea că aud inima lui U Ba bătând?

Încercai să-mi închipui: tata, singurătatea în care trăise, lipsurile, întunericul care îl înconjurase până când o cunoscuse pe Mi Mi, cum se simțise dându-şi seama că putea pierde tot ce ea îl ajutase să dobândească. Simțeam cum ochii mi se umplu de lacrimi. Încercam să nu plâng, dar asta îmi înrăutățea starea. Plângeam de parcă eu l-aş fi condus la trenul spre Rangoon. U Ba se ridică şi se apropie de mine. Îmi puse o mână pe cap. Eram nemângâiată. Cred că era prima oară când plângeam pentru tata. După ce dispăruse, în unele zile îmi era cumplit de dor de el. Eram abătută şi tristă. Poate că şi plânsesem, deşi nu eram sigură. Dar pentru cine vărsasem lacrimi? Pentru el? Pentru mine însămi, care îl pierdusem? Sau erau lacrimi de mânie şi dezamăgire pentru că ne părăsise?

Nu ne spusese nimic despre primii douăzeci de ani de viață,

şi, prin urmare, nu ne dăduse ocazia să jelim cu sau pentru el. Dar oare aş fi dorit să îl ascult? L-aş fi înțeles? Oare copiii vor să îşi vadă părinții drept persoane independente? Ne putem noi percepe părinții aşa cum erau înainte să aibă copii?

Scosei o batista din rucsac şi îmi ştersei obrajii.

— Ți-e foame? mă întrebă U Ba.

Scuturai din cap.

— Ți-e sete?

— Da, puțin.

Dispăru în bucătărie şi se întoarse cu o cană de ceai rece. Avea gust de ghimbir şi lămâie şi mă ajută să îmi revin.

— Eşti obosită? Vrei să te duc înapoi la hotel?

Eram epuizată, dar nu voiam să rămân singură. Simplul gând la camera aia mă umplea de nelinişte. În mintea mea, părea mai mare decât sala de mese pustie, iar patul – mai lat decât grădina hotelului. Mă vedeam stând întinsă în el, singură şi rătăcită.

— Aş vrea să mă odihnesc un pic. Te deranjează dacă... Doar pentru câteva minute, dacă...

Mă întrerupse.

— Chiar te rog, Julia. Întinde-te pe canapea. O să-ți aduc o pătură.

Eram atât de slăbită, că abia mă putui ridica din fotoliu. Canapeaua era mai confortabilă decât părea. Mă încolăcii pe perne şi eram doar pe jumătate conştientă când U Ba mă înveli cu pătura. Aproape imediat, căzui într-un somn superficial. Auzeam albinele. Bâzâitul lor monoton mă calma. Îl auzii pe U Ba trecând prin cameră. Câinii lătrau. Un cocoş cânta. Porcii grohăiau. Un firicel de salivă mi se scurgea dintr-un colț al gurii.

Când mă trezii, era întuneric şi linişte. Îmi trebuiră câteva secunde să îmi dau seama unde sunt. Era răcoare. U Ba pusese încă o pătură pe mine şi îmi strecurase o pernă sub cap. Pe măsuța din fața mea erau un pahar cu ceai, o farfurie cu pateuri şi o vază în care pusese flori de iasomie. Mirosea a cafea şi a rulouri cu scorțişoară. Auzii o uşă veche şi grea de lemn închizându-se, mă întorsei pe o parte trăgându-mi genunchii la piept şi păturile până sub bărbie, şi adormii din nou.

21

Când deschisei ochii, se luminase de ziuă. Dintr-un pahar cu apă aşezat în fața mea se ridicau aburi. Lângă el, un plic de

Nescafe, un cub de zahăr, lapte condensat şi pateuri proaspete. Printr-o fereastră se strecurau razele soarelui şi, de pe canapea, vedeam o bucată de cer. Albastrul era mai intens decât al cerului din New York. Mirosea a dimineață şi, fără să vreau, îmi veniră în minte sfârşiturile de săptămână petrecute vara în Hampton, când, copil fiind, dimineața stăteam trează în pat ascultând vuietul mării prin fereastra deschisă, adulmecând aerul rece din cameră, care, în ciuda frigului, prevestea căldura zilei.

Mă ridicai din pat şi mă întinsei. Observai cu uimire că nu mă doare spatele ca de obicei, după ce dormeam într-un pat străin. Probabil dormisem bine pe canapeaua veche, cu tapițerie jerpelită. Mă apropiai de fereastră. Un gard des de bouganvillea creştea în jurul casei. Curtea fusese măturată. Lemnele de foc erau aşezate ordonat între doi copaci, cu o grămăjoară de surcele în apropiere. Un câine aparținând unei rase greu de identificat se plimba prin curte şi porcul se bălăcea sub fereastră. Unde era U Ba?

Mersei în bucătărie. Un foc mic mocnea într-un colț, cu un ibric deasupra. Fumul se ridica, ieşind printr-o gaură din acoperiş. Chiar şi aşa, ochii mă usturau. Lipit de perete era un dulap deschis, cu câteva boluri de tinichea acoperite cu email alb, farfurii, pahare şi oale mânjite de funingine. Pe raftul cel mai de jos erau ouă, roşii, o legătură mare de ceapă, o rădăcină de ghimbir şi lămâi verzi.

— Julia? îi auzii vocea răzbătând din cealaltă cameră. U Ba stătea la o masă, înconjurat de cărți. Întreaga cameră era plină de cărți. Arăta ca o bibliotecă deteriorată. Rafturile erau pline din podea până la tavan. Teancuri întregi zăceau pe podeaua de lemn şi pe un fotoliu. O altă masă era plină de ele. Unele erau foarte subțiri, altele groase ca nişte dicționare. Majoritatea aveau coperți de hârtie, dar unele erau cartonate, iar câteva învelite în piele. U Ba stătea aplecat deasupra unei cărți cu pagini îngălbenite, ca o foaie veche de prezență. Lângă ea, un set de diverse pensete şi foarfeci, un borcan cu lipici alb şi vâscos. Două lămpi cu ulei, aflate pe masă, ofereau mai multă lumină. U Ba mă privi peste ramele lentilelor groase.

— Ce lucrezi, U Ba?

— Fac ceva ca să treacă timpul.

— Ce?

— Repar cărți. E hobby-ul meu, dacă vrei.

Cu o pensetă lungă şi subțire apucă o bucată mică de hârtie, o înmuie în lipici şi o aşează peste una dintre micile găuri ale

cărții. Cu un stilou negru contură partea de sus a unei litere. Era un „o”. Încercai să citesc textul din care făcea parte litera.

N-s e op m di c ut re noast.
Sfr tul ei fi dor atunci c nd
V m ajun -n lo l din care cat
Ca ă- uno ştem p ntru ima oar.

U Ba mă privi.

N-o să ne oprim din căutarea noastră.
Sfârşitul ei va fi doar atunci când
Vom ajunge-n locul din care am plecat
Ca să-l cunoaştem pentru prima oară.

Recita din memorie.

— E dintr-o colecție de poeme de Eliot. T.S. Eliot. Îl țin la mare cinste. Zâmbi satisfăcut şi îmi arătă primele pagini ale cărții. Erau presărate cu bucățele de hârtie lipită. Poate că nu e ca nouă, dar cel puțin e din nou lizibilă. Îmi plimbam privirea de la el la carte şi înapoi. Vorbea serios? Volumul acela avea cel puțin două sute de pagini făcute franjuri.

— Cât îți ia să repari o carte ca asta?

— Acum, câteva luni. Mă mişcăm mai repede pe vremuri. Ochii nu mă mai ajută şi spatele începe să mă doară după ce stau aplecat câteva ore. Bătrânețea, Julia. Frunzări restul paginilor şi oftă. Cartea asta e într-adevăr într-o stare jalnică. Până şi viermii par să-l placă pe Eliot.

— Dar trebuie să existe metode mai eficiente să restaurezi cărți. Aşa, n-ai s-o termini niciodată.

— Mă tem că nu există niciuna pe care să mi-o permit.

— Îți pot trimite de la New York ediții recente ale cărților care au contat mai mult pentru tine, mă oferii eu.

— Nu te deranja. Le-am citit pe cele mai importante când încă erau într-o condiție bună.

— Atunci de ce le mai repari?

Zâmbi.

— E distractiv. Îmi distrage atenția de la alte lucruri.

— De la ce?

Se gândi puțin.

— Bună întrebare. O să afli răspunsul de îndată ce termin povestea.

Tăcurăm amândoi un timp. Mai aruncai o privire înjur. Iată-

mă stând într-o casă de lemn, fără electricitate sau apă curentă, dar înconjurată de mii de cărți.

— De unde le ai pe toate? îl întrebai.

De la englezi. De mic copil am fost îndrăgostit de cărți. Mulți englezi nu s-au mai întors după război, iar după ce ne-am obținut independența, din ce în ce mai mulți au început să plece. Cărțile pe care nu voiau să le ia mi le lăsau mie. Se ridică, se apropie de un raft, scoase un volum îmbrăcat în piele şi îl frunzări. Paginile păreau găurite. Vezi, zise, multe dintre ele au avut soarta volumului de Eliot. E din cauza climei, a viermilor şi a insectelor. Apoi se îndreptă spre un mic dulăpior din spatele biroului. Astea sunt cele pe care le-am terminat. Arătă cu degetul spre câteva zeci de cărți, luă una dintre ele şi mi-o dădu. O deschisei. Până şi pagina de titlu era punctată cu bucăți de hârtie. *SUFLETUL UNUI POPOR* era titlul scris cu majuscule. Publicată la Londra, în 1902. Dacă vrei să afli mai multe despre țara noastră, cu asta trebuie să începi.

— Nu prea pare să fie la zi, spusei puțin iritată.

— Sufletul unui popor nu se schimbă peste noapte.

U Ba se trase de lobul urechilor şi se uită în jur, părând să caute ceva. Scoase câteva cărți dintr-un raft mai jos. Le aranjase unele în spatele altora. Scoase o cheie dintr-o cutie lăcuită de pe masă şi deschise un sertar.

— Întocmai cum credeam: am încuiat-o, spuse U Ba scoțând o carte. E în Braille. Su Kyi mi-a dat-o înainte să moară. E primul volum dintr-una dintre cărțile preferate ale lui Tin Win. A uitat să i-o pună în sacoşă când a plecat la Rangoon.

Era grea şi greu de mânuit. Câteva bucăți de scoci abia mai țineau coperțile laolaltă.

— Ar trebui să te aşezi. Vino cu mine. O să bem o cafea şi-o s-o poți întoarce pe toate părțile.

Ne mutarăm în sufragerie. U Ba turnă apă fiartă dintr-un termos într-un pahar şi îmi pregăti un Nescafe. Aşezai cartea în poală şi o deschisei. Paginile erau la fel de găurite ca ale celorlalte cărți. Îmi trecui arătătorul peste una dintre pagini, de parcă aş fi cercetat dacă menajera mea ştersese praful de pe rafturi. Cartea mă neliniştea. Am închis-o şi am pus-o pe masă, de parcă ar fi fost infestată cu microbi care mă puteau infecta. Îmi era frică de ea.

Auzii un cântec venind de departe. Câteva voci slabe şi abia auzindu-se, atât de delicate, încât ar fi putut oricând să dispară înainte să îmi ajungă la urechi. Un val care se risipeşte în nisip

înainte să îmi scalde picioarele.

Ascultam concentrată în tăcere, dar pentru o vreme nu mai auzii nimic, apoi cântecul îmi ajunse din nou la urechi, de data asta ceva mai puternic. Suficient de puternic încât să nu îl mai pierd. Nu putea fi decât un cor de copii, repetând neobosit o mantră melodioasă.

— Sunt copiii de la mănăstire? întrebai.

— Da, dar nu de la mănăstirea din oraş. Mai e una în munți, şi dimineața, când vântul bate din direcția potrivită, aduce cu el şi cântecul lor. Auzi exact ce auzeau şi Mi Mi cu Tin Win. Nu e diferit față de acum cincizeci de ani.

Închisei ochii şi mă cutremurai. Vocile copiilor păreau să îmi pătrundă în tot corpul şi să mă atingă acolo unde niciun cuvânt, niciun gând şi nicio persoană nu mă atinseseră vreodată.

De unde magia aceea? Nu înțelegeam o iotă din ce spuneau.

Şi atunci, ce anume mă mişca atât de profund? Cum e posibil ca cineva să fie emoționat până la lacrimi de un lucru pe care nu îl vede, nu îl înțelege şi nu îl poate atinge, un simplu sunet care dispare aproape instantaneu în momentul în care ia naştere?

Tata spunea adesea că muzica e singurul motiv pentru care uneori poate să creadă într-un Dumnezeu sau într-o putere superioară.

În fiecare seară, înainte să se ducă la culcare, stătea în sufragerie cu ochii închişi, ascultând muzică în căşti. Îmi explicase că doar aşa sufletul lui îşi poate găsi liniştea pe timpul nopții.

Nu îmi amintesc vreun concert sau vreo operă la care să nu fi plâns. Lacrimile îi curgeau pe față ca apele lacului când se revarsă peste maluri încet, dar sigur. Şi zâmbea în tot acest timp. Niciodată nu îl văzusem mai fericit.

Odată l-am întrebat ce ar lua cu el pe o insulă pustie, dacă ar avea de ales între muzică şi cărți.

„Muzică, fireşte”, mi-a răspuns. Nu am înțeles de ce. Acum aveam o vagă bănuială.

Îmi doream ca psalmodierea copiilor să nu se mai termine. Mi-aş fi dorit să mă însoțească toată ziua. Toată viața.

Mă mai simțisem vreodată atât de aproape de tata? Poate că U Ba avea dreptate. Poate că era prin preajmă şi eu nu trebuia decât să îl caut.

III

1

Eram pe urma lor. Puteam auzi respirația tatălui meu la câțiva metri în față. Gâfâia pentru că urca muntele cu Mi Mi în spate. Ea se făcuse mai grea şi el îmbătrânise. Obosea mai repede acum. I-am auzit şoptind. Le auzeam vocea. Încă puțin şi i-aş fi întrecut.

Voiam să văd casa în care tata îşi petrecuse copilăria şi adolescența. Poate că el şi Mi Mi se ascundeau acolo.

Încă puțin.

U Ba şovăise când îl rugasem să mă ducă acolo. Să-i fi interzis tata asta?

— Clădirile sunt într-o stare jalnică. Vei avea nevoie de multă imaginație dacă vrei să găseşti urmele copilăriei lui acolo, mă avertiză.

— Nu-mi pasă.

— Su Kyi a murit de mult

— Mă gândeam şi eu. Totuşi...

— Am ceva de făcut. O iei tu înainte?

— O să mă descurc, presupun.

Îmi arătă pe unde să o iau, apoi îmi spuse că trebuie să cumpere ceva din sat şi că mă va ajunge din urmă.

Trecui cu greu de creasta muntelui. U Ba îmi descrisese în detaliu drumul cu gropi adânci şi brazde. În mod straniu, drumul îmi părea cunoscut. Închisei ochii încercând să mi-l imaginez pe tata păşind de-a lungul lui. Rămăsei surprinsă de multele şi diversele sunete pe care le auzeam: păsări, lăcuste, cicade. Bâzâitul enervant de zgomotos al muştelor, lătratul unui câine în depărtare. Picioarele mi se împotmoleau în gropi şi hârtoape. Mă împiedicam, dar nu suficient cât să cad. Mirosea a eucalipt şi a iasomie. Un car cu boi trecu pe lângă mine. Animalele arătau jalnic. Pielea le spânzura de coaste şi ochii erau scoşi din orbite,

părând gata să plesnească de atâta efort.

Dincolo de creastă, văzui casa. Chiar voiam să mă duc acolo? Încetinii pasul. Mă oprii la poarta grădinii, părăsită de curaj şi intimidată, prea temătoare să păşesc în curte.

Poarta atârna într-o rână, cu balamaua de jos ruptă. Iarba creştea în crăpăturile zidăriei. Peste gardul de lemn crescuse tufărişul. Lipsea fiecare a doua sau a treia ulucă. Iarba din curte era gri-maronie, arsă de soare. Clădirea principală, o vilă galbenă cu două etaje, în stil Tudor, avea un balcon mare la etajul al doilea, de unde probabil se puteau vedea tot satul şi munții. Pilonii de susținere ai balconului, streşinile, ramele ferestrele erau împodobite cu sculpturi în lemn. O grădină de iarnă şi câteva bovindouri. Un copac creştea prin horn. În locurile din care lipseau țiglele se întrezărea scheletul subțire al acoperişului. Balustrada balconului pierduse aproape jumătate dintre barele verticale şi fațada se decolorase de ploaie. Câteva ferestre erau sparte.

Chiar şi în New York clădirile părăsite mă întristau. Când eram mică le ocoleam mereu şi treceam pe partea cealaltă a străzii dacă întâlneam vreuna. Le numeam „case bântuite”. Eram convinsă că în spatele ferestrelor astupate cu scânduri de lemn mă aşteaptă câteva fantome. Îndrăzneam să trec pe lângă ele doar când îl aveam pe tata cu mine, dar şi atunci mergeam pe partea dinspre stradă.

Vila aceea era la fel de sinistră. De ce nu avea nimeni grijă de ea? Încă puteai întrevedea vechea ei măreție. Oricine ar fi putut să o întrețină, fără prea mult efort. Ar fi putut.

Ce-ar fi fost dacă? Oare ce ființe dădeau târcoale înăuntru? Fantome? Două vieți contopite?

Sub nivelul casei se afla coliba în care trăiseră tata şi Su Kyi. Era mai mică decât sufrageria noastră din New York. Nu se vedea nicio fereastră, doar o ramă goală de uşă. Acoperişul ondulat de tinichea, de culoare maro, fusese distrus aproape în întregime de rugină, iar lutul se desprindea din pereți. Văzui vatra, o grămăjoară de lemne de foc şi banca. Două femei cu copii în poală se aşezaseră pe ea. Mă priveau afişând zâmbetul ăla care parcă anunță că omul se bucură nespus să te vadă, lucru care mă enervează mereu. Patru *longyi*-uri atârnau la uscat, lângă colibă. Doi căței alergau prin curte. Un al treilea îşi arcui spatele şi îşi făcu nevoile, apoi îmi aruncă o privire îndurerată.

Respirai adânc de două ori şi păşii pe poartă. În fața mea, pe gazon, văzui ciotul de lemn. Trebuie să fi provenit de la un pin

mare şi bătrân. Scoarța lui groasă mişuna de furnici. Lemnul era moale şi ros în câteva locuri, dar partea din mijloc era încă intactă, chiar şi după atâția ani. Mă urcai pe el fără greutate. Era umed şi tare. Vederea spre vale era stânjenită de câteva tufişuri mari. Acum ştiam de ce îmi dorisem să văd locul cu orice preț şi de ce îmi era frică de el. Acolo se afla cheia povestirii lui U Ba. Încă de când auzisem copiii cântând în acea dimineață, povestea lui încetase să mi se mai pară basm. Îmi răsuna în urechi, o puteam mirosi şi atinge. Stăteam pe ciotul pe care tata se aşezase să îşi aştepte mama, pe bunica. Locul în care aproape că murise de foame. În curtea aceea îşi pierduse vederea şi trăise în orăşelul acela în care abia dacă se schimbase ceva timp de cincizeci de ani. El şi Mi Mi. U Ba mă ducea la ei. Îi auzeam şoptind. Le auzeam vocile. Încă puțin.

Dacă îmi ieşeau atunci în față, cine ştie de unde? La gândul ăsta, mă apucă panica. Poate că Mi Mi şi tata îşi duceau zilele în vila asta prăbuşită. Puteau să mă fi văzut deja de la fereastră? S-ar fi ascuns fugind de mine sau ar fi ieşit să mă întâmpine? Şi eu ce-aş fi spus? „Ce mai faci, tată?” „De ce ne-ai lăsat?” „Cum se face că nu ne-ai spus nimic despre Mi Mi?” Sau i-aş fi spus că mi-a fost dor de el?

Şi cum ar fi reacționat? S-ar fi înfuriat că îl căutasem şi îl găsisem, mai ales când era evident că se străduise să dispară fără vreo urmă? Poate ar fi trebuit să îi respect dorința şi să rămân în New York? M-ar fi îmbrățişat, în ciuda acestor lucruri? I-aş fi văzut scânteierea din ochi, scânteierea aceea de care îmi era atât de dor? Mă durea că nu reuşeam să îmi dau seama care ar fi fost reacția lui. Şi, mai ales, nu pricepeam de ce mă îndoiesc că ar fi fost fericit să mă vadă.

— Nu-ți face griji. Mi Mi şi tatăl tău nu locuiesc aici.

Era U Ba. Nu îl văzusem venind.

— U Ba, m-ai speriat.

— Îmi pare rău. N-am vrut.

— De unde ştiai la ce mă gândesc?

— Păi la ce altceva te-ai fi putut gândi?

— Să spunem că Mi Mi şi tata chiar ar fi locuit în casa asta. Aş fi avut motive să-mi fac griji?

Zâmbi aplecându-şi capul într-o parte. Mă privea cu afecțiune. Avea o privire care îmi inspira curaj. Aş fi vrut să îi întind o mână. Ar fi fost cazul să mă ducă departe de casa aceea, să mă ducă acasă. În siguranță.

— De ce te temi?

— Nu ştiu.

— N-ai niciun motiv să-ți faci griji. Eşti fiica lui. De ce îi pui la îndoială dragostea?

— Ne-a părăsit.

— Şi una o exclude pe cealaltă?

— Da.

Vorbise procurorul din mine.

— De ce? Iubirea apare în atâtea forme, Julia. Are atâtea fețe încât imaginația noastră n-o să poată nicicând să şi le închipuie pe toate. Esențialul e să o recunoaştem când o vedem.

— De ce e atât de greu?

— Pentru că vedem numai ceea ce ştim deja. Ne proiectăm propriile însuşiri, bune sau rele, asupra celeilalte persoane. Apoi recunoaştem ca fiind dragoste numai acele lucruri care corespund imaginii noastre despre ea. Vrem să fim iubiți aşa cum iubim noi. Orice alt fel de dragoste ne face să ne simțim prost. Îi răspundem cu îndoială şi suspiciune. Îi interpretăm prost semnele. Nu-i înțelegem limbajul. Acuzăm. Spunem că celălalt nu ne iubeşte. Dar poate că ne iubeşte în propriul lui fel, pe care nu reuşim să îl pricepem. Sper că vei înțelege când o să-mi termin povestea.

Nu înțelegeam. Dar aveam încredere în el.

— Am cumpărat fructe de la piață. Dacă vrei, putem să ne aşezăm şi să-mi continui povestea.

Grăbi vioi pasul până la cele două femei care păreau să-l cunoască. Râseră toți trei, se uitară la mine, dădură din cap şi se ridicară. U Ba luă banca de lemn la subțioară şi o aduse sub copacul în umbra căruia îl aşteptam.

— Dacă nu mă înşel, bunicul tău a făcut-o. E din lemn de tec. O să țină o sută de ani pe puțin. N-am reparat-o decât o singură dată.

Dintr-o sacoşă scoase un termos şi două pahare şi turnă nişte ceai.

Închisei ochii. Tata era în drum spre Rangoon şi simțeam că va fi o călătorie cumplită.

2

„«Fă pe mortul. Nu te mişca. Şi speră că o să treacă timpul. Nu scoate niciun sunet. Refuză mâncarea, băutura. Respiră uşor. Speră că nu nimic din ce ți se întâmplă nu e adevărat.»

Aşa şi-a petrecut Tin Win călătoria spre Rangoon. A stat

ghemuit, apatic, inconştient parcă. A ignorat întrebările celor doi bărbaţi până când au renunţat şi l-au lăsat în pace. Conversaţiile şi bătăile inimii tovarăşilor de drum treceau pe lângă el nebăgate în seamă, aşa cum peisajul nocturn se perinda dinaintea ochilor celorlalţi călători.

Atmosfera tăcută din casa unchiului îi făcuse situaţia mai suportabilă. Cel puţin nu era nevoit să schimbe trenuri sau să răspundă la întrebări. Era singur. Stătea nemişcat pe pat, cu picioarele şi mâinile larg întinse.

«Fă pe mortul.» Nu îi reuşea mereu.

Începea să plângă. Cădea pradă unor spasme care ţineau câteva minute şi care apoi se retrăgeau încet. Ca apa prin nisip.

«Te rog», implora pe jumătate şoptit ca şi cum ar fi fost cu cineva în cameră, «te rog, fă să nu fie adevărat. Te rog, lasă-mă să mă trezesc.»

Se imagina stând pe salteaua lui de paie în Kalaw, cu Su Kyi dormind lângă el. Rămânea în pat când ea se trezea. Auzea zăngănit de oale din bucătărie. Simţea mirosul dulce-amărui al fructelor proaspete de papaya. O auzea pe Mi Mi în faţa lui, sugând un sâmbure de mango. Rangoonul era doar un coşmar. O neînţelegere. Departe de el, departe ca norii de ploaie la orizont mişcându-se într-o altă direcţie.

Ştia ce alinare pot aduce, dar iată-i dispărând ca fumul în faţa vântului. În uşă s-a auzit o bătaie. Tin Win nu a răspuns, şi omul a mai bătut o dată. Uşa s-a deschis şi cineva a intrat. «Un băiat», şi-a spus gândi Tin Win. Îl recunoştea după mers. Bărbaţii şi femeile merg diferit. Bărbaţii sunt mai stângaci, intră mai gălăgios, păşesc cu toată talpa, în timp ce femeile calcă întâi pe călcâi şi nu fac zgomot. Mângâie podeaua cu tălpile. Băiatul era probabil mai tânăr, mai scund şi mai uşor decât Tin Win. Avea paşi foarte iuţi. A pus o tavă pe o masă de lângă pat. Mirosea a orez şi legume. A turnat apă într-un pahar, dintr-un urcior. I-a spus că ar trebui să bea mult, aşa i-a spus. Venea din munţi şi nu era obişnuit cu vremea toridă din capitală. După câteva săptămâni de obişnuinţă, se va descurca mai bine. Putea să se odihnească cât voia. Şi să îl cheme, dacă avea nevoie de ceva. Unchiul era plecat dar se va întoarce la cină.

Din nou singur, Tin Win s-a ridicat şi s-a întins după farfurie. A luat câteva înghiţituri de mâncare. Curry-ul era gustos, dar nu îi era foame. Apa l-a răcorit.

Câteva săptămâni de obişnuinţă. Menite să îl liniştească, acele cuvinte semănau mai degrabă a blestem. Nu îşi putea

închipui cum va putea petrece măcar o zi fără Mi Mi.

Auzea un bâzâit venind de deasupra capului, un sunet absolut enervat lipsit de ritm, respingător de monoton. Nu înceta deloc, nu devenea nici mai tăcut nici mai zgomotos, nici măcar mai slab. În acelaşi timp, simțea un curent de aer venind din aceeaşi direcție. În momentul acela şi-a dat seama cât de cald e. Briza aceea uşoară nu îl răcorea. Aerul era prea fierbinte. Dacă ar fi fost mai fierbinte de atât i-ar fi ars pielea.

S-a ridicat să exploreze încăperea. Şi-a ținut respirația şi a ascultat. Câteva furnici mergeau pe peretele din față. Sub pat era un păianjen în a cărui plasă tocmai se prinsese o muscă. O auzea zbătându-se, îi auzea bâzâitul disperat împuținându-se încet. Păianjenul se apropia de pradă. Două şopârle mici stăteau lipite de tavan, scoțând limba pe rând. Niciunul dintre sunetele acestea nu îi spunea mare lucru. Şi-a întins mâinile în față şi a mai făcut un pas.

Scaunele nu fac nici zgomot şi nici nu au miros. S-a lovit cu dosul mâinii de marginea lemnului şi a strigat scurt. Durerea i se răspândea în umăr. A îngenuncheat şi a mers prin cameră de-a buşilea.

Mesele nu fac nici zgomot, şi nu au niciun miros. Avea să capete o vânătaie urâtă în frunte.

Ca un topograf care cartografiază terenuri noi, Tin Win pipăia fiecare colț al camerei, ca nu cumva să se lovească din nou. Lângă masă şi scaun era un dulap lipit de perete. Lângă pat erau alte două mese înalte, dar înguste, pe care era aşezată câte o lampă. Deasupra mesei, un tablou. Cele două ferestre înalte, pe jumătate deschise, aproape că ajungeau până la podea. Jaluzelele erau trase. A bătut cu degetele în podea. Lemn lăcuit de tec. Avea acea rezonanță inconfundabil de întunecată. Se întreba dacă să exploreze întreaga casă, dar până la urmă s-a aşezat să aştepte întoarcerea unchiului.

L-a trezit un ciocănit în uşă. Era acelaşi băiat. I-a spus că unchiul îl aşteaptă la cină.

Tin Win a păşit cu ezitare pe treptele scării rotunde care descria un arc larg, coborând până la primul etaj. Ecoul paşilor săi îi dezvăluia dimensiunile camerei. Trebuie să fi fost imensă, ca un fel de atriu care se înălța până la ultimul etaj. Tin Win îl auzea pe băiat mergând lângă el. Ajunşi pe ultima treaptă, l-a luat de braț şi l-a condus prin alte două încăperi, până în sufragerie.

Aşteptându-şi nepotul, U Saw îşi turnase apă minerală cu

suc de lămâie şi ieşise pe balcon să inspecteze grădina din spatele casei. O frunză mare şi maro atârna într-unul dintre palmieri. Unul dintre grădinari o trecuse cu vederea; o neglijență pe care U Saw nu o putea tolera. Poate că venise timpul să mai dea afară un servitor. Nu exista altă metodă mai sigură prin care să îi vindece pe ceilalți de lene, cel puțin pentru câteva luni. A păşit pe gazon şi s-a aplecat să verifice dacă iarba e tăiată uniform. Câteva fire erau în mod evident mai înalte decât altele. Era furios. Chiar a doua zi va concedia un grădinar.

U Saw se număra printre puținii birmanezi care ajunseseră să aibă o influență considerabilă sub cârmuirea britanică. Dacă îi puneai la socoteală afacerile, proprietățile din străinătate şi banii lichizi, îți puteai da seama că e unul dintre cei mai bogați oameni din țară – fireşte, în afară de unii englezi şi alți câțiva europeni care trăiau într-o altă lume, care avea puțin de-a face cu restul țării şi cu care nu avea rost să te compari. Casa lui de pe Halpin Road putea să se măsoare cu cele mai frumoase vile ale aristocraților englezi. Nu găseai la orice colț de stradă – nici măcar în cartierele albilor – o casă cu mai mult de două duzini de camere, o piscină şi un teren de tenis. Pentru că U Saw nu juca tenis, insista ca servitorii săi să joace. În fiecare dimineață, după răsărit, doi dintre cei cinci grădinari îşi pasau mingea vreme de o oră ca să lase impresia că stăpânul foloseşte regulat terenul. Vecinii şi vizitatorii îl considerau din cale-afară de atletic. În afară de grădinari, U Saw mai avea angajați doi bucătari, doi şoferi, două femei pentru curățenie, trei paznici de noapte, un băiat în casă, un majordom şi un fel de coordonator financiar, care făcea cumpărăturile.

Cu ani în urmă, se speculase mult despre originea averii sale, dar, pe măsură ce aceasta a crescut, zvonurile au încetat şi ele. Când te bucuri de un anumit statut social, eşti ferit de speculații.

Tot ce se ştia despre el în capitală era că, la începutul secolului, când încă era tânăr, frecventase cercurile nemțeşti din Rangoon. Vorbea fluent limba germană şi devenise în tinerețe manager al unei mori de orez deținute de germani. Primul Război Mondial îl forțase pe patron şi pe compatrioții lui să abandoneze colonia britanică. Lăsase afacerea pe mâinile lui U Saw, cu condiția să îi fie înapoiată când urma să se întoarcă la încheierea războiului.

Alți doi moguli ai orezului procedaseră la fel, vânzându-şi afacerea lui U Saw pentru o sumă simbolică, de câteva rupii. Niciunul nu se mai întorsese în Rangoon vreodată. U Saw nu

spusese nimic niciodată despre această norocoasă întorsătură a sorții.

Afacerile i se dezvoltaseră în anii ’20 şi se folosise cu isteţime de Marea Criză de la începutul anilor ’30, ale cărei efecte se simțiseră până şi în Asia de sud-est. Cumpărase câmpuri cultivate cu orez şi mori aflate în dificultate financiară; apoi preluase afacerea unui baron indian al orezului, aşa încât în scurt timp ajunsese să controleze tot traficul orezului de la plantații până la export. Întreținea relații bune nu numai cu competitorii indieni, ci şi cu englezii şi cu minoritatea chineză. Aflase devreme că relațiile îi strică doar celui care nu le are. Aşa cum se cuvine să procedeze oamenii cu statutul lui, făcuse donații generoase la două dintre cele mai mari mănăstiri din Rangoon. Aranjase deja să se construiască trei pagode în numele său, iar în holul de intrare al casei sale se afla un altar budist impunător.

Pe scurt, la cei cincizeci de ani ai săi, U Saw era mulțumit de sine şi de cercul lui social. Nici moartea tragică a soției, petrecută cu doi ani mai devreme, nu îi stricase această satisfacție. Căsnicia lor fără copii nu fusese decât un incomod parteneriat încheiat din interes. Soția lui fusese fiica unui magnat al transporturilor şi U Saw se aşteptase ca alianța să îi scadă costurile de transport. De unde să ştie că prestigiosul expeditor era în pragul falimentului? Mariajul fusese oficial, dar rareori consumat.

U Saw nu putea să spună că soția lui îi lipseşte. Mai neliniştitoare pentru el erau circumstanțele în care murise. Un astrolog îl prevenise vehement cu privire la o vizită de afaceri la Calcutta. Îi spusese că, dacă avea să întreprindă călătoria, familia lui urma să fie lovită de o nenorocire. U Saw a plecat oricum. Două zile mai târziu, soția lui fusese găsită în pat. O cobră dormea încolăcită pe cearşafuri. Probabil se strecurase în dormitor pe fereastra deschisă.

De atunci, U Saw nu mai lua decizii importante fără să consulte mai întâi astrologi şi ghicitori. Doar cu două săptămâni în urmă, un astrolog îi prezisese o nenorocire personală şi în afaceri care putea fi evitată doar dacă îşi ajuta o rudă aflată la mare ananghie; U Saw nu înțelesese diferența dintre o nenorocire în afaceri şi una personală, dar nici nu îi ceruse bătrânului să dea detalii. Avertizarea îl ținuse treaz câteva nopți. Nu ştia să aibă rude la ananghie. Toate erau sărace. Voiau întotdeauna bani şi din acest motiv rupsese legăturile cu ele cu mult timp în urmă.

Dar o rudă aflată în mare nevoie? În cele din urmă, şi-a amintit că auzise vag ceva despre soarta nefericită a uneia dintre rudele soției sale; un băiat care îşi pierduse tatăl. Tânărul orbise din senin şi mama îl părăsise. Se zvonea că locuieşte cu o femeie, Su Kyi, care avea grijă şi de vila din Kalaw a lui U Saw.

Ce metodă mai bună de a îmbuna stelele decât să dea ajutor unui băiat orb? Îl întrebase pe astrolog dacă nu poate preveni catastrofa printr-o donație generoasă făcută unei mănăstiri. Ar fi fost mai puțin complicat. Nu era posibil? Dar dacă mai ridica o pagodă sau două? Nici aşa. Mesajul astrelor era limpede.

A doua zi, U Saw şi-a trimis în Kalaw cei mai de încredere asistenți.

Auzind voci în sufragerie, U Saw s-a întors în casă. A rămas mut de uimire în fața lui Tin Win. Se aştepta să vadă un schilod, un băiat subdezvoltat fizic şi psihic, care să îi stârnească, eventual, mila. Dar nepotul lui era un tânăr bine făcut şi arătos, cu cel puțin două capete mai înalt decât el, radiind, pe deasupra, o surprinzătoare siguranță de sine. Era îmbrăcat într-o cămaşă albă şi un *longyi* verde, curat. Nu părea să aibă nevoie de ajutor. U Ba a fost din cale-afară de dezamăgit.

«Dragul meu nepot, bine-ai venit în Rangoon. E o plăcere să te am în sfârşit alături.»

Vocea unchiului l-a iritat pe Tin Win din primul moment. Nu reuşea să o interpreteze. Nu îi spunea nimic. Era prietenoasă, nici prea puternică, nici prea gravă, dar îi lipsea ceva şi nu ştia ce anume. Îi amintea de bâzâitul care se auzea din tavan. Pulsul unchiului era şi mai ciudat – inexpresiv, monoton, ca ticăitul unui ceas.

«Sper că n-a fost prea grea călătoria cu trenul», a continuat gazda lui.

«Nu», a răspuns Tin Win, cu voce scăzută.

«Ce-ți fac ochii?»

«Bine.»

«Bine? Credeam că eşti orb.»

Tin Win i-a simțit nedumerirea din voce. Şi-a dat seama că nu e momentul potrivit ca să deschidă o discuție despre orbi şi vedere.

«Aşa e. Voiam să spun că nu mă dor.»

«Ce bine! Din păcate, am aflat doar recent de boala ta, de la o cunoştință din Kalaw. Altfel, aş fi încercat să te ajut mai devreme. Stuart McCrae, un bun prieten de-al meu, e doctor primar la cel mai mare spital din Rangoon. Conduce secția de oftalmologie. Ți-

am stabilit nişte întâlniri cu el în săptămânile care urmează.»

«Generozitatea dumneavoastră mă copleşeşte. Nu ştiu cum să vă mulțumesc.»

«Nu te mai gândi la asta. Medicina face progrese mari. Poate că o operație sau o pereche de ochelari te vor putea ajuta», a spus U Saw, a cărui dispoziție se îmbunătățea vizibil. Aprecia tonul servil al nepotului. Era al unuia care ştie să se arate recunoscător. «Vrei ceva de băut?»

«Puțină apă.»

U Saw a turnat apă în pahar; neştiind cum să i-l înmâneze, l-a aşezat cu zgomot pe masă, în apropierea băiatului. Tin Win a căutat paharul cu mâinile şi a sorbit.

«I-am cerut bucătarului să pregătească supă de pui şi curry de peşte cu orez. O să-ți placă, sper.»

«Mai mult ca sigur.»

«Ai nevoie de ajutor să mănânci?»

«Nu mulțumesc.»

U Saw a bătut din palme şi a strigat un nume. Băiatul s-a întors şi l-a condus pe Tin Win până la scaun. S-a aşezat şi a pipăit obiectele aşezate în fața lui pe masă: o farfurie plată însoțită de un bol adânc, un şervețel, o lingură, un cuțit şi o furculiță. La mănăstire, U May îi arătase nişte obiecte asemănătoare, explicându-i că englezii se folosesc de ele ca să mănânce, nu de mâini. La prânz, folosindu-se de lingură pentru curry, Tin Win descoperise cu uimire cât de uşor se foloseşte.

U Saw a văzut cu uşurare că Tin Win ştie să folosească tacâmurile şi că lipsa vederii nu îl împiedică să mănânce decent. Nici supa nu i-a dat de furcă. Îşi închipuise cu groază că nepotul lui va trebui hrănit în fiecare seară, că va saliva şi va scăpa mâncarea pe masă.

Au tăcut amândoi. Tin Win se gândea la Mi Mi. Se întreba cum l-ar fi descris pe U Saw. Avea degetele groase? Era obez? Avea bărbie dublă, ca negustorul de trestie de zahăr din Kalaw, a cărui inimă bătea la fel de insipid? Îi scăpărau ochii sau avea o privire la fel de lipsită de expresie ca bătăile din piept? Cine avea să îl ajute să descifreze această lume nouă în care se găsea? Doctorii? Oare ce îi va face prietenul unchiului său? I se va îngădui să se întoarcă în Kalaw de îndată ce medicul avea să îşi dea seama că nu e nimic de făcut? Cu puțin noroc, s-ar fi putut întoarce la Mi Mi în mai puțin de două săptămâni.

Şi dacă doctorii reuşeau să îi redea vederea? Până acum, Tin Win nu se gândise la această posibilitate. De fapt, nici înainte de

a veni în Rangoon nu îi trecuse prin minte. Şi de ce s-ar fi gândit la ea, în fond? Avea tot ce îi trebuia.

Încerca să îşi imagineze urmările unei operații reuşite. Ochi cu care să vadă. Forme clare. Fețe. Îşi va păstra oare puterea de a asculta? Se închipuia privind-o pe Mi Mi. Stătea goală în fața lui. Corpul subțire, sânii mici şi fermi. Abdomenul neted şi pubisul. Coapsele suave, vulva. În mod ciudat, imaginile nu îl ațâțau. Nu era nimic mai frumos decât să îi mângâie pielea cu limba, să îi atingă sânii cu buzele şi să îi audă inima dansând din ce în ce mai sălbatic.

Vocea unchiului i-a întrerupt şirul gândurilor.

«Am multe de făcut în zilele care vin şi n-o să-mi pot petrece mult timp cu tine», a spus U Saw după ce a terminat de mâncat. Unul dintre băieți, Hla Taw, o să fie permanent la dispoziția ta. Dacă vrei, poate să-ți arate grădina sau să te ducă în oraş. De orice ai avea nevoie, vorbeşte cu el. Dacă îmi fac timp, o să cinăm împreună la sfârşitul săptămânii. Întâlnirea cu doctorul McCrae e marți.»

U Saw ezita. Nu putea spune dacă astrologul îi spusese cât timp trebuie să petreacă cu ruda aflată în dificultate. Nu îşi amintea să fi auzit aşa ceva. Dar, ca să fie sigur, a hotărât să îi facă încă o vizită a doua zi.

«Mulțumesc, U Saw», a zis Tin Win. «Nu merit mărinimia dumneavoastră.»

Unchiul s-a ridicat. Era nespus de mulțumit. Nepotul lui ştia ce înseamnă manierele. Îl încânta peste măsură gândul că el, U Saw, i-ar fi putut reda băiatului vederea. Un asemenea gest de mărinimie – o generozitate care obliga la recunoştința – nu putea trece nerăsplătit. Era convins de asta.

3

Tin Win stătea treaz noaptea şi dormea ziua. Se îmbolnăvise de diaree. Baia îi părea din ce în ce mai departe şi petrecea ore întregi pe gresia din fața toaletei, de teamă că, dacă s-ar fi dus în cameră, nu ar mai fi putut ajunge la vreme.

Zgomote stranii păreau să râdă de el şi îl speriau la fiecare colț. Din spatele pereților şi din podeaua băii se auzeau un hârâit şi un susur constant. Păianjenul de sub patul lui parcă turbase. Sunetele pe care le scoteau muştele aflate în chinurile morții, picioarele rupte, păianjenul care le sorbea şi le mesteca măruntaiele – toate îl dezgustau. Într-o dimineață, a auzit un

şarpe alunecând pe podea. Inima l-a dat de gol. L-a auzit apropiindu-se. I s-a urcat în pat. L-a auzit sâsâind aproape de urechea stângă, ca şi cum ar fi vrut să îi spună o poveste. A dispărut câteva ore mai târziu, pe fereastra deschisă. Şopârlele de pe pereți râdeau pe seama lui. Strigase de mai multe ori după ajutor, acoperindu-şi urechile cu mâinile.

Hla Taw spunea că de vină sunt căldura şi mâncarea străină. Tin Win ştia că nu e asta. Stătea din nou pe un ciot. Aşteptând. «În curând», îi spusese.

A tras aer în piept şi a rămas aşa mult timp, fără să respire. A numărat secundele. Patruzeci. Şaizeci. Presiunea din piept creştea din ce în ce mai mult. Nouăzeci. O sută douăzeci, începea să amețească. Tot corpul țipa după oxigen. Dar nu a cedat. Îşi auzea propria inimă bătând neregulat. Ştia că poate să o oprească definitiv, dacă asta doreşte.

Moartea se apropia cu paşi repezi; mai mare, amenințător de mare, până când s-a ivit în fața lui.

«M-ai chemat.» Se temea. Nu de moarte, ci de faptul că o auzise vorbind. Frica de el însuşi. Chemase moartea, dar nu voia să moară. Nu încă. Nu în locul acela. Nu mai era băiatul care se ascundea temător, care nu voia altceva decât să dispară, să se evapore pur şi simplu. Voia să trăiască. Voia să fie cu Mi Mi. Voia să o simtă din nou, să îi simtă respirația pe piele, să îi audă buzele şoptindu-i în ureche.

Cântecul inimii ei.

A tras adânc aer în piept.

S-a hotărât să afle ce voia unchiul de la el. Îi va respecta porunca, pentru ca apoi să revină în Kalaw cât mai repede.

Patru zile mai târziu, Tin Win stătea în pragul uşii care dădea spre terasă, ascultând. Începuse să plouă. Nu foarte tare; o ploaie mocănească, în ropote. Îi plăcea ploaia. Era aliatul lui. I se părea că aude în ea şoapta lui Mi Mi, vocea ei capabilă de atâta tandrețe. Ploaia împrumuta contur casei şi grădinii, parcă ridicând un voal de pe moşie. Întruchipa imagini. Ploaia se auzea altfel în fiecare parte a curții. Lângă el, se auzea apa prăbuşindu-se fără ecou pe acoperişul de tinichea care lega bucătăria de casă. În față, o auzea picurând pe pietrele terasei, a cărui dimensiune o putea ghici acum, datorită ploii. Pe iarbă, stropii cădeau fără zgomot. Auzea cărarea dintre straturile de flori, tufişuri şi gazon. Pământul nisipos absorbea apa aproape fără sunet. O auzea lovind frunzele mari de palmier, alunecând pe

tulpini, jumulind petalele florilor în cădere. Curtea nu era plată; apa se scurgea în direcția străzii, aproape fără zgomot. Se simțea de parcă ar fi văzut locul pentru prima oară, privindu-l de la fereastra camerei.

Ploaia s-a întețit. Răpăitul de pe acoperiş se îndesea; Tin Win a păşit pe terasă. Apa era mult mai caldă decât în Kalaw. Şi-a întins brațele în lături. Stropi mari şi umflați îi masau pielea. O simțea pe Mi Mi în spate. Voia să îi arate grădina. A mai făcut câțiva paşi, apoi a început să alerge. A sărit de pe terasă pe gazon ocolind un palmier, alergând în jurul terenului de tenis, a sărit peste două tufişuri micuțe, a fugit ocolind larg până la gardul viu care marca limita moşiei şi s-a întors pe terasă. De două ori. De trei ori. Alergatul îl elibera. Dezlănțuia energii care se atrofiaseră în ultimele zile.

Ploaia îl salvase de nelinişte; se simțea mai viu cu fiecare strop. Mi Mi era cu el. Îl ajutase să vadă viața şi nu avea să îl părăsească niciodată. Ştia că îl aşteaptă. Singurul lucru care îi putea despărți era propria lui frică şi tristețe. U May i-o spusese foarte clar: frica orbeşte şi surzeşte. Mânia orbeşte şi surzeşte. La fel invidia şi îndoiala. Un singur lucru e mai puternic decât frica.

Tin Win a alergat spre terasă. Respira întretăiat şi nu mai putea de fericire.

«Tin Win.» Era vocea unchiului. Cum de era acasă atât de devreme? «Am vorbit cu doctorul McCrae. Programul lui s-a schimbat. Trebuie să mergem să-l vedem azi. Acum.» U Saw îşi privea nepotul cu atenție. «Te-am văzut alergând. Sigur eşti orb?»

Era atât de aproape de adevăr, şi totuşi atât de departe.

Examenul medical nu a durat mai mult de câteva minute. O asistentă i-a ținut capul în timp ce un doctor cu mâini puternice trăgea de pielea din jurul ochilor. Stuart McCrae stătea aplecat chiar în fața lui. Respirația îi mirosea a tutun.

McCrae nu a scos un singur cuvânt în timpul consultului. Tin Win s-a concentrat pe pulsul doctorului, încercând să ghicească diagnosticul din bătăile inimii. Avea un ritm statornic. Nu dezagreabil; doar străin. Părea chiar de încredere. Ca şi vocea lui. McCrae folosea propoziții scurte, care începeau unde nu te aşteptai şi se sfârşeau la fel de subit, fără modulații. Nu dezagreabil; doar lipsit de emoție.

Diagnosticul a fost scurt şi la obiect. (Spre uşurarea lui U Saw, Tin Win chiar era orb.) Cataractă. Boală neobişnuită pentru un om de vârsta lui. Probabil genetică, dar operabilă, oricum.

Dacă voia, îl puteau opera chiar a doua zi.

Partea cea mai proastă au fost injecțiile. L-au înțepat cu ace lungi şi groase deasupra ochilor, dedesubtul ochilor şi lângă urechi. Simțise metalul rece pătrunzându-i din ce în ce mai adânc în came, de parcă ar fi încercat să îl tragă în frigare. Apoi i-au îndepărtat cristalinul. Tin Win a simțit inciziile, dar nu a avut nicio durere. A auzit pe cineva cerând un ac şi ață chirurgicală; i-au cusut pielea la loc, ca pe o bucată de pânză. În următoarele zile, a purtat un bandaj în jurul capului.

Se auzea zgomot de foarfeci şi pensete în jurul lui; doctorii îşi dădeau unul altuia indicații pe care Tin Win nu le înțelegea. Spuneau că îi vor reda vederea. Afirmau că se va simți ca un nou-născut.

Îi vor îndepărta bandajele şi avea să vadă lumina, o lumină caldă şi strălucitoare. Va putea recunoaşte contururi şi forme, iar în câteva zile, după ce ochelarii vor fi gata, avea să vadă din nou. Mai bine ca oricând.

Tin Win nu ştia dacă să îi creadă. Şi nu pentru că nu avea încredere în ei sau pentru că i-ar fi bănuit că vor să îl înşele. Vorbeau serios, dar despre altceva.

«Ce poate fi mai de preț decât ochii?» îl întrebase Stuart McCrae înainte de operație, ca să răspundă tot el, imediat după aceea: «Nimic. A vedea e totuna cu a crede.»

Se purtau de parcă l-ar fi eliberat dintr-o închisoare. Ca şi cum doar un singur adevăr ar fi posibil. Tin Win se întreba dacă vreunul dintre ei auzise măcar o dată cântecul unei inimi. Ar fi fost în stare să îl recunoască? Oare ploaia ce le spunea? Că au nevoie de umbrele?

Asistentele i-au cerut să aibă răbdare.

Tin Win ar fi vrut să le spună că nu e entuziasmat. Dacă ar fi fost după el, nu ar fi trebuit să se grăbească. Era nerăbdător doar pentru că voia să fie alături de o tânără care mergea în patru labe. Ea putea să înțeleagă că nu vezi doar cu ochii şi că distanțele nu se măsoară numai în paşi. Oare ei puteau să înțeleagă? Mai bine tăcea.

«Gata.»

McCrae i-a desfăcut bandajul. Îl desfăşura şi, cu fiecare strat îndepărtat încordarea din cameră creştea. Până şi inima doctorului bătea mai repede decât de obicei. Tin Win a deschis ochii. Lumina l-a izbit ca un pumn. O lumină orbitoare, intensă. Nu palidă, nu lăptoasă, ci albă şi strălucitoare. Cu adevărat

strălucitoare.

Îl durea. Îi ardea ochii şi a simțit o durere ascuțită în cap. A închis ochii imediat, retrăgându-se în întuneric.

«Poți să mă vezi?» a strigat unchiul. «Poți să mă vezi?»

Nu, nu putea. Nici nu avea nevoie. Bătăile inimii îi erau de ajuns. Părea că U Saw se aplaudă pe sine. Îşi imagina cu uşurință expresia lui satisfăcută.

«Poți să mă vezi?» a repetat U Saw.

Tin Win a mijit ochii, ca şi cum aşa ar fi putut ține durerea luminii la distanță.

De parcă ar fi avut cale de întoarcere.

4

Ochelarii s-au potrivit din prima. Pe nas şi în spatele urechilor.

Lumea se aştepta ca el să deschidă ochii. De parcă ar fi fost simplu, după opt ani de zile de orbire.

Tin Win voia să aştepte.

«Deschide ochii, te rog.»

Dar el voia să aştepte până când Mi Mi era de față. Voia ca ea şi numai ea să fie primul lucru pe care îl vede.

«DESCHIDE OCHII.»

Voci nerăbdătoare.

A fost nevoit să îi deschidă cu forța, trăgând din răsputeri de pleoape, ca să deschidă ochii cât de puțin. O crăpătură, nu mai mult. Privea lumea prin acea deschizătură, ca dintr-o ascunzătoare.

Vălul dispăruse cât ai zice peşte.

Ceața lăptoasă şi gri dispăruse şi ea.

Vedea totul limpede. Acuitatea văzului îi străbătea globii oculari ca un junghi, de la frunte până la ceafă. Doctorul McCrae şi U Saw stăteau în fața lui. Se zgâiau la el mândri şi nerăbdători. Ca şi cum ar fi recreat lumea doar pentru el.

Da, vedea chipul unchiului.

A închis ochii din nou. Un zgomot surd, urmat de un altul. Uşi închizându-se. În întuneric se simțea mai în siguranță.

Nu, nu îl durea. Nu, nu era amețit. Nu, nu voia să se întindă. Pur şi simplu se simțea copleşit. Prea multă lumină. Prea multe priviri ațintite asupra lui. Prea multe aşteptări. Prea multe culori. Îl iritau. Albul cremos al dinților lui U Saw, cu margini cafenii. Sclipirea argintie a lămpii cromate de pe biroul doctorului. Părul

şi sprâncenele lui roşcate. Buzele roşu-închis ale infirmierei. Tin Win trăise într-o lume în alb şi negru. Culorile nu scot sunete. Nu clocotesc, nu ciripesc, nu orăcăie. De-a lungul anilor, amintirea lor se estompase, ca literele pe o foaie de hârtie.

«Deschide ochii din nou, te rog.»

Tin Win a scuturat din cap. Nu îi va deschide nici măcar puțin.

«Ceva e în neregulă cu el», i-a spus U Saw doctorului.

«Nu cred. E din cauza şocului. O să se obişnuiască», l-a asigurat McCrae.

Amândoi aveau dreptate, fără să ştie.

Tin Win stătea pe un zid de cărămidă roşie, pe malul râului Rangoon, iar dinaintea lui se întindea tot portul.

A deschis ochii. Şi-a reamintit că trecuseră zece zile de când lumea îşi recăpătase forma. Zece zile pline de lumină, încărcate de imagini. Ascuțite ca acele. Multicolore. Nu se obişnuise încă.

Privea în jur. În aval, copaci desfrunziți de oțel se legănau înainte şi înapoi pe şine. Cârligele lor dispăreau în burțile cargoboturilor, ca să iasă de acolo purtând zeci de saci legați la gură. Cu o zi în urmă urcaseră un elefant la bordul unei nave. Atârna de frânghii, într-o prelată roşie, mişcându-şi picioarele prin aer. Neajutorat ca un gândac răsturnat pe spate. Grămezi de cutii şi butoaie stăteau în fața depozitelor, cu destinația inscripționată în negru. Calcutta. Colombo. Liverpool. Marsilia. Port Said. New York.

Sute de bărci navigau în port. Unele cu pânze, altele cu motor. Cele mai multe aveau un singur vâslaş. Unele vaporaşe erau atât de pline de oameni, de coşuri şi de biciclete, că luau apă la bord cu fiecare val. În amonte, casele plutitoare, locuite de clanuri întregi, se legănau pe suprafața apei. Hainele atârnau la uscat între catarge. La bord, copiii alergau de colo până colo. Un bătrân dormea într-un hamac.

Tin Win privea pescăruşii alunecând prin aer fără să bată din aripi. Nu văzuse păsări mai elegante. Era umed şi cald, în ciuda brizei uşoare care dansa pe apă.

A închis ochii. Auzea pistoanele unui motor, carii din peretele depozitului din apropiere, bătăile şovăielnice de inimă ale peştilor dintr-un coş aflat la picioarele lui. Valurile lovind chilele navelor. După sunet, îşi dădea seama dacă o navă e făcută din metal sau din lemn, ba chiar făcea distincție între mai multe feluri de plăci de lemn. Sunetele descriau portul mult mai bine decât l-ar fi

putut vedea cu ochii. Ochii înregistrau imagini, torente de imagini. În fiecare secundă, cu fiecare mişcare a pupilelor, altele noi apăreau. Privea aceste imagini, dar nu îl ademeneau. Era un spectator curios, nimic mai mult

Minute în şir, ochii lui fixau acelaşi lucru: o pânză, o ancoră, un cuter[2] sau o floare din grădina unchiului. Atingea obiectul cu privirea, îl pipăia, înregistrând fiecare margine, fiecare umbră, ca şi cum l-ar fi putut dezasambla şi reasambla ca să îl cerceteze dincolo de aparenţe. Să îl aducă la viaţă. Nu reuşea. Faptul că vedea un lucru, o pasăre, o persoană, o barcă de pescuit, nu făcea acel lucru mai real, nici nu îl apropia. Imaginile din faţa lui începeau să se mişte, dar rămâneau imagini. Tin Win simţea o distanţă ciudată interpunându-se între el şi ceea ce vedea. Ochelarii nu o puteau înlocui pe Mi Mi. Prin ochii ei văzuse mai mult decât imagini.

S-a căţărat pe zid şi a mers de-a lungul portului. Nu era nerecunoscător? La ce se aşteptase, în fond? Ochii îi erau folositori în viaţa de zi cu zi. Se descurca mai uşor, nu mai era nevoit să se ferească de scaune şi pereţi, nu îi mai era teamă că se va împiedica de câinii care dorm pe marginea străzii sau de rădăcinile copacilor. Ochii erau instrumente pe care avea să le stăpânească în curând. Îi vor face viaţa mai sigură, mai simplă şi mai comodă.

Poate că distanţa aceea era preţul care trebuia plătit. S-a gândit la U May, care îl atenţionase că esenţa unui lucru nu e vizibilă. «Învaţă să percepi esenţa unui lucru. Ochii sunt mai degrabă un obstacol în această privinţă. Te distrag. Le place să fie uimiţi.» Tin Win ţinea minte fiecare cuvânt.

A mers de-a lungul fluviului Rangoon, pe lângă bărci şi macarale. Oamenii din jurul lui cărau saci de orez de pe chei în depozite. Mergeau aplecaţi, ţinându-şi poverile în spate. Îşi suflecaseră *longyi-urile* deasupra genunchilor. Sudoarea le făcea ochii lipicioşi. Picioarele lor negre erau subţiri ca nişte beţe şi muşchii se încordau sub povară, la fiecare pas. Hamali muncind. Scena reuşea să îl mişte doar când închidea ochii. Gemeau uşor, dar îndureraţi. Stomacul le chiorăia de foame. Plămânii se umflau căutând aerul. Inima le era obosită şi plăpândă. Multe dintre ele anunţau sfârşitul iminent.

Îşi păstrase abilitatea de a auzi. De îndată ce se retrăgea în întuneric, nimic nu mai scăpa urechilor sale. Ar fi vrut să

[2] Navă mică de lemn, cu un singur catarg, cu pânze sau motor, folosită la pescuit sau în scopuri sportive. (N.tr.)

folosească vederea ca pe un simț auxiliar. Nu avea ce rău să îi facă asta, atâta timp cât ținea seama de avertismentele lui U May.

A mers mai departe în aval, apoi a cotit pe o alee. Aerul de acolo era aproape insuportabil. Niciun vânt nu bătea dinspre port, străzile nu erau largi, ca cele pe care se plimbau de obicei europenii. Majoritatea caselor înghesuite erau din lemn, cu ferestre larg deschise. Se simțea de parcă ar fi coborât în pivnița oraşului. Era murdar, îngust, zgomotos. Duhnea a sudoare şi urină. Fructe putrezite, resturi de mâncare, cârpe şi hârtii zăceau aruncate în rigole. Cât vedeai cu ochii, oameni aşezați pe scaune şi băncuțe ocupau caldarâmul îngust. Mulți stăteau în stradă. Magazinele cu un singur etaj erau pline ochi cu produse: stofă, ceai, ierburi, legume, tăiței şi mai ales orez. Tin Win nici nu ştiuse că există atâtea feluri de orez, fiecare cu aroma lui. Trecătorii râdeau şi sporovăiau într-o limbă pe care nu o înțelegea. Mulți îl priveau ca pe un intrus. Nu era binevenit.

Se întreba dacă nu cumva era cazul să se întoarcă. A închis ochii. Nu era nimic amenințător în sunetele pe care le auzea. Untura sfârâind prin bucătării. Femeile frământau cocă sau tăiau came şi legume. La etaj, copiii râdeau şi țipau. Vocile de pe stradă nu erau ostile.

Nici inimile.

A mers mai departe, atent la sunete, mirosuri, privelişti, aşezând totul în ordine. Ca şi cum ar fi putut să împacheteze toate aceste impresii, să le pună deoparte, ca să i le împărtăşească apoi lui Mi Mi. Nici ea nu trebuia să piardă nimic.

Câteva străzi mai încolo, a trecut din cartierul chinezesc în cel indian. Oamenii erau mai înalți, cu pielea mai întunecată. Dar aerul era la fel de încărcat, şi străzile nu mai puțin aglomerate. O altă încăpere din pivnița oraşului. Mirosul de mâncare îi era mai cunoscut. Curry. Ghimbir. Lemon grass. Ardei iute. Oamenii pe lângă care trecea nu îi dădeau atenție. Observa că, judecând după bătăile inimii, nu putea distinge dacă sunt chinezi, indieni, sau dacă se află printre englezi sau birmanezi. Bătaia inimii era diferită de la o persoană la alta, trădând vârsta înaintată sau tinerețea, bucuria, tristețea, mânia, frica sau curajul, dar rasa sau naționalitatea nu se auzeau diferit.

Aşa cum stabiliseră, şoferul l-a aşteptat după-amiaza devreme, lângă Pagoda Sule. Au mers cu maşina pe lângă lacuri care oglindeau într-o nuanță pală de roz norii din amurg.

U Saw îl aştepta acasă. În fiecare seară, după operație, cinaseră împreună. În prima seară Tin Win se simțise atât de stingher, că nu se atinsese nici de curry, nici de orez. Se retrăsese, dând vina pe căldură. U Saw nici măcar nu observase că nu îi era foame. Voia doar să ştie ce făcuse cu darul oferit de el, de U Saw. «Ce-ai văzut? Unde-ai fost?»

Întrebările îl făceau pe Tin Win să se simtă prost. Nu voia să îşi împărtăşească experiențele. Cel puțin, nu cu U Saw. Le păstra pentru Mi Mi. În acelaşi timp, nu ar fi vrut să pară nepoliticos sau nerecunoscător. Încercase să îşi descrie vizitele cât mai expeditiv. În a cincea zi, a observat că unchiul lui nu reacționase când începuse să spună aceleaşi poveşti depănate cu o seară înainte. Nu îl asculta. Sau nu era interesat. Amândouă, probabil. Mai bine aşa. Aceleaşi întrebări primeau aceleaşi răspunsuri. Şi aşa începea, zi după zi, o conversație căreia unchiul îi punea de fiecare dată capăt după douăzeci de minute. Se ridica de la masă imediat după ultima îmbucătură, spunând că nu şi-a terminat munca. Pleca urându-i noapte bună şi o zi la fel de bună. Dar într-o zi, lucrurile au luat o turnură diferită. U Saw stătea în hol, întâmpinând un oaspete. Şi-au făcut plecăciuni repetate şi vorbeau într-o limbă pe care Tin Win nu o înțelegea. Când l-a văzut venind, unchiul i-a cerut să intre în birou. Tin Win l-a aşteptat câteva minute, aşezat pe marginea unui fotoliu de piele. Încăperea era întunecată. Pe pereți erau teancuri de cărți, care urcau până în tavan. Pe biroul tapițat cu piele, un ventilator răspândea aer cald. U Saw a revenit ceva timp mai târziu, s-a aşezat la birou şi şi-a privit nepotul.

«Ai fost la şcoala mănăstirii din Kalaw, nu?»

«Da.»

«Ştii să socoteşti?»

«Da.»

«Şi să citeşti ştii?»

«Da, în braille. Obişnuiam să...»

«Şi să scrii?»

«Înainte să orbesc, ştiam şi să scriu.»

«O să-ți aminteşti uşor. Vreau să te duci la şcoală în Rangoon.»

Tin Win spera să primească un bilet pentru trenul care avea să îl ducă înapoi în Kalaw. Dacă nu atunci, măcar în zilele următoare. Gândul acesta îl ajutase să îndure săptămâna care trecuse şi să se poată plimba prin oraş. Acum afla că trebuie să

meargă la şcoală în Rangoon. Şi-a muşcat buzele ca să nu țipe. Ştia că propunerea lui U Saw nu era o sugestie. U Saw nu sugera niciodată nimic. Doar ordona ce trebuie făcut. Respectul lui Tin Win pentru un membru mai bătrân al familiei l-a împiedicat să îşi manifeste dezamăgirea; în schimb, s-a arătat umil şi recunoscător. U Saw era singurul care avea voie să pună întrebări în acea casă.

«Nu merit generozitatea dumitale, unchiule.»

«Nu e mare lucru, zău. Îl cunosc pe directorul liceului Sfântul Paul. O să îi faci o vizită mâine dimineață, la prima oră. O să te ducă şoferul. De fapt, eşti puțin cam în vârstă, dar a fost de acord să îți dea un test. Sunt sigur că poate să ne ajute.»

U Saw s-a ridicat din scaun.

«Nu mai pot să-mi las oaspetele singur. Mâine seară o să-mi spui ce-ai făcut la Sfântul Paul.»

U Saw s-a întors în cabinetul în care îl aştepta consulul japonez. Pentru o clipă, s-a întrebat dacă recunoştința lui Tin Win e sinceră. Se schimbase din senin la față când îi auzise planul. De ce? Mai avea importanță? Astrologul nu îi lăsase altă portiță. O donație către spitalul din Rangoon ar fi fost inutilă. Trebuia să fie o rudă şi un angajament pe termen lung. Era nevoit să îl ia pe băiat sub aripa lui. În plus, avertismentele astrologului şi generozitatea lui U Saw avuseseră efect. La doar două zile după operație semnase mult râvnitul contract prin care se angaja să vândă orez guvernului. Toate garnizoanele englezeşti din țară aveau să mănânce orez de la el. De când sosise Tin Win mergeau bine până şi tratativele pentru cumpărarea câmpurilor de bumbac de pe malurile râului Irrawaddy.

«Poate am adus în casă un talisman norocos», şi-a spus el. Ar fi trebuit să rămână cu el cel puțin pentru următorii doi ani. Poate i-ar fi găsit un rost în afacerile aflate în expansiune. Ar fi putut deveni un asistent valoros. Nu era o povară aşa de mare să îl întrețină. În plus, la cină spunea întotdeauna poveşti noi şi interesante.

5

Iubita mea Mi Mi,

Ai auzit păsările în dimineața asta? Erau tăcute sau zgomotoase? Cântau diferit? Ți-au transmis mesajul meu? Aseară m-am plimbat prin grădină şoptindu-le cât de mult te iubesc şi

mi-au promis să trimită mesajul din tufiş în tufiş, din copac în copac, peste deltă şi peste Sittang, până sus în munți, în Kalaw. Mi-au spus că vor sta pe crengile copacilor din fața casei tale, ca să-ți împărtăşească iubirea şi dorința mea.

Şi tu, iubită Mi Mi? Nu vreau nimic mai mult decât să-ți fie bine. Mi te închipui des ocupându-te de treburile zilnice. Te văd adesea ocupându-te de treburile tale de fiecare zi, la piață, traversând satul în spatele unuia dintre frați sau gătind acasă, în bucătărie. Te aud râzând şi-ți aud bătăile inimii, cel mai frumos sunet dintre toate. Te văd tristă, dar nu lipsită de bucurie şi fericire. Sper să nu mă înşel. Ceva dinlăuntrul meu îmi spune că simți la fel ca mine.

Trebuie să mă opresc din scris. Să nu te superi. Hla Taw mă aşteaptă. Îmi pune scrisorile la poştă în fiecare dimineață; n-aş vrea să treacă nici măcar o zi în care să nu ai veşti de la mine. Trimite-le salutări şi toate cele bune lui Su Kyi, părinților şi fraților tăi. Mă gândesc des la ei.

Te îmbrățişez şi te sărut.

Cel care te iubeşte mai presus de toate,

Tin Win.

Dragă Mi Mi,

Noaptea, când privesc cerul de deasupra Rangoonului, văd mii de stele şi mă consolez cu gândul că există măcar un lucru pe care îl împărțim în fiecare seară. Vedem aceleaşi stele. Îmi închipui că fiecare dintre sărutările noastre s-a transformat într-o stea. Iar acum ne veghează de sus. Îmi luminează calea prin întuneric. Şi tu, soarele meu, eşti cea mai strălucitoare dintre planete...

U Saw nu mai citea. A dat din cap, a lăsat scrisoarea deoparte şi a mai luat câteva plicuri noi din teancul pe care îl avea în față.

Dragă Mi Mi,

De ce stă timpul pe loc când nu eşti cu mine? Zilele sunt fără sfârşit. Până şi nopțile conspiră împotriva mea. Nu pot să dorm. Stau treaz şi număr orele. Simt că, încetul cu încetul, pierd arta auzului. Acum, că văd din nou, auzul meu îşi pierde ascuțimea.

Să dau auzul la schimb pentru văz? Ce gând îngrozitor! Ar fi un troc jalnic. Am încredere în urechile mele mai mult decât în ochi. Chiar şi acum îi simt străini. Poate că m-au dezamăgit. Nu văd lumea mai clar, mai viu, mai frumos şi mai intens prin ei decât o vedeam printr-ai tăi. În ochii mei, luna în pătrar e o lună în pătrar, nu un pepene pe care tu l-ai mâncat pe jumătate, în ochii mei, o piatră arată ca o piatră, nu ca un peşte fermecat, iar pe cer nu văd nici bivoli, nici inimi, nici flori. Doar nori.

Dar nu vreau să mă plâng. U Saw se poartă bine cu mine. Mă ocup de şcoală şi cred că o să fiu din nou alături de tine la sfârşitul acestui an şcolar.

Nu uita să-i trimiți dragostea mea lui Su Kyi, draga de ea. Te sărut şi te îmbrățişez.

Al tău pentru totdeauna,

Tin Win.

Iubită Mi Mi,

S-au împlinit şapte luni de când U Saw m-a trimis la liceul acela. Ieri, pentru a treia oară, m-au mutat într-o clasă mai mare. Acum mi se zice că sunt în locul în care trebuie să fie cei de vârsta mea. Nimeni nu înțelege cum un băiat orb de la o mănăstire din Kalaw a putut să învețe atât de mult. Ei nu-l cunosc pe U May...

Iubită Mi Mi,

Iartă-mă dacă scrisorile din ultimele săptămâni ți s-au părut prea melancolice. N-aş vrea ca dorința mea să te împovăreze. Te rog să nu-ți faci griji pentru mine. Câteodată mi-e pur şi simplu greu pentru că nu ştiu cât trebuie să mai rabd până când te voi vedea. Dar nu simt nici dorință, nici frică atunci când mă gândesc la tine. Simt recunoştință fără margini. M-ai ajutat să descopăr lumea şi acum faci parte din mine. Văd lumea prin ochii tăi. M-ai ajutat să-mi depăşesc frica. Cu sprijinul tău, am învățat să o înfrunt. Demonii mei nu mă mai biruie. De câte ori m-ai atins, puterea lor a scăzut; a scăzut de fiecare dată când ți-am simțit corpul pe spatele meu, sânii pe piele, respirația pe gât. Învinşi, l-am îmblânzit. Am curajul să-i privesc în ochi. M-ai eliberat. Sunt al tău.

Cu dragoste şi recunoştință,

Tin Win.

U Saw a împăturit scrisorile. Citise destul. «Unde se termină dragostea şi unde începe nebunia?» s-a întrebat punându-le înapoi în plicuri. «Există vreo diferență între ele?»

De ce continua Tin Win să îi scrie acestei femei despre admirația şi recunoştința pe care le simte pentru ea? Nici după îndelungi meditații U Saw nu reuşea să găsească măcar o persoană pe care o admira. Sigur, respecta unii dintre baronii orezului. Mai ales pe cei care aveau mai mult succes decât el. În plus, respecta unii englezi, deşi în ultimul timp respectul acesta era în declin. Şi recunoştința? Nu ştia pe nimeni căruia să i-o datoreze. Îi era recunoscător nevesti-sii ori de câte ori tăcea din gură suficient de mult încât să îl lase să îşi termine cina. Privea teancul de scrisori de pe birou. Nepotul trimisese o scrisoare în Kalaw în fiecare zi, timp de un an. Un an întreg! În fiecare zi! Fără greş. Şi toate astea în ciuda faptului că nu primise nici măcar un singur răspuns. A mai privit o dată teancul de scrisori adunate pe masă. Era bucuros că în asemenea situații dificile avea servitori pe care putea conta. În fiecare seară, bunul Hla Taw îi aducea scrisorile pe care, chipurile, le ducea la poştă în numele lui Tin Win. Ascunsese, desigur, şi scrisorile de la Mi Mi, pe care poşta le aducea în fiecare seară. Nu ştiau nimic unul de celălalt, nu primiseră nicio veste unul de la celălalt, şi totuşi continuau să îşi scrie. Văzând o asemenea nebunie, nu s-a putut abține să râdă. A încercat să se oprească, dar a pufnit încă o dată în râs, s-a înecat, a tuşit şi a gâfâit. Când s-a calmat a pus plicurile înapoi în sertarul de sus şi l-a deschis pe cel de jos, unde ținea scrisorile lui Mi Mi, încă nedeschise. A luat câteva la întâmplare.

Micul şi iubitul meu Tin Win,

Sper că ai găsit pe cineva să-ți citească scrisorile mele. Ieri mama a venit şi s-a aşezat lângă mine pe verandă. M-a luat de mâini, s-a uitat lung la mine şi m-a întrebat dacă mi-e bine. Arăta de parcă mi-ar fi spus că urmează să moară. I-am spus că mi-e bine. Voia să ştie cum mă descurc fără tine, pentru că eşti plecat de mai bine de o lună. Am încercat să-i explic că nu sunt tocmai „fără" tine, că eşti alături de mine din momentul în care mă trezesc şi până mă duc la culcare, că pe tine te simt când mă mângâie vântul, că vocea ta o aud în tăcere, că te văd când închid ochii, că tu eşti cel care mă face să râd şi să cânt când nu

e nimeni prin preajmă. Am văzut milă în ochii lor şi n-am mai zis nimic. Era una dintre acele neînțelegeri împotriva cărora cuvintele nu au niciun rost.

E drăguț că toată familia are grijă de mine. Frații mă întreabă tot timpul dacă nu vreau să merg undeva şi mă duc cu ei prin tot Kalaw-ul. Mă gândesc la tine şi fredonez câte ceva când mă cară în spate. Bucuria mea îi miră, câteodată îi tulbură de-a dreptul. Cum să le explic că ceea ce însemni tu pentru mine şi lucrurile pe care mi le dai nu depind de locul în care te afli? Că nu trebuie să simți mâinile celuilalt ca să îl poți atinge?

Ieri am vizitat-o pe Su Kyi. E bine. S-ar bucura dacă i-ai trimite o scrisoare. I-am spus că o să auzim de tine, că o să te vedem din nou, la timpul potrivit. Dar o ştii prea bine. Îşi face griji. Trebuie să mă opresc din scris ca să-i dau scrisoarea fratelui meu să o ducă la poştă.

Calde salutări de la Su Kyi, de la mama şi frații mei şi, mai ales, de la mine.

Mi-e dor de tine şi te iubesc mai mult pe zi ce trece.

Mi Mi.

Marele, puternicul şi iubitul meu Tin Win,

Acum o săptămână am început să rulez trabucuri. Mama s-a gândit că trebuie să învăț o meserie, ca să câştig bani când voi fi nevoită să am singură grijă de mine. Am impresia că nu crede că o să te mai întorci. Dar nu o spune. Ea şi tata nu se descurcă tocmai bine. Îi dor picioarele şi spatele, iar tata respiră din ce în ce mai greu. Abia dacă mai munceşte la câmp. Începe să-şi piardă şi auzul. E înduioşător să-i vezi îmbătrânind. Au amândoi peste cincizeci de ani, o vârstă la care oamenii din Kalaw rareori ajung. Părinții mei sunt foarte norocoşi. Îmbătrânesc împreună. Ce dar frumos! Dacă mi-aş pune o singură dorință, ar fi să avem şi noi parte de acelaşi noroc. Vreau să îmbătrânesc alături de tine. La asta visez când rulez trabucuri. La tine şi la viața noastră împreună.

Munca e mai uşoară decât mă aşteptam. De câteva ori pe săptămână, un om din oraş îmi aduce câteva grămezi de frunze de *tanat* uscate, ziare vechi, pănuşi de porumb (pe care le folosesc ca filtre) şi o pungă cu amestecul de tutun. În fiecare după-amiază stau câteva ore în tindă, pun câțiva pumni de tutun într-o frunză, o apăs puțin, o rulez înainte şi înapoi cu palmele până când devine fermă, dar nu prea tare, adaug filtrul şi-i retez

marginile. Bărbatul despre care îți spuneam zice că n-a văzut o femeie care să facă trabucuri atât de repede şi de uşor. Clienții lui sunt foarte încântați şi spun că trabucurile mele au o aromă aparte, care le deosebeşte de celelalte. Dacă se vor vinde la fel de bine, atunci nu trebuie să ne mai facem griji pentru viitor.

Aici a început să plouă. Rafalele de ploaie îmi fac pielea de găină.

Cu dragoste,

Mi Mi.

Tigruțul meu,

Am găsit fluturele acesta mort pe verandă acum câteva săptămâni. L-am pus în plic. E unul dintre cei ale căror bătăi de aripă îți plac atât de mult. Ai spus odată că-ți amintesc de bătaia inimii mele. Niciuna nu se aude mai frumos...

U Saw a lăsat scrisoarea să-i cadă din mâini. S-a ridicat şi s-a îndreptat spre fereastră. Ploua. Stropii care cădeau prin bălți formau bulbuci de apă care se spărgeau imediat.

Tin Win şi Mi Mi erau nebuni de-a binelea. Nu se mai îndoia. Nu îşi scriseseră nici măcar un cuvânt de reproş, chiar şi după un an de tăcere. Nu se acuzaseră în niciun fel. «De ce nu-mi scrii? De ce nu-mi răspunzi? Îți scriu în fiecare zi, tu ce faci? Nu mă mai iubeşti? Ți-ai găsit pe altcineva?»

Se bucura să ştie că dragostea nu e o boală contagioasă. Altfel, ar fi fost nevoit să îşi concedieze toți servitorii şi să decontamineze vila şi grădina. Dar poate că se îmbolnăvise deja, îndrăgostindu-se de una dintre servitoare. Însă gândurile acestea era prea absurde ca să mai insiste.

Se întreba dacă nu cumva scrisorile îi schimbă planurile. Nu, cel mai probabil. Era convins că pasiunea lor va trece. Nicio emoție nu e suficient de puternică să reziste coroziunii timpului. Odată cu depărtarea dintre ei şi cu trecerea anilor, dragostea lor se va face țăndări, ca toate celelalte.

Altfel, de când ajunsese în Rangoon, Tin Win se dovedise foarte competent şi folositor în mai toate situațiile. Împiedicase catastrofa prezisă de astrolog. Afacerile mergeau mai bine ca oricând, în ciuda faptului că starea generală a economiei se deteriora. În plus, profesorii de la liceul Sfântul Paul – din întâmplare, cel mai prestigios liceu din Birmania – spuneau despre el că e extraordinar de talentat. Toți ii prevesteau un viitor

strălucit. Directorul credea că după absolvire poate fi admis la orice universitate din Anglia şi că, mai mult ca sigur, va primi o bursă. Pe viitor, Birmania va avea nevoie de tineri talentați.

U Saw se simțise flatat, dar războiul din Europa îl îngrijora. Avea să se agraveze. Japonezii înaintau în Asia şi mai erau doar câteva luni, poate săptămâni, până vor ataca guvernul colonial britanic. Cât timp puteau englezii să le țină piept germanilor în Europa? Din punctul lui de vedere, era doar o chestiune de timp până când steagul german va flutura în vârful turnului Big Ben. Epoca Londrei ca centru al lumii se apropia de sfârşit.

U Saw avea alte planuri.

6

Tin Win îşi închipuise plecarea unui vas de pasageri drept un eveniment festiv. Membrii echipajului de bord, în uniforme albe. Muzică. Fanioane şi steaguri fluturând în vânt. Căpitanul ținea un mic discurs. În schimb, marinarii treceau pe lângă el în uniforme mânjite de ulei. Nu cânta nicio fanfară. Nu erau nici panglici, nici confeti. S-a aplecat peste balustradă să privească debarcaderul. La umbra unui depozit se vedeau o trăsură cu cai şi câteva ricşe, cu proprietarii dormind în vehicule. Rampa pentru îmbarcare fusese luată de mult. Pe chei mai aşteptau doar câțiva angajați ai autorității portuare. Rudele unor pasageri priveau spre coca neagră a navei şi făceau cu mâna. «Îşi întind gâtul ca puii de pasăre», s-a gândit Tin Win. Nu vedea pe nimeni cunoscut. La ordinul lui U Saw, Hla Taw rămăsese acasă. În port îl adusese şoferul. Doi hamali îi urcaseră cufărul la bord. Plecaseră şi ei de mult.

Îl văzuse pe U Saw ultima oară cu o seară înainte. Luaseră cina împreună şi unchiul îi înmânase documentele de călătorie. Paşaportul cu viza pentru Statele Unite ale Americii, un bilet pentru călătoria până la Liverpool şi un altul pentru traversarea Atlanticului. O scrisoare pentru partenerul lui de afaceri din New York, un importator indian de orez, care urma să aibă grijă de Tin Win în primele luni. Un plic cu bani. I-a mai explicat o dată ce aşteptări are de la el. Cel puțin şase scrisori pe an, conținând rapoarte detaliate. Îi vorbise încă o dată despre viitorul care îl aştepta la întoarcerea în Birmania. Avea să îl facă manager, apoi partener de afaceri. Va fi printre cei mai influenți oameni din oraş. Nu va duce lipsă de nimic. U Saw i-a urat succes. În călătorie, cu studiile. Apoi a intrat în birou. Nu s-au atins.

Privindu-l cum pleacă, Tin Win se întrebase de cât timp are nevoie un copac tânăr să îşi refacă rădăcinile odată ce e mutat. Câteva luni? Un an? Doi? Trei? Trăise în Rangoon în ultimii doi ani şi în tot acest timp se simțise nelalocul lui. Fusese un străin în acel oraş. Un copac care oricând poate fi luat de o rafală şi dus în altă parte.

La şcoală, profesorii îl respectau pentru reuşitele lui. Colegii îl apreciaseră pentru faptul că era gata să ajute. Dar nu avea niciun prieten. Nu era nimeni care să îl țină pe Tin Win în Rangoon.

A mai privit o dată portul şi oraşul. Clopotnița aurită a pagodei Shwedagon strălucea din depărtare, în soarele amurgului. Cerul era albastru, fără nori. «Rangoonul e chiar plăcut în decembrie», s-a gândit Tin Win. Zilele erau calde fără să fie fierbinți, nopțile agreabile. Luna decembrie oferea tuturor un răgaz de câteva săptămâni între perioada umedă a masonului şi începutul primăverii, când soarele nemilos dogorea fără oprelişte fiecare creatură, fiecare om, fiecare animal, când căldurile păstrau duhoarea de transpirație şi de excremente din curți şi din casa scărilor, când temperaturile treceau de patruzeci de grade şi aerul devenea prea fierbinte ca să poată fi respirat. Luna decembrie ispitea locuitorii să iasă din case.

În săptămânile de dinaintea plecării, Tin Win petrecuse multe seri colindând oraşul. În plimbările lui prinsese o parte dintre zvonurile care mişunau prin oraş, ca lăcustele într-un câmp de orez. Fiecare voce de la fiecare chioşc cu supă dădea glas unuia nou, ca şi cum din asta ar fi trăit toți locuitorii oraşului. O teorie susținea că în Golful Bengalului se pregăteşte să se dezlănțuie furtuna secolului. Un tigru înotase de la un mal al golfului la celălalt şi mâncase o familie de cinci oameni, plus porcul din curte. Colac peste pupăză, isprava era semn clar de cutremur; asta puteau să ți-o spună şi cei care nu au încredere în ghicitori. Se zicea că navele de război germane blochează porturile englezeşti şi, mai rău, că japonezii se pregăteau să atace Birmania. Stelele nu le erau favorabile britanicilor nici în Europa, nici în Asia. Dacă invazia va avea loc într-o miercuri sau sâmbătă, atunci Birmania era ca şi pierdută.

Tin Win ascultase toate aceste zvonuri şi, în felul lui umil, contribuise la răspândirea lor. Nu pentru că le dădea crezare, ci dintr-un fel de datorie civică. Flecăreala nu însemna nimic pentru el. Era adevărat că vaporul lui urma să treacă prin Golful Bengal şi îl va duce în porturi englezeşti, dar nu îi era frică. Nici

de cutremure, nici de japonezi. Nici de taifunuri. Nici de submarinele germane.

Se întreba când îl părăsise frica. În după-amiaza în care unchiul lui îl anunțase că îl va trimite în afara țării după absolvire? Sau câteva zile mai târziu, când îi spusese că la întoarcere se va căsători cu fata unui proprietar de plantație de bumbac? Sau când, în vizită la un croitor englez, se privise în oglindă? O oglindă pe care doi vânzători i-o puseseră în față şi în care văzuse un costum alb, cu vestă, din cel mai bun bumbac. Cămaşă albă, butoni, cravată. Hla Taw ştiuse să îi facă nodul. Îşi întorsese privirea, să vadă dacă nu e altcineva în spatele lui. Doar nu putea fi reflexia lui. Cumpăraseră trei costume, pantofi, lenjerie, cămăşi. Un cufăr plin. Şi asta doar pentru traversarea Atlanticului.

Teama nu dispăruse în niciunul dintre acele momente. Frica lui dispăruse treptat. Nu ştia când. Fusese un proces îndelungat. Un fruct de mango nu se coace peste noapte.

Îşi amintea seara de iulie în care îşi dăduse seama ce i se întâmplă. Era una dintre zilele de vară insuportabil de calde, însă nu căldura îl supăra. Stătea plin de sudoare într-un parc de lângă Lacul Regal. O pereche de porumbei se aşezase în fața lui, cu capul afundat în pene, prea obosiți ca să se dezmierde, cum fac de obicei. Privea apa şi visa cu ochii deschişi la Mi Mi. Pentru prima oară, gândindu-se la ea, nu mai simțea dorința aceea intensă şi paralizantă care îi seca puterile. Nici frică. Nici măcar tristețe. Ştia că o iubeşte pe Mi Mi mai mult ca oricând, dar iubirea nu îl mai devora. Nu îl mai înlănțuia. Nici de pat, nici de trunchiul de lemn. Nu îl mai vlăguia.

Când începuse să plouă, închisese ochii. O aversă scurtă, dar puternică. Când deschisese ochii, era seară. Se ridicase de pe bancă, făcuse câțiva paşi şi simțise în tot trupul o schimbare.

Crescuse parcă. Nu mai ducea nicio povară. Era liber. Nu mai voia nimic de la viață. Nu pentru că era dezamăgit sau amărât. Nu mai voia nimic de la viață tocmai pentru că nu exista niciun lucru important pe care să nu îl fi trăit. Avea toată fericirea pe care o poate avea cineva. Iubea şi era iubit necondiționat.

Pronunțase cuvintele acelea cu voce tare, lent, abia mişcând buzele: «Iubesc şi sunt iubit.»

Asta era tot. Atât era de uşor, atât de complicat.

Credea în iubirea lor aşa cum credea în propriul corp. Nimeni nu putea să îi răpească vreodată bucuria asta. Atâta timp cât va

respira, o va iubi şi va fi iubit de ea. Chiar dacă Mi Mi locuia la două zile distanță. Chiar dacă nu îi răspunsese la scrisori şi renunțase la orice speranță de a o mai vedea în următorii ani. Chiar dacă nu puteau să îşi împărtăşească şi să îşi confirme dragostea zilnic. Avea un lucru pe care majoritatea oamenilor nu îl dobândesc nici într-o viață. Tot ce trebuia să facă era să nu îşi mai dorească nimic. Nu îşi permitea să fie lacom. Lăcomia orbeşte şi surzeşte. S-a ruşinat că nu îşi conştientizase fericirea.

De îndată ce pricepuse şi acceptase acest lucru, înțelesese că e binecuvântat. Nu mai trăia în trecut, nici în viitor. Se bucura de fiecare zi, ca şi cum s-ar fi trezit şi ar fi adormit lângă Mi Mi.

«Dezlegați parâmele.»

Vocea tânărului ofițer l-a smuls pe Tin Win din reverie.

«Eliberați parâmele», au repetat doi oameni de pe chei. Funiile au căzut în apă, împroşcând în toate părțile. Din coşuri a început să iasă fum negru. Vaporul vibra. Sunetul adânc al sirenei s-a auzit cu putere. Tin Win avea emoții.

S-a întors. Alături, un bătrân privea oraşul, ducându-şi scurt mâna la pălărie, cu o melancolie ciudată în ochi. De parcă nu ar fi părăsit numai oraşul. În spatele lui, două englezoaice fluturau două batiste albe în aer şi plângeau.

Tin Win şi-a trecut mâna peste față. Nici măcar sudoarea nu îi umezise obrajii.

7

Vedeam că oboseala i se furişase pe față cât timp vorbise. Ridurile din jurul gurii şi de pe frunte se adânciseră. Avea obrajii mai supți. U Ba stătea perfect nemişcat, privind prin mine. Aşteptam.

După câteva minute de tăcere, băgă mâna în buzunar şi, fără să spună nimic, scoase un plic vechi. Era mototolit şi rupt; se vedea că fusese deschis şi citit de multe ori până atunci. Avea un timbru de Rangoon şi îi era adresat lui Mi Mi. Adresa se ştersese puțin, dar cerneala albastră, literele mari şi scrisul extravagant puteau fi citite cu uşurință. Pe spatele plicului, adresa expeditorului: Halpin Road numărul 7, Rangoon.

Sigur nu era scrisul tatălui meu. Era prea viguros şi se lua prea în serios ca să fie al lui. Deschisei plicul.

Rangoon
14 decembrie 1941

Dragă Mi Mi,

Nepotul meu, Tin Win, m-a rugat să te informez că a părăsit țara acum câteva zile. Chiar în timp ce îți scriu, el e în drum spre America, unde, după ce soseşte la New York, se va înscrie la Facultatea de Drept.

Pentru că în săptămânile de dinaintea plecării a fost ocupat cu pregătirile de călătorie, nu e de mirare că i-a fost imposibil să-ți comunice personal aceste lucruri sau să îți scrie câteva rânduri. Sunt sigur că vei înțelege. M-a rugat să îți mulțumesc în numele lui pentru nenumăratele scrisori pe care i le-ai trimis în ultimii doi ani. Obligațiile sale personale şi academice din Rangoon nu i-au lăsat, din păcate, suficient timp să îți răspundă. Din moment ce nu crede să se întoarcă în țară înainte de absolvirea facultății, te roagă ca de acum încolo să nu îi mai trimiți nicio scrisoare.

Îți urează toate cele bune.

Cu respect,

U Saw.

Citii scrisoarea de două, de trei ori. U Ba mă privea aşteptând. Părea din nou binedispus şi relaxat. De parcă amintirile i-ar fi umbrit fața doar o clipă.

Nu ştiam ce să spun. Imposibil de înțeles cât de mult trebuie să o fi rănit scrisoarea pe Mi Mi. Cât de de trădată şi de părăsită trebuie să se fi simțit! Nu mai auzise nimic de la tata de mai bine de doi ani. Scrisese sute de scrisori şi primise doar câteva rânduri. Stătuse în Kalaw rulând trabucuri, visând la tata, la o viață alături de el, neştiind dacă îl va mai vedea vreodată, depinzând de frați, care nu o înțelegeau cu adevărat. Singurătatea ei mă întrista. Pentru prima oară, simțeam ceva pentru ea.

Când îmi începusem călătoria, Mi Mi fusese doar un nume, o primă oprire pe drumul care mă ducea la tata, nimic mai mult. De atunci, căpătase față şi corp. Era o invalidă care mi-l furase şi pe care eram geloasă. Fusese păcălită şi înşelată. Scrisoarea lui U Saw mă înfuria. Nu mai vedeam în Mi Mi o amenințare. Nici nu îmi mai era indiferentă. Devenise mai mult decât un mijloc pentru atingerea scopului. Poate că ea însăşi era scopul, sfârşitul călătoriei mele.

— Cum a afectat-o scrisoarea? îl întrebai.

U Ba scoase din buzunar o a doua scrisoare, mai mototolită decât prima.

Kalaw, 26 decembrie 1941. Destinatar: U Saw, Halpin Road, nr. 7, Rangoon.

Expeditor: Mi Mi.

Stimate U Saw,

Cum să vă mulțumesc că v-ați făcut timp să îmi scrieți? Efortul dumneavoastră mă copleşeşte. N-ar fi trebuit să vă bateți capul atât.

Scrisoarea dumneavoastră mi-a adus o bucurie pe care îmi e greu să o descriu. Tin Win e în drum spre America. Îi e bine. Nu mi-ați fi putut trimite veşti mai bune. În ciuda tuturor obligațiilor sale şi a pregătirilor de călătorie, şi-a găsit totuşi timp să vă ceară să îmi scrieți. Dacă ați şti cât de fericită mă simt aflând asta. Încă o dată, vreau să ştiți cât de recunoscătoare vă sunt că i-ați respectat dorința.

Fireşte, şi eu i-o voi respecta.

Cu nespusă stimă,

Mi Mi.

U Ba puse scrisoarea înapoi în plic. Ne zâmbirăm. O subestimasem pe Mi Mi. Credeam că e o victimă neajutorată, incapabilă să se apere de subterfugiile lui U Saw. Era mai isteață şi mai puternică decât crezusem. Şi totuşi, îmi părea rău pentru ea. Cât de singură trebuie să se fi simțit. Cum se descurcase fără Tin Win? Cum supraviețuise îndelungatei despărțiri de tata?

— La început, nu i-a fost uşor, spuse U Ba fără ca eu să fi apucat să întreb. Părinții ei au murit după două luni. Primul s-a stins tatăl, apoi mama, două luni mai târziu. Cel mai mic dintre frați s-a alăturat mişcării de independență şi a ajuns combatant în trupele de gherilă din junglă. Nu l-a mai văzut niciodată. Se spunea că japonezii l-au torturat până la moarte. Familia fratelui mai mare a dispărut într-un raid aerian englez, în 1945. Au fost vremuri grele. Şi totuşi – aproape că rămân fără grai, Julia, – se făcea mai frumoasă pe zi ce trecea. Şi-a jelit familia, fără îndoială. Încă tânjea după Tin Win, dar nu avea inima frântă. Această suferință lasă urme adânci pe chipul unui om, dar Mi Mi nu a cunoscut-o niciodată. Trăsăturile ei nu s-au înăsprit nici măcar la bătrânețe. Poate că e greu de înțeles, Julia, dar nici

depărtarea, nici apropierea de el nu contau pentru ea. M-am întrebat adesea care era sursa frumuseții, a strălucirii ei. Nu te fac frumoasă sau urâtă nici mărimea nasului, nici culoarea pielii, nici forma buzelor sau a ochilor. Şi atunci, care era pricina? Tu, ca femeie, îmi poți răspunde? Îi făcui semn că nu.

— O să-ți spun eu: iubirea. Iubirea ne face frumoşi. Cunoşti vreo persoană care să iubească şi să fie iubită necondiționat şi care, în acelaşi timp, să fie urâtă? Nici nu trebuie să te gândeşti la răspuns. Nu există o asemenea persoană. Turnă ceai în pahar şi sorbi. Nu cred să fi fost un singur bărbat în Kalaw pe vremea aceea care nu şi-ar fi dorit să o ia de nevastă. Nu exagerez. După război, pețitorii au început să vină din fiecare colțişor al statului Shan, câțiva chiar din Rangoon şi Mandalay. Vestea frumuseții ei se răspândise până departe. Îi aduceau daruri, bijuterii de aur şi argint, pietre prețioase şi stofe splendide; Mi Mi le împărțea printre săteni. A refuzat toate propunerile. Asta s-a întâmplat până târziu, când Tin Win era deja plecat de zece, douăzeci, treizeci de ani. Erau bărbați pregătiți să moară, cu speranța că se vor reîncarna drept unul dintre animalele ei: un porc, o găină, un câine. Mi Mi trăia în casa părinților, împreună cu nişte rude care aveau grijă de ea. Se îngrijea de animalele din gospodărie: găinile, cei doi porci, bivolița costelivă şi câinele. Rareori ieşea din curte. Îşi petrecea fiecare după-amiază pe verandă, rulând trabucuri, legănându-se uşor înainte şi înapoi, cu ochii închişi. Buzele i se mişcau de parcă ar fi spus o poveste. Norocoşii care au văzut-o muncind n-au putut uita grațioasa eleganță a mişcărilor sale. Trabucurile ei chiar aveau o aromă deosebită. Erau mai dulci şi-ți lăsau un gust slab de vanilie. La câțiva ani după obținerea independenței, s-a răspândit un zvon cum că trabucurile ei nu numai că au un gust extraordinar, dar şi dețin puteri supranaturale. Să nu te miri, Julia. Ai văzut cât de superstițioşi suntem noi, birmanezii. Într-o seară, un văduv a fumat unul dintre trabucurile ei. În noaptea aceea soția lui moartă i-a apărut în vis şi şi-a dat binecuvântarea pentru nunta pe care şi-o dorise de mult, cu fata vecinului. Până atunci, fata îi refuzase toate avansurile, însă a doua dimineață, când s-a aşezat pe veranda ei ca să îi cânte, aşa cum făcea în fiecare zi, fata a ieşit din casă, s-a aşezat lângă el şi şi-au petrecut ziua şi seara aceea împreună. Beat de fericire, bărbatul a fumat încă un trabuc rulat de Mi Mi, doar ca să vadă fața neveste-sii zâmbindu-i încurajator printre rotocoalele de fum. În dimineața următoare, fata a ieşit din nou pe verandă şi, o săptămână mai târziu, i-a acceptat propunerea.

Bărbatul a pus norocul pe seama trabucurilor lui Mi Mi şi, începând de atunci, nu a mai fost bărbat în Kalaw care să nu fumeze o țigară făcută de ea înainte de a se întâlni cu aleasa inimii. Aceste țigări de foi au început să fie folosite ca remediu pentru tot felul de boli, mai ales pentru căderea părului, diaree, dureri de cap, dureri de stomac; de fapt, pentru orice fel de suferință. De-a lungul anilor, Mi Mi a ajuns un fel de oracol din Kalaw. Lumea o respecta mai mult decât pe primar, pe astrolog şi pe vraci la un loc. Oameni care n-aveau încredere în astrologi o căutau pe ea când voiau să rezolve dispute între soți, frați sau vecini.

U Ba se ridică, împături scrisorile cu grijă şi le îndesă în brâul *longyi-ului.* „Cum au ajuns în mâinile lui?" mă întrebai. „Ce rol jucase el în toată povestea asta?"

De unde aflase el conținutul scrisorilor dintre Tin Win şi Mi Mi? Cu siguranță nu de la tata, pentru că el nu citise scrisorile ei. Erau multe detalii în povestirea lui U Ba pe care tata nu avea cum să i le spună.

— Te superi dacă te întreb ceva? Cum de cunoşti atât de bine amănuntele poveştii lui Mi Mi şi a lui Tin Win?

— De la tatăl tău.

— Nu poate fi singura ta sursă. Relatarea conține prea multe amănunte. Ai descris atâtea impresii şi sentimente pe care tata nu avea cum să le ştie. De la cine ai aflat restul?

— Ai pus o întrebare pertinentă şi îți înțeleg curiozitatea. Mai ai puțină răbdare. Odată ce vei auzi întreaga poveste, o să primeşti un răspuns la toate întrebările.

— De unde ai luat cele două scrisori? insistai.

— De la Su Kyi. U Saw a vizitat Kalaw-ul la începutul anilor '50. Norocul i s-a întors împotrivă după război. Mai bine spus, n-a mai avut noroc deloc, ceea ce nu înseamnă acelaşi lucru. Colaborase cu japonezii în timpul ocupației, lucru care nu l-a făcut drag nici englezilor, nici mişcării birmane de independență. Odată ce englezii au recucerit țara, câteva dintre morile lui de orez au fost incendiate. Nu s-a aflat niciodată pricina focului. În anii de după independență, în țară au avut loc asasinate şi violențe nesfârşite între facțiunile politice. U Saw a fost cam des de partea celor care pierdeau; din cauza acestor împrejurări, şi-a pierdut mare parte din avere. Se spune că a încercat să-şi cumpere un post de ministru. A venit la Kalaw de vreo două ori, stând câteva zile. Bănuiam că nu mai e în siguranță în capitală. A venit cu multe bagaje de fiecare dată, în mare parte

documente, dosare şi fişe, pe care le lăsa în casă. N-a mai apucat să facă o a treia vizită. Su Kyi a găsit scrisorile printre lucrurile lui.

— Cum a murit? L-a ucis cineva?

— Cei care care l-au cunoscut aşa spuneau. Dar oficial a murit lovit de fulger în timp ce juca golf.

— L-ai cunoscut personal?

— L-am văzut o dată, în Rangoon, foarte puțin.

— Ai fost în Rangoon?

— Am făcut şcoala acolo, o vreme. Eram un elev foarte bun. Un prieten al familiei mele a fost atât de mărinimos încât mi-a plătit taxa de şcolarizare la Sfântul Paul timp de câțiva ani. Am câştigat şi o bursă ca să studiez fizica la o universitate din Marea Britanie. Mă pricepeam la ştiințele naturale.

— Ai studiat în Anglia?

— Nu. A trebuit să mă întorc în Kalaw.

— De ce?

— Mama mea s-a îmbolnăvit.

— S-a îmbolnăvit grav?

— Nu. Era bătrână. Nu o durea nimic, dar viața era din ce în ce mai grea pentru ea.

— Nu mai ai frați sau surori?

— Nu.

— Nu mai aveai rude?

— Ba da.

Dădui din cap cu uimire.

— Atunci, de ce n-au avut ei grijă de mama ta?

— Pentru că era obligația mea. Eram fiul ei.

— Dar, U Ba, mama ta nu era grav bolnavă! Ai fi putut s-o iei cu tine în Anglia după absolvire.

— Avea nevoie de mine imediat.

— Era invalidă?

— Nu. Ce te face să spui asta?

Ne plimbam în cerc. Fiecare răspuns mă enerva mai mult decât cel de dinainte şi îmi era clar că nu voi ajunge nicăieri urmându-mi logica.

— Cât timp ai avut grijă de mama ta?

— Treizeci de ani.

— Poftim?

— Treizeci de ani, repetă U Ba. A trăit mult, după standardele birmaneze.

Făcui socoteala în cap.

— Vasăzică, între douăzeci şi cincizeci de ani n-ai făcut decât să ai grijă de mama ta?

— Da, îmi ocupa tot timpul.

— Nu spun că ai trândăvit. Eu, eu... Dacă ai fi mers la facultate în Anglia, ai fi avut toate şansele din lume. Acum el era cel care nu putea să mă înțeleagă. Ai fi putut face cercetare în domeniul fizicii. Cu puțin noroc, ai fi obținut un post la una dintre marile universități americane.

De ce eram atât de pornită? Pentru că familia şi cultura lui îi ceruseră să îşi irosească talentul într-un sat îndepărtat de munte? Sau pentru că acceptase totul cu inima uşoară?

— Sunt mulțumit de viața mea, Julia. Deşi soția mea, pe care am iubit-o mult, a murit tânără. Dar asta mi s-ar fi putut întâmpla oriunde în lume.

Nu puteam să ne punem de acord. Chiar nu înțelegea ce vreau să spun? Fiecare întrebare ne îndepărta mai mult. Eu mă enervam, în timp ce el rămânea liniştit. Mă comportam de parcă eu eram cea care îşi ratase viața.

— N-ai regretat niciodată că te-ai întors în Kalaw?

— Nu regret decât deciziile pe care le-am luat conştient şi de bună-voie. Tu regreți că scrii cu mâna stângă? Ce-am făcut eu e normal. Orice birmanez ar fi făcut la fel, în situația mea.

— De ce nu te-ai întors în Rangoon după ce-a murit mama ta? Poate că încă mai puteai să emigrezi în Anglia.

— De ce? Chiar trebuie să văd toată lumea? În satul ăsta, în fiecare casă, în fiecare colibă, vei întâlni toate emoțiile umane: dragoste şi ură, frică şi gelozie, invidie şi bucurie. Nu trebuie să pleci să le cauți. Se află în fața ta.

Îl privii şi rămăsei mişcată de înfățişarea lui: un bătrânel îmbrăcat în zdrențe, fără dinți în gură, care, cu puțin noroc, ar fi putut la fel de bine să fie un profesor locuind într-un apartament de lux în Manhattan sau într-o casă dintr-o suburbie londoneză. Care dintre noi pierdea din vedere esențialul? Eu cu pretențiile mele, sau el cu modestia lui? Nu eram sigură ce simt pentru el. Nu milă. Era un fel de afecțiune ciudată. Voiam să îl apăr, cu toate că ştiam foarte bine că nu are nevoie de protecția mea. În compania lui mă simțeam în siguranță, aproape confortabil. De parcă el m-ar fi apărat de ceva. Aveam încredere în U Ba. Până atunci crezusem că trebuie să cunoşti o persoană ca să o placi sau să o simți aproape.

Mi-l amintesc pe tata. Stăm pe podul Brooklyn, în New York. Am opt sau nouă ani. E o zi răcoroasă de toamnă, care anunță deja frigul iernii. Sunt îmbrăcată prea subțire şi mi-e frig. Tata îmi pune haina pe umeri. Mânecile sunt prea lungi. Mă afund în ea, dar îmi ține de cald. Prin crăpăturile scândurilor de sub picioare văd razele de soare dansând pe suprafața râului care trece dedesubt. «Ar putea tata să mă salveze dacă, în momentul ăsta, s-ar prăbuşi podul cu noi?" Măsor din ochi distanța până la mal. E un înotător bun, aşa că nu mă îndoiesc că ar putea. Nici nu mai ştiu de câte ori am stat acolo amândoi, adesea fără să ne spunem un cuvânt.

Tata iubea acele locuri din New York care îi interesează numai pe turişti. Feriboturile Circle Line care dau ocolul Manhattanului, clădirea Empire State, Statuia Libertății, podurile. Ca şi cum n-ar fi fost decât în trecere pe acolo. Era captivat mai ales de feribotul care mergea în Staten Island. Uneori, după o zi de muncă, se ducea la chei doar ca să traverseze cu feribotul înainte şi înapoi. Îmi amintesc că odată, când stăteam pe balustrada feribotului, deasupra maşinilor, mi-a spus că nu îi vine să creadă cât de mult se schimbaseră portul şi oraşul. Când închidea ochii, vedea oraşul la fel ca în dimineața aceea rece de ianuarie 1942, când vântul era ca gheața şi nimeni în afară de el nu suporta să stea pe punte.

Atunci nu înțelegeam ce vede în locurile din New York în care newyorkezii nu se duceau decât dacă aveau oaspeți neaşteptați. Mai târziu a început să mă plictisească. În adolescență, îl consideram stânjenitor şi nu îl mai însoțeam. Acum cred că tocmai printre străini regăsea distanța pe care avea nevoie să o interpună între sine şi oraşul de care nu aparținuse niciodată. Presupun că în locurile acelea dispărea când dorul îl scotea din minți. Oare acolo se simțea mai aproape de Mi Mi? Se închipuia părăsind New Yorkul cu una dintre nave? Visa la asta?

Eu şi U Ba urcarăm pe drumul căruțelor, până în vârful muntelui. Începuse să se însereze. Primele focuri ardeau în fața colibelor, iar vântul purta focul pe deasupra curților. Mă obişnuisem cu mirosul de lemn ars, seara.

Nu ştiam unde mergem. U Ba îmi spusese că într-un singur loc îşi poate sfârşi povestea. Se ridicase în picioare, îşi pusese termosul şi cana înapoi în sacoşă, dusese banca la locul ei şi îmi făcuse semn să îl urmez. Îşi privi ceasul şi începu să meargă mai încet. De parcă am fi ajuns mai devreme la o întâlnire.

Eram agitată şi nerăbdătoare. Cine ne aştepta? Mergeam să-i vedem pe tata şi pe Mi Mi?

— Nu mai am multe să-ți spun, zise U Ba oprindu-se un moment pe loc. Ştii mai multe decât mine despre viața lui în America.

Iată cum revenea întrebarea pe care încercasem să o reprim în ultimele zile: cât de multe ştiam, de fapt?

Îmi aminteam lucruri. Aveam amintiri frumoase şi tandre, pentru care eram recunoscătoare, dar îmi erau de vreun folos ca să îmi înțeleg tatăl? Era lumea văzută prin ochii unui copil. Nu putea să răspundă întrebărilor care îmi treceau prin minte. De ce nu se întorsese tata în Kalaw la sfârşitul războiului?

De ce se căsătorise cu mama? O iubea? O înşela pe ea cu Mi Mi sau pe Mi Mi cu ea?

— U Ba, de ce a rămas tata în New York după ce a terminat Dreptul?

Tonul meu mă uimea. Era vocea mamei, când încerca să îşi controleze mânia.

— Tu de ce crezi, Julia?

Nu voiam să presupun nimic. Voiam răspunsuri. Adevărul.

— Nu ştiu.

— Avea de ales? Dacă s-ar fi întors în Birmania, ar fi trebuit să respecte dorințele lui U Saw. Îi era îndatorat. Unchiul lui îşi asumase rolul de tată şi un fiu nu se poate opune voinței tatălui. Nu Mi Mi îl aştepta în Rangoon, ci o viață deja pusă la punct. O mireasă tânără. O afacere. New Yorkul era singura lui şansă să scape de toate astea. Mă privi de parcă ar fi încercat să vadă în ochii mei dacă mă convinge sau nu. Şi nu uita, continuă el, asta a fost acum cincizeci de ani. Când vine vorba de familie şi de obligații filiale, suntem o țară conservatoare, acum la fel ca atunci.

Mă gândii la decizia lui U Ba de a-şi ajuta mama, în loc să se ducă la facultate. Poate că fusesem nedreaptă judecându-i după standardele mele. Eram oare îndreptățită să dau verdicte? Venisem acolo să îl găsesc pe tata, să îl înțeleg sau să îl pun la încercare?

— S-ar fi putut întoarce după moartea lui U Saw. Era o sugestie, o întrebare implicită, şi nu mai avea aerul unei acuze.

— U Saw a murit în mai 1958.

Cu trei luni înainte de naşterea fratelui meu. Acesta să fi fost motivul pentru care tata nu a avut niciodată o relație prea bună cu fiul lui? Rămăsese cu mama de dragul lui?

— De ce s-a căsătorit cu mama? De ce n-a aşteptat pur şi simplu să moară U Saw şi să se întoarcă la Mi Mi?

— Mi-e teamă că e o întrebare la care nu-ți pot răspunde.

Era prima oară când simțeam iritare în vocea lui U Ba. Era mai degrabă uluit decât supărat. Îmi adusei aminte de rândurile pe care mi le scrisese mama înainte să plec. Mult timp tata refuzase să se însoare cu ea. O avertizase în legătură cu mariajul lor. De ce cedase în final? Se simțea singur după atâția ani petrecuți la New York? Căuta alinare? Sperase că mama îl va ajuta să uite de Mi Mi? Părea foarte improbabil, dat fiind tot ce ştiam despre el. O iubea măcar? Întrebarea asta nu îmi era foarte clară. Nu părea să o iubească. Cel puțin, nu din perspectiva mamei. Sperase că în cele din urmă o va putea iubi? Să fi fost dorința de a avea o familie atât de mare încât cedase?

Poate că o iubea şi mama nu era în stare să îşi da seama, pentru că nu era genul de iubire la care ea se aştepta.

Îmi părea rău pentru mama. Fața ei îmi reveni în minte, chipul dur şi plin de amărăciune de la ultimul prânz. Îi auzii vocea rece şi tăioasă care răsuna ori de câte ori tata venea acasă târziu, pentru că fusese în Staten Island cu feribotul. Îmi aminteam zilele pe care le petrecea încuiată în camera ei întunecată, la intervale regulate de timp. Zăcea în pat suferind de nu ştiu ce boală, de care noi, copiii, n-am ştiut niciodată. Nu avea voie să o vadă nimeni în afară de medicul familiei, nici măcar tata. Atunci înțelesei că era depresivă. Amândurora le-ar fi fost mai bine unul fără celălalt, dar îşi dăduseră seama prea târziu.

Îmi părea rău pentru amândoi. Orice ar fi simțit tata pentru mama, oricât l-ar fi bucurat unele ore pe care le petrecea cu noi, copiii lui, nu era în locul în care trebuia să fie. Nu era cu Mi Mi.

Era vina lui că cedase cerințelor mamei? Sau ea greşise cerându-i un lucru pe care el nu i-l putea oferi niciodată? Să fi fost circumstanțele nefericite, impresiile false, orgoliul rănit? Ori neputința de a uita şi a ierta? Sau vina nu avea nicio importanță în povestea asta?

Merserăm mai departe, în tăcere. Cărarea cobora uşor şi făcea o curbă pronunțată lângă un gard viu care crescuse haotic. Merserăm în continuare drept în față, croindu-ne drum printre tufe, traversând calea ferată şi o pajişte ca să ajungem pe un drumeag care ne ducea într-unul dintre locurile izolate din Kalaw. În curțile pe lângă care treceam se jucau copii. Ne oprirăm în dreptul unei porți de grădină. Gospodăria era bine

întreținută. Cineva măturase recent într-un jgheab se turnase hrană proaspătă pentru pui. Sub verandă era o grămadă de lemne şi una mai mică de vreascuri pentru foc. Deşi nu era mare, casa era în condiție bună. În tindă văzurăm oale de tinichea şi tacâmuri. Ne aşezarăm la capătul scărilor, aşteptând.

Mă uitai prin curte. Un eucalipt marca hotarul cu terenul vecinului. În fața cotețului, o scândură de lemn în loc de bancă, în fața băncii, un mojar de piatră. Privii stâlpii grei de susținere ai balustradei de la marginea verandei: un copil se putea folosi de ei să se ridice în picioare. Ştiam unde suntem. Sării în picioare şi mă răsucii.

Auzeam respirația tatei în casă. O auzeam pe Mi Mi târându-se pe podea. Îi auzeam şoptind. Le ajunsesem din urmă vocea.

U Ba îşi continuă povestea.

9

„Când străinul a terminat de povestit, în ceainărie s-a lăsat tăcere. Atât de linişte, că se puteau auzi lumânările picurând şi respirația clienților. Nu se clintea nimic. Până şi muştele nemişcate pe pateurile lor lipicioase, încetaseră să mai bâzâie.

Tin Win spusese tot ce avea de spus. Vocea lui s-a stins. Buzele i se mişcau articulând cuvinte, dar nu se auzea. Oare avea să mai spună vreodată ceva? S-a ridicat, a sorbit din ceaiul rece, s-a întins puțin să îşi dezmorțească picioarele şi s-a îndreptat spre uşă. S-a mai întors o singură dată, să îşi ia rămas-bun. Le-a zâmbit şi de atunci nu l-au mai văzut.

Pe stradă era un camion cu soldați. Copii în uniforme verzi. Oamenii păreau să nu îi observe; cu toate astea, toată lumea se dădea la o parte din calea maşinii. Se făcuse târziu.

Tin Win şi-a prins *longyi-ul* mai bine la brâu şi a pornit pe strada principală. Avea mănăstirea la dreapta. Câteva ştachete se desprinseseră din pereți şi acoperişul de tablă ruginită nu părea să ofere prea multă protecție împotriva ploii. Numai clopotele mici ale pagodei mai răsunau ca odinioară. Doi tineri călugări desculți veneau spre el. Sutanele lor roşu-maronii se făcuseră gri din cauza prafului. Le-a zâmbit. Au zâmbit şi ei.

A trecut pe lângă piața goală şi, în dreptul stației de tren, a traversat şinele urcând dealul uşor în direcția casei. Era sigur că încă locuieşte în casa părinților. Se oprea des, privind înjur. Nu se grăbea. Nu mai avea rost, după cincizeci de ani. Nici măcar nu era neliniştit. În clipa în care Boeingul 737 al companiei Thai Air

aterizase în Rangoon, toată neliniştea lui se risipise; îşi permitea să se bucure. O bucurie fără limite, eliberată de frică şi grijă, care creştea cu fiecare oră. Se abandonase ei şi devenise atât de vastă, că abia îşi mai putea reține lacrimile. Trecuse jumătate de secol. Şi iată-l.

Priveliştile din Kalaw îl fascinau. Oraşul era străin şi cunoscut, în acelaşi timp. Îşi amintea mirosurile. Ştia cum miroase oraşul vara şi iama, în zilele de târg şi în cele de sărbătoare, când parfumul tămâii inunda casele şi aleile. Şi cunoştea sunetul locului. Oraşul lui gemea şi horcăia. Chițăia şi zornăia. Plângea şi cânta. Dar nu ştia cum arată. Ultima oară îl văzuse în copilărie, cu ochi înceţoşaţi. S-a dus la Clubul Englez; în piscina goală creşteau puieți. Dincolo de ea a văzut terenul de tenis şi deasupra lor Hotelul Kalaw, o clădire în stil Tudor, cu acoperiş roşu. Exact aşa cum i-o descrisese Mi Mi. Undeva după următorul deal locuise el împreună cu Su Kyi.

S-a oprit la o răscruce, neştiind în ce parte să apuce. Drept înainte sau la stânga, unde poteca era mai abruptă? Timp de patru ani de zile o cărase pe Mi Mi în spate pe cărarea aceea, deşi nu o văzuse niciodată. A închis ochii. Ochii nu îi erau de folos. Picioarele lui, urechile, nasul trebuia să îşi aducă aminte. Ceva îl îndemna să meargă înainte. A pornit la drum, cu ochii închişi. Simțea în nas mirosul de mango copt şi de iasomie. Recunoştea parfumul. Acolo trebuia să fie stânca aceea netedă, pe care se odihneau amândoi. A găsit-o cu uşurință.

Auzea copiii jucându-se în curte, râzând şi țipând. Nu mai erau vocile tinereții sale, dar nu se schimbaseră. Era surprins să vadă cât de repede poate să se mişte cu ochii închişi. Când încercase acelaşi lucru în New York, se lovise de trecători, de stâlpi de iluminat şi de copaci. Odată, un taxi a fost cât pe-aci să îl calce.

Aici nu se împiedica nici măcar o dată.

S-a oprit în fața unei porți de grădină.

Parfumul eucaliptului. Cât de des se gândise la copacul acela. Câte ore nu stătuse treaz în New York, încercând să şi-l reamintească.

A deschis poarta. De câte ori nu văzuse cu mintea exact momentul acesta!

A intrat. Doi câini alergau pe la picioarele lui. Găinile erau în coteț. Auzea voci răzbătând din casă. S-a descălțat. Picioarele lui îşi aminteau de pământul acela. Solul cald şi moale care îi gâdila tălpile. A ajuns pe bâjbâite până la scări, a întins mâna să se

prindă de balustradă. Mâinile lui țineau minte lemnul. Nimic nu se schimbase.

A urcat scările, treaptă cu treaptă. Nu se grăbea. Vocile se auzeau în surdină. Când a apărut în prag, au amuțit cu totul.

Auzea cum oamenii părăsesc casa. Până şi moliile care dădeau târcoale becurilor ieşiseră pe fereastră, în crepuscul. Cărăbuşii şi gândacii dispăreau grăbiți în găurile din podea şi pereți.

Tăcere.

A mers până la ea fără să deschidă ochii. Nu mai avea nevoie de ei.

Cineva îi construise un pat.

Tin Win a îngenuncheat lângă el. Vocea ei. Şoaptele ei. Urechile lui țineau minte.

Mâinile ei pe fața lui. Pielea lui ținea minte.

Gura ținea minte şi ea, la fel şi buzele, degetele şi nasul.

Cât de mult râvnise la mirosul acesta! Cum se descurcase fără ea? Unde găsise puterea să trăiască o singură zi fără ea?

În pat era loc suficient pentru amândoi.

Ce uşoară se făcuse.

Părul ei răsfirat pe fața lui. Lacrimile ei.

Atât de multe lucruri de împărtăşit, atât de multe de dăruit, atât de puțin timp.

Până în dimineața următoare, erau sleiți de puteri. Mi Mi a adormit în brațele lui.

Soarele avea să răsară în curând; o ştia după cântecul păsărilor. Şi-a pus capul pe pieptul ei. Nu se înşelase. Inima ei era slabă şi obosită. Gata să se oprească.

10

Venise la timp. La prânz, o rudă i-a găsit împreună. Mai trecuse pe acolo în dimineața aceea şi crezuse că dorm.

Tin Win îşi aşezase capul pe pieptul ei. Ea îi înlănțuise gâtul cu brațele. Când s-a întors câteva ore mai târziu, aveau trupurile reci şi palide.

Bărbatul s-a grăbit să cheme medicul spitalului.

Doctorul nu era surprins. Mi Mi nu mai ieşise din curte de mai bine de doi ani. De un an stătea numai în pat. Se aştepta să moară. Respirația ei sub stetoscop nu promitea multe. Nici nu înțelesese cum de mai trăia, în ciuda inimii ei slabe şi a plămânilor inflamați. Îi ceruse de câteva ori să îl însoțească în

capitală. Deşi deplorabile, îngrijirile medicale pe care le putea primi acolo erau oricum mai bune decât cele din sat. Dar ea refuzase să meargă. Când a întrebat-o cum reuşeşte să rămână în viață în ciuda tuturor afecțiunilor, ea s-a mulțumit să îi zâmbească. Doar ce o vizitase în urmă cu câteva zile, să îi aducă medicamentele. Fusese uimit să vadă cât de vioaie era. Mai înzdrăvenită decât în lunile dinainte. Se ridicase în capul oaselor şi fredona cine ştie ce melodie; îşi pusese câteva flori galbene în păr. De parcă ar fi aşteptat pe cineva.

Doctorul nu recunoştea bărbatul mort de lângă ea. Era de vârsta lui Mi Mi, probabil născut în Birmania, dar era imposibil să fi fost din Kalaw sau din împrejurimi. În ciuda vârstei înaintate, avea o dantură perfectă. Şi medicul nu mai văzuse picioare atât de îngrijite. Nu erau picioarele unui om care să fi mers toată viața desculț. Mâinile lui nu erau de țăran. Purta lentile de contact. S-a gândit că poate e din Rangoon. Părea să nu fi suferit de nicio boală, aşa că medicul nu putea decât să îşi dea cu părerea despre cauza morții.

«Stop cardiac», scrisese pe o foaie de hârtie.

Vestea morții lui Mi Mi s-a răspândit în toată regiunea, la fel de repede ca cea a întoarcerii lui Tin Win. Sătenii se adunaseră în curtea casei în acea după-amiază, ținând în mâini coroane de iasomie şi buchete de orhidee, frezii, gladiole şi muşcate. Le aşezaseră pe verandă, pe treptele scărilor, în fața casei şi în curte. Alții aduceau mango şi papaya, banane şi mere ca ofrande şi le aşezau sub formă de mici piramide. Mi Mi şi iubitul ei nu trebuia să ducă lipsă de nimic. S-au aprins bețe de tămâie înfipte în pământul din curte sau în vaze umplute cu nisip.

Au venit țărani de la câmp, călugări din mănăstiri, părinți însoțiți de copii, iar toți cei prea slăbiți sau prea bolnavi au fost aduşi în cârcă de vecini. Spre seară, curtea s-a umplut de oameni, flori şi fructe. Era o noapte limpede, călduță; drumul şi gospodăriile învecinate erau deja pline de oameni când luna a răsărit peste munți. Aduseseră lumânări, lanterne, lămpi cu gaz; de pe verandă se vedea totul ca o mare de lumini. Toți vorbeau în şoaptă. Cei care nu cunoşteau povestea lui Tin Win şi a lui Mi Mi o auzeau acum pentru prima oară de la vecini. Câțiva dintre bătrânii satului spuneau că îl cunoscuseră pe Tin Win şi nu se îndoiseră că se va întoarce.

A doua zi dimineața şcolile, ceainăriile, până şi mănăstirea erau goale; nu mai era nimeni în Kalaw care să nu fi ştiut ce se întâmplă. O anumită voie bună era amestecată cu mâhnirea

pentru moartea lui Mi Mi. Nu murise fără el. Răbdarea ei dăduse roade. Nu se înşelase. El se întorsese în țară, deşi cu cincizeci de ani mai târziu. Există o putere care transcende spațiul şi timpul. Există o forță care uneşte oamenii, mai puternică decât frica şi neîncrederea. O forță care face orbii să vadă şi sfidează procesul firesc al îmbătrânirii. În acea zi, acesta a fost singurul lucru în care credeau locuitorii din Kalaw.

Cortegiul care i-a însoțit pe cei doi la cimitir răsuna de bocete şi cântece, de râsete şi dans. O pierduseră pe Mi Mi, dar câştigaseră ceva minunat în schimb. O speranță pe care o vor transmite din generație în generație. Nimeni nu le putea lua asta.

După ce se consultase cu cei din armată, cu abatele mănăstirii şi cu alții demnitari locali, primarul ceruse ca celor doi să le fie acordat unul dintre cele mai mari onoruri din Kalaw: trupurile lor să poată fi arse în cimitir.

De la prima oră a zilei, câțiva bărbați tineri strânseseră lemne de foc, vreascuri şi crengi, pe care le adunaseră în grămezi. Cortegiului i-a luat trei ore să ajungă de la casa lui Mi Mi până la cimitirul din cealaltă parte a oraşului.

Nu a a avut loc nicio ceremonie şi nu s-au ținut discursuri. Oamenii nu aveau nevoie să fie consolați.

Lemnul era uscat, flăcările lacome. Trupurile s-au aprins în câteva minute.

Era o zi fără vânt. Coloanele de fum erau albe ca florile de iasomie. Se ridicau drept către cer.

Nimeni dintre cei care au fost acolo nu vor putea uita acea imagine."

11

Povestea lui U Ba despre moartea tatei mă luă pe nepregătite. De ce oare? Doar avusesem timp destul. Dar care lucru din viață te pregăteşte pentru moartea unui părinte?

În tot timpul în care îl ascultasem, încrederea mea crescuse. Povestea lui mi-l adusese pe tata în minte mai viu decât propriile mele amintiri. La sfârşit, îl simțisem atât de aproape, că nu mi-l puteam închipui mort. Era viu. Deşi nu aveam să-l mai văd niciodată. Stătui alături de U Ba pe trepte, sigură că cei doi sunt încă în casă. Îi auzeam şoptind. Şi cu asta basta. Voiam să mă ridic şi să intru. Voiam să îi salut şi să îmi îmbrățişez tatăl încă o dată. Trecură câteva momente până să înțeleg cu adevărat ce îmi spusese U Ba. De parcă nici măcar nu băgasem de seamă că

povestea lui are un sfârşit. Dar în cele din urmă, nu intrarăm în casă. Nu voiam să o văd pe dinăuntru. Nu încă.

U Ba mă duse înapoi la el acasă, unde adormii pe canapea. Eram epuizată.

Petrecui următoarele două zile în fotoliul din biblioteca lui, privindu-l cum îşi repară cărțile. Nu ne spuneam mare lucru. Stătea aplecat peste birou, cufundat în muncă. Analizând pagini, înmuind bucăți de hârtie în lipici. Copiind „a”-uri şi „o”-uri. Fără să încerce deloc să fie eficient.

Calmul cu care se ocupa de munca lui mă liniştea. Nu punea întrebări şi nu cerea nimic. Mă privea din când în când pe deasupra ramelor ochelarilor, zâmbind. Mă simțeam în siguranță în prezența lui, chiar dacă nu ne spuneam prea multe.

În dimineața cele de-a treia zile merserăm împreună la piață. Mă oferisem să fac de mâncare, aşa cum făceam uneori în Manhattan, pentru prieteni. Părea surprins, dar fericit. Cumpărarăm orez, legume, ierburi şi mirodenii. Voiam să fac un curry vegetarian pe care îl mai gătisem împreună cu o prietenă indiancă din New York. Îi cerui curățătorul de cartofi. Nu ştia la ce mă refer. Avea un cuțit, şi acela bont.

Nu gătisem niciodată la foc de vatră. Orezul se arse. Legumele dădură pe de lături, stingând focul. Îmi aprinse răbdător un altul.

Totuşi, mâncarea îi plăcu. Sau cel puțin aşa zicea.

Stăteam turceşte pe canapeaua lui şi mâneam. Gătitul îmi distrăgea atenția de la alte lucruri. Dar durerea se întoarse în scurt timp.

— Credeai că o să-l revezi? mă întrebă.

Dădui din cap că da.

— Îmi pare rău. E vina mea. Ar fi trebuit să ți-o spun de la bun început.

— Nu, dimpotrivă. Poveştile tale m-au apropiat atât de mult de el, încât îmi vine greu să cred că a murit. E parcă prea definitiv. N-am apucat să-mi iau rămas-bun de la el. Nici în New York, şi nici cât a fost aici, în Kalaw. Mă doare. N-am mai simțit genul ăsta de durere.

Tăcu.

— Dar tatăl tău mai trăieşte? îl întrebai.

— Nu, a murit acum câțiva ani.

— Era bolnav?

— Părinții mei erau bătrâni, mai ales după standardele birmaneze.

— Şi moartea lor ți-a schimbat viața în vreun fel?

Se gândi o clipă.

— Obişnuiam să petrec mult timp cu mama, aşa că mă simt mai singur acum. Altfel, nu s-au schimbat prea multe.

— Cât timp ți-a luat să-ți revii?

— Să-mi revin? Nu ştiu dacă m-aş exprima chiar aşa. Când trecem peste un lucru, mergem mai departe, îl lăsăm în urmă. Dar lăsăm morții în urmă sau îi luăm cu noi? Eu cred că îi luăm cu noi. Ne însoțesc. Rămân alături de noi, chiar dacă sub altă formă. Trebuie să învățăm să trăim cu ei şi să le acceptăm moartea. În cazul meu, procesul ăsta mi-a luat câteva zile.

— Doar atât?

— Odată ce am înțeles că nu i-am pierdut, mi-am revenit repede. Mă gândesc la ei în fiecare zi. Câteodată, în anumite momente, mă întreb ce gândesc, ce ar spune. Le cer sfatul chiar şi azi, la vârsta mea, când trebuie să încep să mă gândesc la moarte. Mai luă o gură de orez şi continuă: N-am avut nevoie să îmi plâng părinții. Erau bătrâni şi obosiți şi gata să moară. Îşi trăiseră viața. Nu se temeau să moară. Nu sufereau. Sunt convins că erau fericiți în momentul în care inima lor a încetat să bată. Există o moarte mai frumoasă decât asta?

— Poate că trebuie să ai cincizeci şi cinci de ani ca să poți vedea lucrurile în felul ăsta.

— Poate. E mai greu când eşti tânăr. A trecut mult timp până să fiu în stare să accept moartea soției mele. Nu era bătrână, avea mai puțin de treizeci de ani. Tocmai construiserăm casa asta şi eram fericiți împreună.

— Din ce cauză a murit?

U Ba căzu pe gânduri o bună bucată de timp.

— Noi nu ne punem prea des întrebarea asta, pentru că rareori primim răspuns. Doar vezi în ce sărăcie trăim. Pentru noi, moartea face parte din viața de zi cu zi. Presupun că oamenii din țara mea mor mai devreme decât la tine în țară. Săptămâna trecută, băiatul de opt ani al unui vecin a căzut la pat cu febră mare. Două zile mai târziu, a murit. Ne lipsesc medicamente până şi pentru cele mai simple boli. Aşa că în asemenea condiții e un lux prea mare să ne întrebăm de ce, să căutăm cauzele unei morți. Soția mea a murit noaptea. M-am trezit dimineața şi am găsit-o moartă lângă mine. Asta e tot ce ştiu.

— Îmi pare rău.

Tăcurăm mult timp. Mă gândeam la persoanele apropiate pe care le pierdusem, în afară de tata. Părinții mamei trăiau încă.

Fratele unei prietene se înecase în Atlantic în urmă cu un an. Uneori, la sfârşit de săptămână, mergeam cu el în portul Sag sau în Southampton. Îmi plăcea, dar nu eram foarte apropiaţi. Nu mă dusesem la înmormântare. Aveam o întâlnire la Washington. Mama partenerului meu de tenis murise recent de cancer. Îmi predase lecţii de pian când eram mică. Suferise mult timp, iar eu am amânat vizita la spital până când a fost prea târziu. Moartea nu părea să fie omniprezentă pentru mine. Exista o lume a celor bolnavi şi muribunzi şi o lume a celor sănătoşi. Cei sănătoşi nu voiau să ştie nimic despre cei care mor. De parcă n-ar fi avut nimic de împărţit cu ei. Ca şi cum un pas greşit, o lumânare lăsată aprinsă nu te-ar putea trimite cu uşurinţă pe lumea cealaltă. O radiografie care să dezvăluie cancerul din sân.

U Ba se ridică şi duse farfuriile în bucătărie. Suflă de câteva ori cu putere în foc, aruncă încă un buştean în vatră şi puse apă la fiert.

— Eu nu mai vreau ceai, mulţumesc, strigai de pe canapea. Aş vrea să mă duc la cimitir. Vreau să văd locul în care au fost incineraţi. Vii cu mine?

— Sigur, îl auzii pe U Ba de după peretele de lemn.

Încetinirăm pasul. Rămăsesem fără aer, dar nu din cauza dealului. Panta era suficient de lină. Ne îndreptam spre ultimul popas al călătoriei mele. Stătusem în faţa casei în care murise tata. Mâncasem în grădina în care îşi petrecuse copilăria şi tinereţea. Acum voiam să ştiu unde îşi găsise sfârşitul.

„Nu există nici mormânt, nici piatră mortuară. Vântul le-a împărţit cenuşa în toate direcţiile”, mă avertizase U Ba.

Mi-era teamă să văd cimitirul. Poate pentru că trebuia să recunosc că şi călătoria mea are un sfârşit.

Strada prost pavată lăsase loc unei poteci de nisip, care, la rândul ei, se preschimba într-un drum noroios. Văzui primele morminte ascunse printre tufişuri şi iarbă uscată. Lespezi grimaronii de beton, multe dintre ele ornate cu inscripţii în birmaneză, deşi nu toate erau aşa, arătau ca molozul şantierelor abandonate. Iarba creştea prin crăpăturile unor pietre. Câteva erau năpădite de mărăcini. Nu văzusem nicio o floare. Nimeni nu avusese grijă de morminte.

Urcarăm în vârful dealului şi ne aşezarăm. Singurele indicii de activitate umană erau cărările lăsate de oameni prin munţi, ca nişte urme de furnică. Era linişte. Nici măcar vântul nu se auzea.

Mă gândii la plimbările mele cu tata. La podul Brooklyn, la

feribotul din Staten Island, la casa noastră şi la mirosul matinal de chifle cu scorțişoară.

Nu puteam fi mai departe de Manhattan decât atât. Şi totuşi, nu îi duceam dorul. În schimb, mă simțeam ciudat de împăcată. Îmi aminteam de serile în care tata obişnuia să îmi spună poveşti, de spectacolele de operă din Central Park, de scaunele pliante şi coşurile pline şi grele de picnic. Tata nu suporta să folosim tacâmuri sau pahare de plastic. Purta costum negru, de parcă ar fi fost la Opera Metropolitană. O noapte caldă de vară. Lumânări. De fiecare dată adormeam în poala lui. Îmi aminteam vocea lui blândă şi felul în care zâmbea, privirea şi mâinile lui puternice care mă aruncau în aer, ca să mă prindă imediat după aceea.

Înțelesei de ce rămăsese cu noi şi de ce se întorsese la Mi Mi după cincizeci de ani. Era mai mult decât un simț al datoriei care îl reținuse în New York. Eram sigură că îşi iubise familia, pe mama, pe fratele meu, pe mine, pe fiecare în alt fel. Şi o iubise pe Mi Mi. Rămăsese credincios ambelor iubiri şi îi eram recunoscătoare pentru asta.

— Mai e un lucru care te-ar putea interesa, spuse U Ba.

Îl privii întrebător.

— Rugul funerar al lui Mi Mi a fost aşezat chiar acolo. Arătă cu degetul spre un cerc alb, la zece metri mai încolo. Focurile au fost aprinse simultan. Lemnul era uscat şi flăcările au ars rapid crengile. Aerul era foarte liniştit în acea zi. Coloanele de fum se ridicau drept la cer.

Îmi mai spusese asta o dată şi mă întrebam unde voia să ajungă.

— Şi?

— Apoi s-a lăsat tăcerea, zise şi zâmbi.

— Tăcerea?

— Desăvârşită. Cu toate că veniseră atâția oameni. Nimeni nu scotea un cuvânt. Până şi focurile au încetat să trosnească şi ardeau în tăcere.

Iar îmi veni tata în minte, aşezat pe marginea patului meu. O cameră roz-deschis. Albine în dungi galbene şi negre, atârnând de tavan.

— Şi animalele au început să cânte? întrebai.

U Ba dădu din cap că da.

— Câțiva oameni au spus mai târziu că auziseră animalele cântând.

— Şi dintr-odată, fără ca nimeni să-şi poată explica de ce,

coloanele au început să se mişte. Aşa-i?

— Am văzut cu ochii mei.

— Şi, cu toate că nu bătea vântul, s-au apropiat una de cealaltă până când...

— Nu toate adevărurile sunt explicabile, Julia, mă întrerupse el. Şi nu toate lucrurile explicabile sunt adevărate.

Mă uitai încă o dată spre locurile în care arseseră grămezile de lemne şi trupurile. Apoi privii cerul. Era albastru. Albastru şi fără nori.

12

Mă trezii pe întuneric. Stăteam întinsă pe patul de hotel. Mă trezise un vis. Se făcea că am doisprezece sau treisprezece ani. Era în toiul nopții şi eram acasă, în New York. Auzeam zgomote din dormitorului fratelui. Vocea părinților. Tata gâfâia – un sunet teribil, puternic, aproape inuman, care străbătea toată casa. M-am ridicat din pat în cămaşa mea albă de noapte, m-am ridicat şi am înaintat pe hol. Lemnul era rece sub picioare. Lumina era aprinsă în camera tatei. Mama stătea în genunchi, lângă patul lui. Plângea. „Nu", se bâlbâia ea. „Pentru numele lui Dumnezeu, nu, nu şi nu."

Fratele meu îl zgâlțâia pe tata. „Tată, trezeşte-te. Trezeşte-te." Se aplecase deasupra lui, îi masa pieptul şi îi făcea respirație gură la gură. Tata îşi agita brațele în aer. Ochii mai-mai că-i ieşeau din orbite. Avea părul leoarcă de transpirație. Degetele încleştate. Se lupta. Nu voia să plece.

A mai horcăit o dată cu putere. Mâinile i se mişcau mai încet. Au tremurat o dată şi au căzut, neputincioase. Câteva secunde mai târziu zăceau pe pat, nemişcate.

Visul mă trezise şi reuşii să înțeleg cât de miloasă fusese, de fapt, realitatea cu mine.

Închisei ochii şi încercai să îmi imaginez ultimele lui ore alături de Mi Mi. Nu reuşeam. Trebuie să recunosc că exista o parte din el pe care nu o cunoşteam. Însă, cu cât mă gândeam mai mult la asta, cu atât îmi dădeam seama că nu am niciun motiv să sufăr. Simțeam față de el o apropriere pe care nu o puteam nici explica, nici descrie. Era intimitatea unui copil, firească şi necondiționată. Moartea lui nu era o catastrofă nici pentru el, nici pentru mine. Nu se împotrivise. Murise unde şi când dorise. Se despărțise de lume cu conştiința împăcată. Nu avea nicio importanță că nu eu stătusem lângă el pe patul de

moarte. Asta nu diminua dragostea lui pentru mine. Câteva minute mai târziu, adormii la loc.

Era dimineață când mă trezii. În cameră era zăpuşeală şi duşul rece mă revigoră.

Chelnerul moțăia într-un colț al sălii de mese. Probabil stătea acolo de la şapte. Jumări sau ochiuri. Ceai sau cafea.

Auzii femeia de la recepție traversând sala. Veni drept la mine şi, cu o plecăciune de formă, aşează un plic maro pe masă. Îmi spuse că U Ba îl adusese dis-de-dimineață. În el erau cinci fotografii vechi care îmi aminteau de cărțile poştale din anii '20. Datele erau scrise cu stiloul pe spate. Prima era din 1949.O femeie stătea aşezată turceşte în fața unui perete alb. Purta o haină roşie şi un *longyi*, părul ei negru fusese strâns în coc şi avea o floare galbenă înfiptă în el. Umbra unui zâmbet. Trebuia să fi fost Mi Mi. U Ba nu exagerase. Avea o grație şi o frumusețe care mă impresionau profund, iar trăsăturile ei aveau un calm care mă mişca într-un fel foarte straniu. Privirea ei era intensă, de parcă m-ar fi privit pe mine şi numai pe mine. Lângă ea stătea un băiat de opt sau nouă ani, care purta o cămaşă albă. Copilul unui frate? Se uita la aparat cu o față sinceră.

Fotografiile, făcute fiecare la distanță de zece ani, o înfățişau pe Mi Mi în aceeaşi poziție. În a doua nu părea să fi îmbătrânit aproape deloc. În spatele ei stătea un tânăr, cu mâinile pe umerii ei. Amândoi aveau un zâmbet deschis şi prietenos, chiar dacă păstrau o urmă clară de melancolie.

În următoarea poză vârsta începuse să i se observe, deşi asta nu îi răpea nimic din strălucire. Dimpotrivă, Mi Mi cea îmbătrânită părea cu atât mai frumoasă. Nu cunoaştem nicio femeie din Statele Unite care să nu fi încercat zadarnic să amâne sau cel puțin să mascheze semnele îmbătrânirii, folosindu-se de cosmetice sau de operații estetice. Mi Mi părea să fi îmbătrânit cu demnitate.

Tot un bărbat o însoțea şi în acea fotografie.

Ultima fusese făcută în 1989, doi ani înainte de întoarcerea tatei. Mi Mi slăbise. Arăta bolnavă şi obosită. Lângă ea stătea U Ba. Îl recunoscui doar după ce privii cu atenție a doua oară. Părea mai tânăr decât îl ştiam. Împrăştiai toate fotografiile pe masă, în fața mea, şi le analizai atent.

Inima mea recunoscu prima asemănarea. Deodată, începu să bată atât de tare, că mă durea. Creierul meu avu nevoie câteva secunde ca să formuleze gândul acela ridicol şi să îl exprime în cuvinte. Ochii mei treceau de la o poză la alta. Bărbatul din

fotografia făcută în 1969 era tot U Ba. Cel cu zece ani mai tânăr, probabil tot el; copilul din prima fotografie semăna tot cu el, fără nicio îndoială. Făcui socoteala. Mi-l închipuiam pe U Ba stându-mi în față. Nasul lui proeminent. Râsul. Vocea blândă. Felul în care se scărpina în cap. Ştiam de cine îmi aminteşte. De ce nu spusese nimic? Se temuse că nu îl voi crede? Sau mă înşelam eu? Îmi închipuiam doar că seamănă cu tata?

Vrusei să îl văd imediat. Nu era acasă. Un vecin îmi spuse că plecase în oraş. Era deja după-amiaza târziu. Umblam în sus şi în jos pe strada principală, întrebând de el. Nu îl văzuse nimeni.

Trecuse deja pe la ceainărie. Chelnerul îmi zise că trecea pe acolo de două ori pe zi. Îşi terminase vizitele pe ziua aceea. Era în cincisprezece ale lunii. Tin Win şi Mi Mi muriseră pe cincisprezece, şi tot pe cincisprezece ale fiecărei luni, de patru ani încoace, oamenii din Kalaw comemorau moartea celor doi îndrăgostiți. U Ba ar fi trebuit să fie în drum spre casa lui Mi Mi. Nu trebuia decât să trec şinele şi să mă țin după oameni.

Nu aveai cum să ratezi procesiunea. De îndată ce ajunsei la gară, văzui mulțimea de oameni urcând dealul. Femeile duceau pe cap castroane şi coşuri cu banane, mango şi papaya. Bărbații duceau lumânările, tămâia şi florile. *Longyi-urile* roşii, albastre şi verzi străluceau în soarele amiezii, alături de albul imaculat al cămăşilor şi sacourilor. La jumătatea drumului auzii voci de copii. Cântau, acompaniați de clopoțeii mişcați de vânt, aceeaşi melodie pe care o auzisem venind dinspre mănăstire cu câteva zile mai devreme.

Nu aş fi putut recunoaşte casa lui Mi Mi. Era decorată cu ghirlande colorate. Clopoței fuseseră agățați de streşini. Curtea şi tinda erau pline de oameni care mă întâmpinau cu zâmbete. Îmi croii cu atenție drum prin mulțime. Copiii cântau lângă verandă; mulți dintre adulți fredonau şi ei cu glas scăzut. Minute în şir continuară să intre şi să iasă din casă, întorcându-se în curte. Dar unde era U Ba?

Înaintam mergând în pas cu mulțimea, până ajunsei pe verandă. Casa era alcătuită dintr-o singură cameră mare, fără altă mobilă în afara unui pat. Obloanele erau trase. Zeci de lumânări împrăştiate pe podea îmbrăcau camera într-o lumină caldă, roşu-gălbuie. Pe un raft, aproape de tavan, stătea un Buddha mare. Flori, tăvi cu fructe, frunze de ceai, trabucuri şi orez fuseseră îngrămădite pe patul acoperit în întregime cu foiță de aur: stâlpii, picioarele, tăblia, până şi şipcile care susțineau salteaua. Strălucea tot în lumina lumânărilor. Vaze pline cu

beţişoare de tămâie şi ofrande îngrămădite în alte boluri şi lighene fuseseră aşezate pe podea. Mirosea a tămâie şi trabucuri. Femeile înlocuiau fructele trecute cu altele proaspete, florile vechi cu unele noi.

Făceau o plecăciune în faţa statuii lui Buddha, apoi se apropiau de pat, închideau ochii, ridicau mâinile şi atingeau lemnul patului cu degetele. Sperând să trezească virusul care doarme în noi toţi.

„Moartea", spusese U Ba, „nu e sfârşitul vieţii, ci o etapă." Nu ar fi fost nevoie să explice asta niciuneia dintre persoanele prezente.

Aşteptam nemişcată într-un colţ. Peste curte se lăsase întunericul. Printr-o crăpătură a peretelui vedeam că toată curtea e luminată de lumânări.

U Ba apăru din senin lângă mine. Îmi zâmbea de parcă nu s-ar fi întâmplat nimic. Voiam să îi spun ceva, dar îşi duse degetul la buze, făcându-mi semn să tac.

Priveam lumânările care ardeau pe pat, florile, oamenii. Ajunsesem la sfârşitul drumului. Găsisem ce căutam. Voiam să îl înhaţ şi să îl ţin numai pentru mine, dar ştiam, de asemenea, că e un dar pe care nu îl pot împacheta şi lua cu mine. Un dar care nu mi-e menit doar mie. Un dar care aparţinea tuturor şi nimănui. Un dar care îmi va da putere până la sfârşitul zilelor.

O moştenire de la tata şi de la Mi Mi.

Darul iubirii.